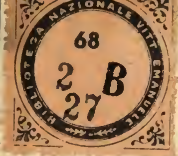

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
68
2 B
27

I

T. 3.

IOSEPHI

SCALIGERI

IVL. CAES. FILI

CASTIGATIONES

IN

CATVLLVM, TIBVLLVM, PROPERTIVM.

LVTETIAE,

Apud Mamertum Patissonium, in officina Rob. Stephani.

M. D. LXXVII.

IOSEPHI SCALIGERI
IVL. CAES. FILI

CASTIGATIONES IN VAL. CATVLLI LIBRVM.

Pag.1 ver.1 C. VALERI.] In manuscripto eruditissimi viri Iacobi Cuiacij non Caius, sed Quintus prænomen exaratum est. idque videtur confirmari carmine in ianuam, illo versiculo:

Verum isti populi nænia, Quinte, facit.

Quare, qui illi Caio prænomen faciunt, possunt hac auctoritate permoti sententiam suam mutare: Porro liber ille, quo vsi sumus, cuiusque iam mentionem fecimus, longe alios huius poetæ manuscriptos bonitate superare mihi videtur; quum tamen omnes ex vno exemplari descripti fuerint. Id exemplar ab homine Veronensi, B quisquis ille fuit, in Gallijs repertum, omnes illos codices eius poetæ, qui in Italia extant, propagauit. Et quum multi extiterint, quorum pars vitam poetæ collegerint, pars in eum Commentarios ediderint: miror a nemine illorum memoriæ proditum, quando, & a quo, & vbi hic liber repertus in manus nostras peruenerit. Solus Volaterranus, quod sciam, memoria auorum suorum e situ erutum scribit. Sed in Gallijs se eum reperijsse ille ipse, qui publicauit, epigrammate testatus est. Quod quanuis dignum est elegantia sæculi illius, quo literas scire, barbaries erat: tamen nequid sine teste dicerem, id æquo animo hic adposui. Inducit vero Catullum loquentem:

Ad patriam redeo longis a finibus exul.
Caussa mei reditus compatriota fuit,
Scilicet a Calamis tribuit cui Francia nomen:
Quique notat cursum prætereuntis iter.
Quo licet ingenio, vestrum reuocate Catullum,
Quoius sub modio clausa papyrus erat.

Et si, candide lector, hoc epigrammate patienter carere

poteras, habet tamē, quod te ſcire melius fuit, quā ignorare. Non repetam de Catullo, quæ vulgatiſſima alij atque alij tanquam noua nobis obtrudunt. Id tantum dicam: vrbicarium & Mimographum poetam huic nostro cognominem fuiſſe: cuius meminit Iuuenalis. Et fortaſſe is fuit auctor carminis de Vere, ex quo hoc citat Eraſmus: A

Sic Amyclas, dum tacebant, perdidit ſilentium.

Suſpicor autem illud Gallicanum exemplar Langobardicis literis ſcriptum fuiſſe. quia errores, qui in poſtremis codicibus ab imperitis librariis diſſeminati ſunt, non aliter videntur, quam a moroſis illis characteribus nati. id quod ſuo loco diligēter admonebimus. Præterea non character ſolum menda propagauit, ſed & antiquaria lectio. Nam librarius ſemper ſcripſerat QVOR, QVOM, LVDEI, LVCEI, ADEPTA'S, M'ALIVS, OCEANO'S, POPVL' ARBITRIO, DEVOLVIT ILL' ACVTO, ILI' ET. Item multa alia præterea, quorum ignoratione quantum in hoc auctore edēdo peccatum ſit, poſtea docebo. Miraberis enim, ſtudioſe lector, tantam mendorum ſegetem hunc politiſſimum auctorem occupaſſe. quam ſi non omnem extirpauero, tamen non magnum poſt me ſpicilegium relinquam. B

5 AD *Cor. Nepotem*] Ineptum eſt dubitare de Cor. Nepote, quem Plinius & accolā Padi, & Tranſpadanum vocat. Sed Auſonius omnem prorſus dubitationem tollit, qui eum Gallum vocat, & Nepotis cognomen attribuit.

Cui dono lepidum nouum libellum,
Veronenſis ait poeta quondam.
Inuentoque dedit ſtatim Nepoti.
At nos inlepidum, rudem libellum
Credemus gremio cui fouendum?
Inueni, trepide ſilete Nattæ,
Nec doctum minus, & magis benignum,
Quam quem Gallia præbuit Catullo.

8 ARIDA *modo*] Cur dubites de hac lectione, cauſſæ non eſt, ſi Seruium locupletiſſimum auctorem habes. Quare enim illi minus, quam libris ab hinc centum annis ſcriptis tribuendum ſit, non video.

A 9 CORNELI] Male hoc distinguitur vulgo. Ita enim scripsit Catullus:

Quoi dono lepidum nouum libellum,
Arida modo pumice expolitum?
Corneli, tibi. - - Sic in Epigrammatis:
Quoi potius faueam? Cæli, tibi.

12 OMNE *æuum tribus*] Dupliciter peccant docti viri in huius loci enarratione. primum, quum Annales Nepotis intelligunt: quorum quum Grammatici decimum quintum citent, non efficient, id quod volunt. nempe illud, *Tribus chartis* esse, breuiter & compendiose, vt ipsi exponunt. Nam quomodo compendiose scribere potuit, qui ad decimum quintum, aut vlterius fortasse scripserit? Alter error, quum *Tribus chartis*, vt iam monui, pro breuiter accipiũt. Quid ergo? Intelligit Chronicon Nepotis, quod antiquissima etiam mythologica complectebatur. Ausonius: *Apologos Titiani, & Nepotis Chronica, quasi alios apologos, nam & ipsa instar fabularum sunt, ad nobilitatem tuam misi.* Deinde aperte hoc Catullus ipse

B docet. Nam τὸ *Omne æuum* plane ad Chronica refertur. Chronicorum scriptio omne omnium gentium æuum complectitur, Annales tantum vnius nationis gesta. At *tribus chartis* quod dixit, pene pueri ipsi explicauerint, tribus libris. Ita Q. Serenus:

Tertia nanque Titi simul & centesima Liui
Charta - - An censes aliud quam centesimum tertium librum indicari? Quare doctis viris, qui id prouerbialiter dictum interpretantur, per me quidem tacere licet. Quid enim breuius scribere potuit, quam omne æuum ab vltima antiquitate tribus libris complecti?

14 QVARE HABE] Ita lege ex veteri scriptura:

Quare habe tibi, quicquid hoc libelli est,
Qualecunque - - Quod est elegantiæ priscæ ac Latinæ.

15 QVALECVNQ. *quidem*] Iam deuenimus eum locum, qui adeo vulgus Grammaticorum torsit. Notum commentum Pontani, ipso Pontano indignum, quod multi ita amplexi sunt, vt quum se belle Catullum imitari profiterentur, id totum tanquam γνήσιον Catulli in suos

hendecasyllabos inculcarint. Librorum scriptorum lectio, vt iam multi monuerunt, ita concepta est. *- quod ϙ patrona virgo.* Parua quidem mēda, si leuiusculam mutationem quæ hic contigit, spectes: sed non parui momenti, si nos quidem recte diuinauimus. id quod tamen nos fecisse fortasse non inepte affirmare possumus. Legimus ergo: A

Quare habe tibi quicquid hoc libelli est,
Qualecunque. quod, o patrima Virgo,
Plus vno maneat perenne sæclo.

Quibus vterque parens superstes erat, ij Græcis ἀμφιθαλεῖς, Latinis patrimi matrimi dicebantur. Contra quibus alter tantum parens erat, ἑτεροθαλεῖς. & Latine, quibus pater decesserat, ij matrimi: quibus mater, ij patrimi erant. Eleganter vero Catullus Mineruam, quæ tantum patrem habebat, patrimam vocat. Eo nomine εὐπατέρεια a Græcis poetis vocatur. vt,

κλῦθί μευ εὐχάων Τριτωνιὰς εὐπατέρεια.

Nā, vt inquit Callimachus *- μάτηρ δ' οὔτις ἔτικτε θεάν, Ἀλλὰ Διὸς κορυφά -* Quare propterea ἀμάτωρ dicta. Euripides Phœnissis: Διας ἀμάτορος παλλάδος φραδαῖσιν. Hoc est, Diuæ patrimæ Mineruæ consiliis. Sic quum Volcanus a Græcis dicitur ἀπάτωρ, iure vertere potes, matrimus. Patre enim caret, vt Minerua matre. Perperam vero alteram ab vltima corripuit Politianus, quum analogia aliter doceat. Ita enim producimus, Primus, Bimus, Trimus, Quadrimus. Ad quod exemplum formatur, Patrimus, Matrimus. Sane hic locus est elegantiæ non vulgaris. B

18 PASSER] Nimis argutātur Politianus, & Turnebus. alter, quod nescio quid subturpiculū sub passeris nomine Catullum ἀινίττεσθαι vult: alter, quod passerem amicæ a Catullo commendatum vult, quia secundum Sappho currum Veneris passeres trahunt. docti quidem ambo, sed quos mallem hoc tacuisse. Quod autem hactenus hoc epigramma a nemine intellectum sit, nisi ex iis, quæ sequuntur, conuicero, oleum & operam me perdidisse dicito.

A 22 CVM *desiderio meo nitenti*] Scribendum est QVVM. Quum libet, hoc est, quandoquidem libet. In plerisque veterum libris QVONIAM pro QVVM substitutum est. &, vt alios taceam, Institutiones Iustiniani Imp. manuscriptæ semper habẽt QVVM, vbi vulgo QVANDO, aut QVONIAM interpolatum est. Hoc maioris est momenti, quam pædagoguli prima fronte iudicare possent. Quid enim sequitur, vide. Male vero desiderium puellam ipsam, & amores poetæ interpretantur vulgo.

Pa.2,2 VT *solatiolum*] Corruptissima hæc sunt, si quæ alia in Catullo. &, si qui putant se totũ Catullum tenere, verum fateri volũt, profecto se in hoc loco nihil penitus videre fateantur necesse est. Vetus scriptorum librorum lectio:

Et solatiolum sui doloris

Credo vt quom grauis acquiescet error.

Magnum mendum, sed parua labe contractum. Nam vetus codex Gallicanus sine dubio habuit *credont* pro *credunt* ita enim non raro scribebant, vt in lapide Narbonensi:

B VIVONT
A. SEMPRONIO
GALLAECI. L. LAETO
PVRPVRARIO
ET. SEMPRONIAE. MODESTAE
VXORI.

Et in aliis eiusdem vrbis inscriptionibus legitur VIVONT pro *viuunt*. *Acquiescet* autem pro *acquiescit* scriptum fuisse non mirum videri debet. Ita enim sæpissime in hoc libro. vt IPSE, QVE, LVCE, & similia, pro *Ipsi*, *qui*, *luci*. Mens Catulli hæc est. O passer, quandoquidẽ libet mihi dare ludum desiderio meo, hoc est; Quando libet mihi animi gratia iocari: & homines tunc credunt se defunctos dolore, quando eo leuãtur: vtinam tecum ludere, sicut ipsa possem, ac tam leui opera, æstu ac dolore meo defungi. Errori etiam ansam dare potuit nomen supplendum, ad quod refertur τὸ *credunt*. Ita enim sæpe loquuntur veteres. Propertius:

Non ita complebant Ephyreæ Laidos ædes.

Complebant, qui? homines, amatores. Theocritus.

ὅσσον ἐρῶντι πατρὸς μύθων καὶ ματρὸς ἀκούειν. A
Subaudimus enim παῖδες. & hæc quoque ſunt inuſitatæ elegantiæ: quæ tamen hactenus nemo intelligebat.

4 TECVM *ludere*] Nō expreſſum eſt τὸ εὐκτικὸν Vtinā. Virgilius: --*Troum ſocia arma ſecutum Obruerēt Rutuli*-- vtinam obruerent. Legendum vero, vt in manuſcriptis, *Tecum ludere, ſicut ipſa, poſſem,* non autem, *Secum ludere, ſicut ipſe, poſſem.* Ouid. *Me quoque qua fratrem mactaſſes, improbe, dextra.* Subaudiendum & hic, vtinam. Tibullus: *Tum mihi vita foret.* Vtinam foret.

12 PASSER *mortuus eſt*] Poſt hunc verſiculū in manuſcripto noſtro, itemq; in primitus excuſis repetitur verſiculus ille: *Paſſer delitiæ meæ puellæ.* Nimis ſane moroſi, qui illa repetitione offenſi ſunt.

19 PIPILABAT] Recte. a ventulo, ventilare. a pipulo, pipilare. Quid ſit Pipulus, explicat Varro apud Plautum Aulularia. Mattius Mimiambis:

Dein cocenti vaſa cuncta deiectat,
Nequamue ſcitamenta pipulo poſcit.

Quare hoc verbo docti offendantur, cauſſam adhuc comminiſci non potui. B

21 ILLVC *vnde negant*] Theocritus -*αἰὲν ὁδὸν εἰς ἀχέροντα.* Nicander, *δυσέκδρομον.*

26 TVA *nunc opera*] Recte *Tua*, ad paſſerē. Iuuenal. -*cuius*
Turbauit nitidos extinctus paſſer ocellos.

Pa.3,19 A *mare nouiſſime*] Ita liber noſter. Sed profecto recte faciebant, qui legebant *Nouiſſimo.* Quis neſcit nauigationem ad ea loca, ἔσχατον πλόον dictam? verſus prouerbialis: εἰς Φᾶσιν, ἔνθα ναυσὶν ἔσχατος δρόμος. Alluſit Propertius: -. *longe Phaſidos iſſe viam.*

25 VIVAMVS] Satis notum, quid ſit hic VIVAMVS. Hoc idem oſtendit vetus inſcriptio Narbone.

AELIAE. RESTITVTAE. ANIMAE
DVLCISSIMAE. BELLATOR. AVG. LIB
CONIVGI. RARISSIMAE. BENE. MERENTI
AMICI
DVM. VIVIMVS
VIVAMVS

Pa. 4,8 NI *sint inlepidæ*] Prouerbiũ Græcorum, κάλλιον τὸ φα-
A νερῶς ἐρᾶν τοῦ λάθρα. Plato Symposio, ἐνθυμηθέντι γὰρ ὅτι λέγεται, κάλλιον τὸ φανερῶς ἐρᾶν τοῦ λάθρα, καὶ μάλιστα τῶν γενναιοτάτων ἀρίστων, κἂν αἰσχίους ἄλλων ὦσι. &c. Horatius:

Dicat Opuntiæ
Frater Megillæ, quo beatus
Vulnere, qua pereat sagitta.

Hæc huius poematij mentem non parum aperiunt.

18 NAM *ni preualet*] Hæc omnia commentitia, & adulterina. Prisca lectio:

Nam mi ista præualet nihil tacere,
Cur non tam latera e. panda
Nec tu quid facias ineptiarum.

Multum opis ea scriptura adtulerit ad verũ eliciendum:

Nam, ni stupra, valet nihil tacere
Curuantem latera e. panda
Noctu quid facias ineptiarum.

Nam nisi, inquit, stuprum est, quod fateri non audes, ni-
B hil est cur taceas quid noctu facias, quum exhaustæ vires, & pandum latus id prodat. Ex *Cur non tam*, fecimus *curuantem* quod sciremus in hoc libro, *non*, pro, *nam*, & vicissim substitutum fuisse. Itaque minus negotij fuisset, Si *cur nam tam*, scriptum fuisset. Iam illa parua admodum licentia est, *Nec tu*, pro *Noctu*. in primo versu quod *Stupra* eruimus, hoc factum, quia sæpe in hoc libro *u* pro *a* scriptum fuit. Et Langobardus character non distinguit has duas literas. In multis aliis bonis scriptoribus non raro idem commissum reperias. Apud Ciceronem ad Q. Fratrem Epistola prima libri tertij: *In Balneariis assa in alterum apodyterii angulum promoui. propterea quod ita erant posita, vt eorum vaporiarum, ex quo ignis erumpit, esset sub tectum cubiculi subgrande.* legendum, *Esset subiectum cubiculi subgrundæ. a,* in *u*. in quibus verbis Ciceronis non solum hoc emendauimus, sed glossema illud delemus, *Ex quo ignis erumpit*. Lego igitur: *vt eorum vaporarium esset subiectum cubiculi subgrundæ.* Quid sit subgrunda & mediocriter docti sciunt. Assa vocat hypocaustum. cuius ignis potuit subgrundam cubiculi incendere, quia illi subie-

ctum erat hypocausti præfurnium, quod ipse vocat vaporarium. Porro, *valet*, est quod Græci dicunt, *αὐνεῖ. οὐδὲν αὐνεῖ σιγᾶν*. Idem verbum eodem sensu positum reperi in vetustissimo Epitaphio pueri Narbonæ, quod dignum visum vt non illic tantum legeretur. Est autem tale: A

* * *

* *nec duro iam doleas obitu.*

Nec tibi, nec nobis æternum viuere cessit.

Quod pueri occidimus, fata querenda putas?

Dum sis in vita, dolor est amittere vitam.

Dum semel occidimus, omnia despicias.

Orbem sub leges si habeas, num viuis ad orcum?

Quid valet? hic nulla est diuitis ambitio.

28 LASERPICIFERIS *iacet Cyrenis*] Corripuit syllabã, quæ aliis producitur nec tamen id sine exemplo. Callimachus --- *πείτα τόν γε ιδῷ ἄςυ κυρήνης*. Hermesianax: *αἴδρα κυρηναῖον δ' εἴσω πόθος ἔ ασα σαν ἰ.θ. μοδ*.

pag. 5, 3 QVAE *nec pernumerare curiosi.*] Et supra:

Conturbabimus illa, ne sciamus,

Aut nequis malus inuidere possit. B

Superstitio veterum, qui finitum numerum obnoxium fascino credebant. Itaque laudantes, aut numerantes dicebant, *Præfiscini.* hoc verbo omnem inuidiam se amoliri putabant. vt quum in culleum primam vrnam vini indidissent, dicebant, *Multa.* Nam multum non est numerus præfinitus. Hoc enim & ad fascinum depellendum faciebant. Notum enim, vt quæ nimium laudabantur, fascino obnoxia putabant. Virgilius:

Aut si vltra placitum laudarit, baccare frontem

Cingite, ne vati noceat mala lingua futuro.

Tertullianus de virginibus velãdis: *Nam est aliquid etiam apud Ethnicos metuendum, quod fascinum vocant, infeliciorem laudis, & gloriæ enormioris euentum.*

14 NVNC *iam illa non volt*] Scriptus liber mutilũ parte vltima versum habet. *Nunc iam illa non volt, tu quoque impote* *. Puto, *tu quoque impotens ne sis.* Primus Hieronymus Auantius conatus emendare, *impotens noli.*

19 QVVM *rogaberis nulli*] & scriptura, & excusæ editio-

A nes, NVLLA. ἀρχαϊκῶς. Terentius: *nullus dixeris.*

20 SCELESTA TENE] Liber ſcriptus, *Sceleſta, rere quæ tibi manet vita.* quod mutare nolim. Nunc, inquit, tecum reputa, quæ te manet vita.

24 AT TV, *Catulle, deſtinatus*] Turnebus voluit, *At tu, Catulled, obſtinatus obdura.* Quæ lectio Næuio, aut Andronico, quam Catullo dignior eſt. Sed deſtinatus animus recte apud veteres dictum inuenies. & vetera colloquia puerilia Græcolatina: *Vno animo deſtinati aut perire, aut punire Alexandrum.* ὁμόψυχοι ἐντεθυμμένοι ἢ ἀπολέσθαι, ἢ κολάσαι ἀλέξανδρον.

29 FRATRES Q*vnanimes*] Quid de hoc loco certi pronunciem, non habeo. Noſter liber habet, *Fratreſque vnanimes, ſuamque matrem.* Ex quo Hieron. Auantius faciebat, *ſenemque matrem.* Fortaſſe nihil mutandum: vt intelligat eam ſui iuris, vt quæ non eſſet in manu viri, puta illo de viuis ſublato. Nam ita eſſe videtur, quum Catullus patris non meminerit. *ſuam,* ergo id eſt liberam. Sic Tibullus: *Illa aliud tacita iam ſua mente rogat.*

Pag. 6, 13 ET *quoniã mihi*] Magis placet ſcriptura, & antiquæ
B editiones. *Et quantum mihi profuiſſet ære.* Nam vulgata lectio commentitia eſt.

14 RESPONDI *id quod erat*] Legendum potius:

Reſpondi id quod erat: mihi nec ipſi
Nec prætoribus eſſe, nec cohorti
Quur quiſquam caput vnctius referret.

Cauſſæ non eſſe, cur aut mihi, aut cohorti melius ſit.

15 NEC *Prætoribus*] Cohors ſunt comites & ſocij negotiorũ gerendorum, qui dabantur magiſtratui a Rep. Alij erant ex domeſtico conuictu Proconſulis: qui quaſi prætoriani dicebantur, vt ſcribit Cicero in illa nobiliſſima Epiſtola ad Q. Fratrem. Eos facete prætores vocat Catullus, quod congerrones & cõuictores Prætoris eſſent, Sic enim ſolebant veteres ea figura in hac re loqui, Iuuenalis.

Virro ſibi & reliquis Virronibus illa iubebit
Poma dari - - - At quidam non bene hic *Quæſtoribus* pro *Prætoribus* ſubſtituebant.

16 CVR *quisquam caput vnctius*] Sine metaphora dixit Plautus Pseudolo: *En excetra tu, quæ tibi amicos tot habes* A

tam probe oleo onustos:

Num quoipiam est hodie tua tuorum opera conseruorum

Nitidiusculum caput?--

18 NEC *faceret pili cohortem*] Scriptus liber, NON FACERENT. quæ recta est lectio. Præsertim, inquit, prouinciales quibus esset Prætor homo nihili, ipsi nos pili non facerent. Nam de lucello intelligit, quod prouinciales dabant prætorianis, vt alibi dicturi sumus. Fœdum verbum, quo prætorem hic appellat, non prima sua notione accipiendum est. Sed ita vocabant homines infestos. vt contra Spurci eadem tralatione dicebantur homines nulli rei. Quod dixi, ne quis aliquid fœdi sub ea appellatione enunciari putet. Glossæ: *Spurcus* ἀχρεῖος. & apud Lucillium, *Spurco ore*, non est id, quod explicare non sinit me pudor meus, sed tralatitie dictum. Lucillius:

Prætor noster adhuc quam spurco est ore, quod omnes

Extra castra, vt stercus, foras eiecit ad vnum.

Hic locus illustratione indigebat. B

19 AT *certe tamen inquiunt*] Scribe, *inquiit*, nō *inquiunt*.

eo. QVOD *illic natum dicitur esse*] Diligēter hæc consideranda sunt. Nam diuersum est, æs natū in prouincia, ab eo, quod dixit, quantum prouincia profuissetære. comites proconsulum duplicia commoda in prouincia percipiebant: alterū ex negotiatione sua, quod hic more Græcorum argentum natum dicitur. Nam id illis est, τὸ γινόμενον ἀργύριον. alterum ex prouincia illis obueniebat opera magistratus ipsius, quod lucellum vocabatur, vt alibi docebimus ex Cicerone. Quod ergo dicitur, *& quantū mihi profuisset ære*, hoc est, ecquid lucelli mihi obuenisset ex Bithynia. hoc vero, *quod natū dicitur*, hoc est, quod quæsiuisti negotiatione tua. Notum ex Sallustio in Iugurtha, quæ sint negotiationes togatorum, vt ipse vocat.

22 VNVM *me facerem beatiorum*] Ita Auantius olim mutauit, praue, quum & sententia *beatiorem* postulet, & vetus scriptura non aliter habeat. Vt ego, inquit, me reliquis prætorianis vnum beatiorem facerem, id confessus sum:

A me ſcilicet comparaſſe lecticarios, quum illi ſocij mei prorſus egeni eſſent.

26 AT *mi nullus erat*] At ego, inquit, quanquam iactaſſem me puellæ, tamẽ illud falſo dixerã, me illos homines comparaſſe. *homines ad lecticam* eodẽ modo dictum, quo Propertio, Paſtor ad baculum, homo ad lites, puer ad cyathos.

29 VT *decuit cinædiorem*] Eodem modo formauit, quo Græci *κυνώτερον παρὰ τὸ κυνά.* quod Atticorum proprium eſt.

31 ISTOS *commoda*] Falſus modulus ſyllabæ. Legendum cenſeo:

Quæſo, inquit, mihi, mi Catulle, paulum
Iſtos. commodo nam volo ad Serapin
Deferri -- *Commodo*, hoc eſt in tempore. Plautus Friuolaria: *Commodo dictitemus.* Titinius Iuriſperita: *Nunc adeo viſam. rem magnam aiebat ſeſe mecum loqui. Et commodo eccum exit.* Siſenna Mileſiarum decimotertio. *Eamus ad ipſum. atque ipſe commodo de parte ſuperiore deſcendebat.* Eleganter ergo, reticuit verbum, mutua mihi. *paulum iſtos*
B mutua mihi.

eod. AD *ſerapin*] Quare petit lectica deferri ad Serapin? an non pedes ire poterat? Sciendum illis temporibus non licuiſſe Serapea intra vrbem habere, ſed extra pomerium. Dio libro quadrageſimo: *δοκεῖ δέ μοί τε καὶ ἐκεῖνο τὸ τῷ προτέρῳ ἔτει ἐπ' ἐξόδῳ αὐτοῦ ψηφισθὲν τέρας οὐδενὸς ἧττον γενέσθαι. τοὺς γὰρ ναοὺς αὐτοῦ, οὓς ἰδίᾳ τινὲς ἐπεποίηντο, καθελεῖν τῇ βουλῇ ἔδοξεν. οὐ γὰρ δὴ τοὺς θεοὺς τούτους ἐπὶ πολὺ ἐνόμισαν, καὶ ὅπη γε ἐξενίκησεν, ὥστε καὶ δημοσίᾳ αὐτοὺς σέβεσθαι, ἔξω τοῦ πωμηρίου σφᾶς ἱδρύσαντο.*

32 MANE *me inquio puellæ*] Antiqua lectio, *inquit puellæ.* Lege, *inquii.* Abundat autem τὸ ME. -- *mane, inquii puellæ.*

Pag. 7, 2 FVGIT *me ratio*] Hoc eſt, vt Græci dicunt, *ἀλογιστῶ.* Secundo Rhetorico ad Herennium: *Nam qui ſe propter vinum, aut amorem, aut iracundiam fugiſſe rationem dicet, is animi vitio videbitur neſciſſe, non imprudentia.* Gallice, *ſe meſconter.*

3 CINNA *eſt Caius*] Nam Cinna ſe in Bithynia fuiſſe teſtatur ipſe his verſiculis, quibus Aratea Phænomena amico mittit.

Hæc tibi Arateis multum vigilata lucernis A.
Carmina, quis ignes nouimus aerios:
Læuis in aridulo maluæ descripta libello
Prusiaca vexi munera nauicula.

Pag.8,1 MARRVCINE *asini*] Hieronymus Auantius, qui non veritus est integros locos huius cultissimi poetæ contaminare, pro *Marrucine*, legebat, *Inter cænam*. a quo postea illa mendi indoles in omnibus libris propagata est. At *Marrucine* rectum erat. non quod ex Marrucinis populis Campaniæ ortus fuerit: sed quia conuicium stupidis eo nomine fiebat. Tertullianus quinto in Marcionem: *Sicubi alibi dixit, & non hic, Marrucine*. hoc est ἀναίσθητε, καὶ ἀμαθής. Næ Auantius Marrucinus fuit, qui hoc mutauit.

2 IN *ioco atque vino*] Et apud Plautum *in vino*, vt hic dicitur imitatione Græcorum. Aristophanes λυσιστράτῃ. ἡμεῖς δ' ἐν οἴνῳ συμπόται σοφώτατοι.

8 MVTARI *velit*] Hoc est, qui te furti purum esse magno mercetur. qui te furem non esse talento cõtra carum non habeat. Sallustius oratione L. Philippi: *At tum erat Lepidus Latro cum calonibus, & paucis sicariis, quorum diurna* B *mercede vitam non mutauerit*. Euripides Medea:

-- τὴν δ' ἐμὴν ψυχῶν φυγὰς
Ψυχῆς ἂν ἀντηλλαξάμεσθ' οὐ χρυσοῦ μόνου.

Exilium liberorum anima ipsa nedum auro mutari velim.

16 PLENVS *sacculus*] Martialis *- non sentit sacculus ista meus*. Glossæ: *Sacculus* βαλλάντιον, βαλλαντίδιον.

Pag.9,15 SATVRNALIBVS *optimo dierum*] Optimum dierum Saturnalia dixit πρὸς συνήθειαν, quia pueri plaudentes dicebat, *Hodie bona Saturnalia*. Epictetus apud Arrianũ: τοῖς γὰρ παιδίοις ὅταν προσελθόντα κροτῇ, καὶ λέγῃ, σήμερον σατουρνάλια ἀγαθά, λέγομεν, οὐκ ἔστιν ἀγαθὰ ταῦτα; οὐδαμῶς. ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ἐπικροτοῦμεν. Martialis allusit:

Iste tibi faciet bona Saturnalia porcus.

Idem volebant, quum clamabant, *Io Saturnalia*. Idem Martialis:

Clamant ecce mei, io Saturnalia, versus.

Dio libro quinquagesimo octauo: ὅτι γὰρ πολλῷ του μᾶλλον

ἐπ' αὐτῷ ἀχθεσθέντες οὔτε καὶ ἐκείνῳ εἰπεῖν ἐπέτρεψαν συμβοήσαντες ἐξαίφνης τοῦτο δὴ τὸ τρυλλούμενον, ἰὼ σατυρνάλια. &c.

22 VNDE *malum pedem attulistis*] Latinitatis ratio postulat, *tulistis.*

Pag.10,24 VOS *qui millia multa basiorum legistis*] vetus scriptura: *vos quot millia* priscus mos scribendi, *quot* pro *quod*, *set* pro *sed*, & similia. Lege igitur & distingue ita:

Vos, quod millia multa basiorum
Legistis, male me marem putastis,
Si qui forte mearum ineptiarum
Lectores eritis - - Supplendum autem *Qui.* vos, qui, quod millia multa basiorum legistis, male marem me putastis. Sic alibi:

Quod si non aliud potest, ruborem
Ferreo canis exprimamus ore,
Conclamate iterum altiore voce.

Hoc est, quod si nil aliud potest, vt exprimamus ruborem. Deest enim τὸ VT.

31 O COLONIA *quem cupis*] Totum huius lepidissimi poematij principium deprauatũ doctos viros in magnum errorem impulit, ita vt aduersus Catulli sententiam hunc locum interpretati sint. Ita enim legendum docet nos vetus scriptura:

O colonia, quæ cupis ponte ludere longo,
Et salire paratum habes: sed vereris inepta
Crura ponticuli adsulitantis, inrediuiuus
Ne supinus eat, cauaque in palude recumbat:
Sic tibi bonus ex tua pons libidine fiat.

O colonia, inquit, quæ lubenter in tuo ponte ludere velles, nisi metueres tremuli põtis adsultus periculosos, dum pedibus illum persultas: ne scilicet ex crebra pedum concussione totus procumbat, vt rediuiuus restitui non possit, &c. Nunc rationem reddam.

eod. PONTE *ludere*] Quia prisca scriptura videtur fuisse in Gallicano exemplari *loédere* pro *ludere*, vt *poenire* pro *punire*, *loeber* pro *liber*: propterea *lædere* scripserunt.

32 ET *salire paratum habes*] Liquida scriptura, & vete-

res editiones idem retinent. Est Hellenismus *salire paratum habes*: ὀρχεῖσθαι ἑτοίμως ἔχεις. At qui de municipe Catulli intelligunt, quem ille volebat de ponte dare pronum, næ illi tota via errarunt. Bis enim Catullus idem dixisset. quod absurdum est. A

Pag.11, 1 SVB *his totus inrediuiuus*] Hic vero audacia correctorum peruagata est. Nam antiquitus scriptum fuit *Crura ponticuli ac sulcis tantis inrediuiuus.* Certe legendum, *adsulitantis, inrediuiuus Ne supinus eat.* Pontem hunc sublicium arrectariis gracilioribus, quæ hic vocantur crura, male fultum, tremere ac veluti adsultare concussu pedum ait. adsulitare, & per syncopen adsultare. Rediuiuum ædificium, est ex vetusto renouatum. Est enim verbum tectonicum. vnde Cicero in Verrem: *Vtrum existimatis minus operis esse, vnam columnam efficere ab integra nouam nullo lapide rediuiuo.* Itaque veteres magistri *Rediuiuus* vertunt παλίγκλιτος. Pontem inrediuiuum ergo dicit, qui prolapsus denuo instaurari non posset. Vide ergo quantum differt sententia, quam efficiebat vulgata lectio, ab ea, quam præfert nostra emendatio. præsertim cum illud *inrediuiuus* viri docti ad municipem illum referrent. Nunc plana est sententia. Ego possem ex illa veteri scriptura assulas nescio quas & alia comminisci. sed tanti non erat me ineptire. B De huius autem metri genere, ita Diomedes scribit: *Priapeium*, inquit, *quo Virgilius in prolusionibus suis vsus fuit*:

Incidi in patulum specum procumbente Priapo.

Ita enim sarciendus locus ille Diomedis ex optimo manu scripto. Ex quo loco Grammatici omnino conuincitur eiusdem generis metrũ, quod in custodem horti scriptum est inter Catalecta Virgiliana, recte Virgilio attribuis quanquam docti Catullo adscripserint. Anacreon quoque eo genere lusit:

ἠρίστησα μὲν ἰτρίου λεπτοῦ μικρὸν ἀποκλάς,
οἴνου δ' ἐξέπιον κάδον· νῦν δ' ἁβρῶς ἐρόεσσαν
ψάλλω πηκτίδα τῇ φίλῃ, κωμάζων ποδὶ ἁβρῷ.

Coloniam vero hanc non dubito, quin nouum Comum paulo ante a Cæsare deductam: Lacum autem Larium, ad quam sita est, intelligat.

SALI-

A 4 SALISVBSVLI] Omnes ludij & saltatores, qui ad cantum & tibiam in sacris ludunt, salij & salisubsuli dicuntur. Virgilius libro octauo:

Tum salii ad cantus incensa altaria circum
Populeis adsunt euincti tempora ramis.

Ibi simpliciter salij sunt ludij ad sacra Herculis saltantes. Qui enim primi ἐνόπλιον ὄρχησιν doctore Ænea in Italia saltarunt, Salij dicti sunt, auctore Polemone vetere scriptore rerum Italicarum. Quare frustra hic argutatur Macrobius, qui quærit, quare Salios Herculi attribuit Virgilius potius quam Marti. Quare recte ὑμνῳδὸς *Salius* vertitur a vetere Glossario. vnde Virgilius dixit Salios ad cantum, vt Propertius, Pastor ad baculum. κατ' ἐξοχὴν autem ludij Martis dicuntur Salij.

17 SEPARATA *securi*] Iam doctis notius est, quam vt admonendi sint, hic ex Festo legendum, *Subpernata. In fossa Liguri iacet subpernata securi.* Cuius lectionis vestigia retinet codex noster, in quo legitur, *superata.* subpernare idem

B fere ac Suffraginare, quod Græci magistri vertunt ἀγκυλοκοπεῖν. notum anatomicæ peritis quid sit ἀγκύλη. Septuaginta interpretes hoc vocant ἐκνευρίζειν. Gallice, *esiarreter.* Marullus ingenio, quam doctrina paratior, stolide conatum Politiani ridet. Ego eum Græculum tanti non facio, vt eius rationem habendam esse putem.

18 TALIS *iste meus stupor*] In prolusionibus Virgilianis:

Tuoque nunc puella talis, heu tuo
Stupore pressa --

Stuporẽ vocat virũ puellæ, quomodo hic Catullus accipit.

23 FERREAM *vt soleam*] Soleæ equis inducebantur, non, vt nunc clauis suppingebantur. propterea Græcis illud, vt in homine, est ὑποδεδέσθαι. Artemidorus, ἔδοξέ τις ὑποδήματα ἵππου ὑποδεδέσθαι. Et Arrianus soleas equinas ὑποδήματα eodem modo appellat. χαλινάρια τῶν ὀναρίων, σαγμάτια, ὑποδήματα, κριθαί, χόρτος. Xiphilinus in Nerone σπάρτια vocat. ταῖς ἡμιόνοις σπάρτια ἐπίχρυσα ὑποδεδέσθαι.

29 NEC *clam. nam simul & iocaris vna*] Hiulca sunt hæc,

nec bene cohærent, si sequentia spectes. Sed quomodo legendum sit, docet nos scriptus codex. A

Nec clam. Nam simul exiocaris vna,
Hærens ad latus omnia experibis.

Sic habet noster codex ne vna quidẽ litera minus. Exiocari est, ἀφομιλήσασθαι, ἀφεψιάσασθαι. Postquã ludo lassus modũ feceris, alia experiere. Antiquitus autem dictum experio, non experior, vt alia multa. Hic locus a nobis præteriri non debuit.

Pag. 12, 4 NE *meus puer*] Quis non videt hæc omnia commentitia esse? Atqui satius fuit veterem lectionem securam in suis sedibus relinquere, quam suam ineptam supponere. Legi igitur in nostro libro, *Me me puer.* Deest ἐπίφθεγμα Ah. *Ah me me puer.* vel, *Ve me me.* vt in Elegiis, *Quæ, ve te, misero letum miserabile fratri Adtulit* -- Apud Senecam Apocolocynthosi, *Ve me.* Græcũ est. οἴ μοι μοι. & ὤ μοι μοι. Infra. *Ah me an illa puella d. Tota millia me decem poposcit?*

18 TANTVM *abhorret ac nutat*] Flagitium Hieronymi Auantij, qui ex MVTAT fecit NVTAT. In quo profecto ipse multum nutauit. B

19 SCVRRA] Quem modo vrbanum vocauit. Notum enim ex Plauto scurras & vrbanos eosdem esse. Quare & dicteriis sibi victum aucupabantur. Quia autem scenatici homines, quos Βιολόγους vocant Græci, dicteria funditabant ad risum spectatoribus tollendum, propterea factum, vt Mimi Scurræ, & vrbani vocarentur. Iuuenalis:

-- *mimum agit ille Vrbani qualem facundus scurra Catulli.*

Et mimum scurram vocat, & vrbanum mimographum ipsum Catullum. quem aliter vrbicum Martialis poeta, vrbicarium Fulgentius. Hinc quum idem Iuuenalis dixit *Trascurria patritiorum*, palam est eum intelligere ad orchestram patritios transisse. Male enim hodie legunt *Triscurria.* cui ineptum quoque interpretamentum apponunt.

20 AVT *si quid hac re tritius*] Suspicor Catullum scripsisse: *Aut si quid hoc retritius videbatur.* Retritum παλιντριβές. Metaphora a veteribus & obsoletis vestimentis. Itaque & huiusmodi homines Græci τρίβωνας vocant, quasi retrita pallia.

A 30 FVRI, *quoi neque seruus est, neque arca.*] Iuuenalis *-quantum ferrata distet ab arca Sacculus -* Idem. *- posita sed luditur arca.* Cicero Pæto : *Nos iam ex arcis tantum habemus, vt Verrium tuum, & Camillum, qua munditia homines? vocare sæpius audeamus.*

Pag. 13, 29 MALLEM *delitias mihi dedisses.*] Longe aliter concepta est vetus scriptura, atque, meo iudicio, melius & concinnius:

Mallem diuitias mihi dedisses
Isti, quoi neque seruus est, neque arca,
Quam sic te sineres ab illo amari.

τὸ Mihi autem Attice παρέλκει. Sic apud Euripidem Andromacha : τί σοι θεῷ κατεδεξόμεθα; Quod eodem prope modo dictum est, atque hic. diuitias potius conuenire Furio quam delitias cur dicat, non est pluribus disputandum, si constat ipsum egentissimum fuisse, cui neque seruus fuerit, neque arca.

32 CVI *non est*] Inepta lectio. vetus, *Qui non est.* Lege ergo. *Qui? non est homo bellus, inquies? est. Sed bello huic ne-* B *que seruus est, neque arca.* Quis dubitat hæc meliora esse, quam illa vulgata?

Pag. 14, 6 VEL *inula mollicella*] Morosa lectio, quæ in manu scriptis legitur, hæc portenta verborum nobis peperit. Qui hæc mutarunt, quare saltem vitium in syllaba commissum non animaduerterunt? alij pudentius : *- vel hinnula tenella.* Sed si liceret nobis hoc modo omnia interpolare, nihil nobis difficile, aut arduum esset. Prisca lectio hæc fuit : *vel inula moricilla.* Vtinam in aliis tam facile verum erui posset, vt in hoc loco speramus nos eruisse. Legimus enim *- vel imula oricilla.* Prouerbium Latinorum fuit: Auricula infima mollior. Alterum ὑποκοριστικὸν est Auricilla, quod veteres Oricilla dicebant. vnde Celso Oricularius clyster. hoc est ὠτεγχύτης. Imulum pro imo dixit, vt Plautus primulū. Quæ omnia sunt venustatis Catullianæ. Porro de huius metri genere non disputabo, quum id abunde doceant veteres. Hoc vnum admonebo extare huius generis στίχον παροιμιώδη apud antiquum Grammaticum Marium Plotium Sacerdotem. quem nos cum aliis

Grammaticis edituri sumus. Est autẽ eiusmodi δίκαιός ἐστιν ὁ φθόνος· τὸν γὰρ φθονοῦντα δάκνει. Qui versus iambis puris conceptus est, prærer quintum pedem, qualis ille:

Quid inmerentibus noces? quid inuides puellis?

9 QVVM *diua mulier aues*] Hæc est manu scriptorum lectio, sed vitiosa, vt apparet ex modulis syllabarum. Nam quod alij substituerunt, QVVM DIVA MATER ALITES, audacter fecerunt. Quare eorum licẽtiam nihil moror. Sed non minore impudentia OSCITANTES in OCCINENTES mutarunt. Alij OCCINENTES in OSCINENTES. Quia meminerant in augurali disciplina esse aues, quæ, quia ore auspicium facerent, ab eo oscines dictæ essent. Sed non aduerterunt idem esse occinere, & obscinere. vt ostendere, & obstendere. Nam alterum vsitatius, alterum ἀρχαϊκώτερον. Ego quid de hac lectione statuã, nihil habeo. Equidem facile persuadeo mihi ex veteri scriptura vitiũ natum esse, idq; fuisse in exẽplari Gallicano. Nã Diua veteres Deiua scribebãt. Itaq; librarius Gallicani exemplaris, quum legeret, *Quum de via mulier,* putauit ἀρχαϊκῶς scribendum, *Quum deiua.* At mulier de via, est ἡ τυχοῦσα, quæuis saga. Sic Tibullus puerũ e triuiis dixit τὸν τυχόντα. Eiusmodi enim mulieres, aut pueros de sortibus, aut præsagiis consulebant, quæ sibi notæ non essent. Marinæ tempestatis præsensione fugere aues marinas id notum ex prognosticis Arati, & Virgilij. Recte autem *oscitantes.* Nam agitatione fluctus id vult illis accidisse. vnde marina auis Larus semper id facere dicitur. Prouerbium enim est, λάρος χάσκει. Sed non dubito quin aues oscitantes ἀντονομαστικῶς Gauiæ seu Lari ipsi dicantur, qui semper in fluctu degunt, marinam spumam pascentes: sed tempestate in littus eiiciuntur. Itaque mulier saga, quam hic vocat mulierẽ de via, vt Tragicus dixit, de Circo aruspices, ex eo, conijcit tempestatem esse, aut aliud nescio quid. Sane verum est, nisi fallor, quod diximus, antonomasian esse, aues oscitantes, hoc est, laros. Nam quum id genus semper in fluctibus versetur, vt spumam depascatur, tempestate eiecti in siccum pene fame tabescunt. vnde facile est colligere illis in sicco visis tempestatem in mari,

A esse. Hæc est, nisi fallor, vera mens Catulli, quam alij suis ineptis emendationibus totam peruerterant.

11 CATAGRAPHOSQ. *thynos*] Aiunt esse scriptorũ librorum lectionem. Sed nos in nostro reperimus: *Cyrographosque thynos*. Quæ lectio multum a vulgata discrepat. Ego scio quid de Catagraphis dicatur. neque aliud scilicet ab illis adfertur, quod a nobis olim adolescentibus animaduersum non fuerit. puto autem *Tyrographos* legendum esse. Nam in his exemplaribus Catullianis semper inter se commutationes faciunt T, & C, vt mox in aliis patebit. Tyrographi lintei sunt sindones Tyriæ, quæ prætextæ erant ora purpurea acu picta. Martialis: *Nec sic in Tyria sindone tutus eris.* Catullus in nuptiis Pelei.

His corpus tremulum complectens vndique vestis
Candida purpurea Tyrios excinxerat ora.

Intelligit enim sindonem Tyriam. vt enim omnia acu picta peristromata, Babylonica vocabant, tametsi in Babylonia facta non essent: ita & Tyrias sindones etiam si in Bithynia textæ essent.

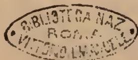
B 14 MANVSQ. *mollicellas*] Scio & ferulæ & scuticæ manum solere pueros in scholis porrigere. Sed profecto hoc non vult Catullus. neque hæc est proba lectio: quum ita scribendum fuerit: *natisque mollicellas*. Hæc enim recte conueniunt cum latusculo laneo, vt ipse loquitur. Quia nudi non manus, sed ilia & nates cædi solent.

15 INVSTA *turpiter*] Inurere notam recte latinitas patitur. concedam etiam inurere plagam, & vrere flagris. at inurere flagra ne infimæ quidem vetustatis scriptores vnquam dixerũt. Sed hæc est audacia Hieronymi Auãtij, qui ita legit ex prisca lectione, *Insula*. Ego puto inuersum pro, *Inlusa*. Catullus minitatus erat flagra puero, quæ ille irridebat. propterea vocat flagra illusa, hoc est derisa ab illo.

eod. CONSCRIBILLENT] Varro colũna Herculis, περὶ δόξης. *Itaque eas in ceram conscribillauit Herculis athletæ.* Idem Marcipore: *Astrologi non sunt, qui conscribillarunt pingentes cælum.* Sed laborat syllaba antepenultima, quod sit longa. Itaque vidi, qui legerent *concribillent*. a cribello. quod valde placet.

22 VERVM *ad millia quindecim & ducenta.*] vetus scri-

ptura, & *ducentos.* recte. Alioqui immanis nimis fuisset summa illa. neque puto tam copiosum Catullum fuisse, vt ducentis quindecim millibus fundum oppignerasset. Et hunc locum diligenter a studiosis antiquitatis Romanæ obseruari velim. A

26 INGER *mi calices amariores*] Manifesto *amariores* pro meraciores intelligit, alludens ad Homericum, *ζωρότερον δὲ κέραιρε* -- Quod diuerse a veteribus exponi solitum cognosces ex Plutarcho. Martialis autem aliter etiam exponit:

Hic scyphus est, in quo misceri iussit amicis
Largius Aeacides, & bibit ipse merum.

Hic largius est ζωρότερον.

27 VT *lex postumiæ*] Lex postumiæ magistræ, est lex magistra postumia. vide quæ in côiectaneis olim notauimus.

28 EBRIOSA] Mirum, quum Gellius monuerit, *ebriosa acina* legendum esse, neminem eorum, qui hunc poetam enarrarint, id animaduertisse: sed omnes legere, *Ebriosa acino ebriosioris.* Quod quid sit, nescio.

Pag. 15, 7 VT *mihi, qui meum secutus Prætorem refero datum lucello*] Multa sunt in Catullo parum hactenus a magistris animaduersa. in nullo tamen magis cæcutiuerunt, quam isto. Sed error hinc fluxit, quod ab hoc versiculo ea, quæ sequuntur, distraxerunt. Continuanda enim erant ita: B

- vt mihi, qui meum secutus
Prætorem, refero datum lucello:
O Memmi, bene me &c.

Non potest dici, quanta vrbanitate Prætoris sui Memmij auaritiam perstringit. Vos, inquit, a Pisone proprætore vestro ita accepti estis, quomodo ego a Memmio proprætore meo. Nam, quum deberem in tabulis scribere: acceptū refero lucello ꟷ-ꟷ XXX: vicem eius scribo: O Memmi bene mihi illusisti, qui in contubernio tuo pollicebar mihi montes auri. Sed quantum ego video, non minus vobis illusit prætor vester Piso, quam Memmius mihi. Hæc nūc sunt luce clariora. vt valde decepti sint, qui putarint Catullum a Memmio turpitudinem passum esse, quam pudor meus dicere vetat. Verbum enim flagitiosum, quo vtitur Catullus, non in eam significationem accipiendum

A est: sed in eam, in quam superius accepimus, quum eũdem Prætorem ita appellauit in epigrammate, *Varrus me meus ad suos amores.* Verbum enim illud eo tempore *ἀντὶ τοῦ ἐντρυφᾶν* accipiebatur.

8 DATVM *lucello*] Titius dat, Mæuius accipit. Mæuius acceptum refert Titio: Titius datum & expensum refert Mæuio. Hoc & ipsi pueri sciunt. Sed quia sunt τῶν πρός τι, conuertuntur, si personam commutes. Nam Mæuius potest scribere: Refero datum mihi. idem enim ac si dicat, acceptum refero Quæstori. Itaque Catullus refert sibi datum lucello. hoc est refert acceptum Memmio. Quid? illud, quod sequitur: *o Memmi.* Hæc sunt verba, quæ Catullus in rationibus accepti vult referre. Sed prius sciendum, id quod supra attigimus, comites, & adiutores negotiorum publicorum, qui dabantur magistratibus a Republica, vel cæteros ex domesticis conuictionibus, quos Cicero testatur quasi ex cohorte prætoris appellari solitos, pro opera egregie in magistratum nauata duplex emolumentum a prætore cõsequi solitos: alterum in pro-
B uincia, quod lucellum vocabatur: alterum in vrbe post reditum e prouincia: quum eorum nomina a magistratu in ærarium referebantur, & in beneficiariis proconsulis, siue proprætoris vocabantur. Nam magistratum, qui iussu populi prouinciam regeret, proconsulem, aut proprætorem vocare susque deque habeo. Cicero ad Rufum quæstorem suum libro quinto epistolarum: *Sed ego putaui esse viri boni, quum populus suum seruaret, consulere fortunis tot vel amicorum, vel ciuium. Nam de lucello est ita actum vt auctore Cn. Pompeio ista pecunia in fano poneretur. id ego agnoui meo iussu esse factum. qua pecunia Pompeius est vsus, vt tua, quam tu deposueras, Sextius.* Vides ex his verbis Ciceronis priuatam pecuniam amicorum, & ciuium vocari lucellum. Quod nomen ὑποκοριστικῶς attribuebatur cõmodis prætorianorum. sed quod dabatur ipsi prætori dicebatur honorarium. Sed qui, quid sit lucellum, scire cupit, legat epistolam illam Ciceronis. in qua tamen non inueniet eam lectionem, quam adduximus: sed ineptissimam, nempe Lucceio pro lucello. qui error & infra in eadem epistola quanquam aliis literis dissimulatus est, illis verbis: *Sed si*

quid est, quum de logeo parum gratum visum est, quod ego in rationibus referendis etiam nunc corrigere possim. Ibi enim *de lucello* legendum est ex superioribus verbis. Ita & epistolam Ciceronis emendamus, & locum Catulli, ex quo illam emendauimus, illustramus. A

11 PARI *fuisti casu*] Ex veteri libro legendum pluraliter *Fuistis.* item, *Farti estis.* Sed, inquit, quantum video, non minore fortuna accepti estis a prætore vestro, quam ego a meo.

13 PETE *nobiles amicos*] Insultatio. vt illa:

I nunc, & ventis animam committe, dolato
Confisus ligno - - -

Facilis sententia, & plana.

14 AT *vobis mala multa.*] Postquam illis, qui se ad magnas amicitias applicant, satis illusit, postea ad illos ipsos, qui amicis ipsis abutuntur, sermonem dirigit. At vobis, inquit, o Romuli, Remique, opprobria, dij deæque mala multa dent. *Romuli Remique.* nominandi casu. nam proceres Romanos, & qui in Repub. aliquid poterant, ita vocabant. Infra, *Cinæde Romule hoc videbis, & feres.* & in Declamatione *Oro te, Romule Arpinas.* *Opprobria* eodem casu. Græce λῶβαι, vt in prouerbio, ἡρώων παῖδες λῶβαι. & ἐλέγχεα. vt κάκ' ἐλέγχεα Homero. Quam male non solum finis Epigrammatis, sed etiam totum poema vulgo accipiatur, nescio an aliis exploratum sit. mihi sane ita liquido constat, vt non parum hac in parte ab interpretibus erratum esse videatur. B

19 QVOD *comata Gallia habebat cuncta, & vltima*] Postrema non Catulliana sunt, sed ex officina Hieronymi Auantij prodierunt, quum & veteres editiones, & scriptæ membranæ præferrent: *Habebat cuncta, & vltima Britannia.* Parua admodum licentia legẽdum: *Habebat vnctu' & vltima Britannia.* Nam in Gallicano exemplari, vt iam monui, quod Langobardicis literis scriptum fuisse putamus, V & A vicissim se commutant: quod nulla sit inter illas literas differentia in charactere Langobardico. Sic in Coma Berenices. *- quem maximu' in oris*, pro *maximum in oris.* Sic hic *vnctu*, pro *vnctum*, sequente vocali. Cuiusmodi quædam in Varrone notauimus, vt *datu' iri*, & similia.

A Hic autem virulentus iambus non in Cæsarem, quod video omnes fere sibi persuasisse, sed in Mamurrã scriptum est. sed expostulat cum Cæsare Catullus de copia & superfluentia Mamurræ.

eod. QVOD *comata Gallia*] Plinius libro tricesimo sexto, capite sexto: *Hic nanque est Mamurra Catulli Veronensis carminibus proscissus, quem, vt res, domus ipsius clarius, quam Catullus dixit habere, quicquid habuisset comata Gallia. nanque adiecit idem Nepos eum primum totis ædibus nullam nisi e marmore columnam habuisse.* In toto Plinio non est locus isto corruptior. quem valde gaudeo mihi sese tam opportune obtulisse. Mirum vero Catullum, qui toties in Mamurram versuum suorũ aciem distrinxerit, de hac domo tacuisse. Atqui, si ita res se haberet, non tacuisset, nisi me fallit augurium meum. Deinde, quid sibi volunt illa, VT RES. Sed nolo in nugis lectorem diutius tenere. Sane Plinius ita scripsit: *quem Metrodorus Scepsius clarius, quam Catullus dixit habere, quicquid habuisset comata Gallia.* Atqui, quum hũc locum Plinij legerem, sine vlla cunctatione suspitio de mendo animum percussit: atque e vestigio locum emendauimus. Sciebam enim Metrodorum Scepsium homiminem malæ linguæ virulentis scriptis populi Romani procerũm luxum exagitasse. Ouidius quarto de Ponto ad Tuticanum:

Non loca, sed mores scriptis vexauit amaris
Scepsius Ausonios. actaque Roma rea est.

Quanquam in Ouidio male *Septius* vulgo legitur. Quare ille vir μισορωμαῖος dictus. Plinius libro tricesimo quarto, capite septimo: *Metrodorus Scepsius, cui cognomen a Romani nominis odio inditum est.* Floruit autem Cæsarianis temporibus. nam Bruto familiaris vixit. Ex cuius epistola ad Cæsarem Charisius produxit: *a Scepsio familiari meo.* Sed verba Plinij, quæ correximus, nondum ex toto menda vacãt. Nã glossema est τὸ IDEM NEPOS. Nepotis enim nomen interiectum ideo, quia superius eius mentionem fecerat Plinius. Quare ita totum eum locum legito: *Hic est Mamurra Catulli Veronensis carminibus proscissus, quem Metrodorus Scepsius clarius, quam Catullus, dixit habere quicquid habuisset comata Gallia. Nanque adiecit eum primum totis edi-*

bus nullam nisi e marmore columnam habuisse. Quare autem **A** dictum sit eum habuisse, quicquid habebat Gallia, cognoscimus ex eodem Plinio, qui nos docet, Mamurram Formiis natum, equitem Romanum, præfectum fabrorum C. Cæsaris in Gallia fuisse.

21 CINAEDE *Romule*] Hoc est, o Cæsar, vt supra non dudum monuimus. Hæc, inquit, o Cæsar patieris? Nam Romulus non pro quouis Romano, vt vult Parthenius, sed pro eo, qui ita gratia populari valebat, vt regnũ, tanquam alter Romulus obtinere videretur. Sallustius in oratione Lepidi Consulis ad populum: *Quæ cunctasceuus iste Romulus, quasi externis rapta tenet.*

24 PERAMBVLABIT *omnium cubilia*] verbum Perambulare ad eam rem aptissimum. vt supra -*tremulique quassa lecti Argutatio, inambulatioque.* Sic verbo βῆναι vtuntur Græci. vnde ἐμβασίκοιτοι aut ἐμβασικοίτας dicuntur eiusmodi homines, cuiusmodi hic intelligitur Mamurra.

25 VT *albulus columbulus, dioneus*] Hæc sunt correctorum commenta: præsertim quum in scriptis libris exaratum sit: *vt albulus columbus, aut idoneus.* Ego, quum Valentiæ Cauarum hũc locum scriptæ lectionis perpenderem, **B** succurrit posse legi, *Aut albulus columbus, aut Adoneus.* quia Adoneus pro Adonis Plauto, & Ausonio antiquario dictum memineram. Itaque nondum me eius coniecturæ pœnitet.

30 VT *ista vostra*] Id est, vt iste lastaurus vester Mamurra. Falluntur enim, qui ad ipsummet Cæsarem referunt. Nam, vt dixi, in solum Mamurram Epigramma scriptum est. quanquam cum Cæsare expostulat Catullus. Quum libidinosum Mamurram vocat, quo nomine vocare soleat Catullus, clarius est, quam vt a me dici debeat.

32 QVID *est? an hæc sinistra liberalitas*] Hæc omnia ita, vti leguntur hodie, peruertit Hieronymus Auantius. Recta scriptura est:

Quid? est alit, sinistra liberalitas?

Alit pro *alid* scriptum, vt supra *Quot*, pro *quod*. vt a Quis, quid. sic ab Alis, alid faciebant. Quid? inquit, est aliud, quod illi expatrandum, & abliguriendum obiicias? quasi

A parum expatrauerit, qui paterna bona primum, deinde tantam bellorum prædam deuorauerit. Facete autem Cæsarem vocat sinistrã liberalitatem. vt Bibaculus Orbilium Grammaticum vocauit literarum obliuionem. Quare hæc hactenus parum intellecta fuerant. Iam scimus libros scriptos,& antiquitus excusos ita habere. Sed noster non *alit*, sed *ait* habebat. mendose, vt puto. Nisi legendum esset: *Quid est, ai sinistra liberalitas.* vt Næuius, auctore Prisciano dixit, *-vel ai, vel nega.*

Pag. 16, 1 PARVM *expatrauit*] Hunc locũ habebat in animo auctor Glossarij, quum scribebat, *Patrat*, μασᾶται, κακυφράτως, ὡς ἐπ' αἰσχρῶν. Nam non semper significat μασᾶσθαι. Sed expatrare est scortando μασᾶσθαι imo ἀφειδῖσθαι. Sed omnium linguarum felicissime Germanica, *Verhuren.*

2 PATERNA *primum*] vel puer diuinauerit legendum esse, *Paterna prima.* Quia omnes sunt meri Iambi.

4 QVAM *scit amnis aurifer Tagus.*] Miror doctis viris de huius loci absurditate nihil in mentem venisse, aut saltem nihil admonuisse. Atqui ista lectio a scriptura & illa
B quoque mendosa discrepat. Ita enim scriptum est. *Ibera, qua se amnis aurifer Tagus.* Sed quomodo legendum sit, mox sequenti versu aperiam.

5 HVNC *Galliæ timent*] Quorsum hæc, obsecro? aut vnde tam interruptus sermo? aut quid habebant in mente correctores, qui ista monstra nobis pepererunt? Noster liber plane habet: *Hunc Galliæ timet tellus, & Britanniæ.* prodigiosa prorsus lectio, & quæ oscitabundum correctorem non postulet. Nam sane primum hoc satis acceptum esto, Catullum hic non nisi iambis puris vsum esse. Deinde antecedens versiculus sententiam cum hoc claudit. Quare ita Catullum scripsisse quauis sponsione ausim contendere.

-quas & amnis aurifer Tagus
Inundat, extim' ecce Lusitaniæ.

Prima fronte multum discedere correctio nostra a vestigijs scripturæ videtur. Sed qui singulos apices literarum rimabitur, nihil illi absurdũ videbitur, sed omnia liquido

vera esse affirmauit. Nam, *timet tellus;* referunt illa, *extim' ecce.* quia semper in hoc libro T & C inuicem commutantur. idque accidit non raro. Iam in synalœphis vocalem alteram extritam esse in hoc eodem libro alibi sæpe notabimus. Postrema τῶ *tellus*, cum reliquis faciunt *Lusitaniæ.* Nam ex illa scriptura, *Luseitaniæ*, fecerunt, *tellus & taniæ.* postea addiderunt syllabam primam *Britanniæ.* Nam *Luseittaniæ* scripsit librarius, vt, supra *adsuleitantis.* pro *adsulitantis.* ex quo fecerant *ac sulcis tantis.* verbum **Inundat,** an recte a nobis repositum sit, viderint homines docti. certe aptius inuenire non potui. extimas Lusitanias hoc est extrema Hispania sitas, cur dicat, quia id apertum est, pluribus non explicabo. Numero plurali elegantissima amplificatione extulit Lusitanias. vt supra eadem est αὔξησις figura, quum dixit:

Mauult, quam Syrias, Britanniasque.

Et Propertius eadem figura.

Dic alias iterum nauiget Illyrias.

Sed omnium pater poetarum Homerus ad amplificationem dixit:

ἐκ μὲν κρητάων γένος εὔχομαι εὐρειάων.

Quo tempore hæc scripserit Catullus, apparet, nimirum dum Cæsar in extima Hispaniarum ora reliquias Pompeiani belli profligaret post Cn. Pompeium Cn. F. interfectum. Propterea Catullus dixit, *Ecce*: vt ostenderet eo tempore illa fieri, quum ista scriberet. Vtinam tam vere verbum **Inundat** probare possemus, quam reliqua nobis satis explorata sunt. Sed, vt dixi, verbum, quod vestigiis corruptæ lectionis insisteret, aptius inuenire non potui. Præterea verum est inundari a Tago, quia Tagus in Lusitania πλημμύραν Oceani sentit, & æstuaria efficit, quas λιμνοθαλάττας in Garumna vocat Strabo: vt reliqui omnes fluuij, qui per se in Oceanum exonerantur. Liquide iam videmus, quid voluerit Catullus: quum tamen ex vulgata lectione nihil non ineptum eruatur. Nam quorsum mentionem Britanniæ, & Galliæ facit, quum id principio epigrammatis faciat? Deinde timeri Mamurram a Gallia, & Britannia, & si verum concederemus, tamen hoc

A nihil ad rem. Neque enim id in Mamurra exagitare voluit Catullus. sed luxum, & nepotatum, qui tot bona abligurierit. Deinde rectus est ordo omnium bellorum, quæcunque profligauit Cæsar. primum Gallici, deinde Britannici, tertio Pontici, quarto Hispanici. Quæ omnia gradatim recenset, pro vt tempore gesta sunt.

6 QVID *hunc malum fouetis?*] o Cæsar, quid hunc Mamurram fouetis? Nam sane hic perperam τὸ *Hunc*, Cæsarem exponebant.

7 NISI *vncta deuorare*] Propterea semper vocatur Decoctor. vt in illo, *Decoctoris amica Formiani.*

8 EONE *nomine vrbis opulentissimæ*] Si hæc natio correctorū viueret, nihil est, quod e re illorū melius optem, quam bonam mentem. Nam sane hic eorum iudicium requiro. quid enim est illud, *vrbis opulentissimæ*? Sane ad quid referam, nescio. Deinde quid opus est vrbis opulentissimæ mentionem facere, si hic Roma intelligitur, quum hoc non Catullus voluerit? Postremo quomodo constabit Iamborum purorum modus, si hanc lectionem
B recipiamus? Quid ergo? Quid? nisi hunc versum intercalarem dimidium tantum a librario positum fuisse, quia satis notus esset, & a quouis expleri posset, quum superius integer appositus sit:

Eone nomine, imperator vnice
Socer, generque perdidistis omnia?

Eone nomine, inquit, tu Cæsar, & tu Pompei, ita omnia perdidistis, vt iste illa deuoraret? Pompeius & Cæsar perdiderunt omnia: quia ipsi caussa fuerunt bellorum ciuilium. ex quibus præda opima obtigit Mamurræ. quam ille in voraginem ventris sui omnem immersit. Propterea perdita bona vocat, quæ Mamurra abligurriuit.

9 SOCER *generque*] Facete in alium sensum detorsit Virgilius in Prolusionibus:

Socer beate nec tibi, nec alteri,
Generque Noctuine, putidum caput:
Tuone nunc puella talis, heu tuo
Stupore pressa rus abibit? hei mihi
Vt ille versus vsquequaque conuenit:
Gener, Socerque perdidistis omnia.

18 INIQVE *me inducens in amorem*] Putant τὸ *inique* vocandi casu enunciatum. ego puto aduerbium, & vltimam correptam more antiquo. Horatius-- *per aquas dute volubiles*. Virgilius. *Flos adprime tenax*. non *adprima*, vt magistelli edendum curarunt.

24 PENINSVLARVM *Sirmio*] Scaligerorum principũ amœnissimus secessus Sirmio, a Theodorico vsque Scaligero Gottho, quem *Diedrich von Berna* vocãt Germani, ad auum vsque meum Benedictum Scaligerum, qui profugit ad gentilem suum Matthiam regem Vngariæ cognomine Coruinum. Ab eo Theodorico, qui patruelis fuit Theodorici magni Gotthorum Regis, ad Guillelmum vsque historiam Scaligerorum quatuor libris complexus est Paulus Æmilius Veronensis. Is Guillelmus abauus fuit patris mei Iulij. Oppida Benaci paruerunt etiamnum auo meo Benedicto. Parthenius in hunc locum ita scribit de Sirmione: *Nunc quidem est angustum cum theatri lateritii reliquiis oppidum. Olim autem vrbs neque exigua, neque obscura a Pannonicis siue Vngaris aliquando instaurata, vt ego in quodam eleganti, atque antiquo Grammatici cuiusdam epigrammate comperi.* Bene sane Parthenius. Nam verum est Vngaros Attila duce ea loca deuenisse, & quum iam se in agrum Veronensem effundere vellent, repulsi sunt a Theodorico Scaligero Tiroliæ principe, quem, vt dixi, Germani Theodoricum Veronensem vocant. & illa nubes in Aquileiam incubuit, vt inde Veneti subito Barbarorum aduentu consternati coacti fuerint proximas insulas Adriatici maris petere. Hæc fuerunt incunabula Venetiarum. vide rerum vicissitudinem. Si Theodoricus Scaliger non fuisset, nunquam fuissent Venetiæ. Si Venetiæ nũquam fuissent, nunc esset imperium Scaligerorum. Hæc volebam nescius ne esses, candide Lector.

Pag. 17, 4 LYDIAE *lacus vndæ*] Hic viri docti colonias nescio quas Tyrrhenorum somniant. Laudo conatum: sed sane longe aliud voluit poeta. neque vlla hic historia est. Nam si ita esset, legendum erat, *Lydii lacus vndæ*. At falsa omnia sunt ista. Itaque aliud quærendum. Legendum enim *Saluete vosque ludiæ lacus vndæ*. Ludius proprie est ὀρχηστής. Ouidius:

A *Ludius æquatam ter pede pulsat humum.*

Statius:

Hoc plaudunt grege ludiæ tumentes.

At vbique ſemper hoc nomen per y pſilon ſcribitur, male. adeo, vt Turnebus grauiter peccauerit, qui vult apud Statium Lydias tumentes dici, quia Lyde apud Iuuenalem dicitur turgida. En cor Zenodoti, en iecur Cratetis. quaſi Lyde idem ſit cum Ludia. alterum Latinum purum putum eſt, alterum Græcum λυδῆ. proprium. At ludius, vt iam dixi, ſaltatorem ſignificat. vnde eo nomine Luperci dicti, quod per totam vrbem diſcurrerent ſaltitando. auctor Tertullianus.. Hinc Plautus: *Peſſuli heus peſſuli, vos ſaluto lubens. Fite cauſſa mea ludii barbari, Suſsilite, obſecro, & mittite iſtam foras.* Varro rerum ruſticarum tertio: *Quum inſulas ludianorum Choreuſas vidiſſes.* Lege, *Quum inſulas ludiano ritu Choreuſas vidiſſes.* hoc eſt, ὀρχηστῶν δίκην χορεύουσας. Hic igitur ludiæ vndæ dictæ, quæ perpetuo motu agitantur. Nemo paulo doctior negauerit hunc ſenſum Catulli fuiſſe. Itaque totam Lydiam cum Turrhenis miſſam faciamus.

B 7 AMABO *mea dulcis Hypſithilla*] Hypſithea, Græcum ὑψιθέη. ὑποκοριστικὸν Latinum Hypſithilla. Non eſt ergo vt Turnebi ſententia hic locum habeat, qui hoſpitilla legit.

10 ILLVD *adiuuato*] Ita etiam Ciceronem in epiſtolis ad Atticum locutum memini. Petronius: *Quod ſi non adiuuiſſetis de hac medicina, quam peto, iam parata erat in craſtinum turba.* At Turnebus hoc mutare voluit. & legendum cenſet, *adiubeto*. male. Vltimum autem verſiculum pene ad verbum exprimit ille in Cyclope Euripidis:

ἐπικτυπῶν γάλακτος ἀμφορέα πέπλον κρούω.

21 NAM *dextra pater inquinatiore*] Qui in hoc verſu VORACIORE reponũt, & in altero INQVINATIORE, tantum eos rogabo, vt reſipiſcant, & patiantur receptam lectionem antiquum ius ſuum obtinere, & quod in altero verſu τὸ VORACIORE eos offendat, diſcant prius, quam alios docere inſtituant. Diſcãt, inquam, quare βαλανηφόρον vocauit Diogenes adoleſcentem θηλυδρίαν. Nam quis dextram voracem diceret?

30 DIANAM *pueri integri*] Quum deesset hic versus in manuscriptis, εὐστοχώτατα hunc supplerunt docti viri. neque puto aliter Catullum scripsisse. A

Pag.18, 17 ROMVLIQVE *antiquam, vt solita es*] vetus scriptura: *Romulique Antique.* lege. *Romulique, Ancique.* Romulus & Ancus reges Romæ. Quoties hic acciderit, vt C, & T se commutauerint, longum esset in vnum ostendere. gens Romuli, & Anci, est Populus Romanus.

Pag. 19, 8 ANNALES *Volusi cacata charta*] Ita dicebatur de omnibus ridiculis scriptis. Seneca: *Annales Tanusii scis quam non dedecores sint, & quid vocentur.* Innuit Seneca Annales Tanusij eadē appellatione exagitatos, qua Annales Volusianos. Martialis: *Scribat carmina, quæ legant cacantes.* Annales Volusij poema fuisse non prorsam orationem ex hoc ipso Epigrammate colligimus.

17 IOCOSE *& lepide vouere diuis*] copula ET addita a correctoribus. nam libri scripti non habent, ne antiquæ quidem editiones. *Ioco se* autem duabus vocibus non vna legendum. Hic est argutia Epigrammatis. Inter Catullum & Lesbiam diffidium interuenerat. Lesbia ioco vouit Veneri, si recōcilietur sibi Catullus, se Annales Volusij illi crematuram. Catullus, qui illius poetæ annalibus iniquior erat, quod puella ioco vouerat, id vti serio fieret, effecit: atque amicæ in gratiam rediit. Venustum sane argumentum, & elegantia Catulli dignum. Nam totus, vt dixi, nodus erat in illa voce, *ioco.* Repetitur autem bis *se se*, more Græcorum, præsertim Atticorum, vt ego innumeris locis apud Demosthenem notaui. Euripides Phœnissis. B

ἐμοὶ μὲν εἰ καὶ μὴ καθ᾽ ἑλλήνων χθόνα
τεθράμμεθ᾽ ἀλλ᾽ οὖν ξυνετά μοι δοκεῖ λέγειν.

Hic enim τὸ ἐμοὶ repetitur eodem modo, quo hic *Se.*

19 VRIOSQVE *apertos.*] Hos, nisi fallor, Strabo Vxios appellat. apud quos ἀφροδίτη ἀδαίης colebatur: vt in alterutro vitium esse necesse sit. At quid voluit Turnebus, quum Marios legit? oblitus enim pedis, ponit dactylum pro trochæo.

23 ACCEPTVM *face*] Tertullianus dixit, Accepto facere, non Acceptum, libro de pudicitia: *Quanto delicta ista ante*

A *ante lauacrum accepto facit, tanto post lauacrum inremissibilia constituit.*

26 PLENI *thuris*] Hæc est lectio, quæ inuenitur non solum in nostro scripto, sed & in antiquis editionibus. Notum Persianum: -- *nec scombros metuentia carmina, nec thus.* Horatius:

Deferar in vicum vendentem thus, & odores. Martialis:
Et thuris piperisque sis cucullus.

Athenæus de Anaxādride poeta: πικρὸς δὲ ὢν τὸ ἦθος ἐποίει τοιοῦτο περὶ τὰς κωμῳδίας. ὅτε γὰρ νικῴη, λαμβάνων ἔδωκεν εἰς τὸν λιβανωτὸν κατατεμεῖν. Sed & *ruris* legi potest, præsertim, quum sequatur *inficetiarum.* melius enim hæc inter se conueniunt. Sic Græci ἀγροῦ πλέως. Glossæ Hesychij: ἀγροῦ πλέως, ἀγροικίας πλήρης.

Pag. 20, 2 AN *continenter*] Illud continenter Heroici poetæ ἐπισχερὼ dicunt, vt, ἐπισχερὼ ἑδριάασθαι. quod hic quoque dicitur. imo duo hi versus ad verbum heroico & carmine, & charactere reddere possumus:

νήπιοι, ἦ ῥ' ὅτι δὴ ἑκατόν τε διηκόσιοι τε
B λεσχηνευόμενοι καὶ ἐπισχερὼ ἑδριάασθε.

Nam sedere hic est καθεζόμενον λεσχηνεύεσθαι. Taberna, quam vocat, est λέσχη, ad quam iocandi & confabulandi gratia conueniebant. vt alibi:

Oramus, si forte non molestum est,
Demonstres, vbi sint tuæ tabernæ.

Hesiodus. καὶ ἐπαλέα λέσχην.

4 ME *vna ducentos*] Flagitiosum verbum, quo hic vtitur, nihil habet flagitij, quod ad istam quidem sententiam spectat. est enim ἐνυβρίζειν. Sic supra: O *Memmi bene me,* &c. Quem ἐνυβρισμὸν intelligit, subiungit.

-- nanque totius vobis
Frontem tabernæ scipionibus scribam.

Nam si quis flagitium hic intelligit, multum a sententia Catulli abhorret.

5 NANQVE *totius vobis frontem tabernæ*] Si Synecdochicōs tabernam accipimus, eodem modo intelligemus tabernam scipionibus scriptā, quomodo apud Aristophanē:

ἀπόλωλα δῆλος στιζόμενος βαλανεῖα. A

Nam στιζόμενος βαλανεῖα dictum, vt hic ſcipionibus ſcribere. Sed non ita eſt. Nam frons tabernæ ſine vlla figura ſimpliciter ponitur. Tertullianus de Anima: *Ipſi poſtremo philoſophi, ipſique medici, quanuis de animo quoque diſputarunt, faciem tamen operis, frontemque materiæ de anima vnuſquiſque proſcripſit.* Alludit enim Tertullianus ad illos, qui rerum promercalium titulos in fronte tabernæ proſcribunt. Minatur haud dubie Catullus, ſe elegiorum carbonibus, vt Plautus loquitur, frontem tabernæ ſcripturum. Sed quomodo ſcipionibus id fieri poſſit, non video. Suſpicor hic mendum latere, quod diuinare non potui. viderint ergo doctiores. Nam certum eſt Catullum contubernalibus interminari, niſi reddant Leſbiam, famoſo carmine quod fronti tabernæ ſcribet, ſe illos traducturũ.

9 MAGNA *bella pugnata*] Noſter codex, *bella parata.* Fortaſſe ſcripſit Catullus *patrata.*

12 OMNES *puſilli*] Poſt hunc verſiculum ſequuntur illi in veteribus ſcriptis: *Tu præter omnes.* & recte. Itaque eos ſuis ſedibus ſollicitare noluimus. B

16 ET *magis magis in dies, & horas*] Tranſpoſitio facta eſt verſuum hoc loco. Nam poſt hunc verſiculum ſequi debebat, *Iraſcor tibi,* ſic:

Et magis magis in dies, & horas
Iraſcor tibi, ſic meos amores.
Quem tu, quod minimum facillimumque eſt,
Qua ſolatus es adlocutione?
Paulum quidlibet adlocutionis
Mœſtius lacrimis Simonideis.

Iraſcor, inquit, tibi te ita puerum meos amores accepiſſe. Quem puerum quo ſolatus es colloquio? Parum quidpiam conſolationis adhibuiſti: ſi modo ea eſt conſolatio, quæ triſtior eſt threnis Simonidis. Hæc eſt vera huius poematij difficultatum explicatio. Nam omnis difficultas inde nata, quod, *meos amores* non accipiebant de puero, quem Cornificius mœſtum conſolatus non erat. Idcirco facta erat tranſpoſitio.

Pag. 21, 5 AVT *parcus vmber*] Iam notum ſtudioſis, olim adoleſcentes nos hic *porcus* pro *parcus* legiſſe. Ea emendatio

1 A nostra confirmatur Lexico P. Danielis, cui parile ego vidi in Monasterio Vindocinensi. In eo Glossario antiquo hic versus producitur cum interpretamento, *id est, grassus, pinguis.*

10 NAM *risu inepto*] versus παροιμιώδης Græcorum:

γέλως ἄκαιρος δεινὸν ἐν βροτοῖς κακόν.

11 NVNC *Celtiberus*] Scriptus liber, & veteres editiones:

Nunc Celtiber ex Celtiberia in terra. Lege:
Nunc Celtiber in Celtiberia terra.

Nam metaplasmo isto vsi sunt veteres. Lucanus:

- - occurrat Iberibus alter. Sillius.
Omnis Iber, omnis Latio sub nomine miles. Idem:
Omnis Iber, omnis rapidis fera Gallia turmis. Idem:
- - ceditque loco Libys asper, & omnis
Late cedit Iber - -

Sic eodem Metaplasmo dicebant *Illuribus*, & *Megaribus.* vt Plautus.

13 ATQVE *ruffam*] Olim adolescentes *Russam* ex Apu-
B leio reposuimus. Hunc autem spurcum morem præter Strabonem notat & Diodorus libro quinto. παρ' ἑκάστην τὸ σῶμα λούουσιν οὔρῳ, καὶ τοὺς ὀδόντας παρατρίβοντες τούτῳ, ἡγοῦνται θεραπείαν εἶναι σώματος.

17 QVAENAM *te mala mens*] Omnino huic simile illud ex Epodis Archilochi:

πάτερ Λυκάμβα, ποῖον ἐφράσω τόδε;
τίς σὰς παρήειρε φρένας;

26 ACME *illa illa puella*) vetus scriptura, A *mean.* Recte, A pro *Ah* semper in hoc libro exaratū fuit. *Ah me.* οἴμοι. Supra: - - *quod esurire Ah meme puer, & sitire discit.* At docti viri Acmen Septimij hic imaginati sunt: & decoctorem Formianum Septimium intelligūt. ὄναιντο τῆς εὐωχίας.

29 DECOCTORIS *amica Formiani*) Mamurræ. Infra:

Salue nec nimio puella naso, postea:
Decoctoris amica Formiani.

Pag. 22, 1 SOLET *hæc imaginosum*) verbo *solet*, infinitiuum non subiungebant veteres Latini. in Epigrammatis:

Consule Pompeio primum duo, Cinna, solebant

Mæchi -- Subaudiendum, μοιχεύειν. Plautus Cistellaria: *Quæ cum viris suis prædicant nos solere.* Non est obscurum quid subaudiatur. Hic solere imaginosum est, solere imaginosum morbum ægrotare. Imaginosus morbus est φρενίτις, quum φαντάσματα animo occurrunt. De quo satis Celsus libro tertio, & Cælius Aurelianus. Alius est morbus imaginosus κορυβαντιασμὸς Græcis dictus, cuius medicini libri mentionem non faciunt. Imagines sunt sonores, quales tinnitus, quibus aures nostræ personantur. vnde ἤχους Græcorum imagines vertunt Latini. Horatius -- *cuius recinet iocosa Nomen imago.* Varro de apibus, *sonorum imagines*, hoc est, ἤχους. οἱ κορυβαντιῶντες videbantur sibi semper aures musica & carminum sonoribus personari. Plato Critone: ὥσπερ οἱ κορυβαντιῶντες τῶν αὐλῶν δοκοῦσιν ἀκούειν. Item: Ταῦτα, ὦ φίλε ἑταῖρε Κρίτων, εὖ ἴσθι ὅτι ἐγὼ δοκῶ ἀκούειν, ὥσπερ οἱ κορυβαντιῶντες τῶν αὐλῶν δοκοῦσιν ἀκούειν, καὶ ἐν ἐμοὶ ἡ αὐτὴ ἠχὴ τούτων τῶν λόγων βομβεῖ, καὶ ποιεῖ μὴ δύνασθαι τῶν ἄλλων ἀκούειν. Qui autem hoc morbo laborant, insomnia & vigiliis vexantur, aut saltem patentibus oculis dormiunt. Semper enim illis imaginibus intentum animum habent. Vnde eos, qui patentibus oculis dormiunt, Corybantiare dicebant, hoc est κορυβαντιᾶν. Quicunque enim patentibus oculis dormiunt, intutum somnum propter imagines & sonores habent. quod superstitiosa vetustas a Corybantibus immitti credebat. Plinius loquens de oculis animalium: *Dormiunt & quidam patentibus, quos Corybantia regrediunt.* Hæc est veterum Plinij manu scriptorum lectio. ex qua monstrum ipsis Corybantibus formidolosius confinxit Turnebus. quum legit, *quos Corybantia regrediuntur.* Putauit nostræ ætatis doctissimus vir posse Latine dici: Medicina salutem regreditur ægris: quia scilicet apud Ennium legerat regredi gressum: quum sit eodem modo dictum, quo, Currere cursum, seruitutem seruire, & similia. Deinde fœdissime lapsus est, quum putauit a Corybantibus morbum illum sanari, qui contra a Corybantibus immitti vulgo putabatur. Sed indubitata emendatio est: *quos Corybantiare credunt.* Qui enim patentibus oculis dormirent, putabantur imaginosum pati,

idque a Corybantibus immitti. Nam verum eſt, qui hoc imaginoſo morbo conflictantur, inſomnia, aut ſaltem leui ſomno vexari, neq; oculos illis claudi etiam dormientibus. Varro Prometheo:

Leuiſomna mens ſonorinas imagines
Adfatur. non vmbrantur ſomno pupulæ.

Quibus verſibus quid aptius excogitari potuit ad Plinium explicandum? Nam in illis verſibus ſonorinæ imagines ſunt ἦχοι ἔναυλοι. & manifeſto indicat imaginoſis ſeu κορυβαντιῶσι non vmbrari ſomno pupulas, quod de patentibus oculis iam Plinius dixerat. Igitur, *Solet imaginoſum*, hoc eſt κορυβαντιᾷ, niſi mauis, φρενιτιᾷ, interpretatione, quam primo loco poſuimus. Memineris ergo τὸ *ſolet imaginoſum* ſine infinitiuo alterius verbi dictum, vt ſupra ex Plauto docuimus: *Quæ cum viris ſuis prædicant nos ſolere.* Honeſte enim hæc ſubintelliguntur. Sic apud Euripidem Iphigenia in Aulide: ὡς ἔτυχε Λῆδ' ὄρνιθι πλαθεῖσ', ſupple μιχθεῖσα. Turnebus legit -.- *nec rogare Qualis ſit, ſolet hæc imaginoſum.* Profecto doctus ille vir, & amicus noſter non rogauit naſum ſuum, an ita ſcripſerit Catullus, vt ille nobis conatur perſuadere.

10 TVRPE *incedere*) Iandudum docti viri hic *mimice* legunt. Quod valde placet. Sic Seneca libro ſeptimo Declamationum: *Nihil eſt tam mimicum, quam manifeſta præparatio.* Ego admodum adoleſcens legebam, *ritmice.* ita enim ſcribebāt pro, *rhythmice.* Et fortaſſe nō omnino male coniiciebam. Sic Petronius: *Quo inceſſus tute compoſitus, & ne veſtigia quidem pedum extra menſuram aberrantia, niſi quod formam proſtituis, vt vendas?* Illa vero:

Quod ſi nil aliud poteſt, ruborem
Ferreo canis exprimamus ore,
Conclamate iterum altiore voce.

Illa, inquam, hoc ſignificant: Quod ſi nil aliud poteſt efficere, vt exprimamus ruborem. & ita, vti diſtinximus, legendum. Subauditur enim VT. Sic in illis: *Vtor tam bene, quam mihi pararim.* ſubauditur, *ſi.* quam ſi mihi pararim.

28 SALVE *nec minimo*) Noſter liber melius, meo iudicio, *Salue nec nimio.* Indicat enim pene nullum naſum habuiſſe.

Propterea alibi dixit esse turpiculo naso. Neque enim de immani naso turpiculum dixisset. A

Pag. 23, 1 TEN *prouincia*) PROVINCIA, hoc est Prouincia Gallia, cuius pars Transpadana, in qua & amica Mamurræ, & Catullus, quum hæc scriberet, erant. Ibi enim Mamurra præfectus fabrorum Cæsaris erat. quod supra ex Plinio attigimus.

11 MALAMQVE *pectore expuli tussim*) Recte docti homines, quicunque illi fuerunt, diuinarunt ex illis corruptis, quæ extant in manuscriptis -- *aliamque petere expulsus sum.* Mallem tamen *expui tussim.* Illud autem *petere*, præfert antiquitatem & bonitatem libri. Nam *pectere* pro *pectore* antiquo more scriptum erat, vt alibi *fulgeret* pro *fulguret.*

12 NON *immerenti*) Iam ante quadraginta annos plus minus, docti viri veram lectionem eruerunt, *quam mihi meus venter.*

19 ET *me recurani*) Noli dubitare quin Catullus scripserit, *& me procuraui.* Primam enim corripit. quod qui dubitabant, locum corruperunt. Plautus dixit, *se in lecto procurare.* Pro *ocimo* vetus scriptura habet *otio.* quod negligendum non est. quanquam *ocimo*, quod reposuerunt docti viri, non displicet. B

Pag. 24, 2 HOC *vt dixit, amor sinistra, vt ante*) Locus corruptus ex eodem versu, qui infra legitur. Nam iam primum *amor dextram sternuit approbationem.* quomodo ergo conuenient illa verba, VT ANTE? Fortasse:

Hoc vt dixit amans, Amor sinistra
Dextram sternuit adprobationem.

At infra post Acmen, recte ponitur, VT ANTE: quia iam semel Septimio hoc factum est. Quare merito illum locum corruptum putamus. *Dextram adprobationem* legendum præter veteris scripturæ auctoritatem probat & Latinitatis ratio.

8 HVIC *vni domino*) vetus scriptura *vno.* ἀρχαϊκῶς.

27 AD *claras Asiæ volemus vrbis*) claræ vrbes Asiæ sunt quatuor illæ præcipuæ, quas propterea a numero quadrigam Asiæ vocat Propertius: Ephesus, Smyrna, Colophon, Miletus. Imo si credas Mimnermo, ne Miletus quidem est

A in Asia, ſed ab Ionia ad Bithyniam, in qua erat Catullus, recte dicebatur Aſia. Eius verſus hi ſunt:

ἡμεῖς δ' αἰπύπυλον νηλήϊον ἄςυ λιπόντες
ἱμερτὴν ἀσίην νηυσὶν ἀφικόμεθα·
ἐς δ' ἄρα τὴν κολοφῶνα βίην ὑπέροπλον ἔχοντες
ἑζόμεθ', ἀργαλέης ὕβριος ἡγεμόνες.
κεῖθεν δ' ἀςύεντος ἀπορνύμενοι ποταμοῖο
θεῶν βουλῇ σμύρνην εἵλομεν αἰολίδα.

Sic Libyam Latine Africam vocamus: quum vera Africa ſit, in qua Carthago, non in qua Numidia & Mauritania.

Pag.25, 26 VT *conuenerat eſſe delicatos*] Caue τὸ *Eſſe* ab *Edo* deriuandum putes. Nam qui condicebant operam ad cænam, ita dicebant: vna erimus hodie. Iuuenalis:

Tertia ne vacuo ceſſaret culcita lecto, Vna ſimus, ait

Pag.26, 9 NVNC *audax caue ſis*] Præcipit μὴ μέγα φρονεῖν. Ne ſcilicet νεμεσητόν τι πάθῃ. Hoc eſt enim, *Ne pœnas Nemeſis repoſcat a te.* Sic Græci quum aliquem ſupra modum

B felicem laudarent, ita dicebant, εὐτυχεῖς· φθόνος δ' ἀπέστω. Itaque plus eſt arguti ſenſus in hoc Epigrammate, quam primo limine quis inſpicere poſſit.

24 TINNIVNT *aures*] Recte liber ſcriptus, *Tintinant aures.* Afranius:

Oſtiarii impedimenta tintinare audio. Næuius:

Tantum vbi molle crepitum facient, tintinabunt compedes.

Inde Tintinabulum.

Pag.27, 8 DI *magni ſalaputium*] Hæc eſt omnium antiquitus excuſorum lectio. item noſter ita habet. denique Senecæ exemplar non aliter clamat. olim quid eſſet explicauimus. Nutrices pueros ita ſolent appellare. Feſtiuiſſima concluſio huius epigrammatis tota verſatur in ea voce. Nam quum eſſet Caluus ſtaturæ perexiguæ, vt teſtatur etiam Seneca, ille de corona, qui admiratus eſt Caluum recitantem, reuera ac ſerio putauit caluum eſſe puerum, non virum. Itaque erupit in exclamationem, in quam ſolebant nutrices, quum plauſu pueros exciperent, o feſtiuiſſimum, o lepidiſſimum ſalaputium. Itaque feſtiuius, quam argutius eſt epigramma. Quantum autem iſte locus Grammatico-

rum vulgus torserit notius est, quam vt a me repetatur. A
Tantum hac in re, vbi multum sibi placere videntur, nobis ferendi non sunt. Caluum vero exiguum fuisse præter Senecam testatur & Ouidius.

Par fuit exigui, similisque licentia Calui.

Propterea salaputium, vt dixi, vocat. Græce, vt alibi docemus, πόσθων idem, quod Latine Salaputium. Idem erat & Pipinna, apud Martialem. Miseret me Turnebi cum suo Calabotio, quod hic nobis supponit.

IO OTHONIS *caput*] Hic incipit Epigramma vsque ad illud ad Camerium, *Oramus, si forte non molestum est*. Est autem scriptum in quosdam ex decuria scribarum Cæsaris. postremo in ipsum Cæsarem inuehitur. Quod Epigramma præter paucas maculas, quibus oblitum est, tantum abest, vt mutilum, aut ex diuersis poematijs distractum sit, vt etiam non putem vllum stomachosius, aut virulentius in toto Catullo extare. Videtur enim poeta ab officio Cæsaris læsus in Trãspadana regione, vbi tum ipse, & Mamurra erant, hæc scripsisse. Igitur totum adponam epigramma, vt & legendum, & coniungendum censeo; B

Othonis caput oppido pusillum
Peri, rustice. semilauta crura,
Subtile, & leue peditum Libonis:
Si non omnia displicere vellem
Tibi, & Fuffitio seni recocto.
Irascere iterum meis Iambis
Inmerentibus, vnice Imperator.

Nunc omnia singillatim explicanda.

OTHONIS *caput*] Sic in Prolusionibus Virgilianis:

Superbe Noctuine putidum caput. Licinius Caluus:
Sardi Tigelli putidum caput venit.

PERI *rustice*] Ita minima licentia legimus, quum antea legeretur *Heri*. Nos *Peri* scribimus. Idque plane Græcorum ἔῤῥε, & φθείρου exprimit. Est autem post *rustice* τελεία στιγμή. Nam *rustice*, non *rustica* legendum & scripti libri, & antiquæ editiones probant.

SEMILAVTA *crura*] Hæc omnia ad Libonẽ, in quem post Othonẽ inuehitur, manifesto referuntur. Hæc autem

A κατὰ τὸ σημαινόμενον intelligenda sunt. quod reuera & imbalnitie, vt Lucillius loquitur, squalleret, & laboraret eo morbo, qui ridiculosior, quam periculosior est. Notum, quid sit peditus. Morbum vocaui, quia quibusdam inuitis id excidit. Exemplo erit Claudius Cæsar, qui eo laborabat? Glossæ, *Peditus, Peditum* πορδή. Duo recte exprimunt Græci, πορδὴν, si cum sonitu: βδεσμὸν, si nares potius, quam aures feriat. Videtur lingua Latina hoc carere. sed non ita est. In Glossariis enim βδέσμα seu βδεσμὸς dicitur *Visium*. βδεῖν *Visire*. Quod hodie & Italorum, & Gallorum idiotismus retinet. Sed non credes fortasse illi Glossario. Vtinam meliores nunquam Grammaticos haberemus, modo omnium pædagogulorum barbariem a nobis amoliri liceret. Sed age alium ἐγ[illegible]ητὴν tibi dabo. Cicero Pæto: *Quid enim? num honestum verbum diuisio? At inest obscœnum, cui respondet intercapedo.* Cedo sis mihi vnum ex istis Ciceronianis, qui nihil obscurum in Cicerone esse dicunt. Profecto hic hæreat necesse est. Sed luce clarius

B est ex animaduersione nostra in verbo *Diuisio* esse obscœnum. Nam in eo τὸ *Visio* est βδέω. sicut in verbo *intercapedo*, τὸ *pedo* non sine flagitio est. Est enim πέρδω. Dices: non multum referre vtrum hæc quis sciat, an nesciat. Si ita vis, age pergamus ad reliqua. verbum nō amplius addam.

SI *non omnia displicere*] Subintelligendum est: Dispeream. Hæc autem nonnullæ editiones & scripti libri improbe a superioribus disiunxerant. ergo his verbis non minus Liboni, quam superioribus Othoni imprecatur.

TIBI *& suffetio*] Scripta lectio, *Suffitio.* propius accedit ad germanam lectionem. Legendum enim *Fuffitio* ex Dione, vbi est φουφίτιος.

SENI *recocto*) Glossarium interpretatur ἀπεφθον γέροντα quum hunc locum in animo haberet. Sed fallitur, meo iudicio, quanquam illum Grammaticum sequutus sit Turnebus, vt in aliis. Intelligit enim non recoctum senem, sed recoctum scribam. Horatius: --*sæpe recoctus*

Scriba ex quinqueuiro coruum delusit biantem.

Ibi Helenius Acro: *Recocti dicuntur Scribæ, qui sæpius cum proconsulibus ad prouincias missi, exercitatiores facti sunt vsu*

ipso, & frequentia. Solent autem mitti quinque viri: qui quum A
rediissent, vendebant decurias suas, & Quinqueuiri dicebantur. Quod si voluissent iterum magistratibus apparere, & fructus priores percipere, Cocti dicebantur. quique sæpius hoc factitabãt, Recocti. Si quis senem recoctum, non scribam intelligit, eodem modo dictum putet a Catullo, quo dixit Petronius; *Anus recocta vino Trementibus labellis.*

IRASCERE *iterum*) Et hæc quoque male a superioribus diuulsa erant. Postquam satis officio Cæsaris imprecatus est, nunc ipsi proconsuli comminatur, & iubet illum iterum Iambos suos expectare, quibus impetitus iterum sibi pœnas det. Virulentum, vt dixi, Epigramma est, ac stomachi plenum. quod nos primi, sicut multa alia Catulliana, in integrum restituimus.

Pag. 27, 19 DEMONSTRES *vbi sint tuæ tenebræ*) Repono *Tabernæ* pro *tenebræ* ex antiqua scriptura. Iam supra attigimus hunc locum, quum tabernas λέσχας Græce dici notauimus, ad quas scilicet confabulandi caussa conuenirent, vt Hesiodus etiã docet, quum ait καὶ ἐπαλέα λέσχην. vnde
λεσχηνεύεσθαι. Nam sane parum putum Syriacum est λέσχη, B
quo vsus est Esdra magnus illæ diuinæ legis scriba. Scripsit enim Babylonica lingua. Ad pilas autem sitæ erant tabernæ illæ. Horatius,

Nulla taberna meos habeat, neque pila libellos. Et supra:
Salax taberna, vosque contubernales,
A pileatis nona fratribus pila.

20 TE *quæsiuimus in minore campo.*) Scribe ex nostro libro:
Te campo quæsiuimus minore.

De industria enim captat spondeum in secunda sede.

eod. IN *minore campo*) In Cælio. Quum Campus Martius diluuio Tiberis stagnabat, Circenses fiebant in Cælio. Ouidius: *Cælius accipiet puluerulentus equos.*

21 TE *in omnibus tabellis*) Palladius primus *labellis* reposuit, quum in antiquis editionibus, & manuscriptis legeretur *libellis.* quod rectum erat. *In omnibus libellis*, hoc est in tabernis librariis. Eo enim confabulandi gratiã honestiores personæ confluebant, vt in tonstrinas viliores. Gellius: *Apud Sigillaria forte in libraria ego, & L. Paulus conueneramus.* Dictum autem *in libellis* μετωνυμικῶς pro in librariis ta-

A bernis Attico more, qui ἐν ἰχθύσιν, ἐν λαχάνοις dicebant. pro, ἐν ἰχθυοπωλείοις, ἐν λαχανοπωλείοις. At *Labellis*, quod olim reposuit Palladius non magis hic conuenit, quam labra pro balneis accipere. Labrum enim, aut labellum est ποδονιπτῆρον, aut saltem solium. Glossæ, *Labrum*, λουτήρ. At λουτὴρ non est Balneum.

26 AVELLI *finite*] Ita emendauit Auantius. Noster liber sic:

Ah vel te sic ipse flagitabam:
Camerium mihi pessimæ puellæ.

Recte, & lepide. ego te illas sic flagitabam, o pessimæ puellæ Camerium mihi. ἐμφατικῶς. hoc est reddite. Hæc sane meliora sunt, quam illa commentitia. Sed non dubium, quin ita legendum:

Quas voltu tamen vidi sereno
Has vel te sic ipse flagitabam.

Duo accusatiui. Plautus:

Quas sponsiones pronuper tu exactus es.

B 30 SED *te quærere iam Herculis labos est*] Et hæc quoque de correctorum officina. Noster codex optime:

Sed te iam ferre Herculei labos est.

vbi *Herculei* genitiuus antiquus. vt apud Ciceronem in epistolis probissimus, ac doctissimus senex P. Victorius notauit scriptum in veteribus libris, *Themistoclei*, *Theophanei*. Sic *Simonidei* apud Ausonium. *Concedat Cei Musa Simonidei*. Est autem prouerbialiter dictum. Propertius:

Deinde, vbi pertuleris, quos dicit fama, labores Herculis.

31 TANTO *ten fastu*] Et hæc quoque pessime accepta a correctorum temeritate. Legendum enim ex nostro libro sine interrogatione: *Tanto te in fastu negas, amice*. Est enim ἐπιφώνημα.

Pag. 28, 1 COMMITTE. *lucet*] In Gallicano exemplari puto fuisse: *Lucei* antiquo more scribendi. Neque dubium, quin ita fuerit. Committere luci est in medium proferre, vel, vt veteres loquebantur, propalare.

7 SIS *nostri quoque particeps*] Vetus scriptura, *Dum nostri sis particeps amoris*. Sensus communis expertem esse oportet, cui non parcat legendum, *Dum vostri sim particeps*

amoris. Nam *vostri* in *nostri* mutauerant, qui non meminerant ἀρχαϊκὸν esse characterem huius auctoris. A

8 NON *custos*] Quædam editiones hunc versiculum cum illis nouem sequentibus coniungunt cum superiore versiculo. quod non displicet. alij medium Epigramma his insititiis diffindunt, vt Aldus. Noster liber diuersum Epigramma facit, & alio loco ponit.

20 DIGNAMQVE *auribus, & tuo cachinno*] Profecto legendum est: *Dignam naribus, & tuo cachinno.* vt Satyricus: *- rides, ais, & nimis vncis Naribus indulges -* & *- naso suspendere adunco.* Sic apud Tibullum vicissim naribus pro auribus mutatum erat. *Oscula comprensis auribus eripiet.* Legendum enim *naribus.*

25 PRO *telo*] Protelo coniunctim legendum. Protelo est quod Iurisconsultus dicit, *in continenti.* De hoc satis in Varronis libros rerum rusticarum diximus.

Pag. 29, 3 RIVALES, *socii &*] Lego, *Riuales sociei puellularum.* Scriptum *sociei* antiquitus, pro *socii,* vt *Lucei,* pro *luci* supra. Riuales socij, vt distinguantur a Riualibus æmulis.

12 BONONIENSEM *rufa*] Hic spurci homines verbum spurcum substituerunt. in quo non solum eos reprehendo, sed etiam quum eorum temeritate, qua hunc locum contaminarunt, ex vno Epigrammate duo non integra facta sunt. Atqui integrum totum hoc epigramma, si veterem lectionem in suas sedes restituas. plane enim exaratum est: B

Bononiensem Rufa Rufulum fallat.

Fallare, est fallere. verbum antiquum eodem modo, quo & vanare. Attius Alcmena:

Tanta vt frustrando vanans, lactans protrahat.

Lactare, Vanare, Fallare, idem prope significare videntur. Id enim est falsa spe producere. est ergo manifesta sententia Epigrammatis: Rufam, quæ nuper postremum mendicimonium erat, vt pote quæ e media flamma cibum petebat, nunc delitias facere, ac superbo astu amantis Rufuli preces eludere. Miror tam pueriliter omnes in huius epigrammatis enarratione lapsos, vt putarent hæc esse diuersorum poematiorum fragmenta. At quid clarius illo, si veterem lectionem restituas? Si enim considerassent quid

A effet verbum *Fallat*, & illud, *vt supplicis votem*, &c. profecto aliter pronunciassent.

13 VXOR *Meneni*] vetus scriptura : *vxor nemeni.* lege *vxorne Meni?* Horatius : *Menius, vt rebus maternis, atque paternis.* & profecto ἐμφατικώτερον est cum interrogatione. Illane, quæ nuper in sepulchretis rapiebat silicernium? Neque dubium, quin sit is ipse Menius, de quo Horatius scripsit paterna atque materna bona abligurisse: adeo, vt propterea dicatur eius vxor coacta silicernia in sepulchretis vorare.

14 RAPERE *de rogo cœnam*] In sepulchretis vstrinæ erãt, quæ sepulchris ipsis applicabantur, ad quas culinæ erant, quas Græci θύρας vocabant, in quibus Silicernium, hoc est funebris cæna coquebatur. inter prolusiones Virgilianas:

Neque in culinam, & vncta compitalia,
Dapesque ducis sordidas.

Silicernia autem in illis culinis a pauperibus absumebantur, vt in Græcia τὸ τῆς ἑκάτης δεῖπνον.

B 16 A *semiraso*] vel, vt vetus scriptura, *Ab semiraso.* Vstor νεκροκαύτης redditur a vetere magistro. Id genus hominum seruilis conditionis erat. Horatius:

Huc prius angustis eiecta cadauera cellis
Conseruus vili portanda locabat in arca.

Atque adeo abiectissimum genus mancipiorum. Nam eiusmodi semirasi erant, qui ad aliquod opus publicum damnati erant, vt ad molendinas, ad remum, ad vilia cadauera efferenda: qui vespillones dicebãtur. Artemidorus: ὁπότερον γὰρ αὐτῆς κεφαλῆς ψιλὸν ἔχοι τις ἐκ τῶν δυσωνείδητος, κατακριθήσεται γὰρ εἰς ἔργον δημόσιον καταδίκῃ. τοῦτο γὰρ καὶ παρακολουθεῖν ἐπὶ τοῖς δικαζομένοις. Apuleius: *frontem literati, & capillum semirasi, & pedes annulati.* Nam & stigmatias, & catenatos innuit. Martialis:

Has cum gemina compede dedicat catenas,
Saturne, tibi Zoilus, annulos priores. Idem:
Annulus iste tuis fuerat modo cruribus aptus. Horatius:
- iamne catenam Ex voto Laribus donasset -

17 MONTIBVS *Libyssinis*] Male. Lege *Libystinis.* vt:

- & pelle Libyſtidos vrſæ. A

23 COLLIS *o Heliconei*] A. Ticida hoc genere carminis Hymenæon ſcripſit. Sappho non Hymenæon, ſed epithalamion. Seruius nondum excuſus: *Sappho*, inquit, *in libro, qui inſcribitur* ἐπιθαλάμιοι·

-- χαῖρε δὲ νύμφα
χαῖρε ὕμμε γαμβρέ.

Quod & ipſum eſt eiuſdem generis metrum.

eod. HELICONII] vetus, *Heliconei*. Ita omnino ſcribere neceſſitas carminis cogit. Ἑλικώνειος, Ἑλικώνιος. κυκλώπειος, κυκλώπιος - *vos & Cyclopea ſaxa Experti* - Sic διώνειος, διώνεος. *Sacra Dioneæ matri*. non Dionææ. διώνη, διώνεια, vt πηνελόπη, πηνελόπεια.

Pag.30,5 PINEAM) Non *Spineam*. Seneca Medea:

Candida thyrſigeri proles generoſa Lyæi,
Multifidam iam tempus erat ſuccendere pinum.
Excute ſolennem digitis marcentibus ignem.
Feſta dicax fundat conuicia Feſcenninus.

At qui Spineam hic ponebant, dicant mihi, vbi viderint tædam in ſpinu, quæ propria eſt reſiniferarum arborum. B

11 FLORIDIS *velut enitens*) Lyricus Græcus:

τίῳ σ᾽, ὦ φίλε γαμβρὲ καλῶς εἰκάσδω·
ὄρπακι βραδινῷ σε μάλιστ᾽ εἰκάσδω.

Pag.31,4 QVIS *Deus magis optimis*) Audacia Auantij, qui *optimis* repoſuit, vbi priſca ſcriptura habebat, *Quis Deus magis amatis*. In Langobardico charactere nihil omnino T, differt a C. & viciſſim altera pro altera hic poſitæ ſunt. At in illo optimo Gallicano, *a macis*, ſcriptum erat, C, pro G. vt alibi *iuncier* pro *iungier*, *porcentur* pro *porgentur*. Scribe igitur *Quis Deus magis ah magis Eſt petendus amantibus*. A ſemper habet etiam noſter liber pro *Ah*. Magis ah magis, nimis ah nimis, Miſer ah miſer veteris elegantiæ ſunt.

25 NEC *parens ſtirpe dicier*) Scriptus liber, & priſcæ editiones *Stirpe vincier*. Male aſſecutus eſt lectionem Gallicani exemplaris librarius. Nam in eo ſcriptum fuit: *iuncier*. C, pro G, vt modo notabamus, *macis* pro *magis*, in eo ſcriptum fuiſſe. Elegantiſſime Catullus dixit parentes ex non iuſto coniugio non poſſe iungi ſtirpe. hoc eſt non poſſe tranſ-

A mittere hereditatem ad liberos, quia ex non iusto coniugio susceptus, est peregrinæ conditionis. Peregrinus autem nihil capit de bonis ciuis Romani. At suus heres quum immiscet se hereditati, continuat ius patris sui potius, quam patri succedit. Hoc est, quod Catullus dixit, iungi stirpe parentes. quum eorum ius ab heredibus, qui sui dicuntur, continuatur. At *nitier*, quod Auantius reposuerat, omnino cum ipsius Auantij fautoribus exibilandum est.

30 NON *queat dare præsides*] Pendent ab eodem iure. Nam qui ex non iustis nuptijs concepti sunt, peregrini sunt, quibus nulla erat munerum populi Romani participatio. Non ergo magistratum capere poterant. Nihil est apertius hac sententia. Putant tamen docti viri hic abstrusum nescio quid latere, cuius historia penitus nos fugerit. In quo sane in sirpo nodum quærunt.

Pag.32,3 VIRGO *adest, viden vt faces splēdidas quatiunt comas*] Ad eum modum Callimachus:

> καὶ δήπου τὰ θύρετρα καλῷ ποδὶ φοῖβος ἀράσσει.
> B οὐχ ὁράᾳς; ἐπένευσεν ὁ δάλιος ἁδύ τι φοῖνιξ.

7 TARDAT *ingenuus pudor*] & vetus scriptura, & primæ editiones constanter habent *Tardet*. quod retinendum est omnino. Sic veteres *Denset* pro densat dicebant. Virgilius: *Denset enim quæ laxa.* -

8 QVEM *tamen magis audiens*] Legendum sine dubio, *Quæ tamen.* Error hinc fluxit, quod Gallicanum exemplar, vt conijcimus, sine diphthongo *Que* pro *quæ* scriptum habuit: id quod in alijs nobis suboluit. *Quæ tamen* dictum pro, Quæ tandem. Horatius: *- si tamen*

> *Non tangenda rates transiliunt vada.*

Hoc est, si tandem. Propertius:

> *Quippe vbi nec caussas, nec apertos cernimus ictus,*
> *Vnde tamen veniant tot mala, cæca via est.*

Vel potius παρέλκει, vt alibi pronunciamus.

13 AVRVNCVLEIA] Ita omnino legendum, vt habent scripti codices. Media autem syllaba exteritur, vt in *Singulum*:

> *Singulum fœcundum semen adulterio.*

Auruncul eius est Cottarum alterum cognomen. ex qua familia hæc nostra videtur fuisse. mirum tamen ei fuisse nomen Iuliæ. quod adoptione contigisse putamus. A

22 PRODEAS *noua si Iam videtur*] Qui has literas tractant, oportet eos non id tantum spectare quomodo qualitercunque leui interpretatione defungantur: sed videre num quid lateat, quod etsi prima fronte vulgo patere videtur, tamen, si diligentius inspiciatur, etiam doctioribus negotium facessere possit. Id, quod nunc præ manibus habemus, eiusmodi est. Quum Catullus dixerit paulo ante nuptam nimium morari, quare nunc illam vult prodire sub ea conditione, modo illi ita videatur? Id enim sonat, *Prodeas, noua nupta, si Iam videtur*. Sed nemo hactenus leporem horum versuum assecutus est. quum leuissimo adminiculo adiuti veram lectionem eruerimus. Legimus ergo:

Prodeas, noua nupta sis:
(Iam videtur) vt audias
Nostra verba. (viden'? faces
Aureas quatiunt comas.) B
Prodeas, noua nupta.

Non est elegantior locus, meo iudicio in hoc toto poematio. Elegantissimus poeta imitatur festinationem votorum in vulgo. Nam quum vulgus optat aliquid, tametsi id non euenit, tamen quasi id euenerit, sibi ipsum persuadere conatur. Sic simillimus locus apud Callimachum λουτροῖς παλλάδος.

ὦ ἴτ' ἀχαιϊάδες. καὶ μὴ μύρα, μηδ' ἀλαβάστρως,
(συρίγγων ἀΐω φθόγγον ὑπαξονίων)
μὴ μύρα, λωτροχόοι τᾷ παλλάδι, μηδ' ἀλαβάστρως, &c.

Nam Parenthesis illa, συρίγγων ἀΐω φθόγγον ὑπαξονίων, eadem est cum istis, IAM VIDETVR. & VIDEN? FACES AVREAS QVATIVNT COMAS. Quæ omnia μιμητικῶς vt dixi ex vulgi persona dicta sunt. Illud, SIS, notum est apud Latinos idem esse, quod, Age, Agedum. Est exhortantis. Negari non potest, quin huius egregij loci restitutionem studiosi nobis acceptam referre debeant.

PROBRA

A 29 PROBRA *turpia persequens*] Commentitium est τὸ PROBRA. Vetus enim lectio disertim habet, *Proca turpia.* Ego interpretor adulteram procam, virosam. Neque aliter scripsit Catullus. & quanuis in hoc toto poematio Iambum prima sede non posuerit, tamen in Hymno Dianæ posuit: *Puellæ, & pueri integri.*

32 LENTA *quin velut*] τὸ QVIN confictum ex veteri scriptura, QVE. Ita nō semel hic QVE pro QVI scriptum notauimus. quod putamus ex archaica scriptione manasse. Videtur enim QVEI in exemplari Gallicano scriptum fuisse vt supra LVCEI pro LVCI. Ita scribebant veteres illi longam I. Lucillius libro nono de orthographia scribens id videtur præcipere, quum ait:

Iam puerei venere: e postremum facito, atque i,
Vt plures puerei fiant. i si faci' solum
Pupilli, pueri, Lucilli: hoc vniu' fiet.
Hoc illi factum est vni: tenue hoc facies i.
Hæc illei fecere: addes e, vt pinguiu' fiat.
Meile hominum, duo meilia, item huic vtroque opu', meiles,
B *Meilitiam. tenues i, pilam qua ludimu'. pilum,*
Quo piso, tenues i. plura hæc feceri', pila.
Quæ iacimus, addes e, peila, vt pleniu' fiat.

Pag.33, 8 O CVBILE, *quot omine*] Incredibile dictu, quam hæc corrupta sint, quæ tamen nos nullo negotio diuinauimus. Nam illud, *Gaudeas*, quantum absurditatis habeat, nemo non videt: quum Catullus non lectum velit gaudere, (quæ enim hæc esset præpostera gratulatio?) sed ipsum herum lecti. Non est enim obscurum gaudia illa non ad cubile, sed ad herum spectare, siquidem aliquis κοινὸς λόγος est in nobis. Quid igitur? Haud dubie tres postremi versiculi huius Strophæ huc ab ineptis magistris inculcati sunt, quum Strophen mutilam tribus primis versibus viderent. Ita enim hæc digerenda erant:

* *
* *
* *
O cubile, quot (o nimis
Candido pede lecti)

d.j.

Quæ tuo veniunt hero,
Quanta gaudia, quæ vaga
Nocte, quæ media die
Gaudeat? Horum ratio nobis reddenda, quanquam ſententia aperta, & elegans.

QVOT *omine*] Vetus ſcriptura, itemque antiquitus excuſi libri non *omine* habent, ſed *omnibus*. Non dubium, quin primitus ſcriptum fuerit, *omnis*, non *omnibus*. Ita ſemper ſcriptum reperies, *omnis* pro, *o nimis*. ſic ſupra *omnis fero corde*. pro, *o nimis fero corde*. & in nuptijs Pelei. *omnis optato*. pro, *o nimis optato*.

9 CANDIDO *pede lectuli*] Qui putabant ab his incipere initium Strophæ, pro *lecti*, quæ erat germana ſcriptura, vt etiamnum in noſtro diſertim apparet, repoſuerunt *lectuli*. Sed quum legatur *lecti*, hæc manifeſto conuincunt ſuperiora νοθείας, quum & tres illi verſus importuna & aliena ſententia hic inculcati fuerint, & ſequentia tam bene cohæreant. Quod autem dicit, *o nimis candido pede lecti*, eſt, μακαρίου τῆς τύχης. vt Horatius: *I pede fauſto*. hoc eſt, ἀγαθῇ τύχῃ.

12 QVAE *media die gaudeas*] *Gaudeat* reponimus, ita & ſententia, & ſcriptura vetere poſtulante.

16 FLAMMEVM *videor venire*] Haududum eſt, quum ſtolidi iſti hoc pro germana lectione huc intruſerunt, quæ habebat, *Flammeum video venire*. Itaque repone, & iſtis veruecibus bonam mentem opta.

22 NEV *nucis pueris neget deſertum domini audiens*] Pueri meritorij, qui erant in domo patrisfamilias, quum a turpi officio dimitterentur, nuces a nouo ſponſo accipiebant, quas ſpargerent, nuptialia & feſcennina canentes. Ideo Plinius nuces nuptialium, ac feſcenninorum vocat comites. Hoc inſtitutum e Græcis fontibus manaſſe perſpicue verum eſt. Nam in ea gente nouus ſponſus, nuces, iuglandes, amygdalas, & id genus ſpargebat, quæ ipſi καταχύσματα vocabãt. Addunt Grammatici nuces ob hoc ſpargi, vt ſtrepitum ederent pueri, ne clamor nuptæ audiretur. Et ſane Græci idem ſimile quanquam non nucibus, prope faciebant. Nam apud eorum Grammaticos hæc le-

A guntur: κτυπίων, τῶν ἐπικρουμάτων τοῦ θαλάμου, ἃ ἐπικτυποῦσιν ἔξωθεν ὅταν συγκατακλίνηται τῷ νυμφίῳ ἡ γημαμένη. Hinc intelligitur, quare desertum amorem domini dicat, vt pote quem dominus a concubina ad nouam nuptam transtulerit.

31 HODIE *atque heri*] Prouerbium Græcorum, χθὲς καὶ πρώην. Quod inepte Auantius mutare voluit.

32 CINERARIVS] Glossæ: *Cinerarius*, δοῦλος ἑταίρας. *Cinislo* γυναικῶν κοσμητής.

Pag. 34, 3 DICERIS *male*] Ita docti viri, quum vetus scriptura haberet, *Diceres*. Nam E pro I non taro in Gallicano exemplari fuit, vt supra *acquiescet* pro *acquiescit*.

8 HAEC *tibi quæ licent*] Lege, *qua licent*. item tertio versiculo: *Ista non eadem licent*, spondeus est pro dactylo. Nam τὸ *eadem* est aduerbium.

20 QVAE *tibi sine fine erit*] Et scriptus liber, & veteres editiones, non *Erit*, sed *seruiet* habent. Ego puto τὸ *Fine* vacare, & leuiter immutatam esse veram lectionem, quæ videtur ita fuisse: *Quæ tibi sene seruiet*. *sene* pro seni. Lucil-
B lius: *Esuriente leoni ex ore exculpere prædam*. Propertius:

Si placet insultet, Lygdame, morte meæ.

25 OMNIA *omnibus annuit*] τὸ *Annuit* coniunctiui modi, vt Edim, edis, edit. Est autem lepida sententia de tremulis senibus. quod antea Sophocles Oedipode Coloneo: εἴπη νεαρὸς, εἴπη γέρα σημαίνων.

32 ADSPICE, *intus vt accubans*] Lege: *Adspice, imus vt accubans*. Idem significat *imus* in Elegia ad Manlium:

Quare illud satis est, si nobis is datur imus,
Quem lapide illa diem candidiore notat.

Ibi enim est extremus. vt hic. hoc est in imo lecto. Vnde apud Horatium *imus faber*. hoc est imo angulo fori. In extrema igitur sponda præstolatur nouam nuptam maritus, vt ostendat præceps studium re cupita potiundi.

Pag. 35, 5 ILLE *non minus atque tu*] Aliam lectionem in nostro reperimus, quæ nihilo hac deterior est.

Illi non minus, ac tibi
Pectore vritur intimo
Flamma, sed penite magis.

Quæ ſane ſunt *γνήσια* Catulliana, offendit Correctores inſolens locutio, *Flamma vritur.* Quum tamen id Catullus more Græcorum dixerit, *πῦρ δαίεται.* Hanc eandem lectionem retinent antiquæ editiones. Itaque apparet haud pridem a ſciolis hæc mutata eſſe. A

11 MITTE *brachiolum*] Miſſum fac brachium puellæ. nam patrimi matrimi pueri deducebant nouam nuptam, quod & in Græcia fiebat. Callimachus: *αὐτίκα τοὶ πάλιν παιδὶ σὺν ἀμφιθαλεῖ.* Nam *πάλις* eſt noua nupta. *παῖς ἀμφιθαλὴς*, puer patrimus matrimus.

13 IAM *cubile adeat viri*] vel, vt noſter liber, *adeant* pronubæ ſcilicet quæ cum ipſa nupta ſunt. & hæc eſt vera lectio.

16 VOS *vnis ſenibus bonæ*] Scriptus liber, *Vos bonæ ſenibus vnis Cognite breue femine.* Lege, *Vos bonæ ſenibus viris Cognitæ breue feminæ.* Breue eſt præteriti temporis, Breui futuri. *Breue cognitæ*, hoc eſt paulo ante. Seruius in ſchedis: *Varro pronubam dixit, quæ ante nupſerit, & quæ vni tantum nupſerit.* B

26 AT *marita tuum tamen*] Locus inquinatiſſimus, quem ita, vti hodie legitur, reconcinnauit Parthenius. Mallem veterem lectionem deprauatam reliquiſſet, quam ſuum ſomnium nobis interpretaretur. Nam ante illius interpolationem ita legebatur, vt etiam in noſtro inueni:

Ad maritum tamen iuuenem
Cælites nihilominus Pulcre res.

Monſtrum lectionis, vt vides: ſed in quo ſolo iſtius loci deprauandi & emendandi cardo verſetur. Tranſpoſita enim hæc Strophe locum cum ſuperiore commutare debet. itaque ſic omnia ſuo ordini reponimus, & tunc facile menda ipſa tollemus.

Iam licet venias, marite.
Vxor in thalamo eſt tibi
Ore floridulo nitens:
Alba Parthenice velut,
Luteumue Papauer.
At, marite, ita me iuuent
Cælites, nihilominus

Pulcher es. neque te Venus
Negligit. sed abit dies:
Perge, ne remorare.
Non diu remoratus es.
Iam venis - -

Nolo eruditorum iudicio diffidere. Nam & mediocriter docti facile videre possunt quantum commissum erat illo transpositu Stropharum, & quam bene inter se cohæreant illo, quo posuimus, ordine. At multum Grammaticos torsit hic locus, sed præter omnes Turnebus mirum quantum in hoc nodo soluendo æstuat. vt mihi nõn minus laborandum fuerit eius lectionem legendo, quàm illi hoc prauum Parthenij commentum interpretando. Quia igitur dixit nouam sponsam pulchram esse; nihilominus tamen ipsum sponsum pulchrum ait.

31 IAM *Venus*] lege, *Iam venis.* veteres editiones, & manuscriptus liber.

Pag. 36, 3 ILLE *pulueris erithei*] Ita habebat prisca scriptura. Cui opem ego ferre non possum. Nam vulgatam, vt commentitiam reijcimus. Scriptura præ se ferre videtur *enthei*, vt alludi possit ad entheos Bellonæ, quos bellonarios vocabant, qui sursum vim magnam pulueris subiectabant. Sic abreptitia illa loquitur apud Tibullum:

Attigerit, labentur opes; vt vulnere nostro
Sanguis, vt hic ventis diripiturque cinis.

7 MVLTA *millia lusuum*] Noster codex: *Multa millia ludere.* Quæ lectio ex prisca scriptione manauit. Habuit enim Gallicanus codex *ludei*, pro *ludi*, vt sæpe, ex quo fecerunt *ludere*. *Millia ludi*, vt Mille æris.

16 DVLCE *rideat ad patrem*] Virgilius sine præpositione:

Incipe parue puer risu cognoscere matrem.
Incipe parue puer. qui non risere parentes,
Nec deus hunc mensa, Dea nec dignata cubili est.

Manifesto hortatur puerum, vt ad matrem rideat, nõ contra vt illi parentes. Itaque aduersatur hoc Quintiliano, qui τὸ *Qui* pro *Quoi* accipit. At si Virgilius dixit, *risere parentes*, pro risere ad parentes, vt hic loquitur Catullus; iam explodenda erit Quintiliani sententia. & sane apud Martialem deprauatissime similis locus legitur:

Nec cito ridebit peregrini gloria partus,
Romanam ducat quam magis esse nurum.

Nam quid est, *gloria peregrini partus?* Satis mendosa illa se produnt. Itaque lego:

Te cito ridebit peregrinus Clodia partus,
Romanam ducat quam magis esse nurum.

Martialis enim vxori Marcellæ cognomen erat. Cui necesse est Clodiæ nomen esse. Nam notum qui fuerint in gente Claudia Marcelli. qui erant plebeij, & ab ijs patricij Clodij distinguebantur Pulchrorum cognomine. Apud Virgilium est ἐναλλαγὴ numerorum, *qui non risere*, & postea dicit *hunc*. Nam nascentibus putabant adesse mari Geniũ, qui est deus mensæ, feminæ Iunonem, quæ Dea est cubilis. Qui, inquit, non risere parentes, nec Genius illum accepit mensa, nec dea hanc cubili. Quæ, si verum fateri volumus, etiam sine enallage vlla, sed simpliciter dicta sunt. quanquam & enallage numerorum ipsum Virgilium hactenus corruperit in quarto Georgico:

Quod surgente die mulsere horisque diurnis,
Nocte premunt: quod iam tenebris & sole cadente,
Sub lucem exportant calathis (adit oppida pastor)
Aut parca sale contingunt.

Omnium poetarum principem ita interrupte cum suis parenthesibus loquentem faciunt, ne in iure apud Grammaticum tribunal solœcismi postuletur. Atqui vna literula mutanda germanam Virgilij lectionem effeceris.

- - quod iam tenebris, & Sole cadente,
Sub lucem exportans calathis adit oppida pastor,
Aut parco sale contingunt.

Quod autem locum superiorem Virgilij nemo ne veterum quidem nedum recentiorum intellexerit studiosis satis exploratum puto. Qui enim non ridebant parentes, ij putabantur tota vita ἀγέλαστοι & contra, qui nolũt se paulo liberalius inuitare, ij Genium suum defraudare dicuntur. Propterea in Natali die inuocabatur Genius, ne mireris quare hic Virgilius eius meminerit. Nos igitur primi illum locum exposuimus.

17 SED *micante labello*] Melior pars erratorum in hoc poeta tota accepto referenda est Hieronymo Auantio. ve-

etiam quum hic SED MICANTE posuerit pro eo quod legebatur antea SED MIHI ANTE. Vna litera minus veram lectionem eruere possumus, *Semihiante labello.* Gellius:

Dum semihiulco basio
Meum puellum sauior.

Quis de huius emendatione loci potius dubitabit, quam elegantiam mirabitur?

Pag.37,7 NIMIRVM *eoos*] Omissis omnibus omniũ Correctorum commentis, & nugis veterem scripturam apponam. Ea ita habet:

Nimirum hoceos ostendit noctifer imber.

Illud *hoceos* est *hoceão s'*, id est oceano se. nam multa hic per aspirationem scripta notaui. vt, *Eoha*, & similia. *se* autem cum synalœphe hic scriptum nemo miretur. sic ad Manlium, *- qua m' Allius in re Iuuerit -* Oceanum imbrem dixit, vt Oceanum mare Cæsar, & Sallustius: Stertinium acumẽ, Rhenum flumen Horatius: Hector Ilius pro Iliensis Plautus. Virgilius:

Qualis vbi Oceani perfusus lucifer vnda.

Oceani vnda, vt hic Oceanus imber.

9 CANENT *quo vincere par est*] Ineptissime. cui lectioni deprauandæ non postremus audaciam suam contulit Auantius, vt iam in multis fecit. vetus scriptura erat. *-cauent quo visere parent.* Puto, mediam syllabam in verbo *Visere* transferendam post *parent*. reliqua non multum negotij facessent. *- cauent quo iure parent se.* Cauent, inquit, quo iure & quibus defensionibus se instruant ad respondendum.

19 HESPERE, *qui cælo fertur*] *Fertur* de astro dixit, quemadmodũ Aratus semper, vt, - θεῶν ὑπὸ ποσὶ φορεῖ -.

32 HESPERVS *a nobis*) Desunt post hunc versiculum. Id sine ope melioris codicis explere non possumus.

Pag.38,3 VESPERE *mutato*) Lege, vt in veteri scriptum est: *Hespere* vocandi casu.

5 TACITA *quod mente requirunt*) QVOD non legebatur in nostro, sed QVEM. & melius. At iuuenes illi apud Callimachum citante Olympiodoro primo Commentario in Methcora, aliter ac diuerse ab his puellis faciunt.

αὐτοὶ μὲν φιλέουσ' αὐτοὶ δὲ τε πεφρίκασι. A
ἑσπέριοι φιλέουσιν, ἀποστυγέουσιν ἑῷοι.

Contra puellæ in Ciri Virgiliana:

Quem pauidæ alternis fugiunt, optantque puellæ.
Hesperium fugitant, cupiunt ardescere solem.

Pag.39,10 SVPER *alta vectus Attys*] In nostro scripto titulus legebatur: *De Attine furore percito.* Et sane ita vidi in quadam inscriptione, & apud Macrobium. Nam Ἄττιν, Ἄττινος, & Ἄττυς ἄττυος, vt φόρκυν, φόρκυνος, & φόρκυς, φόρκυος. Nero enim dixit. Berecynthius Attin. Persius irridens versum Neronis: *Claudere sic didicit versum Berecynthius Attin.* Dio de Nerone: ἐκιθαρῴδησεν ἄττιν τινὰ, ἢ βάκχας. Lege: ἐκιθαρῴδησεν ἀττῖνα, ἢ βάκχας. Quibus etiam explicatur sequens versus Neronis apud eundem Persium:

Torua Mimalloneos implerunt cornua bombos.

Nam inde cognoscimus esse versiculum Neronis.

13 STIMVLATVS *vt furenti*] Melius noster liber, *stimulatus vbi furenti.* At secundo versu VT, quod legitur, omnem sententiam perturbat. Itaque deleo. B

14 DEVOLVIT *lactes*] Noster, *illectas.* alij, *illactas.* quæ propius ad germanam lectionem accedunt. Legendum enim sine vllo dubio:

Deuoluit ill' acuta sibi pondera silice.

Hic synalœphen notauerat doctus librarius in Codice Gallicano: quod genus plures ita temporibus Catulli perscribebantur, vt auctor est Cicero libris de Oratore. *Acuta silice* protulit feminino. Virgilius: *- ah silice in nuda connixa reliquit.* *Illa pondera* quod dixit, non cuiuis statim obuium est. In rebus, quas nominare pudor non sinebat, semper hoc pronomine ILLE vtebantur. Supra:

Ibi illa multa tam iocosa fiebant. Infra:
Et quærendum vnde vnde foret neruosius illud.

Sed clarius Arnobius: *Priapum circunferentem res illas præliorum semper expeditione paratas.* Itali in suo idiotismo dicunt, *El cotale. Deuoluit* autem legendum ex illius scripturæ auctoritate. Hoc est in terram proiecit. Qui vero antea legebant *ille*, non *illa*, quomodo Latine loqui Catullum intelligunt, ipsi viderint. Non enim, opinor Catullus

A dixisset, Atys, ille deuoluit. sed, Atys deuoluit.

15 MEMBRA *sine viro*) Arnobius, quum de Atti loqueretur, ita etiam loquutus est. In quo sequuntur Græcorum morem dicendi, qui viros exectos ἠνδροτμημένους vocant. Sextus Empiricus: κρόνος τὸν πατέρα ἠνδροτόμησε. Hieronymus ad Gerontiam: *Hierophanta apud Athenas euirat virum.*

17 MANIBVS *leue tympanum*] Et hic, & in sequenti versiculo legendum sine consonante, *Typanum*, vt apud Homerum:

ἢ κροτάλων, τυπάνων τ' ἰαχὴ, σύν τε βρόμος αὐλῶν.

Sic infra *Didymi* non *Dindymi*:

Dea, magna Dea, Cybele, Didymi Dea domina.

18 TVA, *mater, initia*] Non hic sacra, sed plane crepundia. Apuleius in Apologetico: *Etiamne cuiquam mirum videri potest, cui sit vlla memoria religionis, hominem tot mysteriis Deum conscium, quædam sacrorum crepundia domi adseruare.* Nam tuba, & tympanum sunt crepundia Cybeles, quum adhuc in cunis esset, vt Bacchi κῶνος καὶ ῥόμβος, καὶ παίγνια καμπεσίγυια. παίγνια, crepundia, initia. & Pindarus in Hy-
B porchemasin vocat καταρχάς.

Σοὶ μὲν καταρχαὶ, μᾶτερ, πάρα
Μεγάλοι ῥόμβοι κυμβάλων,
ἐν δὲ καχλάδων κρόταλα
αἰθομένα τε δαῒς ὑπὸ ξανθαῖσι πεύκαις.

Hic locus apud Strabonem libro x. corrupte legitur.

25 TRVCVLENTAQVE *pelagi*) Horatius - *acuta belli.* Propertius:

Sæpe ego multa tuæ leuitatis dura timebam.

Alij tamen Græca inflectione legunt, *pelage*, vt apud Lucretium - *pelagéque sonora*. Vtrum melius nescio. vtrunque sane mihi probatur.

Pag. 40, 4 CELERARE *tripudiis*] Noster liber *celebrare*. quod germanum Catullianum puto. Sic celebrem gradum pro celeri dicebant. Attius Ægystho:

Celebri gradu gressum adcelerauisse addecet.

5 NOVA *mulier*] Sic in nostro, non NOTHA, vt in Aldino.

11 ONVS *indomita iugi*] Hoc fecerunt docti viri ex ve-

teri scriptura I V C I. C pro G. vt sæpe iam docuimus, vt supra, *iuncier, macis.* A

25 ANIMO *æstuante rursus*] In nostro, *vsum*, non *rursus*. Quæ sunt vestigia priscæ scripturæ, quæ extabat in exemplari Gallicano. Nam prisco & archaico more scriptum erat *rusum*, pro *rursum*. Quam lectionem veteres excusi retinent, in quibus legitur: *Animo æstuanter vsum reditum i. n. t.*

27 PATRIAM *adlocuta*) Pro *mæsta* quidam libri habuerunt *maiestas*. quod nihil aliud est, quam priscus mos scribendi, maistus pro mæstus, vt Aimilius, pro Aemilius. Sic infra *nainia* pro *nenia*. vnde fecerant *ianua*.

29 DOMINOS *vt herifugæ famuli*) Idem etiam extulit Pindarus Pythiorum quarto carmine. ὁ γὰρ καιρὸς πρὸς ἀνθρώπων βραχὺ μέτρον ἔχει. εὖ νιν ἔγνωκε. θεράπων δέ οἱ οὐ δράστας ὀπαδεῖ.

31 VT *apud niuem & ferarum*) τὸ NIVEM commentum est Correctorum. noster liber liquido habet, *Vt apud, miser, ferarum.* quod retinemus. Interiectum illud *miser* σχετλιαστικῶς, vt τάλας, & τλήμων apud Tragicos Græcos. B

32 ET *omnia earum*) Legendum, *Et vt omnia earum adirem.* Ita enim ratio versus postulat.

Pag. 41, 8 QVOD *enim genus figuræ est.*). Versus etiam in manu scripto corruptissimus. Et tamen nemo hactenus, quod sciam, ne de mendo quidem admonuit. Legendum vero: *Quod enim genus figuræ est, ego non quod habuerim?* Sequentia, vt alia taceam, & coniecturam nostram probant, & quid velit poeta, declarant.

9 EGO *mulier*) Ne hic quoque ineptissimam lectionem odorati sunt. Quum deploraret mutationem fortunæ suæ, inter alia, conquereretur se mulierem fuisse? imo, nunc est, quod conqueratur, se esse. Sed, quia iam certissime constat, deprauatum locum esse, non dubium quin legendum sit, *Ego puber, ego adulescens.* Vide quid in Festum annotauimus. Ibi enim, si bene memini, hunc locum attigimus.

16 NIVE *amicta loca colam*) Nihil muto. Vereor tamen ne commentitia sit hæc lectio. Nam, quæ in nostro scri-

A pto est, valde mihi probatur. Est autem hæc:

Ego viridis algida Idæ neamicta loca colam.

Neamicta, vt necmancupi, nefunera, nesapus, hoc est non sapiens. Q. Terentius Scaurus: *Nam, inquit,* N E *pro* N O N *positum est apud antiquos, vt Nefrendes porcos, qui fabam frendere non possunt: Nesapus, qui non sapit,* &c.

17 PHRYGIAE *columnibus*] Male Turnebus columina hic interpretatur arbores. Cauesis illi fidem habueris.

20 PALAM *sonitus abit*] Lege, *palans sonitus abiit.*

22 GEMINAS *deorum ad auris*] Corruptus versiculus: &, quod non leue est, loco suo motus. Quæ transpositio illi has mendas creauit. Totus igitur locus ita legendus:

Roseis vt huic labellis palans sonitus abiit,
Ibi iuncta iuga resoluens Cybele leonibus,
Geminas eorum ad auris noua nunciat ferens,
Leuumque pecoris hostem stimulans ita loquitur.

Vides & ordini suo & integritati hunc locum restitutum. Geminas aures vt olim monuimus, etiam dixit Virgilius Culice: vide quæ in eum locum notauimus. Non interpretabor verba Catulli, quæ ipsa per se clara sunt. Dolen-

B dum erat hæc hactenus animaduersa non fuisse.

24 AGEDVM *inquit*] Hæc omnia interpolata sunt ab ijs, quibus nimis otij supererat ab re sua. Et liber noster, & priscæ editiones ita habent:

Agedum, inquit, age ferox, fac vt hunc furoribus,
Fac vt hunc furoris ictu reditum in nemora ferat.

Parum licentiæ in illis emendandis ab æquo lectore peto. Ita enim scripsit Catullus:

Agedum, inquit, age ferox, i. face vt hinc furoribus,
Face vt hinc furoris ictu reditum in nemora ferat.

Quæ omnia concitatum animum, ac contentam ὁμοκλὴν exprimunt.

26 MEA *libere*] Aliquantum variat scriptura in nostro: *Mea libera nimis qui.* Profecto legendum: *Mea liber ab nimis qui.* A pro *Ab*, vt iam monuimus, semper in hoc libro scriptum fuit.

27 TVA *verbera patere*] Sic recte docti viri ex scriptura corrupta, *tua veruuera patere.* quia scilicet Gallicanum exemplar habuerat *verucra*, vt non semel in Pandectis

Florentinis ſcriptum fuit. Eſt autem ad verbũ ex Homero: A

ὀυρῇ δὲ πλευράς τε καὶ ἰσχία ἀμφοτέρωθεν
μαστίεται, ἑὲ δ' αὐτὸν ἐποτρύνει μαχέσασθαι.

Pag. 42,5 DEA *domina Dindymi*] Tranſpoſita a Correctoribus. Legẽ: *Dea, magna Dea, Cybele, Didymi, Dea domina.* *Didymi* ſine, *n*, vt ſupra *typanum*. Martialis:

Quales nec Didymi ſciunt puellæ.

18 TEXTA *carinæ*] Texere naues veteres dicebant, a quo locus, quo naues fabricantur Textrinum dicebatur. auctor Seruius in ſchedis nondum vulgatis. Ennius:

Idem campus habet textrinum nauibu' longis.

hoc eſt, ναυπήγιον. τὰ ὑφὴν νεὼς dixit Archimelus poeta in nauem Ieronis.

ἄστρων γὰρ ψαύει καρχήσια, καὶ τελελίκτους
θώρακας μεγάλων ἐντὸς ἔχει ὑφέων.

Male enim apud Athenæum νεφέων. Ouidius:

Texitur & coſtis panda carina ſuis. Silius:

Flumineam texit, qua tranſuehat agmina, claſſem.

26 NVTRICVM *tenus*] Eleganter ſane. ſed mirum in noſtro liquide ſcriptum, *Iam crurum tenus*. Atqui Auantius hoc ſe dicit in ſuo reperiſſe; quem omnes editiones ſecutæ ſunt, imo & libri, qui ante hos centum annos ſcripti ſunt, habent *Nutricum*. B

Pag. 43, 13 GRAIVGENASQ *domos & mœnia Lariſſea*] Ita omnino habet noſter codex, quod cur mutem, non habeo. quanquam *Graiugenumq; domos*, non *Graiugenas* ſcribẽdum eſt. Quos Græci Ἕλληνας vocãt, eos Latine Graios dicimus. At Ἕλληνες proprie dicti ſunt, qui in ea Theſſaliæ parte, vbi eſt Lariſſa, habitarunt. Strabo libro octauo: Ἀπολλόδωρος μόνους τοὺς ἐν Θετταλίᾳ καλεῖσθαι φησὶν Ἕλληνας. Quæ de Grannone etiam ante eruditiſſimum P. Victorium dicta ſunt, ea ſcimus a mente Catulli abhorrere.

13 PHARSALIAM *coeunt*] Manifeſto legendum *Pharſalon coeunt*. Lucanus:

Emathis æquorei regnum Pharſalos Achillis.

Nam ſyllaba aliter repugnat. & in eo oppido nuptiæ Thetidis celebratæ ſunt. vnde Thetideon vocatum eſt. Euripides Andromacha:

φθίας δὲ τῆσδε καὶ πόλεως φαρσαλίας
σύγχορτα ναίω πεδί' ἵν' ἡ θαλασσία
πηλεῖ ξυνῴκει χωρὶς ἀνθρώπων θέτις
φεύγουσ' ὅμιλον. θεσσαλὸς δέ νιν λεὼς
θετίδειον αὐδᾷ, θεᾶς χάριν νυμφευμάτων.
ἔνθ' οἶκον ἔσχε τόνδε παῖς ἀχιλλέως.

Poetica autem circũlocutione *πόλιν φαρσαλίαν* pro Pharſalo ipſo. vt Varro Meliam, Chiam inſulã, pro Melo, Chio. Et fortaſſe *Pharſalica tecta*, aut *Pharſali tecta* melius legeretur. Vulgarem lectionẽ non male tueri poſſumus. ſi licentiam hanc poetæ concedamus. Sic in eodem verſu eandem ſyllabam producere & corripere non raro ſolebant veteres. Lucretius: *Craſſaque pugnabant liquidis, & liquida craſſis*. Theocritus - τὰ μὴ καλὰ καλὰ πέφανται. Horatius:

Me fabuloſæ vulture in Apulo,
Altricis extra limen Apuliæ.

Notum illud Martialis:

Dicunt Earinon tamen poetæ.
Sed Græci, quibus eſt nihil negatum:
Et quos ΑΡΕΣ ΑΡΕΣ *decet ſonare.*

Lucillius libro nono:

A primum eſt. hinc incipiam, & quæ nomina ab hoc ſunt.
A primum longibreui' ſyllaba. nos tamen vnum
Hoc faciemus, & vno eodem, vt dicimu', pacto
Scribemus pacem, placide, Ianum, aridum, acetum,
ΑΡΕΣ, ΑΡΕΣ *Græci vt faciunt* -

25 CONCHYLIS *purpura*] Si vera eſt lectio hæc, conchylis eſt κογχυλὶς κογχυλίδος. Vetus tamen ſcriptura præfert *conchyli*, non *conchylis*. Sic Serenus: *Purpura torretur conchyli perlita fuco.* Credo igitur *conchyli* legendum.

27 HEROVM *mira virtutes*) Heroum virtutes ἀρχαίως dictum pro heroibus ipſis, vt virtus Catonis Horatio, Homero βίη πριάμοιο Apollonius: - παλαιγενέων κλέα ἀνδρῶν. hoc eſt Heroas ipſos.

31 NEC *dum etiam ſeſeque ſui tum credidit eſſe*] Vltima pars huius verſiculi conficta eſt a correctoribus. Nam vetus ſcriptura ita concepta eſt in noſtro libro: *Nec dum etiam ſe-*

seque sui tui . . . . credet. Puto minorem lacunam relinquendam, sed minimo labore legi posse: A

Nec dum etiam sese quae sit vix & sibi credit.

Nam *credet* haud dubie pro *credit* positum est, vt supra, *acquiescet* pro *acquiescit*. scriptum fuerat: *Needum etiam sese que sit vis et sui credet.* Ex quo formata est illa quorundam scriptorum librorum lectio: *Nec dum etiam sese que sui tui se credet.* Parum puto me a veræ lectionis vestigijs discessisse.

Pag. 44, 5 BACCHANTIS *prospicit euoe*] τῆς βακχευούσης εὐοῖ. id est τῆς εὐαζούσης. Nam *Euoe* hic non est nomen, quod putauit Parthenius, & fortasse doctiores illo credere potuerunt.

14 TOTA *pendebat perdita mente*] Hic emendatius legitur in nostro manuscripto: --*toto te pectore, Theseu,*

Toto animo, tota prodebat perdita mente.

Ita ergo reponito.

19 GORTYNIA *tecta*] Noster liber *templa*. Quod ἀρχαϊκῶς dictum ab illo. nam omnia loca templa vocabant veteres. Vide Varronem.

21 ANDROGEONEAE] Recte emendarunt docti viri, quum in libris scriptis legeretur, *Quom Androgeneæ.* ἀνδρόγεως. sed quidam fecerunt metaplasticos ἀνδρογέων. B Propertius: *Restituit patriis Androgeona focis.* Oraculum autem, quod acceperunt Athenienses de persoluenda pœna Androgeoneæ cædis huiusmodi est. Id enim, quia passim omnibus obuium non est, apponere volui.

λοιμοῦ, καὶ λιμοῦ τέλος ἔσεται, ἢν περὶ ἑαυτῶν
σώματ᾽ ἀπὸ κλήρου ἄῤῥεν καὶ θῆλυ νέμητε
Μίνωϊ εἰς ἅλα δῖαν ἀποστέλλοντες, ἀμοιβὴν
τῶν ἀδίκων ἔργων. οὕτω θεὸς ἵλαος ἔσται.

24 QVIS *angusta malis*] Noli dubitare, quin legendum sit *Augusta.* Perpetuum epithetum mœniorum augusta: Ennius: *Augusto augurio postquam incluta condita Roma est.* Quia igitur augusto augurio ponuntur mœnia, ob id augusta dicta. Romane ergo de rebus Græcis loquitur. vt ne addam, quod θεόκτιστον ἄστυ potuit indicare. Nam Minerua cum Neptuno condidit.

27 FVNERA *Cecropiæ nefunera*] Ita iunctim legendum.

A Græci quibus licet esse tam disertis, possunt vno verbo cõtraria duo ponere. γάμος ἄγαμος. Latini voluerunt exprimere, vt ille poeta apud Ciceronem qui dixit, *innuptis nuptiis*. Aliquando non possunt, vt hic *funera nefunera*, τάφος ἄταφος. Sic aliquando Græci penuria laborant. vt Sophocles dixit γυναῖκα οὐ γυναῖκα. Dio, cui nulla est imposita necessitas figuratè loquẽdi, ita pene loquitur, vt quum dicit, διὰ τὴν τῶν σφαγίων οὐκ εὐφημίαν. noluit enim dicere ἀπευφημίαν. libro quadragesimoquinto. & libro quadragesimonono, αἴτιον τῆς οὐ διώξεως αὐτοῦ. Asperum enim fuisset, ἀδιωξίας. quanquam & sic nihilominus Græce loqui potuisset.

Pa.45,1 PROGIGNVNT *flumina myrtos*] Repone ἀρχαϊσμὸν ex veteri scriptura *myrtus*. Sic Virgilius in Culice: *Aeria platanus*. hæc minima, quæ magistelli vocant, tanti momenti sunt, vt sine illis ne seria quidem sæpenumero tractari possint. Exemplum esto in secundo Georgico.

Et steriles platani malos gessere valentes,

B *Castaneæ fagos* -- Quid? Castaneæ inseritur fagus? o me hominem vacui capitis, si puto hæc ad agricolationem facere, nisi iterum ad chaonias glandes reuertamur. Legendum enim profecto: *Castaneas fagus*. Fagus enim pluraliter, vt hic myrtus, vt in Culice platanus.

4 QVAM *toto concepit pectore flammam.*) Repone *Quam cuncto concepit p. f.* ex veteri libro.

8 QVAEQVE *Idalium frondosum*] Lego *frondosam*. Sic apud Ouidium *Ilion defensa*.

14 AVT *mortem oppeteret Theseus*] Ita magis placet, quam scriptura libri nostri *expeteret*. Pacuuius Niptris: *Priusquam oppeto malam pestim hostili mandatam manu*.

20 ILLA *procul*] Totum hunc locum ex nostro libro ita legito:

-- *illa procul radicibus exturbata*

Prona cadit, lateque & comminus obuia frangens.

Quod autem ex *obuia* factum sit *omnia*, hoc debetur priscæ scripturæ. Nam sine vllo dubio scriptum fuerat, *ouuia*. ex quo *omnia* conflatum. Hic enim fuit priscus scribẽdi modus. Victorinus: *Ob autem mutatur in cognatas easdem; vt*

offert, officit, & ommouet, ommutescit, & oppandit, opperitur, & ouuertit, ouuius. A

22 SIC *domito sæuum prostrauit*] Noster liber, *prosternit*. Ita solebant ex præsenti præteritum facere, vt olim in Varronem docuimus. Sic atteruisse, discedisse, relinquisse.

23 NEQVICQVAM *vanis iactantem cornua ventis*] Apud Ciceronem in epistolis ad Atticum legitur versiculus, qui ne verbo quidem vno minus eandem sentētiam concipit:

πολλὰ μάτην κεράεσσιν ἐς ἠέρα θυμαίνοντα.

24 INDE *pedem victor*) Repone ex scriptura veteri *sospes*. vt etiam olim Aldus excudit.

30 VT *consanguineæ complexum*] Dissentit ab alijs. Nam consanguineam illam, hoc est Phædram auexit secum.

31 QVAE *misera ignaro fleret deperdita luctu*] Non Catulli, sed correctorum hæc sunt. Vetus scriptura in nostro libro ita concepta fuit.

Quæ misera ingrata . . . . deperdita leta.

Illud LETA sine vllo dubio transpositum censeo. Nam *tela* legendum. verbum, quo illam lacunam explendum est, quod aliud putem, quam VIXIT?

Quæ misera ingrata vixit deperdita tela. Quæ, inquit, solata est suum dolorem tela facienda. Hoc videtur, vt alia, imitatus Virgilius libro nono: - - *& tela curas solabar aniles.* B

32 THESEI *preferret amorem*] Liquida scriptura in nostro: *Omnibus aut dulci Thesei præoptauit amorem.* Quam qui mutauit quo flagro dignus non fuit? Attici dicunt *προτιμᾶσθαι*. optare, *αἱρεῖν*. Sallustius Historia tertia: *Atque eum Cæpio laudatum, accensumque premiorum spe, quibus cum optauisset, ire iubet.* Vide Nonium.

Pag. 46, 2 AVT *vt eam dulci deuinctam lumina somno*] Noster codex non *dulci*, sed *tristi*. quæ lectio verior est. Nam tristem somnum dicit, propter ea, quæ consequuta sunt. Non enim hic locum habet Homeri *νήδυμος ὕπνος*, neque vtitur perpetuo epitheto.

5 CLARISONAS *imo*] Neque hoc *γνήσιον* puto. Nam noster liber planam scripturam præfert, CLARIFICAS. hoc est simpliciter, claras. sic infra *Iustificā mentem*, Iustam.

9 TOLLENTEM *tegmina suræ*.) Tegmina, cothurnos.

Purpureoque alte suras vincire cothurno.

ABDY-

A 12 ABDVCTAM *perfide*] Latinum ſane. ſed cur illis diſplicuit antiqua lectio, *auectam?* quæ melior ſane eſt. quia naui eam auexit. Sed ex priſca ſcriptura manauit error. Nam, *abdectam* ſcriptum fuit.

18 VELLET *miſereſcere*] Mirum conſtantem eſſe ſcripturam in calamo exaratis, MITESCERE. Plane puto ſcriptum fuiſſe: *Immite vt moſtri vellet miteſcere pectus. moſtri* antique enunciatum pro *monſtri.* Moſtellaria, pro monſtellaria. Moſtellum, monſtellum. Quis dubitat elegantiſſime dictum monſtri pectus ἀντὶ τοῦ ὠμόφρονος. Propterea dixit, *miteſcere.* ἡμεροῦσθαι, τιθασεύεσθαι. monſtrum enim θηρία & feram belluam intelligit. Manifeſtum ergo commentitiam eſſe vulgatam lectionem. Ita autem conſtruendum, quaſi dixiſſet, vt tuum pectus monſtri. Auſonius: A*nticipeſque tuum Samii lucumonis acumen,* vt a nobis olim emẽdatum eſt. Acumen tuum lucumonis. M. Cato Ciceroni: *vt tuam virtutem cognitam in maximis rebus domi togati, armati foris.* Virtutem tuam togati dixit. Cicero L. Paulo cos. *me conſulem tuum ſtudium adoleſcentis perſpexiſſe.* Quæ omnia dicta
B ſunt per ἔμφασιν *tui.* ſtudium tui adoleſcentis. In Græcis minus laboraremus. τὴν σπουδὴν σοῦ μειρακίου. Hic ergo *pectus monſtri,* hoc eſt pectus tuum, qui monſtrum es. Vix eſt, vt aliter ſcripſerit Catullus.

19 AT *non hæc quondam*] Quia hæc, vt pleraque alia ab imperitis correctoribus interpolata ſunt, nihil periculi eſt veterem lectionem in ſuas ſedes reponere:

At non hæc quondam nobis promiſſa dediſti
Voce. mihi non hoc miſeræ ſperare iubebas.

22 QVAE *cuncta aerii*) Liber noſter. *Quæ contra aerii.*

Pag. 47, 12 SED *quid ego ignaris*) Lycophron:

τί μακρὰ τλήμων εἰς ἀνηκόους πέτρας,
εἰς κῦμα κωφὸν, εἰς νάπας δασπλῆτας
βάζω, κενὸν ψάλλουσα μάστακος κρότον;

22 RELIGASSET *nauita*) Ligare funem, eſt ἐπ᾽ ἀγκυρῶν ὁρμίζεσθαι. Quod Græcorum poetarum more dictum, qui id exprimunt per, πείσματ᾽ ἀνάψαι. contra religare funem, eſt ſoluere nauim, proficiſci. Horatius: *Siue iactatam religarat vdo Litore nauim.*

24 CONSILIVM, *in nostris quæsisset*) Noster, *reliquisset*, alij *requisisset*. non est obscurum legendum *requiesset*. A

Nec malus hic, celans dulci crudelia forma
Consilia, in nostris requiesset sedibus hospes.

26 IDMONEOSNE *petam*) Satis constat hæc a malis correctoribus an corruptoribus contaminata esse, alijs *Idmeneos*, alijs *Idomenis* legentibus. At si priscam scripturam reponamus, nihil est præterea quod desideremus. Est autem eiusmodi

Isthmoneosne petam montis. Lege:
Isthmon, eosne petam montis, ah gurgite lato
Discernens pontum truculentum vbi diuidit æquor?

Isthmon ne petam, inquit, an eos montes, vbi æquor discernens diuidit pontum truculentum? Obsecro te, candide lector, quid est in hac lectione, quod te offendere possit? multi sunt isthmi in Creta, quorum meminit Strabo. Quemnam habuerit in animo Catullus, quum hæc scriberet, tuum est quærere, & inuenies apud Strabonem. qui non vnius *ἰσθμοῦ* in Creta mentionem facit.

31 QVINE *fugit lentos*) Illud LENTOS conformatum ex prisca scriptura VETITOS. Quod fortasse non male excogitatum. Virgilius: *- remus lentandus in vnda.* B

Pag. 49, 11 FERRVGINE *hibera*] Glossæ: Ferrugo, πορφύρα μέλαινα.

13 AC *sedes defendere sueta annuerit*] Ex veteri scriptura lege:

Quæ nostrum genus ac sedes defendere fretis Annuit.

21 QVVM *te reducem sors prospera sistet*] Haud diu est, quum hæc adulterina lectio in alienas sedes inrepsit. Nam & vetus scriptura, & antiquitus emissæ editiones non SORS, sed AETAS habebant. Quare illud retine. Virgilius octauo Æneidos:

Adtulit at nobis aliquando optantibus ætas
Auxilium, aduentumque Dei -

Pag. 50, 1 QVAE *tum prospectans*] Et hic quoque grassatores isti ac insessores bonorũ auctorum audaciæ suæ ac temeritatis vestigia reliquerunt. Nam bene habet vetus: *Quæ tamen adspectans*. Est idem cum illo, quod superius notauimus: *Tardet ingenuus pudor.*

Quæ tamen magis audiens
Flet, quod ire necesse sit.

9 PARS *e diuolso raptabant*] Ita habet noster, non *iactabant.*

12 ORGIA *quæ frustra*] Apuleius Apologetico: *Vel vnius Liberi patris symmistæ, qui adestis, scitis quid domi conditum celetis, & absque omnibus profanis tacite veneremini.*

15 MVLTA Q. *raucisonos*] Omnis vetus scriptura MVLTI. Fortasse verum est quod habent multæ editiones: *Multi raucisonis efflabant cornua bombis.* Porro eiusmodi pompa Bacchantium fere eodem modo ab Aeschylo ἐν ἠδωνοῖς describitur. Σεμνὰ Κότυς ἐν τοῖς ἠδωνοῖς.

ὄργια δ' ὀργάν' ἔχοντα.
ὁ μὲν ἐν χερσὶ
βέμβικας ἔχων τόρνου κάματον,
δακτυλόδικτον πίμπλησι μέλος
μανίας ἐπαρωγὸν ὁμοκλάν.
ὁ δὲ χαλκοθροῖς κοτύλαις ὀτοβεῖ
* ψαλμὸς δ' ἀλαλάζει.
ταυρόφθογγοι δ'
ὑπομυκῶνταί ποθεν ἐξ ἀφανοῦς
φοβεροὶ μῖμοι. τυπάνου δ' ἀχὼ,
ὥσθ' ὑπογείου
βροντῆς φέρεται βαρυταρβής.

17 TALIBVS *amplifice*) Hactenus vestis illa descripta. Vestibus etiã toros geniales cõtegi solitos auctor Lucanus:

Legitimæque faces, gradibusque adcliuis eburnis
Stat torus, & picto vestes discriminat auro.

25 PROCEDVNT *leuiterque sonant*] Non leuiter hæc contaminata esse fidem fecerit ea, quæ in nostro libro extat, scriptura.

Procedunt, leni resonant plangore cachinni. Lege:
Prociduum leni resonant plangore cachinnum.

Error inde natus, quod E pro I more suo posuerat librarius in Gallicano exemplari. Scripserat enim *Procedunm*, vnde *Procedunt* formatum. Prociduum cachinnum proculdubio vocat sonorem, quem vndæ ad litus procidentes

faciunt plangendo. Non enim cachinnus significat crispationem vndarum, sed sonitum illum, quem plangore vndæ ad litus edunt. Attius Phinidis: A

Ac vbi curuo litore latrans
Vnda sub vndis labunda sonit,
Simul & circum magnisonantibus
Excita saxis sæua sonando
Crepitu clangente cachinnat.

Quæ disertim mentem Catulli interpretantur. Cachinnare in vndis Græci καγχάζειν, καχλάζειν, καχάζειν dicunt. Euripides Hippolyto.

-- ἢ πέλαξ ἀφρὸν
πολὺν καχλάζων ποντίῳ φυσήματι.

27 PVRPVREAQ. *procul nantes a luce refulgent*) ἀμαρύσσουσι.

Pa. 51, 7 NEREIDVM *linquens claris*) Cōspurcata hæc sunt ab illis bonorum auctorum carnificibus. Nam si doctrinam nullam nobis præstare possunt, saltem pudorem aliquem ab illis hic exigere nostro iure possumus. Nullus liber manu scriptus, nulla editio antiquitus emissa extat, quæ non habeat *Minosin linquens doris*. Parua dictu labes, sed non parui momenti. Legendum enim: B

Minuasin linquens doris celebranda choreis.

Minuasin archaica scriptura, & Græca declinatio, μινυάσιν. Sic Propertius: vt notamus suo loco:

Grata domus nymphis humida Thyniasin. Idem:
Non minor Ausoniis est amor ab Dryasin. Item:
Ah dolor ibat Hylas ibat Hamadryasin.

Primam in *Minyasin* produxit non aliter, quam poetæ alij primam in Italia, Phylacides, & alijs. doras choreas quas vocet, non obscurum est. Alludit enim ad morem doricarum puellarum, quæ in phænomeridibus saltabant. Idque Græci vocabant δωριάζειν.

8 NON *vacuus. namque ille tulit*) Hæc non minore incommodo ac illa superiora, accepta sunt. Vetus & scriptorum & excusorum lectio: *Nonacrios. namque ille tulit.* Sed τὸ *ille* additum ad fulciendum versum. Itaque non difficilis est coniectura hęc inuestigandi. Deest igitur prima syllaba

A in prima voce * *nonacrios*. Lege vero : *Cranona erisonamq; tulit*. Cranon eſt vrbs intra Tempe. auctor præter alios Stephanus. *Erisonam* pro *Aerisonam* priſco illo more ſcribendi. De fodinis metallorum Theſſaliæ ſatis Plinius. Aeriſonam vocat, propter metalla, quomodo eodem omnino locutus eſt modo Martialis : *Et ferro Plateam ſuo ſonantem*. Id eſt Plateam æriſonam. in qua ſcilicet ferrum aut æs foderetur. Totus vero egregius iſte locus ita & legendus, & diſtinguendus:

Confeſtim Peneos adeſt. viridantia Tempe,
Tempe, quæ ſiluæ cingunt ſuperimpendentes,
Minyaſin linquens doris celebranda choreis,
Cranona eriſonamque, tulit radicitus altas Fagos. --

Scio quid ſuper hoc loco viri docti conati ſunt. ſed fruſtra, vt apparet. Peneus igitur adfuit, linquens Tempe, & Cranona. Sic Græci λιπὼν τὴν πόλιν. Euripides Hecuba.

ἥκω νεκρῶν κευθμῶνα, καὶ σκότου πύλας
λιπὼν, ἵν' ᾅδης χωρὶς ᾤκισται θεῶν.

B Ennius ea ita circunlocutus eſt:

Adſum, atque aduenio Acherunte vix via alta atque ardua
Per ſpeluncas ſaxeis ſtructas aſpereis pendentibus
Maxumeis, vbi rigida conſtat craſſa caligo inferum.

Cranon autem feminino, quamuis Narbo Martius, Hippo regius dicatur. Sic ſupra, *Sirmio venuſta*. Sic Silius dixit, - *regia Pleuron*. Iuuenalis - *quam Dorica ſuſtinet Ancon*. & in commune omnes vrbes feminino genere efferunt. Ouidius:

Tum quum triſtis erat, defenſa eſt Ilion armis. Item:
Sed mihi quid prodeſt veſtris diſiecta lacertis Ilion? -

Vbi vulgo *Ilios* ſupponunt.

10 LENTAQVE *ſorore flammati phaethontis*) Vetus lectio - - *letaque ſorore*. Lege, *fletaque ſorore*. Nota fabula de Heliadum lacrimis.

20 VNIGENAMQ. *ſimul cultricem montibus Idæ*) Vetus ſcriptura : *montibus idri*. veteri more ſcriptum *idri* pro *hydri*, hoc eſt ſerpentis Pythonis. montes hydri ſunt delphici montes propter Pythonem ſerpentem ibi ab Apolline ſagittis confixum. Quod autem hic ait Phœbum cum

Diana mansisse solos, neque Pelei nuptijs interfuisse, falsum conuincit Aeschylus. apud quem Thetis ita de Phœbo conqueritur:

- τὰς δ' ἐμὰς εὐπαιδίας,
Νόσων τ' ἀπείρους καὶ μακραίωνος βίου,
Ξύμπαντά τ' εἰπὼν, θεοφιλεῖς ἐμὰς τύχας
Παιῶν' ἐπευφήμησεν εὐθυμῶν ἐμέ.
Κἀγὼ τὸ φοίβου θεῖον ἀψευδὲς στόμα
Ἤλπιζον εἶναι, μαντικῇ βρύον τέχνῃ·
Ὁ δ' αὐτὸς ὑμνῶν, αὐτὸς ἐν θοίνῃ παρών,
Αὐτὸς τάδ' εἰπὼν, αὐτός ἐστιν ὁ κτανὼν
Τὸν παῖδα τὸν ἐμόν.

28 CANDIDA *purpurea talos*) Apponam priscam lectionem: *Candida purpurea Tyrios extinxerat ora.* Admonui iam non semel, hic T pro C, & contra mutatum esse. Quare & hic quoque pro *extinxerat* legendum *excinxerat*. Candida vestis purpurea ora Tyrios excinxerat. hoc est spoliarat Tyrios institores. Hæc vestis a Tyrijs profecta erat. Supra docui Sindonem Tyriam hoc vocari. oram illam purpuream interpretare institam: quæ propria matronarum erat. Instita, vt veteres magistri interpretantur, est περιπόδιον, περιπέδιλον. excingere aliquam aliqua re Latinum est. Silius libro decimoquinto

- apparent mœnia Graio
Condita Massiliæ populis excincta superbis,
Barbarus immani quæ territat accola ritu.

In veteribus libris pro *vestis* legebatur *quercus*. quod nos olim licet mendosum enarrare conati sumus. Id si cui placet, per me quidem sequatur licet. Hæc tamen vera est lectio, quam nunc publicamus.

Pag. 52, 10 CARMINE *perfidiæ*) Ita docti viri emendarunt ex antiqua scriptura illa, *carmine, perflabat*. Id accidit, quod in Langobardicis literis nulla est omnino inter I & L differentia. item diphthongus diuisim legitur in veteribus libris *ae, oe* &c.

post 21 v. NVLLA *domus tales*) Tres hi versiculi vt adulterini neq; in nostro libro & quibusdā antiquis editionibus adscripti, a nobis reijciūtur. Et sane si quis propius spectet,

eos superfluos iudicabit. Suspicor esse Marulli, aut similis frontis. Nam putarunt abruptum nimis esse, a nuptijs ad liberorum mentionem descendere. In quo decipit eos acutum suum iudicium.

Pag. 53, 2 QVVM *tremulo in canos*) Interpolatitia lectio. Vetus est, *Quum cinerem canos.* Lege, *Quum cineri incanos.* Nam *e* pro *i*, vt in alijs, positum erat, nisi, quod verisimilius, *cinerei* pro *cineri* scriptum fuit.

5 PROSTERNENS *messor aristas*) Hæc mutarunt, quibus ad saporem vetustatis palatum obruuerat. nam diserte vetus scriptura ita concepta est: *Nanque velut densas precernens cultor aristas.* *Cultor* est agricola, colonus. *precernens*, quod toties apud Homerum ἐπισκόρδμως. Referenda igitur hæc ad priscorum morem, quem seruabant in metendo. Nam pro nationum diuersitate diuersi & metendi hodieque sunt modi.

11 QVOIVS *iter cæsis angustans*) Attius epinausimaches

En Scamandriam vndam sanctam salso obtexi sanguine,
Atque aceruos alta in amni corpore expleui hostico.

Manifesto sunt ipsius Achillis verba.

20 MADEFIENT *cæde sepulchra*] *Madefient* recte ex *Madescent*, quod in veteri scriptura erat, fecerunt docti viri. neque vllum negotium fuit hoc diuinare.

Pag. 54, 2 FELICIA *Pelei carmina*] Pelei τῷ πηλεῖ. Virgilius:

Orphei Calliopea, Lino formosus Apollo. τῷ ὀρφεῖ.

3 CECINERVNT *pectore Parcæ*] Noster *Omine*, non *pectore.* & ita legatur omnino necesse est. Nam hic intelligitur de ominibus, quæ in nuptijs captabantur. An non ea sunt vera omina, quæ Parcæ cecinerunt? Sed quid argutamur? Canere diuino omine est plane χρησμίζειν, χρησμῳδεῖν. Diuino omine cecinerunt, ἐμαντεύσαντο.

5 SAEPIVS *& sese*] Prodigiosa lectio vetus, *Nereus vt sese mortali ostendere cætu.* Ego quid pro illa, quod verum sit, substituam, non habeo. Fortasse nullum est mendum, & constat lectio. Sæpius, inquit, cælicolæ solebant inuisere castas domos, vt ecce Nereus, qui se ostendit mortali cœtui ob nuptias Thetidis filiæ.

7 TEMPLO *in fulgente reuisens* } Archaica locutio. vt

Reuiso domi. Reuiso ad eum. A

9 CONSPEXIT *terra centum*] Inepte pro *Centum* quædam editiones habebant *cretum*. Virgilianum illud eos satis refellit,

Centum quadriiugos agitabo ad flumina currus.

15 ARMATAS *hominum est*] Nam Nemesis, seu Rhamnusia Dea victoriæ,& trophæorũ. Ausonius in Epigrammate, quod vertit ex Græco de Nemesi.

23 DIVOS *scelerare penates*] Non *penates*, sed *parentes* habet liber noster. Recte. πατρῴους θεοὺς parentes deos vertit. & ita postulat sententia. Nam quum scelus hoc cum priuigno commiserit, quid aliud quam in paternos Deos impiauit se? Patri enim ipsi iniuriam facit. Parentes igitur Dei, πατρῷοι γεννήτορες.

32 NEC *potis est dulcis musarum*] Non displicet, quod in ora libri nostri eadem manu notatum est: *Nec potis est harum dulcis.* imo verum esse putamus. Neque enim bis idem repetere, Latinum est. Nam quum dixit virgines pro Musis, quare Musarum iterum meminit, nisi δὶς ταυτὸ εἰπεῖν vult, quod est in prouerbio Græcorum? B

Pag. 55, 5 OBTERIT *ex oculis*) Græcissat. *obterit*, ἀμαθύνει, ἀφανίζει.

6 ADLOQVAR) Expunximus hunc versiculum. Siquis id queritur iniuria factum, habet lacunam in nostro libro, quacum de eo expostulet.

9 CARMINA *morte canam*) Veteres editiones *legam*. Eius extant in nostro vestigia. Legitur enim, *tegam*.

11 FATA *gemens Ituli*) ἴτυς, ἴτυλος· ἔρως, ἐρωτύλος. Sed reclamat vetus scriptura - *absumti fata gemens Prothei*. Prothoum ego Tentredonis filium ex Homero,& Lycophrone scio, nullum præterea scio.

13 HAEC *expressa*) Vetus liber *excerpta*. ab eo Eclogæ dictæ.

28 DVLCIS *amor gyro*) Ita docti viri ex *Gouero* aut *giuodero*. Nam & illud correptum ex *goero*. Goerus est Gyrus. Ausonius:

Octo & octoginta goeris, & super triborio. Idem,
Additis ad hos priores goeros geminis orbibus.

Idem doctissimus poeta dixit Coebum pro cubo, vt olim in nostris Ausonianis lectionibus notauimus. Gyrus autem est flexus metæ. vt - *Interiore diem gyro rapit*. hoc est sinisteriore flexu. Spatium Lunæ & solis non mirabitur, qui scit eis bigas, & quadrigas adtribui.

Pag. 56, 1 NOVIS *auctus* Hymeneis] Repone - *nouo auctus hymeneo*. Hoc facimus auctore vetere scriptura.

5 ANNE *parentum*) Elegiam quidem Callimachi in comam Berenices non habemus. sed extat similis locus ex eius dactylicis:

ἁ παῖς ἁ κατάκλειστος
ταὶ οἱ φασὶ τεκόντες
εὐναίους ὀαρισμοὺς
ἔχθει ἶσον ὀλέθρῳ.

Plane ipsissima est sententia.

17 ANNE *bonum oblita es*) Ex vestigijs priscæ scripturæ colligimus ita Catullum scripsisse: *Anne bonum oblita's facinus, quod regium adepta's coniugium?* Sic apud Ciceronem in epistolis: *imminuta'st, appellanda'st, nulla'st*, vt obseruat doctissimus P. Victorius.

18 QVOD *non fortior auxit alis*) Lege - *quod non fortior aut sit alis?* Anne oblita es, & quod nupsisti Regi, & quod nemo te fortior sit? Historia huius rei extat apud Hygenum, quare magnanimam vocet eam.

23 AT *quæ ibi pro cunctis*) Ita concinnandus locus:

At quæ ibi, proh, cunctis pro dulci coniuge Diuis
Non sine taurino sanguine pollicita es,
Si reditum tetulisset is, aut in tempore longo
Captam Asiam Aegypti finibus adyceret?

Pag. 57, 1 QVEM *maxima in oris*] Scriptura plane characteris Langobardici: A pro V, & contra. Nam *maxim' in oris* scribendum erat. sed, vt iam dixi, in eo charactere nihil inter se differunt hæ literæ duæ. Quem, inquit, Atho maximum in oris Phthiæ progenies clara superuehitur. Progeniem claram dixit Macedones adulans Ptolemæo propter Alexandrum, & eius successores Ptolemæos.

3 QVVM *medi irrupere*) Correctores antiqua lectione offensi, eã mutarunt, quæ erat, *Quum Medi properare nouum*

mare. Infinitiuus modus pro definito tempore. creberrimum apud Salluſtium. Quum, inquit, Medi properabant nouum mare. In octauo Æneidos: A

Interea quum iam ſtabulis ſaturata moueret
Amphitryoniades armenta, abitumque pararet,
Diſceſſu mugire boues, atque omne querelis
Impleri nemus, & colles clamore relinqui:

Hic *impleri*, & *relinqui* eodem tempore cenſeri debent, quo *moueret*, & *pararet*. quanquam ſcio vulgus Grammaticorum eum locum aliter accipere. vbi ſane plane Grammatici ſunt, hoc eſt ἀκανθολόγοι. At Virgilius dixit, *quum impleri, quum relinqui* eodem modo, quo hic dictum, *quum properare.* Vide quam male hunc politiſſimum poetam habuerunt ſcioli iſti. Properare mare, vt Horatius properare apio coronas. Virgilius:

Et quamuis igni exiguo properata maderent.

5 QVID *facient crines*) Virgilius pene ad verbum:

Quid facient domini, audent quum talia fures?

6 IVPPITER, *vt chalybon*] Ingenioſe quidem Politianus ex Græco Callimachi reſtituit. ſed quam vere, haud dum ſcio: quum editiones, quæ ante hanc emendationem Politiani emiſſæ ſunt, conſtanter habeant, *celicum.* quod & Grammatici eius ſæculi teſtantur in manuſcriptis etiam extare. nam vnde hanc corruptam vocem hauſiſſent formis excuſi, niſi ex ſcripta lectione? Certe in noſtro liquide ſcriptum fuit, *telitum.* Sed iam toties monuimus in his exemplaribus manuſcriptis C, pro T, & contra ſcriptum fuiſſe. Itaque & illud *Celicum* noſtro quoque exemplari confirmari poteſt. Quanquam ex *telitum*, *telorum* fecit Parthenius. Certe *Chalybon* non ſcripſit Catullus. quare? quia nimium quantum diſcedit a veſtigijs priſcæ lectionis. Quid ergo? Puto, vt ingenue fatear, Catullum τὶ χαλύβων in Græco poeta non pro natione, ſed pro ipſo ferro accepiſſe. Nam chalybs paſſim apud Græcos etiam τὸ ςόμωμα. acies ferri. Itaque vnam ſyllabam deſiderari puto: B

Iuppiter, vt ſi celicum omne genus pereat.

Nam prima ſyllaba SI, extrita erat, vt in illo huius poematij verſiculo:

Sanguinis expertem non veris esse tuam me.
Deest haud dubie prima syllaba s i. *non sineris.* Sicelices, aut Sicilices, cultra tonsoria vocat. Sicilire est cædere. Sicilices sunt quas in sibynis, aut lanceis, aut venabulis, *αἰχμὰς* Græci vocant. Ennius:

Incedit veles volgo sicelicibu' latis.

Vide quæ ad Festum eo loco notauimus. Sane sequentia manifesto docent Catullum τὸ χαλύβων non pro natione accepisse, sed pro chalybe ipso. Aliter enim accipit ac Callimachus scripsit. Quum enim scribit, *Et qui principio sub terras,* &c. vertens ex illo,

- χαλύβων ὡς ἀπόλοιτο γένος
τηλόθεν ἀντέλλοντα κακὸν φυτὸν οἵ μιν ἔφηναν.

ostendit se aliter legisse, ac citatum inuenimus. nempe, τηλόθεν ἀντέλλον τε κακὸν φυτὸν οἵ μιν ἔφηναν. & μιν τὸν χάλυβα interpretatur, quum Callimachus τῷ *ferro* referat. - *quum ferro talia cedant.* vt si scripsisset:

καὶ τί κόμαι ῥέξωσι, ἐπεὶ τάδε εἴκαθε χαλκῷ;
Ζεῦ πάτερ, ὡς χαλύβων πᾶν ἀπόλοιτο γένος
τηλόθεν ἀντέλλοντα κακὸν φυτὸν οἵ μιν ἔφηναν.

μιν hoc est τὸν χαλκὸν, seu σίδηρον, quod antea dixerat.

9 ABIVNCTAE] Noster liber *Abruptæ.* Nimirum hæc bona lectio ac sincera minutulis magistris displicuit. quare, nescio. Sententia enim plana.

11 VNIGENA] vnigenas fratres & sorores vocat Catullus. Sic supra Dianam Phœbi vnigenam dixit. Ergo Memnonis vnigena Pegasus, quia Auroræ filius. Sane Pegasum ab Aurora dono Ioui datum scribunt Græcorum commentarij. Lycophron autem, & alatum Pegasum, & eo vehi Auroram scribit:

ἠὼς μὲν αἰπὺν ἄρτι Φηγίου πάγον
κραιπνοῖς ὑπερποτᾶτο Πηγάσου πτεροῖς.

Quare igitur alitem & pinnatum facit, haud incompertum est.

12 CHLORIDOS *ales equus.*] Antiqua scriptura in nostro libro, *alis equos. Alis,* vt germin, rumin, pro ales, germen, rumen. vt olim in libros rerũ rusticarum notauimus.

equos, vt supra *maritos* pro maritus. Arsinoen pro Venere Zephyritide cultam ex Callimacho ante hos quindecim plus minus annos admodum adolescentes notaueramus. Possemus & illos versus Callimachi adducere ex Athenæo, nisi iam eos Turnebus libris suis Aduersariorum inseruisset. Chloris & Zephyritis συνώνυμα sunt. A

13. ME *tollens aduolat oras*] Noster codex, *vmbras*, non *auras*. Quod meo periculo reponas licet. Nam noctu rapta fuit ea coma. Itaque mane in templo non comparuit. vmbras ergo noctem dixit. Hoc plane pertinet ad historiam. quod tamen audaces homines, quum minime intelligerent peruerterunt.

15 IPSA *suum zephyritis*] Quemadmodum Arsinoe pro Venere colebatur, ita ex his colligimus equum, quem in delitijs habuit, Pegasi nomine appellari, tanquam, & ipse inter astra collocatus esset. vnde famulum ipsius vocat. Sane a studio equorum ἱππία vocata fuit Arsinoe. Auctor Hesychius in Glossis.

16 GRATA *canopæis*] Omnia luxata, peruersa, contaminata sunt ab ineptis pædagogis, qui insigni aliqua temeritate plus sibi gloriæ apud homines sui similes pariunt, quam viri docti ex aliqua egregia emendatione. Tanta penuria est hominum, qui in istis literis aliquid videre possunt. Ego aio atque iterum aio Catullum ita scripsisse: B

Gnata Canopiis incola litoribus

Ludit vbi.-- Canopijs est κανωπείοις. vt Alexandria ex Græco ἀλεξάνδρεια. Antiochia, ἀντιόχεια. Prisca lectio fuerat, *Canopicis*. nempe propter similitudinem hic C, pro E positum fuerat. Nam antiquo illo more scriptum fuit *Canopieis*. vt supra *ludei, lucei*. Hæc perpetua erat in longo veterum illorum orthographia. Illud, *Ludit vbi*, ex perturbatis vestigijs scripturæ, quæ in nostro libro est, odorati sumus. Quæ sunt omnia γνήσια Catulli, & elegantissima. Zephyritis Arsinoe, inquit, eo miserat famulum suum Pegasum. Quo? nempe vbi Gnata Berenice ludere cum alijs æqualibus solet. Nam Berenice, vt & pueri sciūt, Arsinoes filia. *Grata* pro *gnata* etiam in exemplari Gallicano potuit exaratum fuisse, vt apud Plautum in Trucu-

lento, E *re grata* scriptum extabat, & editum est, pro, E *re gnata.* quod alijs est, E re nata. Quantum autem hæc antea deformata erant? Quam male isti homines meriti sunt de politissimo poeta, quem tot vibicibus pene stigmatiam fecerant?

17 VARIO *ne solum limite cæli*] Hæc quoque Catulliana non sunt, sed eorundem hominum commenta. Noster liber habet.

-- vario ne solum in limine cæli
Aut Ariadneis aurea temporibus
Fixa corona foret --

Quæ proba lectio est, modo pro *limine* legas *lumine.* lumen cæli est cælum ipsum περιφραστικῶς. Iuuenalis:

Nil præter nubes, & cæli lumen adorant.

Sed ibi vulgo legebatur *numen*, vt supra eodem errore, *- cælesti lumine vidit*, perperam *numine* & scriptum in nostro extat, & vulgo editum est. Cæleste lumen, & cæli lumen, hoc est cælum.

18 EX *Ariadneis*] Ostendimus iam scriptum esse, *Aut Ariadneis* - quod probum, & verum est. Ne solum, inquit, corona in cælo, aut in capite Ariadnæ fixa esset. Nam alij coronam simplicem in cælo ponunt, vt maior pars Astronomon: alij ipsam Ariadnam in cælo collocant, vt quidam mythologi. Propertius:

Te quoque enim non esse rudem testatur in astris
Lyncibus in cælum vecta Ariadna tuis.

21 VVIDVLAM *a fletu*) Et hic ore correctorum Catullus loquitur. Nam vetus scriptura longe aliter habet: *Viuidulum a fluctu.* Sed profecto Gallicanus codex habuisse videtur *a flatu.* vnde factum *fluctu.* Nam qui *a fletu* legunt, vt habet melior pars editionum, videntur secuti illam lectionem; *a flutu.* quæ proxime a vero abest. nam *u* pro *a* positum, imo *u* & *a*, eadem sunt in Langobardicis characteribus. Legemus ergo, *a flatu*: &, ne solœcismum committamus, *Viuidulo a flatu.* Viuidulum flatum, vocat, quam Græci poetæ ἀκραέα ῥιπήν. Nam sublatus fuerat in cælum Bostrychus Berenices. Itaque his verbis innuit se vento secundo sublatum in auras. Qui dubitat hanc nostram emendationem veram esse, cum ego iubeo ἄπτειν

λύχνον ἐν μυσημβρίᾳ. non quod ita iudicio nostro confidimus: sed quia vt nolumus aduersus animi nostri sententiam verum oppugnare, καὶ ὁμόσε τῇ ἀληθείᾳ χωρεῖν, sic aduersus ineptorum magistellorum audaciam illud tueri nullum prorsus periculum esse puto. A

24 CALLISTO *iuncta lycaoniæ*] Qui hæc mutarunt, vellem mihi dicerent qua fiducia id fecerint. an quod vllam analogiam sua correctione restitutam putent? minime. neque enim efficient vnquam, vt *Callisto* tertio casu dictum fuerit. Dixissem saltem *Callistoe*, nempe, καλλιστοῖ. Noster liber minimum abest a vero. Legit enim: *Callisto iusta Lycaonia*. Si literulam addas, vt pro *Lycaonia* legas *Lycaonida*, veram, vt puto, & germanam lectionem erueris. *Iusta* veteres pronunciabāt, pro quo nescio quo fato, *iuxta* nunc dicimus. eodem modo *mixta* librarij nobis transmiserunt pro *mista*: *Vlyxes* pro *Vlysses*. Infra:

M. habet iusta triginta iugera prati.

27 SED *quanquam me nocte premūt vestigia diuum*] Aratus:

- θεῶν ὑπὸ ποσσὶ φορεῖται.

Pag. 58, 3 QVICVM *ego, dum virgo*] Noster, QVOM VIRGO. *Expers* autem dictum eodem modo, quo Defrens, Defrensis. Sic expers expersis. sic præsex, præsicis. & Sallustius præcis præcisis. sic Græci ἀπότομον pro præcipiti, vt præcisem locum Sallustius. vt Græci a futuro hæc nomina formant, sic Latini a supino. Græci enim, οἰστρόπληξ, κατώβλεψ, ἐπίτεξ, αἰγίλιψ, & similia. Expers ergo, expersis, idem quod expersus, verbum est Expergo. διεγείρω. B

5 NVNC *vos optato quas*] Correctores, si literas spectes, quæ paucæ numero sunt, leuiter hæc mutarunt: si sententiam, non leuiter peccarunt. Ita enim ex nostro libro legendum:

At vos, optato quæ iunxit lumine tæda,

Non post vnanimis corpora coniugibus.

O vos, inquit, quæ diu quidem desideratis viris copulatæ estis, sed quibus postea vobiscum non bene conuenit. Vos, quæ speratis quidem vestris tandem nupsistis, sed ita, vt inito matrimonio, non bene inter vos congruat. Manifesto huic comæ iubet rem diuinam facere matronas ca-

A stas, quæ male concordes viros sibi cupide restitui volebant. quod mox ex sequentibus apparet. Tamen, quum hæc correctores non animaduerterent omnia hæc peruerterunt. Huius autem temeritatis signifer fuit Auantius.

8 QVAM *iucunda*] lege, *Qua.*

9 CASTO *colitis quæ iura cubili*] En cacoethes correctorum. Nam vt paucularum literarum leuissima immutatione grauiter commiserant, ita hic vnius verbi deprauatione quam alienam a mente poetæ sententiam effecerunt? Legendum enim plane ex nostro libro non *colitis*, sed *petitis*. Vester, inquam, onyx, quæ petitis iura maritorum vestrorum, integro pudicitiæ nomine. Quæ, inquit, petitis restitui vos viris vestris, modo constet pudicitiæ fama. Imo: Quæ vultis, vt mariti ius suum pudori conseruent. Recte. Virgilius:

Ante, pudor quam te violem, aut tua iura resoluam.

11 ILLIVS *aura*) Repone antiquam lectionem:

Illius ah mala dona leuis bibat irrita puluis.

17 NON *votis esse tuam me*] Vetus lectio, *veris*, aut *vestris* præfert. Si *veris*, deest prima syllaba, vt supra dixi. Sin, quod verius est, *vestris*: profecto inuersum est pro *Siueris.* Ita distingue, & lege.

B

Tu vero, Regina, tuens quum sidera, Diuam
Placabis festis luminibus Venerem,
Sanguinis expertem non siueris esse tuam me,
Sed potius largis adfice muneribus.

Si quis hic interpretationem quærit, ego eum ad primos magistros redire censeo, vt qui non intelligat, quæ vix primis literis tinctũ ignorare nefas esse arbitror. Male enim hactenus interpretati quidam sunt nescio quam venerem sanguinis expertem: quum hoc voluerit Veronensis nostras, o Berenice, quum Hecatomba facies Arsinoæ Veneri, ne me immunem eius sacrificij facias: ne postremam me in illo epulo memoraueris.

18 SED *potius largis effice*] Illud *Effice* Pontani est, vt τὸ *votis*, quod superius suppositum erat. At recte noster, *adfice*. noli me immunem tanti epuli relinquere, sed potius largis muneribus adfice. Si veterem lectionem recte perpendisset Pontanus, non minorem gloriam Criticus,

quam poeta consequutus esset. A

20 PROXIMVS *hydrochoi fulgeret oarion*] Et scripta membrana, & veteres editiones hanc lectionem testantur. Qui Erigonem & Arcturum hic supposuerunt, dum bonos Astrologos se profitentur, profecto malos Criticos se prodiderunt. Non enim hic de thesi illius astri sermo est. sed aliud vult poeta: nempe, quum fulgidum astrum sit ipsa coma (quod poetica αὐξήσει intelligitur dictum, quum reuera sint ἀμυδροὶ ἀστέρες) & velle repetere caput Reginæ testetur, mandat Orioni astro fulgentissimo, vt pro se lucere velit. Et sane Auienus ponit Orionem omnium astrorum lucidissimum. Simplicissimus ergo sensus huius loci, quem non sine magnæ temeritatis conscientia correctores contaminarunt. Sed omnium maxime ridiculus Marullus, qui quum nullum aut admodum exiguum sensum harum literarum haberet, ridet Politianum virum non solum se maiorem, sed & cum nullo nostræ ætatis comparandum, qui non hæc commentus est, sed veterem lectionem, quam a magistellis deprauari videbat, ab illorum audacia vindicare conabatur. & sane B omnes vetustissimæ editiones, vt dixi, & quantum scriptorum exemplarium extat, non aliter habent. At Græculus ille putauit sibi licere in bonis auctoribus, quod ipse sibi in suis versibus voluit licere. Ausus est præterea annotationem doctissimi Politiani ineptissimo epigrammate exagitare. Sane quibus ille vir tantus videtur, tantique fit, debebant aliquid de pertinacia remittere, si eius editionem Lucretianam diligenter perpenderent. Nullus enim veterum auctorum ita male ab vllo correctorum acceptus est, vt Lucretius ab illo audace Græculo. At nos illum non imitabimur, & si qua extant eius ac similium correctorum in bonis libris temeritatis atque audaciæ vestigia, ea prorsus abolere, atque de medio bonorum scriptorum penitus obterere nobis consilium est. Quis autem huius ineptæ mutationis auctor fuerit, nondum comperire potui: nisi fuerit Marullus ipse. Nam tum recenter, quum illa scribebat Politianus, locus ille mutatus fuit. quod ansam præbuit homini eruditissimo veterem lectionem asserendi, quam videbat ob oculos suos ita ab audaculis labefactari.

A befactari. Rapidum quidem ingenium Marulli fuit, & torrens, sed quod versibus nunc bonis nunc malis ex tempore effutiendis potius, quam bonis auctoribus emendandis natum videtur.

eod. FVLGEAT *Oarion*] Eiusdem, cuius & illa superiora, officinæ est verbum FVLGEAT. Bonum quidem ipsum, sed quod Catullus tamen nunc non vsurpat. FVLGERET enim posuit, vt præferunt scripti libri, & antiquæ editiones. Fulgerare archaicum, vt Pignerare, temperare. Glossæ: *Fulgero, ἀστράπτω.*

27 POSTQVAM *esproiecto*] Vetus lectio, *Porrecto.* & recte, hoc est mortuo. Allusum ad gestum mortuorum. Homerus ὁ δ' ἐν κονίῃσι τανύσθη. Sophocles: γέροντα μόρῳ ἐκτανύσαι. Martialis:

Tu languore quidem subito, fictoque laboras,
Sed mea porrexit sportula, Paule, pedes.

Hoc est mortua est. Horatius:

Opima quod si præda mergos iuuerit
Porrecta curuo litore.

B Vtrum autem *es*, an *est* legatur, id semper ad Ianuam refertur. Nam *es* refertur ad eam quidem vocandi casu. *Est* etiam tertia persona: vt illud antiqui poetæ:

Danai, qui parent Atridis, quam primum arma sumite.

Idem ac si dixisset Danai, qui paretis Atridis. Quare desinant Grammatici de verbo ES aut EST controuersiam mouere.

eod. FACTA *marita*] *Marita*, matrona. vel, si mauis, maritalis. Horatius carmine sæculari: *Lege marita.* Acro Helenius: *id est maritali, vt Plautus, apud quem Senex, Polchra, inquit, ædepol pecunia est. Cui respondet alius. Quæ quidem non marita est. pro eo quod est: Quæ quidem non est maritalis.* Quare autem maritam, aut maritalem ianuam vocat? Diximus apud Festum, Matronæ Romanæ, simulac in mariti manum conuenerant, lectum ante ianuam sibi in atrio sternebant, qui dicebatur aduersus lectus. Propertius:

Seu tamen aduersum mutarit ianua lectum,
Sederit aut nostro cauta nouerca toro.

Asconius quoque eiusdem lecti meminit. Vide quæ ad Festum superiorib. annis notauimus. Vnde Matronæ dice-

bantur Ianitrices, præsertim duæ, quæ duobus fratribus in A
eandem domum innupserant. Lepide igitur dixit ad Ianuam, *postquam es facta marita.* quod non obscure intelligi potest ex Propertij loco iam a nobis producto. Videmus igitur vulgare pene id fuisse, vt maritam ianuam vocarent, quum dominus vxorem duxisset. Aperta ergo sententia Catulli. Postquam, inquit, sene elato nupta ducta est domum.

29 IN *dominum, veterem*] Liber scriptus: *In dominum venerem.* vt *dominum* sit genitiuus pluralis. Nam non vno domino functa erat.

Pag. 59, 1 VERVM *isti populo*] Iam satis constat commentitium esse hunc versiculum, & correctorum ingenio fabricatum. In nostro libro legitur:

Verum isti populi ianua quite facit. Legimus:

Verum isti populi nainia, Quinte, facit.

Nainia, maista, & similia in illo peroptimo exemplari Gallicano scripta fuisse videntur, pro nænia, mæsta. Nænia est aliquod dictum vulgare, vt illud, *Sorex indicio suo periit.* B
Plautus vocat Næniam in Bacchidibus:

Qua quidem te faciam, si tu me irritaueris,
Confossiorem soricina nænia.

Horatius vocat puerorum næniam illum versiculum:

Rex eris, si recte faxis: si non faxis, non eris. Ita enim ait:
Roscia dic, sodes, melior lex, an puerorum
Nænia, quæ regnum recte facientibus offert.

Ita omne vulgatum dictum vocabant næniam, nempe quod Græci αἶνον. Hic ianua vocat næniam populi illud dictum in se, IANVA CVLPA TVA EST. *Isti* est ἀρχαϊκῶς *Istius.* *Quinte,* prænomen Catulli, vt disertim principio libri nostri exaratum est: Q. VALERI CATVLLI AD COR. NEPOTEM LIBELLVS. Catullus enim hæc Veronæ ianuam interrogat. vt male interpretati sint, qui viatores hic interrogantes inducũt. Nam quanuis ianua respõdet tanquam pluribus, quum dicit *vobis,* tamen vnum tantum alloqui constat, quum dicit, *Ne dubita.* Sed hæc puerilia, neq; in dubium reuocanda. QVITE igitur pro *Quinte* hic scriptum fuerat, quomodo supra in Endecasyllabis, *Liquantur* pro *Linquantur.* Nihil, inquit, a me dictum aut

A factum quiſquam dicere poteſt, niſi forte id nænia populi mefeciſſe dicat, & illi vulgari de me populi dicto fides adhibenda ſit.

2 QVIN *quacunque*) Liber, QVI. Manifeſto verum. Qui populus.

6 QVOD *poſſum nemo*] Liber: *Quid poſſit*. Lege, *Quid poſſis*. Quia dixerat, non poteſt dici a me quicquam factum, reſpondet Catullus, Quid poſſis nemo quærit, nec quid a te commiſſum, aut non commiſſum ſit. Neque enim ſatis eſt te vnico verbo dicere, perperam hæc vulgo in te dici.

9 NAMQVE *illam vir prior*] Lege, *non qui illam*. Nam hic aliquando NAM pro NON & contra alternatum eſt. *Que* pro *qui* fere ſemper habuit liber noſter. quod ex Gallicano exemplari manaſſe puto. in quo I longum ſemper per E I perſcriptum fuit. *Quei* ergo ſcriptum fuerat. *attigerit* autem, non *attigerat*. ex eodem noſtro libro. Non, inquit, qui illam vir prior attigiſſe dicatur.

10 LANGVIDIOR) Languidior beta prouerbium. B Vnde apud Suetonium in Auguſto betizare, *ἀντὶ τοῦ ἀτονεῖσθαι*.

11 AD *tunicam*] Vetus ſcriptura, *Hanc tunicam*. verum. nam *demediã* pro *dimidiam* dixit more ſolẽni illius librarij, qui in Gallicano exemplari E, pro I, fere ſemper poſuerat. Facete *διχλευκῶς* dixit *hanc tunicam*, tanquam tunicam Catullo attrectet, quum hæc dicit. vbi feſtiua eſt ianuæ *προσωποποιΐα*.

12 SED *pater ipſius*) Liber, *illius*. Tantundem eſt. Lege *ille ſui*.

16 NEC *querendum aliunde*) Scriptus liber *Et querendum*. geminandum autem *vnde vnde*. Ita loquitur Terentius Phormione.

19 MINXERIT) Placet, quod adoleſcentes olim repoſuimus, *imminxerit*.

21 SVPPOSITVM *ſpecula*) Inuenerant librarij in Gallicano, *ſuppoſitu*. Legerant enim V pro A, vt ſæpe. quod iam non ſemel a nobis notatur.

23 BRIXIA *Verona mater amata mea*] Ergo hoc Ve-

ronæ agitur. Suſpicor tamen legendum, *mater amata tuæ.* A
alloquitur enim Catullum: matrem Veronæ vocat, quaſi dicas μητρόπολιν. Euripides Supplicibus: ἄμμων ματρὶ πόλις ἄμμων παλλάδος. ματρὶ hoc eſt ἀρχῇ. & ſupra, μαλέρος ἄγαλμα φόνιον ἔξελοι.

31 SOLAM *conſilijs*] Lege, vt olim emendabamus, *ſolam conſciolis.* hoc eſt ancillis. Horatius:

-miſeram ſe conſcia clamet. Idem:

Quo te demiſit peccati conſcia herilis. Ouidius:

Conſcia quum poſſit ſcriptas portare tabellas.

Idem paulo poſt:

-pro charta conſcia tergum
Præbeat, inque ſuo corpore verba ferat.

Porro ridicule prorſus ſcribit Adr. Turnebus, Gallorum doctiſſimus, hunc eſſe Cæcilium, cui Clodia nupſerit. Hoc enim non Romæ, ſed Veronæ manifeſto actum ſcribit Catullus. Deinde nihil tale de Clodia narratur, vt conſuetudinem ſtupri nefandam cum patre ſuo habuerit. Hoc enim non tacuiſſet capitalis hoſtis eius fratris Clodij Cicero. B
Sed bonus vir maluit aliquam ſymbolam huc conferre, quam δηρόν τε μίμνειν, κενεόν τε νέεσθαι.

Pag. 60, 12 DESERTVM *in lecto cælibe*) Male quidam audaculi, *in thalamo.* quare illis *lecto* diſplicuit? Præterea ſi *thalamo* legeretur, legitimum torum acciperemus: nunc tantum de amatorio. quem ſane thalamum non poſſis vocare.

26 FRATERNA *mihi mors abſtulit*) Vetus ſcriptura, *Abſcidit.*

Pag. 61, 15 QVA *Mallius in re iuuerit*] Vetus ſcriptura: *-quam ſalius in re* Profecto legendum *-qua m' Alius in re.* Synalœphas his exemplaribus perſcriptas eſſe iam ſupra notauimus, vt, *Deuoluit ill' acuto. Oceano ſ' oſtendit.* Alterum vero cognomen huic Manlio fuit Alius, vel Allius. Infra:

In deſerto Ali nomine opus faciat. Item:

Pro multis, Ali, redditur officiis.

Quod a nemine hactenus obſeruatum. Sane ab Alliis Allieni dicti. quæ fuit familia Romæ. Alioqui quam inepte legebatur ſine pronomine *Me?*

A 21 OMNIBVS *inque locis*] Expunximus hunc versum, quod alicuius audaculi esse constet, puta Marulli, aut eo non modestioris. Sane illum liber noster non agnoscit. In nostro autem aliena manu non melior illo suppositus erat: *Muscosi repetat vada remigiis Acherontis.* vt appareat vulgatum hunc non admodum vetustum esse, sed profecto subolet mihi aut Marulli, aut Pontani, aut Garini esse.

24 DESERTO *in Manli*) In veteri scriptura: *In deserto Ali.* Iam dixi hoc esse alterum cognomen.

25 DVPLEX *Amathuntia*) *Amathusia* scriptus liber. In Ciri quoque:

Nam te iactari non est Amathusia nostri
Tam rudis - - quanuis aliter olim sensimus. Nam *Amathusia*, vt Acherusia, Rhamnusia.

28 LYMPHAQ. *in Oeteis Manlia*] Hic Turnebus Manliã a quodam Manlio, qui montes illos primus ascẽderit, dictam affirmat. Qui doctissimus vir, præter quam quod ἀνιστόρητα & absurda profert, adeo illi difficile fuit emendatiorum editionum fidem sequi, in quibus non *Manlia*, sed B *Malia* publicatum est? Nam Malia est μηλία. Callimachus: - καὶ ὕρεα μηλίδος αἴης. Interpres Sophoclis μηλιεῖς ἔθνος θεσσαλικὸν πλησίον τραχῖνος. μηλία δὲ ἡ πόλις καλεῖται. & Sophocles ipse Philocteta.

ὦ ναύλοχα ϗ πετραῖα
Θερμὰ λουτρὰ, καὶ πάγους
Οἴτας περιναιετάοντες,
Οἵτε μέσσαν μηλίδα πὰρ λίμναν.

An dubium igitur quare Malia lympha dicta? Sophocles qui Attice loquebatur, μηλίδα dixit: Sed ipsi Trachinij, qui loquebantur Dorice, μαλίδα dicebant, vnde μαλιακὸς κόλπος. Propterea prima longa. Auctor ἀνώνυμος ἐν περιηγήσει ad Nicomedem regem.

ἀγορὰ δ' ἐν αὐτῷ γῆ ἔτ' ἀμφικτυονική,
κόλπος δὲ κεῖται μαλιακὸς ἐν τῷ μυχῷ.

26 ET *in quo me corruerit*] lege *torruerit*. Nam C pro T, vt sæpe hic positum fuerat. *In quo genere torruerit*, id est, quomodo torruerit. more Græcorum, qui dicunt ἐν ποίᾳ ἰδέᾳ,

pro ἐν ποίῳ τρόπῳ. Cicero Attico; libro tertio: *quod optimo genere facere non licuit*. & libro primo de officijs: *eum, qui cum bella geras, tam molli genere appellare*. A

Pag. 62, 9 IS *clausum lato*) Lege ex eodem libro, *Is laxum lato*.

17 INCEPTA *frustra*] Recte doctissimus Turnebus, *Inceptam frustra*. καὶ δόμος ἡμιτελής Homero.

18 HOSTIA *cælestis pacificasset*] verbum *Pacificare* quidam Marulliani, quod aut barbarum aut insolens & Catullo indignum putarent, sustulerunt, & *conciliaret* pro eo reposuerunt. Profecto de illis nihil aliud dicam, quam indignos quibus respondeatur.

20 QVOD *temere inuitis*] Recte sane, sed vnius voculæ mutatio in nostro longe diuersum ac fortasse lepidiorem sensum efficit. Legitur enim ibi non *Quod*, sed *Quam*. Quæ lectio totam de integro interpolat sententiam. Nihil, inquit, tam libenter suscipere possunt homines, quam temere, si diis displiceat. Quæ rotundissima est Gnome. Qui hanc lectionem mutarunt, credibile est illos suam, non Catulli mentem spectasse. B

21 QVAM *ieiuna plum desideret*] In ora libri nostri altera lectio notatur *Deficeret*. Alij notant *Disgeret*. Latet hic aliquod portentum mendi. Mihi hæc propius rimanti in vtraque lectione videntur egregia vestigia veræ lectionis extare. Puto enim Catullum *desugeret* scripsisse. pro quo *disgeret* scripserunt. aut *desuceret*, C, pro G, vt *macis, iuci*, pro magis, iugi. pro quo *deficeret* supposuerunt. Ara dicitur apud poetas sugere sanguinem. Quum neglecta desijt sugere, tunc dicitur desuxisse. vt Depræliari Horatio, Decantare Ciceroni cōtraria omnino sunt simplicibus ipsis verbis. Et sane tempus imperfectum, quam præsens aptius huic sermoni. Profecto elegantissime hoc, siquid aliud, a Catullo dictum videtur.

Pag. 63, 1 QVAE *nempe & nostro*] Reclamat vetus lectio: *Quæ vetet nostro*. Lege, *Quæ, ve, ter nostro*. *ve* est σχετλιαστικόν. *Mătua ve miseræ*. ve, te, proh, ah, σχετλιαστικὰ sunt Catullo familiaria. *ter miserabile* copulanda sunt. Sed videndum, num magis e re fuerit, si legatur, *ve te*. vt σχετλιασμὸς referatur

A ad fratrem ipſum. Subijcitur enim: O *miſero frater adempte mihi. ve te, o frater.* Sic *ve me* apud Senecam Apocolocynthoſi.

7 NON *inter nota ſepulchra*] NOTA hoc eſt cognata, vt poſtea κατ' ἐπεξήγησιν interpretatur. Infra, *Si tria notorum baſia reppererit.*

10 DETINET *a noſtro*] *Detinet extremo.* Vetus liber. non male etiam *externo*, vt ſit oppoſitum τῷ *nota ſepulchra.*

22 AVSVS *falſiparens*] Vetus lectio, *Audet.* tempus pro tempore. in quo frequentiſſimus Propertius. Vno exemplo contentus eſto:

At tu vix primas extollens gurgite palmas
Sæpe meum nomen iam peritura voeas.

hoc eſt vocabas.

28 QVO *diuum dominum*] Ineptiſſima hæc lectio. Itaque non Catulliana, ſed correctorum. De Hercule eſt ſermo. deinde iſti docti homines de Ioue loquuntur. Hoc eſt ἄλλο μὲν ὗς, ἄλλο δὲ ὁ μβυτκλῆς. Sed ſincera eſt antiqua ſcriptura: *Qui diuum domitum.* *Diuum* hoc eſt Herculem

B ipſum. I nunc, & iſtas egregias correctorum editiones ampleɛtere, & eorum fide bonos auctores legito. Nihil enim hac lectione ſimplicius, vt quæ ne interpretationem quidem deſideret. Domitum Herculem dicit ſubiſſe iugum Euryſthei, cuius imperio illa barathra exhauſerit.

Pag.64, 1 SVSCITAT *& cano*] Vetus lectio: *Suſcitat a cano volturium capite.* Hic more veteris ſcriptionis *a*, eſt *ab.* *Capite, capitei*, quod toties monuimus. Qui, inquit, in magnis diuitijs auitis ſublatus, & heres ſcriptus, gaudium mouet gentili deriſo, quia ſi nepotem poteſt expungere, ipſe, qui proximus eſt, iure agnationis in vacuum veniet. Itaque is eſt vulturius capiti cano, hoc eſt auo. Sed explicanda ſunt.

QVI *cum diuitiis*] Legendum QVVM. Deeſt autem præpoſitio *in*, quæ fortaſſe reponenda eſt.

Qui, quum in diuitiis vix tandem inuentus auitis
Nomen teſtatas intulit in tabulas:
Impia deriſi gentilis gaudia tollens
Suſcitat ab cano volturium capiti.

Ita enim interpungenda ſunt illa. quia male accipiuntur

vulgo. Inuentus ergo in diuitijs. Horatius: A

Si cui praeterea validus male filius in re
Praeclara sublatus aletur.

Graecum est, ἐπὶ μεγάλων χρημάτων τρεφόμενος.

GAVDIA *tollens*] In alium sensum, ac vulgus putat, Tollere gaudium dicitur. Nam eodem modo, quo tollere risum alicui, id est inducere ad ridendum, vel in risum. Sic Varro, dixit tollere alicui prouerbium, hoc est ansam dare, vt de aliquo efferatur prouerbium. Hic vnicus suus heres dicitur proximo agnato gaudium tollere. quia ille imminet illius morti, vt ei succedat. Eodem modo dictum tollere gaudium, quo suscitare Volturium. canum caput, vt dixi, ipsummet auum vocat.

4 SEV *quicquid dicitur improbius*) Vetus scriptura: *quae multo dicitur improbius*. Recte.

6 QVANTVM *praecipue*] Repone ex eadē scriptura: *Quanquam*. Sententia tota haec est. Tuus amor, inquit, altior fuit barathro illo. cui amori neque comparandus est amor aui in nepotulum vnicum: neque columbarum in compares suas, quae omnium animalium amores lasciuia & procacitate vincunt. Vnam excipio mulierem, quae omnium impotentissime amat. Sed tu omnes vicisti. B

7 SED *tubarum magnos*) Subdititia haec. noster codex, *Sed tu olim magnos*. Graecanicum, *olim magnos*, τοὺς πάλαι μεγάλους.

12 FVLGEBAT *crocina*] Quem nudum Cupidinem alij pingunt, eum in tunica proscribit Catullus imitatione Sapphus. Pollux libro decimo: περὶ τὴν δέ φασι χλαμύδα ὀνόμασιν σαπφῶ ἐπὶ τοῦ ἔρωτος εἰποῦσα, ἐλθόντ' ἐξ οὐρανῶ πορφυραν ἔχοντα περὶ ἔμβον χλαμύδα.

20 INGRATVM *tremuli*] Rara furta verecundae herae feremus, & reliqua taedia, praeter patrem qui nostris amoribus insidiabundus obseruet nos querulus, labris demissis, gemens. Reliqua ferre possim. hoc vnum excipe. Molestum igitur senem, qui amoribus filiae importunus interuenit, ingratum onus vocat. Haec est vera huius loci sententia. Sequitur enim

-- dextra deducta paterna.

23 SED *furtiua dedit nigra*] Vetus lectio, MIRA, non NIGRA.

25 SI *nobis id datur vnis*) ὑπονοθεὸς hæc lectio. Vetus ſcriptura *vnus*, non *vnis*. & *is*, non *id*. Lege: *ſi nobis is datur imus*. Sequitur: *Quo lapide illa dies candidiore notat*. Lege: *Quare illud ſatis eſt, ſi nobis is datur imus, Quem lapide illa diem candidiore notat*. Quare ſatis eſt, ſi vltimus dies, talis ſit, qualis fuit ille inſignis, quem Leſbia felici nota ſignauit. Ouidius: *Proueniant medii ſic mihi ſæpe dies*. at eſt ſententia Græcorum, neminem beatum ante imum diem, hoc eſt vltimum. Prouerbium eſt, μήπω μέγ' εἴπῃς πρὶν τελευτήσαντ' ἴδῃς.

28 PRO *multis aliis redditur officiis*) Imo pro illis officijs, quæ enumerauit. At proculdubio corruptus eſt locus. Nam legendum:

Pro multis, Ali, redditur officiis.

Quod iam ſupra monuimus.

29 NE *noſtrum ſcabra*) Legendum, *Ne voſtrum ſcabra*.

Pag. 65, 2 ET *domus ipſa, in qua luſimus & domina*] Lege:

Et domus, ipſe in qua luſimus & domina.

Domus, in qua ego ipſe, & domina luſimus. Traiectio lectionem mutauerat.

3 ET *qui principio nobis dominam dedit*) Non dici poteſt quam male hæc ab imperitis correctoribus accepta ſint, qui nulla alia re, quam quod ſcriptam lectionem aſſequi non poterant, hæc mutarunt. Noſter liber plane legit:

Et qui principio nobis terram dedit aufert
A quo primo ſunt omnia nata bona.

In ſecundo verſiculo nihil detrimenti acceptum. In priore eſt κοινεία πλάνη. Sed age, quam poſſumus, medicinam illi faciamus:

Et qui principio nobis te trandedit oufens,
A quo primo ſunt omnia nata bona.

Trandedit notum ἀρχαϊσμὸν omnes norunt, vt Tranſdere in otium Terentio in Phormione. ex *aufert* puto faciendum *oufens*. quod ita ſcriberent per o v. Quid ſit tradere in commendatitijs, omnes ſciunt, ſaltem ſi tertiumdecimum Epiſtolarum Ciceronis legerint.

10 NON *si illam raræ*] Ita reconcinnatum ex prisca scriptura. *Nos' illa raræ.* Non enim M, aut N notabant, vt neque *bus* syllabam in datiuis pluralibus tertiæ declinationis. quia illa nunquam obscurum est quomodo supplenda sint. De synalœphis iam supra sæpe monuimus. A

14 NAM *mala valde bestia*) Plautus, *mala bestia es.* Menander: ἐφεσίῳ·

οἷος δὲ καὶ τὴν ὄψιν ἐστὶ φαίνεται,
ἀφ' οὗ τοιοῦτος γέγονεν. οἷον θηρίον
τὸ μηδὲν ἀδικεῖν, καὶ καλοὺς ἡμᾶς ποιεῖ.

In alium sensum vsurpauit, ac Catullus. nempe quomodo alij ὅπλον. οἷον ὅπλον ἐστὶ σωφροσύνη. & Latini. Quale telum.

21 SED *mulier cupido*] παροιμιώδης versus. ἐγὼ γυναικὸς ὅρκον εἰς ὕδωρ γράφω. Facete. nam alij dicebant: ἐγὼ γυναικὸς ὅρκον εἰς οἶνον γράφω.

24 SI *cui iure bono*] Deprauatissimus locus. Vetus scriptura: *Si qua, Viro, bono sacrorum obstitit hircus.* Lectio, vt apparet neque omnino proba, neque ex toto deprauata. Tamen illam præstat in nostris libris quanuis prauam retinere, quam alteram commentitiam admittere. *Viro* pro *Virro*, quia non geminabant literas. Legendum puto: *Si qua, Virro, bono sacro ritu obstitit hircus.* bonum sacrum, & bonum ritum vocat, τὰ ὄργια ἀφροδίτης. Vetus poeta: αἱ κυπρίδος ἐπιπνεῖτ' ὄργια λευκωλένου. B

25 PODAGRA *secat*] Ita, non *necat*, vt quidam voluerunt. Martialis: --*podagra chiragraque secatur Caius*-- Græci πρίεσθαι ἀλγηδόσι.

Pag. 66, 4 MVLTO *ita me nec*) Lege, *Multo mi tamen es vilior, & leuior.*

11 IMO *etiam tædet obestque*] meliorem deteriore lectione mutarunt correctores. Quare enim mihi displiceat, illud emendatissimum in manuscripto? *Imo etiam tædet stat que magisque magisque.* Quam lectionem præ se ferunt primæ editiones. *Stat* est ἐνίσταται. *Manet alta mente repostum.*

12 VT *mihi, quem nemo grauius*] *Ve mihi.* Ita repone.

17 PATRVI *perdespuit*] Primi omnium olim adolescentes docuimus *perdepsuit* legendum esse. Quam emen-

dationem nemo postulet se mihi præripere. quod tamen quidam conati sunt. Non quod ego tanti mea faciam, neque quod hac existimationem meam stare aut cadere censeam, sed quia perfrictas frontes ferre non possum.

26 HVC *est mens deducta*] Liber noster, *Nunc est mens adducta.* & sane est ἀποσπασμάτιον integri poematij. Cuius alterum membrum tetrasticho constat, cuius initium est *Nulla potest mulier se tantum dicere amatam.* Igitur ita & conglutinandum & emendandum:

Nulla potest mulier tantum se dicere amatam
Vere, quantum a me, Lesbia amata mea es.
Nulla fides vllo fuit vnquam fœdere tanta,
Quanta in amore tuo ex parte reperta mea est.
Nunc est mens adducta tua, mea Lesbia, culpa,
Atque ita se officio perdidit ipsa pio,
Vt iam nec bene velle queam tibi, si optuma fias,
Nec desistere amare, omnia si facias.

23 LESBIA *amata mea es*] Ita legendum secunda persona, non EST, docet alterum pentametrum, quod in eadem persona conceptum est in veteri libro. in quo, *amore tuo*, non *suo*, vt barbare in vulgatis editur, legendum est. Puto neminem huius poetæ studiosum esse, qui huius aureoli epigrammatij vicem mihi gratias non agat.

Pag. 67, 9 QVIN *te animo affirmas*] Vetus scriptura iamdudum fuit:

Quin tu animo affirmans atque instructoque reducis. Lege:
Quin tu animu offirmas itaque instructoque reducis?

animu' pro *animum.* Sic apud Varronem *secundu ea.* In Pandectis: *datu iri.* & in ijsdem METVIRI, hoc est, *Metutum iri.* Nam magna T, geminat syllabam more scripturæ illius luculenti Archetypi. Præterea & archaica scriptura est, *instructo* pro *instructu.* Fortasse etiam, *animum firmas* melius legeretur, quam *affirmas.* Ouidius;

Quod nisi firmata properaris mente reuerti,
Inferet arma tibi sæua rebellis Amor.

14 HOC *facies siue id non pote*] Puto Catullum scripsisse, *Hoc facie sis siue id non pote.*

19 QVAE *mihi subrepens*) In nostro, *Seu mihi subrepens.* seu pestis, inquit, seu torpor ille fuit. Torporem veter-

num vocat, hoc est, λήθαργον.

26 RVFE *mihi frustra*] Hoc epigramma lacerum est. Nam quum vulgo Hexastichon legatur, decastichon tamen fecerat Catullus. Præterea non satis emendate legitur, neque distincte. Ita igitur illum ex coniectura integritati restituimus, & ope veteris scripturæ maculas abstersimus:

Rufe mihi frustra, ac nequicquam cognite amice:
Frustra? imo magno cum precio atque malo:
Siccine subrepsti mi, atque intestina perurens
Mi misero eripuisti? omnia nostra bona
Eripuisti, heu heu nostræ credule veneuum
Vitæ, heu heu nostræ pestis amicitiæ?
Sed nunc id doleo, quod puræ pura puellæ
Sauia conminxit spurca saliua tua.
Verum id non impune feres. nam te omnia secla
Noscent, &, qui sis, fama loquetur anus.

Non dubium est, quin duo postrema disticha cum tribus prioribus luxatis committenda sint. Alterum enim sine altero stare non potest, vt pote quod imperfectam sententiam contineat. In olidum & hircosum Rufum scribit, cum quo expostulat ereptos sibi amores suos. hoc est enim, quod vocat sua bona. B

28 SICCINE *subrepsti mi*] In nostro duo antiqui characteris extabant vestigia, MEI, & PERVRES: pro *mi*, & *perurens*. Sic supra, *Antistas*, pro *antistans*.

32 QVOD *puræ impura puellæ*] Reposuimus ex prisca scriptura, *puræ pura puellæ.* quod, inquit, spurca saliua tua obleuit pura sauia puræ puellæ. Exprobrat illi os hircosum, vt apparet, καὶ τὴν στοματομολυσίαν.

Pag. 68, 1 CONIVNXIT] Ineptissime. Legendum, *conminxit.* Infra:

Tanquam conminctæ spurca saliua lupæ.

Vbi & perperam eodem errore legebatur, *coniunctæ.* Petronius, *Consumtis versibus suis immundissimo me basio cõspuit.*

2 NAM *te omnia secla noscent*] Eodem modo in Endecasyllabis:

Quid vis? qualibet esse notus optas?
Eris. quandoquidem meos amores

A *Cum longa voluisti amare pœna.*

11 LESBIVS] In nostro, *Cælius.* nonnullæ editiones *Gellius.* rectè. hanc fœditatem enim eidē exprobrat, *Vis dicam Gelli,* &c. Lesbiam autem ab eodem amatam & alio epigrammate testatur: *Non ideo, Gelli, sperabam te mihi fidum.*

15 SI *tria amatorum*) Audacia correctorum est ista. Nam *amatorum* suppofuerunt pro eo, quod vetus scriptura præ se ferebat, *natorum.* quod & priscæ editiones etiamnum constanter seruant. Sed minima mutatione *notorum* legendum, non *natorum.* Virgilius in Ciri:

Nec mihi notorum declinant lumina voltus.

Næuius Tarentilla:

- nunquam quisquam amica
Amanti amico nimis fiet fidelis,
Nec nimis erit morigera nota quisque.

Nota ἡ φίλη, vel potius ἡ ἐρωμένη. *Notorum* igitur, amicorum. notus mos ille veterum osculo amicos excipiendi.

eod. SAVIA *reppererit*) Cicero in Sextiana de hoc ipso; *quum illo ore inimicos meos est sauiatus.* Loquitur de hoc

B ipso Gellio, eique eandē fœditatem oris exprobrat. Nimis argutantur, qui non *Gellius* hic, sed *Lesbius* legunt, vt Catullus de Clodio, quem constat sororem constuprasse, intellexerit, & eodem modo Clodium Lesbium vocet, quo Clodiam Lesbiam vocat, hoc vno argumento ducti, quia ille appellatus sit pulcher: quod hic videtur Catullus item obijcere. Sed si Clodius, qui dictus est pulcher, inimicus Ciceronis, ea infamia flagrasset, sane Cicero talentum non meruisset, vt hoc tacere vellet. Præterea non meminerunt Clodiæ gentis patriciæ hunc fuisse, quam cognomen Pulchrorum a plebeia Clodia distinguebat. *Pulcher* igitur non casu, sed iure familiæ, aut gentilitio.

20 E *molli longo*) scriptura nostra: *Et mollis longo.* magnis æstibus anni solebant, vt Varro loquitur, insititio pomeridiano somno diem diffindere. Itaque ex eo somno edormiendi & expergiscendi tempus erat octaua, vt ratio postulat. propterea mollem vocat, quia iam remittunt calores intenti, quum duo trientes diei confecti sunt.

23 SIC *certe est clamant*) Liber. *Sed certe clamant.* lege, *Sic certe. clamant.* Supra. *Sic certe. viden' vt perniciter exiluere?*

eod. VICTORIS *rupta miselli*] Nonnullæ editiones *Virronis*. Suspicarer legendum: *Sic certe clamant Varronis rupta Viselli*. Notum & Varrones in gente Visellia, non solum Terentia fuisse.

24 ILIA *demulso*] *Ille te mulso*, vetus liber. Langobardica scriptio, vt iam dixi, nullum discrimen facit inter I, & L. propterea synalœpha notata fuit. Itaque ibi legendum erat, *Ili' & emulso*.

27 QVEM *tu diligere inciperes*] ἀρχαϊσμός, hoc est diligeres. Sic Pomponius de origine iuris: *Sine iure certo agere instituit*. hoc est, egit. Paulus libro sententiarum tertio, capite secundo: *Libertus duos patronos habere instituit*. hoc est habuit. Infra: *Accipiunt, precium quæ facere instituunt*. hoc est, quæ faciunt.

28 SEDE *Pisauri*] Hoc est Pisauro. Virgilius - *Coriti Turrhena sede profectum*. hoc est Corito.

Pag. 69, 9 QVOD *nunc garrit, & obloquitur*] Repone *gannit*. Cæcilius: *Gannit odiosus totæ familiæ*.

17 SIC *liber auunculus*] Cognomen Liber apud Romanos. Dicti Liberi ab eo quod execto matris vtero ipsi liberi euaserant. Tertullianus libro de anima: *Possumus illos quoque recogitare, qui execto matris vtero viui aerem hauserunt. Liberi aliqui, & Scipiones*. Sed, quantum suspicor, Liber non magis quam Scipio ab eo casu dictus est. Sed hoc vult Tertullianus: inter eos, qui cæso matris vtero viui extracti sunt, Scipionem quendam, item Liberum censeri. Liberi ergo gentis an familiæ nomen Romæ.

18 SIC *maternus auus dixerat*] Repone ex antiqua scriptura, *Dixerit*. εἴπατο ἂν, ηὔξατο ἂν. Non enim affirmabundus hoc dicit. Propertius:

-- *Minyis dixerit Ascanius*.

24 IAM *non Ionios esse, sed Hionios*] Ab hiatu scilicet illo, quo aspirabat tenues. Ita enim exposuit olim parens meus suis de caussis linguæ Latinæ Commentarijs. Nam si tantum adhibeas ea, quæ huc studiose olim contulit Politianus, non ex toto menti Catulli satisfeceris.

30 HAEC *ego sic singula*] Magis placet antiqua lectio:

Quintia formosa est multis: mihi candida, longa,
Recta est. hoc ego. sic singula confiteor.

Pag.70,9 ABLVAT *Oceanus*] Repone *abluit* ex eadem scriptura. ἀρχαϊσμός, vt *Edit cicutis allium nocentius.* hoc est, *edat.*

11 NON *si demisso*] τὸ *Demisso capite* male audit. Inde putide, vt alias, iocum captauit Cicero in ea ad Pontifices, loquens de Sex. Clodio: *Sed si requiri iusseris, inuenient hominem apud sororem tuam occultantem se capite demisso.* Idem enim intellexit.

17 QVI *vt nihil adtingat*) Et hic quoque Catullus *adtingit* non *adtingat*, scripsit, quum idem sit pro *adtingat.* vt superius illud, *Abluit* pro *Abluat.*

20 NASCATVR *magus*) Notum ex Herodoto & alijs. Strabo: τοὺς δὲ μάγους οὐ θάπτουσιν, ἀλλ' οἰωνοβρώτους ἐῶσι. τούτοις δὲ καὶ μητράσι συνέρχεσθαι νενόμισται.

24 NATVS *vt accepto veneretur*) Carmen ἐπῳδὰς vocat, quas Magi Virgarum fasciculum tenentes ad ignem incinebant. Strabo: τὰς δ' ἐπῳδὰς ποιοῦνται πολὺν χρόνον ῥάβδων μυρικίνων λεπτῶν δέσμην κατέχοντες. Phrynichus
B poeta apud Athenæum:

ὅς οὐκ ἰδ' ἀστέρ' οὐδ' ἴσως ἐδίζητο.
οὐ πάρθε μάγοισι πῦρ ἱερὸν ἀέξησιν,
ὥσπερ νόμος, ῥάβδοισι τοῦ θεοῦ ψαύων.

τοῦ θεοῦ hoc est πυρός. Hoc est quod vult Interpres Theriacorum Nicandri. Δίων δὲ, inquit, ἐν δευτέρῳ τῆς τρίτης συντάξεως καὶ τοὺς μάντεις, φησὶ, μήδους ῥάβδῳ μαντεύεσθαι. Idem Strabo: ἐν δὲ τῇ Καππαδοκίᾳ πολὺ γάρ ἐστι τὸ τῶν μάγων φῦλον, οἳ καὶ πύραιθοι καλοῦνται, πολλὰ δὲ καὶ τῶν Περσικῶν θεῶν ἱερά, οὐδὲ μαχαίρᾳ θύουσιν, ἀλλὰ κορμῷ τινὶ ὡς ἂν ὑπέρῳ τύπτοντες. ἔστι δὲ καὶ πυραιθεῖα σηκοί τινες ἀξιόλογοι. ἐν δὲ τούτοις μέσοις βωμὸς, ἐν ᾧ πολλή τε σποδὸς, καὶ πῦρ ἄσβεστον φυλάττουσιν οἱ μάγοι. καθ' ἡμέραν δὲ εἰσιόντες ἐπᾴδουσιν ὥραν σχεδόν τι πρὸ τοῦ πυρὸς τὴν δέσμην τῶν ῥάβδων ἔχοντες. vbi & de verbenis illis seu virgultorum fasce habes abunde, & de carmine, cuius hic mentio fit. πυραιθεῖα autem quæ vocat, sunt חַמָּנִים quæ toties Prophetæ populo Dei objiciunt, quum significant illum εἰδωλομανῆ populum ritus Persicos didicisse. Quod enim Hammonim ista sint

docet mox idem Strabo: *ταῦτα δ᾽ ἐν τοῖς τῆς Ἀναΐτιδος καὶ τοῦ Ὠμανοῦ ἱεροῖς νενόμισται.* Ὠμανὸς enim est חַמָּן. Qui prophetarum lingam didicerunt, hæc mihi aſſentientur. Herodotus illos ignes, de quibus hic loquitur, *πυρήια* vocat, & ἐν ὑψηλοῖς τόποις conſtitui ſolita ait. propterea conuicium cælitus in illum populum, ſacrificare in excelſis. quæ ipſi Bamoth vocant, hoc eſt τὰ ὑψηλά. quæ vox Hebræa eſt. At חמנים Perſica. licet Rabbini eam a Sole deriuent. Quæ vox tunc eſſet Hebraica. Ab eo Achemænij dicti ſunt. nam addita *aleph* in capite plane facies Achaman. Sed ne fortaſſe putes hæc me ſomniaſſe, audi interpretem Statij veterem, in primum Thebaidos: *Nunc,* inquit, *Achemænii dicuntur, vbi Apollinem Solem dicunt, cuius & ſacrorum ritus inueniſſe dicuntur.* A

25 OMENTVM *in flamma*) Strabo: *μελίσαντος δὲ τοῦ μάγου τὰ κρέα τοῦ ὑφηγουμένου τὴν ἱερουργίαν ἅπασι διελόμενοι, τοῖς θεοῖς οὐδὲν ἀπονείμαντες μέρος· τῆς γὰρ ψυχῆς φασὶ τοῦ ἱερείου δεῖσθαι τὸν θεόν, ἄλλου δὲ οὐδενός. ὅμως δὲ τοῦ ἐπίπλου τι μικρὸν τιθέασιν, ὡς λέγουσί τινες, ἐπὶ τὸ πῦρ.* Alioqui & Perſius eodem modo loquutus eſt: B

Quum in flamma tibi tot iunicum omenta liqueſcant.

29 CONSTANTERQ. *putarem.*) Lege, *conſtantemque.*

30 HAVD *poſſe a turpi.*) *Aut poſſe.*

Pag. 71, 7 DISPEREAM, *me niſi Lesbia amat.*) Alius ordo in veteri: *- Lesbia me diſpeream niſi amat.*

8 CVI *ego quaſi eadem*) Manifeſto falſum etiam in manuſcripto. At in veteribus Gellianis exemplaribus, quorum deſcriptionem penes nos habemus, legitur, *Quo ſigno? quaſi non totidem.* Plana eſt ſententia. Quod mihi Leſbia imprecetur, ego illud amoris ſignificationem puto. Quare? quia ego contra totidem illi execror. ſed diſperеam, ſi nihilominus amo. Recte Gellius *deprecor* interpretatur, amolior illud in caput eius. Nam quum aliquis male imprecaretur, qui audiebat, *ἀφοσιούμενος* reſpondebat, Quod quidem ætati tuæ atque capiti vertat. vt Ariſtophanes - *εἰς κεφαλὴν σοι.* Quicquid igitur imprecabatur Catullo Leſbia, id omne a ſe in eius caput imprecabundus amoliebatur. Precari ne ſibi accidat, hoc eſt Deprecari

precari

A precari proprie. Itaque recte veteres Latini dicebant deprecari a capite & fortunis suis malam rem, aut periculum. ad verbum id Græcis est ἀφοσιοῦσθαι. Conati sunt quidam Gellium super huius epigrammatis enarratione reprehendere. Sed næ ipsi frustra sunt. Non animaduerterunt Catullum totidem verbis eadem conuicia in caput Lesbiæ regerere. Itaque id plane est Deprecari a se alicui. Deprecari a se in aliquem. Nam nusquam factum, vt Deprecor simpliciter sit imprecor. Neque Lesbia quæ prima conuiciatur Catullo, potest videri proprie deprecari Catullo. Id enim non patitur Latini sermonis castitas. Sed Catullus, qui non vult hæc conuicia in se cadere, religione ac superstitione vulgari, ea in eam regerit. idque, vt dixi, palam est Deprecari. Quin testimonium Ennij apud Gellium idem confirmat.

II NIL *nimium studeo*) In Cæsarem & Mamurram scriptum hoc epigramma tetrastichon. Nam profecto veteres editiones Parthenij recte hos quatuor versus coniungunt, nempe hoc distichon cum sequenti. Epigramma est
B prope simile illi Endecasyllabo, *Othonis caput.* Nam vt ibi Cæsarem nihil aliud quam vapulare καὶ οἰμῶξαι iubet, ita hic, quid aliud videtur quam αὐτὸν καταπεριξαίδρος cum valere iubere? Deinde dirigit sermonem ad Mamurram ipsum, quem verbo appellat, quod sanctus Numa non nominaret.

14 IPSA *olera olla legit*) Si hoc prouerbium Græce efferretur, non aliter posset, quam ita: αὕτη ἡ χύτρα ἑαυτῇ λαχανεύεται. Simile Homericum – αὐτὸς γὰρ ἐφέλκεται ἄνδρα σίδηρος.

15 MILLIA *quum interea quingenta Hortensius*) De quo Ouidius:

Nec minus Hortensi, nec sunt minus improba Serui
Carmina - -

Gellius libro decimo nono, capite nono: *Nam Læuius implicata, & Hortensius inuenusta, & Cinna inlepida, & Memmius dura.*

22 AT *Volusi annales*) Varie legitur versus huius altera pars. Noster liber: *At Volusi annales paduam portentur ad ipsam.* Ego hanc lectionem talento contra caram non pu-

to. Primum enim pro *paduam* non dubito *apuam* legere, A
deinde pro *portentur*, *porcentur* : C pro T, more aut potius errore vsitato librariorum, quod supra toties memini me admonere. *Porcentur* eo tempore scribi solitum pro *porgentur*. quod etiamnum in meliore parte codicum scriptorum legitur. Et est vsitatissima C, cum T commutatio. *Apua*, ἀφύη. vt etiam Glossarium notat. pisciculum esse omnes sciunt. Recte igitur cum scombris congruet. Latini veteres raro aspirabant. Sic apud Ciceronem *Xenoponteius*. apud eundem *Rupæstudium*, pro *Ruphe*. Rufus, Græco ὑποκορισικῶ detortum, ῥυφᾶς. Lucius, χουκᾶς. Sic Senecæ in Apocolocynthosi: *Diespiter Nicepora filius*. τοῦ νικηφόρε. *Ad apuam porrigentur Annales Volusi* eo modo, quo Athenæus dixit, εἰς λιβανωτὸν κατατεμοῦνται.

24 PARVA *mei mihi sunt cordi monumenta sodalis*] Illud SODALIS homines male feriati commenti sunt. Nam vetus scriptura constanter habuit, *laboris*, non *sodalis*. Quod verissimum est. Manifesto Catullus per concessionem laudari vult Cinnæ sui Smyrnam, quæ per annos nouem ela- B
borata sit. sed ingenue fatetur sibi displicere nugas obscuras. Nam obscurissimum fuisse poema illud indicat Martialis: *Iudice te maior, Cinna, Marone fuit*. Quare quum etiamnum paulo post mortem ipsius Cinnæ vulgo non intelligeretur, extitit tandem, qui eam Commentario luculento illustraret, Crassitius Grammaticus. quo nomine magnam a studiosis iniuit gratiam. Quare, quum Catullus de Cinnæ sodalis sui opere ita aperte loquatur, furor est aliter interpretari suum somnium. Quid? nonne Propertius, qui toties se Callimachi imitatorem profitetur, qui se Callimachum Romanum vocat, nonne, inquam, ille palam eum propter poema Aetia inflatum vocat? Sed quid opus est alieno testimonio? en ipse οἴκοθεν μάρτυς hoc dicit. Quod autem aiunt vltimam vocem huius versiculi in scriptis deesse, ego nescio quos scriptos libros mihi obijciant, quum illorum nulli noster bonitate neque vetustate cedat. præterea *Monimenta laboris* Parthenius olim edidit. Denique eodem modo Martialis loquutus est.

Accipe non Pario nutantia pondera saxo,

A *Quæ cineri canus dat ruitura labor:*
Sed fragiles buxos, & opacas palmitis vmbras,
Quæque virent lacrimis roscida prata meis;
Accipe, care puer, nostri monimenta laboris.

hoc est, accipe non quod præstare non possumus, sed quæ sunt virium nostrarum, fragiles palmites, & serta. Hæc pulchre hanc lectionem tuentur, vt nihil melius. Deinde quum Catullus poematia, & opuscula tantum conscripserit, palam innuit sibi non placere magnum illud poema Smyrnæ. Nam non solum elaboratum fuisse oportet, cui nouem annos impenderat, sed & magnum, propter eandem caussam. in quo plane imitatur Callimachum, qui ita in hymnis canit:

ὁ φθόνος ἀπόλλωνος ἐπ' οὔατα λάθριος εἶπεν,
οὐ φιλέω τὸν ἀοιδὸν, ὃς οὐχ ὅσα πόντος ἀείδει.

Enarrator: ἐγκαλεῖ διὰ τούτων τοὺς σκώπτοντας αὐτὸν μὴ δύνασθαι ποιῆσαι μέγα ποίημα. Quam luculente hæc faciunt ad rem nostram? Athenæus: Καλλίμαχος ὁ γραμματικὸς ἔλεγε τὸ μέγα βιβλίον ἴσον εἶναι τῷ μεγάλῳ κακῷ. Quam
B sententiam extulit Martialis ita:

Cui legisse satis non est epigrammata centum,
Nil illi satis est, Seditiane, mali.

25 AT *populus tumido gaudeat Antimacho*) Martialis:

Scribat carmina circulis Palemon.
Me doctis iuuat auribus placere.

Virgilius in Prolusionibus: *Si patrio Graios carmine adire sales*
Possumus, optatis plus iam procedimus ipsis.
Hoc satis est. pingui nil mihi cum populo.

eod. ANTIMACHO] Iam manifesto confirmatur id, quod diximus, Cinnæ Smyrnam poema & magnum, & obscurum fuisse. propterea enim comparat id Thebaidi Cyclicæ Antimachi. κυκλικὴ Thebais semper citatur a Grammaticis, quod de huius Antimachi Thebaide intelligendum. κυκλικὴ poesis dicitur, quæ totam historiam ab ipsis initijs ad finem vsque ordine recitat. vt si bellum Troianum a gemino ouo exordiaris, vt Helenæ natales principium sint operi, quia illa fuit caussa illius belli. quod fecit ille, qui μικρὰν ἰλιάδα, quæ aliter κυπριακὰ inscri-

bebatur, cõtexuit. cuius initium, *Ἴλιον ἀείδω καὶ Δαρδανίην ἐΰπωλον*. Eam Iliadem Læuius vetustissimus poeta Latinis versibus reddiderat. vnde Cypriæ Iliados nomine a Charisio citatur. Sic Antimachus orsurus bellum Thebanum ab interitu Meleagri incepit. a quo ad reditum Diomedis XXIIII. libros continuauit. Vide si totam poesim ad vmbilicum perduxisset, quod morte præuentus non potuit, quot millia versuum ad mortem Oedipodis effudisset. Istud igitur poema, quia prolixo ordine ac recto tractu totam rem tractat, *κύκλος* dicitur a Græcis. eoque nomine sæpe ab Aristophanis interprete citatur. item a Themistio *ἀναλυτικῶν ὑστέρων* libro primo, *εἰ δὲ λέγεται καὶ ἔπη τινὰ κύκλος, ἀλλ' οὐκ ἐᾷ ταῦτα κύκλον ὑπολαβεῖν τῷ γεωμέτρῃ ὁ τοῦ κύκλου λόγος.* Nam *κύκλῳ διδάσκειν* est, nihil omittere in docendo: *κυκλοπαιδία*, est omnium artium disciplina, quæ & *ἐν κύκλῳ παιδεία* dicitur. *κύκλῳ θεραπεύειν*, quod Latinus auctor simpliciter dixit, *circulo curare*. Quare non obscurum est, quare Cyclicum scriptorem vocauit Horatius Stasinum, auctorem *τῆς μικρᾶς Ἰλιάδος*. *κύκλον* idem Horatius vertit *orbem*. B

Nec circa patulum vilemque moraberis orbem.

Quæ omnia interpretes Horatiani in suis illis immanibus Commentarijs non docent. Hoc igitur ridet Catullus in Cinna, qui videtur historiam Cinaræ, & Myrrhæ, quam Smyrnam vocat, altius, quam poetam decet, repetisse. & sane oportet Cinnam circa patulum orbem historiæ moratum, qui nouem annis illud opus in incude habuerit. Nam quid eum potuit adeo remorari vnus partus aut amor Myrrhæ, si non alia, quibus leuiter defungi poterat, curiosius ab ignotis historijs repetisset? Propterea sane opus illi fuit docto Delio natatore L. Crassitio, intima cui soli illius poematis nota extiterint. Quare desinant docti de iudicio Catulli, quod de poemate amici sui facit, dubitare. Certo certius enim est, non illi placere illud poema & propter molem, & propter obscuritatem, quanquam κατὰ συγχώρησιν & eruditionem & diligentiam in eo laudet, & acceptum fore doctis dicat.

29 CVM *desiderio veteres renouamus amores*] Repone,

A *Quo desiderio.* ita & ſcriptis & antiquitus editis libris poſtulantibus.

Pag.72,3 NIHIL *eſt immundius illo*] Magis placet ſcripta lectio. - - *nihiloque immundius illud.*

7 QVALIS *defeſſus in æſtu*] ἀρχαϊσμὸς eſt in veteri ſcriptura, *in æſtum.* Frequens idem apud Ciceronem, & Iuriſconſultos. Vlpianus: *in pubertatem mortuus fuerit.*

eod. DEFESSVS] Feſſi muli ſtrigare ſolent, hoc eſt, interquieſcere, vt meiant, idque aut in æſtu, aut in difficili via, puta in ſalebris, aut vado, aut cæno. Id quotidie experimur. Quare recte *Defeſſus.*

10 ET *non piſtrino traditur atque aſino*] Mirum genus loquendi, & a paucis vſurpatum, quod equidem meminerim; *Tradi aſino*, hoc eſt vt in locum aſini, qui verſat molas, ſufficiatur. Duplex genus molarum, verſatilium, & truſatilium. alteras iumenta, alteras homines agebant. Itaque videtur io culariter eos, qui truſarent molas, Aſinos vocatos. Sane ſic Iuuenalis loquitur, quomodo & Catullus:

- - ſed tu iam durum, Poſtume, iamque
B *Tondendum, Eunucho Bromium committere noli.*

Ibi enim Eunucho tradere, eſt εὐνουχίζειν. vt hic tradere aſino, facere vt aſinus piſtrinarius ſit. Quare hoc genus locutionis, quia mirum, non tamen penitus inſolens eſt, quum eo vtatur Iuuenalis, ſtudioſos valde obſeruare volo. Præterea notandum in eo Iuuenalis loco prouerbium non animaduerſum, βρόμιον εὐνουχίζειν.

12 AEGROTI C. *lingere carnificis*] Carnificem hic vocat, quem vulgo Farciminoſum vocamus. Ita plane Martialis: *Sulphureuſque color carnificeſque pedes.* Propterea recte epitheton Aegrotum illi attribuit.

13 IN *te ſi quemquam*] Melior vetus ſcriptura, quam hæc commentitia. Scriptum enim fuit, *Si quicquam.* Si quicquam pote dici, id ſane dicetur, quod ſtultis & fatuis ſolet.

15 ET *crepidas lingere carbatinas*] Liquida ſcriptura omnium veterum tam ſcriptorum, quam formis excuſorum. Quum Politianus hæc videret contaminari, non paſſus eſt, &, quæ videbatur erroris cauſſa in ignoratione

Carbatinarum, id verbi quid esset, explicauit. Festiuus A
poeta recte eius linguam tergendis crepidis vsum præstare posse ait, vt vicem peniculi crepidarij sit. Plautus:

Quis hic peniculus? qui extergentur baxeæ?

Nam baxeæ & carbatinæ non multum differunt. Qui *Cercolipas* substituerunt, meminerant se eam quidem vocem legisse. sed male interpretabantur περὶ τὸ λίπος καὶ τὴν κέρκον. De quo vide quid nos olim apud Festũ. Quod omnino commentũ est otiosorum hominum. At crepidas peniculo, & eam inhonestam partem spongia fingi solitas, quis paulo rerum antiquarum peritior nescit? Quare illius linguam spurcæ spongiæ, aut peniculi vsum præstare posse ait. Propterea dixit, *si vsus veniat*. Quod autem hac in re Marullus Politianum ridet, nihil præter solitum facit. modo enim occasionem hominem insectandi nanciscatur, iure an iniuria, recte an secus id faciat, susque deque habet.

30 TANQVAM *commixtæ*] Hoc supposuerunt inepti homines pro *coniunctæ*. quod nec ipsum sincerum est. Legendum enim, *conminctæ*. Supra: B

Sauia conminxit spurca saliua tua.

Quæ sit hic lupa docet Liuius de Faustuli vxore Acca Larentia loquens. Commingere quid sit notius est, quam vt explicatione indigeat. Inde commictilis. Pomponius Atellanarius præcone posteriore: *Si sciam quid velis quasi serui comici commictilis*. Hoc est contemptibilis. Quare apud Nonium, *commictilis, compositi*, legendum, *commictilis, contemtitii*. Sic etiã simplex mictilis. Lucillius libro vicesimo:

Pulmentar aut intibus, aut aliquod genus herba,
Et ius mænarum. bene habet. sed mictilis hoc est
Merx.-- Corruptissimus ille locus hodie editur apud Nonium.

Pag. 73, 4 NVNQVAM *iam*] IAM abest a priscis libris. Dele, sed lege, *Non vnquam posthac*.

11 PERSPECTA *exigitur*] Scriptura, *Perfecta*. Magis placet *Perspecta*. Quæ tralatio est a probationibus operum, quæ spectiones dicuntur a Gellio, & alijs. vel ab auro. nam spectatores auri sunt χρυσοβασανισταί. vnde spectata amicitia. Sane Virgilius scripsit:

A *Venisti tandem tuaque spectata parenti*
Vicit iter durum pietas - -
Magistelli spinosi *expectata* legũt, propter syllabam, quam nolunt positione sequenti produci.

18 ET *mutum nequicquam alloquerer cinerem*] Ausonius:
Voce ciere animas funeris instar habet.
Seneca: *Magnum solatium est appellare sæpius nomina non responsura.* Aliud est - *& magna postremum voce ciemus.* Hoc enim in ipso rogo fiebat. Euripides:
ὑμεῖς δὲ τὴν θανοῦσαν, ὡς ἔστι θέμις,
προσείπατ' ἐξιοῦσαν ὑστάτην ὁδόν.

28 ME *vnum esse inuenies*] Scribe ex calamo exarata membrana: *Meque esse inuenies.* & me inuenies esse sacratum illorum iure, & dices me esse Harpocratem.

eod. ILLORVM *iure sacratum*] Quia de silentio agit, quod proprium est mysteriorum, propterea verbo mystico vtitur, *Sacratum.* Sacrati sunt οἱ μεμυημένοι. vt in veteri inscriptione Romana: *Sacrata apud Eleusinem Deo Baccho, Cereri, & Coræ,* item in alia: *Sacrata apud Aeginam Deabus*
B *Taurobolitæ, Isiacæ.* Et sacrandi, mox initiandi. Prudentius:
Quid quum sacrandus accipit sphragitidas?
Vt apparet ex Prudentij loco, stigmata in fronte aut alia parte corporis accipiebant. Sic in veteri Christianismo dicebantur signati, & sacrati, qui in fronte crucis signaculum chrismate prænotatum habebant, tanquam ea esset initiatio. Hoc crebrum est apud Tertullianum.

Pag. 74, 4 CREDIS *me potuisse meæ maledicere vitæ*] Vereor ne Catullus non *maledicere* scripserit, sed *valedicere.* Nam sane id fecerat, vt ex superioribus cognoscimus:
Vale puella, iam Catullus obdurat. Item:
Cum suis viuat, valeatque mœchis.
Nunc Catullus videtur conqueri apud amicum, quod id statim in eam partem tanquam serio a se dictum esset, interpretatus sit. Qui mutarant lectionem, rationem habebant syllabæ vltimæ in VALE. Atqui CAVE eodem modo corripiebant. Martialis:
Si, quando veniet? dicet. responde: poeta
Exierat. veniet, quum citharœdus erit.

7 SED *tu cum Caupone*] Nunquam hanc lectionem ego probaui, vt quæ semper de mendo mihi suspecta fuerit. Tandem vetus lectio omnem prorsus dubitationem sustulit, quæ non *cum Caupone*, sed, *cum Tappone* habet. Tappones familia Romæ. In veteri inscriptione Placentiæ legi: C. VALERIVS TAPPO. item apud Liuium libro tricesimo octauo. Is igitur Tappo cum isto insusurrabat Lesbiæ nescio quæ, quibus suspitionem illi faceret Catullum alio transtulisse calorem suum. Hoc negat Catullus: & contra, illum τερατολογεῖν ait. Nam illud, *omnia monstra facis*, nihil aliud est, quam, πάντα τερατολογεῖς ad verbũ, vel τερατοποιεῖς. Est ergo Hellenismus. A

10 MVSAE *furcillis præcipitem eiiciunt*] δικράνοις ὠθεῖν. Prouerbium.

20 O *mihi cara magis candidiore nota*] Nusquam liberius peruagata est correctorum licentia, atque nunc plane est, vbi istis insanis capitibus succenseam, siue Marulli illi fuerint, seu quicunque volunt nos sapere suo capite. Restituenda est vetusta lectio: B

Restituis cupido, atque insperanti ipsa refers te
Nobis. o lucem candidiore nota.

Vere. ἀρχαϊσμὸς, *insperanti nobis*. vt Præsente nobis: Absente nobis apud Comicos. Tibullus.

Perfida, nec merito nobis inimica merenti.

Nobis merenti.

21 AVT *magis hac est optandus vita*] Lege ex veteri scriptura:

Quis me vno viuit felicior, aut magis est me
Optandus vita, dicere quis poterit?

Dicere quis poterit, quis felicior vno me viuit, aut magis me optandus est vita? Traiectio locum corrumpendi in caussa fuit. *optandus vita* ἑλληνισμὸς, ζηλωτὸς τοῦ βίου. μακάριος τοῦ βίου. Sic beatus vita. In Culice:

Quis magis optato queat esse beatior æuo?

Quod plane huic loco facem adlucet. Hic ergo, *quis magis me optandus vita*; est, τίς μᾶλλον μοῦ ζηλωτὸς τοῦ βίου;

24 SI *Comini populi arbitrio*] Ex manuscripta lectione cognoscimus *popul' arbitrio* in Gallicano exemplari scri-

A ptum fuiſſe. pro quo in noſtris libris exaratum fuit, *ſic homini populari arbitrio.*

Pag.75, 12 EFFICITVR *pluſquam meretricis auaræ*] Pro *efficitur* vetus lectio habet, *effexit.* hoc eſt, effecerit. Nam C pro X, ſcribebant veteres illi librarij. *effexit* ſupple facinus. ποιήσειεν ἂν τὸ τῆς πόρνης. ἐργάζοιτ' ἂν τὸ τῆς πόρνης, ἤγουν τὴν ἐργασίαν τῆς πόρνης.

15 AVFILENA *viro contentam*] Liber ſcriptus, *contenta eſt.* Legendum ſane *contentas.* ex quo fecerant *contenta'ſt.* Lege igitur:

Aufilena, viro contentas viuere ſolo
Nuptarum laus e laudibus eximiis.

Laus eximia nuptarum, contentas vno viro viuere.

20 MVLTVS *homo es Naſo*] Venimus ad epigramma omnium iudicio in hoc poeta obſcuriſſimum: ſed meo, non adeo perplexum, ſi illi ſuam veterem non correctorum lectionem reſtitueris. Simul enim id ſuæ antiquæ ſcripturæ reddideris, & ſuo nitori reſtitueris. Ita ergo ne vna quidem ſyllaba minus in illo libro perſcriptũ legimus:

B *Multus homo (es, Naſo, nam tecum multus homo) eſt, qui*
Deſcendit? Naſo, multus es, & pathicus?

Notum eſt qui ſint Aretalogi, & quod dicti, quia de virtute locuti faciunt id, quod Iuuenalis dixit. De virtute loqui eſſet ἀρεταλογεῖν. Hoc faciebat Naſo, qui de virtute locutus, id quod taceo, facere deprehendebatur. Poteſtne fieri, inquit poeta, vt tu ἀνδρεῖος ſis, qualem te verbis facis, & re κίναιδος, qualis eſſe deprehenderis? ἀνδρεῖος igitur es, & κίναιδος; Hæc ſane non bene conueniunt, nec in vna ſede morantur. Multus in aliqua re, vt apud Græcos πολύς.

eod. ES *Naſo nam tecum*] Es nanque te iudice magnus vir καὶ γεννάδας. Ita Propertius locutus eſt. *Nec tantũ mecum Romana cubilia viſes.* hoc eſt, me iudice. vel ſimpliciter, tibi ſoli es. nam alij te non cenſent.

eod. QVI *deſcendit*] ſcriptus liber more ſuo habebat QVE pro QVI. quod tam ſæpe monui. *Deſcendit.* ſatis patet quid velit. Iuuenalis:

Ad terram tremulo deſcendunt clune puellæ.

Marem ſe dicebat, & maribus tamen ſuccumbebat. Nunc

apertiſſimus huius Epigrammatis ſenſus. A

23 PRIMVM *duo, Cinna, ſedebant*] Importuniſſimum correctorum vulgus hic quoque non vſitato ſcelere debacchatum eſt. Nam *ſedebant* ſuppoſuerunt pro eo, quod Catullus, & veteres membranæ *ſolebant*. quod recte habebat. Superius monuimus veteres in iis, in quibus volebant reticere verbum, contentos fuiſſe ſolo verbo *ſolere*. Supra *ſolet hæc imaginoſum*. Plautus: *Quæ nos prædicant cum viris ſuis ſolere*. non adhibuit verbum, quod præcipuum erat ſententiæ. Sed notum quid ſoleant Mœchi. Item notum quid ſoleant mulieres cum alienis viris.

24 MOECHILIA] Egregia exemplaris Gallicani ſcriptura duabus ſynalœphis concepta, *Mœch' ill' a facto. a*, eſt *ab*. neque aliter in noſtro libro ſcriptum fuit. *ill'* mutarant in *ili*. quia τοῦ *l*, & *i* in Langobardicis literis nulla differentia eſt. Putant ænigma eſſe hoc non epigramma homines eruditiſſimi. Atqui certiſſimum eſt Catullum hic τὴν σκάφην σκάφην vocare, & nulla nos flexuoſa dictione, vt λοξίας ille ſolet, morari. Ait enim ſimpliciter, Pompeio primum Conſule vnum aut alterum reperiri Romæ alieni lecti inſeſſores. eandemque ad eius ſecundum conſulatum, adulteriorum raritatem fuiſſe. ſed poſtea pro vno, mille ſuccreuiſſe: & hinc propagatam illam infamiæ ſegetem, qua Catulli ætate tota Roma flagrabat. Quod ſi hiſtoria quædam hic intelligeretur, de ſolis Mamurra & Cæſare tantum ſermo eſſet. vt illos mœchorum ſigniferos dicat fuiſſe. Sane epigramma non adeo tantis tenebris obſitum eſt, quantis volunt homines magnæ eruditionis, & primi in literis nominis. B

25 SED *creuerunt millia in vnum ſingula*] Liber habebat *Singulum*, non *Singula*. ita exteritur media, vt in *Aurunculeia*. Plautus Clitellaria: *Atat, ſingulum video veſtigium*. Varro περὶ πλοῦ libro primo: *Tum vero doces hiſtoriam neceſſariam, ſemel vnum ſingulũ eſſe*. Idem octogeſima, περὶ νομισμάτων: *Hoc erat incommodi, quod neſciebamus ſemel vnũ ſingulum eſſe.*

28 FIRMANO *ſaltu*] omnia hæc ſuppoſititia ſunt, & ab audacibus interpolata. Scriptura vetus ne ipſa quidem ſincera eſt, ſed tamen præ ſe fert, quid velit. Ea habet. Fir-

manus ſalius non falſo, &c. Vt iam conſtet recto caſu hic non ſexto legendum, vt in vulgatis. Nam profecto *ſalius* perperam pro *ſaltus* ſcriptum eſt. Iam Mamurra non Firmanus ſed Formianus fuit, quanquam & prædia potuit habere in agro Firmano. ſed hoc eſſet nugari. Nam quum conſtet Formijs natum Mamurram ex Plinio, item ex Iuuenale, qui Formias Mamurrarum domum vocat, cur alium illi prædium aut ſaltum dabimus, & ſuum illi auferemus? Sed profecto Catullus ſcripſit:

Formianus ſaltus non falſo, M. *diues*

Fertur. Nam Grammatici offenſi ſunt ſyllaba penultima, quam nollent a Catullo productam. atqui ita non eſt. Neque enim dactylus primus eſt pes, ſed ſpondeus. Horatius:

Vt Naſidieni iuuit te cæna beati?

Secundus pes eſt ſpondeus. idem, *Vindemiator*. Eſt Epitritus quartus. Nam quatuor ſyllabarum eſt, trium longarum & vltima breui. Virgilius: *Fluuiorum rex Eridanus*. primus pes ſpondeus. Eſt præterea mille talium exemplorum apud veteres. quare & hic quoque nullo dubio *Formianus* legendum, duobus ſpondeis primoribus. Dirigitur autem ſermo ad ipſum Mamurram. O Mamurra, Formianus ſaltus tuus non falſo eſt diues; qui tanta bona in ſe habeat. Nam qualis barbariſmus eſſet ille, ſi Catullus dixiſſet, Mamurram in ſe habere aucupia, & piſces, non ſaltum ipſum? Quod ſane ſequatur neceſſe eſt; ſi vulgarem illam ineptam lectionem tueamur, quæ eſt contra ſcripturam antiquam, &, quod caput eſt, contra mentem poetæ. Ac neſcio an Catullus dixiſſet, *Ego ſum diues illa re*, ſed *illius rei*. quanquam non damno.

30 QVI *tot res in ſe habet*] Melius vetus ſcriptura: *quæ quot res*. Admirabundus hoc ait. & ſenſus eſt lepidiſſimus, & maxime conueniens ei quod dixit, non falſo cenſeri diues eſſe illud prædium.

32 NEQVICQVAM *fructus ſumtibus exuperat*] Scribe:

Nequicquam. fructus ſumtibus exuperas.

Secunda enim perſona ſcribendum, quum ad ipſum Mamurram ſermonem dirigat, vt iam dixi. Fruſtra, inquit, diues & copioſus eſt ſaltus tuus. Nam fructus illius prædij tu

ſumtibus tuis exuperas. Notus eſt nepotatus Mamurræ ex Iambo, quem in ipſum vibrauit Catullus. A

Pag. 76, 2 DVM *tamen ipſe egeat*] Vetus ſcriptura, *dum modo*, non, *dum tamen*. quod melius eſt. Sed ſecunda perſona hic legendum EGEAS, non EGEAT. Iam emendatiſſimum eſt epigramma hoc, quod correctores tot vulneribus confecerant.

3 INSTAR *triginta iugera prati*] Scribe meo periculo, IVSTA, non *inſtar*. *Iuſta*, pro quo nunc errorem librariorum & vitioſam conſuetudinem ſequuti dicimus, *iuxta*. Supra: -- *Calliſto iuſta Lycaonida*. *Iuſta* hic eſt iunctim, ἐγγύς.

5 CAETERA *ſunt maria*] Prouerbium eſt, θάλασσα χρυσοῦ, Montes auri, & ſimilia. Maria & montes polliceri. χρυσίου πόντος. Phœnix vetus poeta:

ἀνὴρ Νῖνός τις ἐγένετ' ὡς ἐγὼ κλύω,
Ἀσσύριος, ὅστις εἶχε χρυσίου πόντον;
καὶ τἄλλα πολλῷ πλείονα Κασπίης ψάμμου.

Eadem figura apud Callimachum:

οὐ φιλέω τὸν ἀοιδὸν, ὃς οὐχ ὅσα πόντος ἀείδει. B

Hebræi quoque eodem prouerbio vtuntur. In threnis Hieremiæ: *magna eſt ſicut mare tribulatio tua.*

7 VNO *qui in ſaltu tot bona*] Repone ex veteri lectione, *totmoda*. Notum, veteres, *omnimodum* dixiſſe. Sic *totmodum* vna voce. Sic omnifariam, & totfariam, & aliquotfariam, Varro.

10 OMNIA *magna hæc ſunt tamẽ vt ſint maxima & vltra*] Deformata omnia hæc ſunt, vt apparet. Vetus lectio:

Omnia magna hæc ſunt. tamen ipſe eſt maximus vltor.

Tranſpoſita & luxata ſunt iſta. Nam ne vna quidem literula minus ita legendum:

Omnia magna hæc ſunt. tamen ipſe eſt maximu' luſtro.

Hæc quidem, inquit, magna confiteor. ſed quum ipſe omnia abſumat in luſtris, cui bono illæ tantæ opes, ſi fructus ſumtibus exuperat? Luſtro luſtronis, eſt qui in luſtris patrita & auita abſumit. Næuius:

Peſſumorum peſſume, audax, ganeo, luſtro, aleo.

Et verbum *luſtrari*. Lucillius:

Quem ſumtum facis in luſtris, circum oppida luſtrans.

Plautus:

Luxantur, luſtrantur, comedunt quod habent.

Et *luſtramẽtum* apud Iuriſconſultũ, *ἀσέλγεια, ἀφροδισιασμός.*

11 NON *homo ſed vere M magna nimis*] Repone:

Non homo, ſed vero M. magna, minax.

ita habet vetus ſcriptura: Non homo, non hominis nomine dignus, ſed ipſamet libido, quæ iactat ſeſe de diuitijs ſuis: minacem vocat Aretalogum: qui hominum aures diuitiarum ſuarum prædicatione obtunderet. Hoc enim vult verbum minari. Horatius:

Atqui vultus erat magna, & præclara minantis.

Sane ſcripturã, quam repoſuimus, extat etiam in editione Parthenij. Quis prior mutauerit, neſcio.

13 SAEPE *tibi ſtudioſo animo veniam dare quæres*] Hæc eſt vetus ſcriptura, quam alio modo in vulgatis editionibus legimus. Lege,

Sæpe tibi ſtudioſo animo venanda requirens, &c.

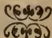
Sæpe, inquit, requirens, vt mitterem tibi carmina Callimachi ſtudioſo animo venanda. hoc eſt, quæ ſtudioſe inueſtiganda ſunt. nam *requærere*, pro *requirere* dicebant, & *requæres*, pro *requærens*, vt ſupra *perures* pro *perurens.*

16 TELIS *infeſtum icere*] Vetus lectio: *Telis infeſtum iicere.* Lege:

Telis infeſto mi icere, muſca, caput.

Telis infeſtus, hoc eſt armatus. Sic dicunt, infeſtum ſpinis, infeſtum aculeis. Prouerbialiter dixit, Muſca armatum petis.

20 AFFIXVS *noſtris*) Lege, *At fixus.* & ita vetus ſcriptura.

IOSEPHI SCALIGERI IVL. CAES. FILI

CASTIGATIONES IN LIBRVM PRIMVM ALBI TIBVLLI.

DIVITIAS ALIVS] Hæc Elegia ordine prima eſt, ſed tempore poſtrema. Nam lapſus opibus Tibullus ſeceſſit in agellum, qui illi ſuperfuit, ex patrimonij naufragio, in regione Pedana. Vnde Horatius:

Di tibi diuitias dederant artemque fruendi.

Manifeſto enim oſtendit eum exhauſto opimo patrimonio ſeceſſum ruris petijſſe. Et, ſi coniecturæ locus eſt, videtur opes auitas in amoribus profudiſſe, & magno patrimonio, ira ac dolore animi, imminuto rus ſe abdidiſſe. Horatius id plane indicat:

Non tu corpus eras ſine pectore. di tibi formam,
Di tibi diuitias dederant --

Et ſane alibi cum eo nomine conſolari videtur, quum ita canit: *Albi, ne doleas plus nimio*, &c. At ipſe plane & paupertatem ſuam conqueritur, & dolorem profitetur in Panegyrico ad Meſſalam:

Nam mihi quum magnis opibus domus alta niteret,
Cui fuerant flaui ditantes ordine ſulci
Horrea, fœcundas ad deficientia meſſes,
Nunc deſiderium ſupereſt. nam cura nouatur,
Quum memor anteactos ſemper dolor admonet annos.

Nam poſtremis verſibus plane profitetur ſe pœnitere eius, cuius & Horatius ſe pœnitere non diſſimulanter ait:

Hei mihi, per vrbem, nam pudet tanti mali, --
Fabula quanta fui. conuiuiorum & pœnitet.

Hæc igitur ſcribit in prædiolo ſuo Pedano ad Meſſalam Coruinum tum in Ciliciam proficiſcentem: quem etiam

antea bello Aquitanico secutus erat. Huius poetæ ea omnia quotquot in Italia extant, exemplaria, recentiora sunt, quam vt inter vetustos libros censeri debeant. quin correctorum audacia multa perabsurda illis admista sunt. Eiusmodi vnum vidimus. cuius copiam nobis fecit Iuris consultissimus Iacobus Cuiacius. Sed & meliora quædam in eo, quam alij in suis, inuenimus. Neque puto meliorem librum eo hodie extare: Nam quædam etiam vetustatis retinet vestigia, quum paulo ante ineuntem typographicam artem scriptus sit: & nondum correctorum audacia ita licenter in bonis auctoribus peruagaretur. Sed excerpta peruetusta eius poetæ in manus nostras peruenere, quibus plurimum adiuti sumus. Item fragmentum peroptimum, & quam emendatissimum a quarta elegia libri tertij ad finem vsque commodauit nobis idem præstantissimus vir, summaque humanitate præditus Iacobus Cuiacius. Qui liber, & si imperfectus, tanti apud me momenti est, vt non meminerim me vllum vetus exemplar emendatius legisse. Itaque hoc præter Italos, amplius consecuti sumus, vt vetustiores, quam illi huius poetæ reliquias nacti simus. Quæ quum egregie nos in multis iuuerint, in eo tamen, quod caput erat medicinæ, nullum auxilium nobis tulerunt, hoc est in transpositione Elegiarum, & confusione, qua non exigua pars huius poetæ versuum laborat. quod mirum nemini hactenus ne oboluisse quidem. Atqui nos id primi odorati sumus, &, vt re ipsa potius, quam prædicatione nostra cognoscas, nihil est quod huius tibi maiorem fidem faciat, quam prima elegia: quæ ita hactenus confusa, & perturbata fuit, vt ne ipse Tibullus, si reuiuisceret, suam agnoscat. Atqui a omnes tantum huic poetæ deferunt, & recte meo iudicio, vt pauci sint, qui non aures eius lectione tritas habeant: nemo est, qui nō eum se intelligere credit. quia enim character eius planus ac minime morosus est, propterea omnem dubitationem sustulit posse aliquid, quod legenti negotium facessat, in eo reperiri. Atqui aliter se rem habere, ipsa editione, quam primum nunc noua incude recudimus, omnibus testatum esse volo.

Pag. 79, ver. 7 ME *mea paupertas*] Post hoc distichon repo-

nendum illud, NEC SPES DESTITVAT. Dum, inquit, meus focus assidue luceat, nec seges eludat sementem. Spes enim pro reditu frugum apud veteres ponebatur, vt apud Varronem. Vnde & Varro ipse spicam a spe dictam dicit. Nam, vt ait prouerbium Græcum, ἀεὶ γεωργὸς εἰς νέωτα πλούσιος. Quam autem bene hæc duo disticha inter se coagmētata sint, quid melius probauerit, quam absurditas illa, quam efficiebat interrupta sententia interiectum distichon, IPSE SERAM. A

8 DVM *meus adsiduo*] Vetusta excerpta huius poetæ habent, non *assiduo*, sed *exiguo*. quæ germana est lectio. Suppetat, inquit, semper foco, quanuis exiguus ignis. Nam illo epitheto indicat tenuitatem suam. Ita Ouidius - *paruo calfacit igne focum.* & præclare Statius - *diuesque foco lucente Tibullus.* Diues, inquit, foco lucente, quanuis exiguo igne.

11 IPSE *seram*] Post hoc distichon posuimus; NEC TAMEN INTERDVM PVDEAT TENVISSE BIDENTEM, AVT STIMVLO TARDOS, &c. quum hoc postulet sententia. Ipse, inquit, insitioni dabo operam, quod est honestissimum munus rurantibus. non tamen, vt me aliquando pigeat oues pascere, quod est infimum rure. Non negabunt homines docti hunc esse ordinem horum versuum. Quam enim bene illi conueniat sedes, quæ olim huic disticho a librarijs attributa erat, nemo non videt. B

19 NAM *veneror*] Ante hoc distichon collocauimus illud, HIC EGO PASTOREMQVE MEVM. Sententia ipsa cum suo loco restituit, vt absurditas cum loco alieno expulit.

eod. SEV *stipes*] Hic stipitem & lapidem coniungit non immerito. sunt enim termini. Ouidius:

Termine, siue lapis, siue es defossus in agro
Stipes, ab antiquis tu quoque nomen habes.

Prudentius: *Ignosco fatuis hæc tamen vulgaribus,*
Quos lana terret discolor in stipite. Idem:
Deasciato supplicare stipiti.
Verris cruore scripta saxa spargere.

Stipites illi vocabantur Atiniæ. Lapides ipsi inscripti erant

literis

literis quadratis vncialibus. Vnde Gammati dicebantur, qui Γάμμα inscalptum habebant. Habes igitur, quid Albius noster per stipitem, & lapidem intellexerit.

22 LIBATVM *agricolæ*] Apuleius: *Iste verò nec Diis rurationis, qui eum pascunt, ac vestiunt, segetis vllas, aut vitis, aut gregis primitias impartit, nullum in villa eius delubrum situm, nullus locus, aut lucus consecratus.*

Pag. 80, 6 HOSTIA *parua soli*] Repone ex veteri membrana, *hostia magna.* Recte ex tenuitate sua dixit. neque id tantum intelligit, sed ait nunc vitulam esse agnam succedaneam. quia hostia seu victima magna dicebatur tantum de bubulo genere. quod olim me annotare memini.

8 CLAMET, *io messes*] Post hunc versiculum reposuimus illud Distichon cum sequenti, ADSITIS DIVI. Nam Diui illi sunt ipsi Lares, ad quos sermo semper continuandus est. Quod enim ipsi Lares sint, manifesto declarant illa

-nec vos e paupere mensa
Dona. neque e paruis spernite fictilibus.

Fictilia enim ista sunt patellæ, e quibus e mensa dapem libabant Laribus. Persius:

--cultrixque foci secura patella.

Ibi interpres vetus: *Cultrix foci, quia delibandæ dapes in ea positæ ad focum feruntur.* Varro: *Quocirca oportet bonum ciuem legibus parere, deos colere, in patellam dare μικρὸν κρέας.* At quo ore hæc distraxerant homines inuenusti? Post duo autem hæc disticha illud huc retrahēdum, AT VOS EXIGVO. Pro ADSITIS DIVI vetustissima Excerpta habebant, *Vos quoque adeste Dei.*

10 NEC *e puris*] Codex infimæ vetustatis, E PARVIS.

18 SCILICET *& solito*] Excerpta habebant:

--satis est, requiescere lecto
Si licet, & solo membra leuare toro.

Quod valde amplectimur. solum torum sibi superesse ait. Aliud est leuare membra in Moreto. hoc est tollere. hic requiescere.

22 IMBRE *iuuante sequi*] Hæc est prisca lectio, non *igne*, vt vulgatæ editiones. Sappho: --ὕδωρ
Ἀμφὶ δ' ὕδωρ ψυχρὸν κελάδει δι' ὕσδων.

Μαλινῶν αἰθυσσομένων δὲ φύλλων A

Κῶμα καταῤῥεῖ.

23 SIT *diues iure*] Excerpta illa aliter habent:

--- sit diues, rure furorem

Qui maris, & cæli nubila ferre potest.

Hoc sensu, Diuitem eum esse puto, qui abditus ruri ridet hibernas tempestates. Hoc enim valde cum superioribus cohæret. Præterea pentametrum concinnius habet. Sed illi lectioni cum sequentibus non bene conuenit.

25 IAM *modo non*] Assentior doctis viris, qui *modo non* *μονονουχὶ* interpretatur. Sed vereor vt satis fideliter concepta sit hæc lectio in codicibus infimæ vetustatis, quibus vsi sunt Itali Critici. Nam nostra illa Excerpta, quorum fidem ego satis spectatam habeo, legunt: *Quippe ego iam possum.* Idque retinendum puto. Nam sane diu est, quum Tibullus multa vulnera accepit.

27 SED *canis æstiuos*] Huc vsque omnia confusa ac perturbata erant in omnibus tam scriptis, quam formis excusis: sequentia continuant ab illo O QVANTVM EST AVRI. illa enim loco mouenda non sunt. B

Pag. 81, 3 NON *ego laudari*) Post hoc distichon retrahe huc quatuor disticha fugitiua, quæ in secunda Elegia inuenies: IPSE BOVES MEA SIM TECVM MODO DELIA, nempe, vt dixi, cum tribus sequentibus distichis. Quomodo hæc suo loco luxata fuerint, procliuius est mirari, quam eius rei rationem reddere. vt non parum fecerimus, qui hæc suo loco restituerimus. Nolo enim aliter diligentiam nostram venditare.

5 MEA *si tecum modo* Delia] Lege, *mea, sim tecum modo, Delia*, vt supra dixit, *tecum dum modo sim.* & sequenti disticho eodem modo, *dum teneris liceat retinere lacertis.* Quæ omnia quam belle inter se apta sint, eruditiorum iudicium esto, quum antea ridicule alieno loco secunda elegia posita essent. Nos sane istos alieni loci insessores versus inde iure pellendos censuimus.

9 QVID *Tyrio recubare toro*] Male hæc ab interpunctionibus laborant. Ita enim legendum:

Quid Tyrio recubare toro sine amore secundo

Prodest, quum fletu nox vigilanda venit?

A Vigilanda venit, pro vigilanda est. qua in figura creberrimus Propertius, vt

-- *Non impune illa rogata venit.*

hoc est, rogata est, aut rogatur. Post hoc distichon repone FERREVS ILLE, ex eadem secunda elegia. vt non solum commissum sit in loco horum versuum, quum in alienam elegiam traducti sint, sed in suo sibi ordine, quum inter se confusi sint.

13 FERREVS *ille fuit*) Profecto legendum:

Ferreus ille fuat, qui, te quum possit habere,
Maluerit praedas stultus & arma sequi.

Est enim per hypothesin dictum, & vt barbarum vulgus Grammaticorum loquitur, potentialiter. Ferreus ille erit, inquit, quicunque te voluerit relinquere. Nam *Fuat*, *εἴη ἄν*, & *Maluerit*, *προῃρημένη ἄν*, *προαιροῖν ἄν*. Virgilius:

Tros Rutulusue fuat. &, *Fors fuat.* Propertius:

Cum Tiberi Nilo gratia nulla fuat.

15 ILLE *licet Cilicum*] De Cilicibus triumphet per me quidem licet. Nam τὸ *Licet* aliter video accipi hic. De Ci-
B licibus autem mentionem inijcit, quia eo profectus erat Messala, vt alibi patet, quum ait, *At te Cydne canam.* & inuitatus fuerat a Messala ad contubernium suum. Propterea supra iam respondet,

Te bellare decet terra, Messala, marique.

19 TE *spectem*] Recte ergo superiora huc traduximus, quum illa cum his belle conueniant. Triumphet ille de Cilicibus, quisquis est: Mihi sufficit, si te spectem, quum vltima dies mihi venerit. Quam enim verum sit ea apte & ex mente poetae huc traducta esse, non attinet dicere.

27 TV *manes ne laede meos sed parce solutis Crinibus*] Manes offendi immoderato lessu, & planctu putabat veterum superstitio. quare & illud in monimento incidi iubebant. vt Narbone in veteri lapide:

TIBI. PRAETERITO. REDEAT. FELICIOR. ANNVS
CAPER. ET. FACILI. VITA. REGATVR. OPE
DVRAE. MORTIS. SACRATOS. LAEDERE. MANES
ECCE. MONENT. LEGES. ET. LEVIS. VMBRA. ROGI.

Pag. 82, 5 HIC *ego dux milesque bonus*] Hic ego, inquit, bonus miles ero, o Messala, non ad Isauricum bellum, quo

me inuitas, vt ſim in contubernio tuo. Propertius: A

Exitus hic vitæ ſupereſt mihi. Vos, quibus arma
Grata magis, Craſſi ſigna referte domum.

16 IANVA *difficilis dominæ*] Scriptus liber, *Domini.* Quod rectum eſt. *Domini*, hoc eſt mariti. Sequentia id probant, ne forte putes aliud per dominum intelligi.

30 NEC *docet hoc omnes*] Hoc diſtichon ſpurium & inſititium eſt, &, quod caput eſt, ridiculum, atque, vt ille dixit, commictile. Quare ne verere illi tranſuerſo calamo notam culpæ illinere. Non eſt enim, vt vnquam Tibulli officina illud bona moneta cuderit. Putarunt otioſi & oſcitabundi homines interruptam eſſe ſententiam. At ſi illa genuina, quæ tam bene cohæret, interrupta eſt, quomodo tam aliena verba hic locum habebunt? Lege ergo, quæ Tibulli ſunt, & illa expunge, videbis nihil elegantius illis eſſe: quæ, ne ego explicem, ipſa perſpicuitas facit.

Pag. 83,1 AVT *rapta præmia veſte petat*] Nonius, *Præmiatores nocturni prædones. Nouius Agrypnuntibus: Nam in ſcæna nos nocturnos cæpit præmiatores tollere.* Petronius: *Aduocati iam pene nocturni, qui volebant pallium lucrifacere.* Scio nos olim adoleſcentes aliter hunc locum explicaſſe. B

Pag. 84,6 NON *vt totus abeſſet amor*] Hic clauditur Elegia. Reliqua quo pertineant, partim diximus, partim dicturi ſumus.

19 ILLA *ſacras pueri ſortes ter ſuſtulit*] Tollere ſortes eſt, κληδονίζειν. Vnde in veteribus inſcriptionibus: SORTIBVS SVBLATIS. Item, EXTRA SORTEM RVDERIBVS SVBLATIS. Sortes erant ſigna, quæ dabantur alicui puero de triuio, quæ ſi conuenerant ei ſigno, quod ille, qui ſortes dederat, habebat in animo, tunc bene ſecum agi putabant. Apud Euripidem Hippolyto:

καὶ δέλτος ἥδε κλήρους δεδεγμένη--

Interpres, κλῆρος, ἐστὶ τὸ σημεῖον τὸ διδόμενον τοῖς μαντευομένοις, ἀφ' ὧν οἱ μάντεις ὁρμώμενοι προφητεύουσι περὶ τῶν μελλόντων. τῶν δὲ μάντεων οἱ μὲν ὄρνισι προσέχουσιν, οἱ δὲ κλήροις.

20 E *triuiis*]. *Puer e triuiis, ὁ τυχών.* oportebat enim ignotum eſſe, ne ſciens, & prudens aliquid eorum facere vide-

A retur. Sic dictum puer e triuijs, vt apud Attium, *de vico Auspices*, item, *de Circo Astrologi*. Ter autem, vt, quod tertium addixisset, id certissimum omen esse putarent. Propterea fortasse dixerit Ausonius -- *omina trina.*

25 AVT *ego sum caussatus, aues dant omina dira*] Nihil minus certum, quam hæc lectio. Legendum.

Aut ego sum caussatus aues, aut omina dira
Saturni sacra me tenuisse die.

Nolo venditare quanto melius sit ex sententia Tibulli hoc, quam illo modo legi.

31 QVID *tua nunc Isis tibi* Delia?] Lege *mihi*, non *tibi* ex veteri scriptura. Nam liquet eam pro Tibulli morbo in casto Isidis fuisse.

Pag. 85, 5 VT *mea votiuas*] In infimæ vetustatis libro Et, non Vt. Magnum autem mendum est in hoc versu, *voces*, pro *noctes*.

Et mea votiuas persoluat Delia *noctes*. Propertius:
Tristia iam redeunt iterum solennia nobis.
Cynthia iam noctes est operata decem. Item:
Votiuas noctes & mihi redde decem.

B In nostro libro autem *persoluat*, non *persoluens*. Ita erit ἀσυνδετον. vtraque lectio defendi potest. Illud tantum constet, *noctes*, non *voces* legendum.

6 ANTE *sacras lino tecta*] Linigeri Calui, qui Isiaca sacra gestabant, apud Martialem. In libro Catalectorum, quæ nos publicauimus, secundo:

Carbaseo post hunc artus indutus amictu
Memphidos antiquæ sacra, Deamque colit.

7 BISQVE *die resoluta comas*) Hæc, puto, non aduerterunt Grammatici, quare scilicet bis in die dicere laudes Isidi debeat. Sciendum prima hora sacerdotes Isidis templum aperire solitos, idque Apertio vocabatur. deinde salutabant Deam, quod Salutationem, & Excitationem vocabant. post, totum diem stipem emendicabant. inde ad octauam redibant, & deam componebant, & templum claudebant. Hoc igitur est bis die Deæ laudes canere, & mane quum salutatur dea: & hora octaua, quum templum clauditur. de Apertione templi Apuleius Milesiæ fabulæ libro vndecimo: *Rebus iam rite consummatis, incohatæ lucis*

ſalutationibus religioſi primam nunciantes horam perſtrepunt. A
Infra: *Ilico Deæ matutinus perfectis ſalutationibus ſummo ſtudio percunctabar ſingulos.* Item: *Rite ſolenni apertionis celebrato miniſterio, ac matutino peracto ſacrificio.* Arnobius libro ſeptimo: *Quid ſibi volunt excitationes illæ, quas canitis matutini collatis ad tibiam vocibus? obdormiſcunt enim Superi, remeare vt ad vigilias debeant. Quid domitiones illæ, quibus bene vt valeant auſpicabili ſalutatione mandatis? Somni enim quiete ſoluuntur: occuparique vt hoc poſſint, lenes audiendæ ſunt neniæ?* Vbi plane habes de prima hora, de ſalutatione & excitatione Deæ, de apertione templi, de laudibus deæ ad tibiam cantatis, quod hic dicit Tibullus. Quare ὑμνῳδοὺς eos vocat Porphyrius περὶ ἀποχῆς ἐμψύχων. ſed loquitur de Serapidis ſacro, quod nulla in re differebat ab Iſiaco. καὶ τοῦτο, inquit, δηλοῦντες ἐν τοῖς ἱεροῖς, ὥσπερ ἔτι καὶ νῦν ἐν τῇ ἀνοίξει τοῦ ἁγίου Σαράπιδος, ἥ τε θεραπεία διὰ πυρὸς καὶ ὕδατος γίνεται, λείβοντος τοῦ ὑμνῳδοῦ τὸ ὕδωρ καὶ τὸ πῦρ φαίνοντος, ὁπηνίκα ἑστὼς ἐπὶ τοῦ οὐδοῦ τῇ πατρίῳ τῶν αἰγυπτίων φωνῇ ἐγείρει τὸν θεόν. Tertullianus libro de ieiunio: *Nam & Ioel exclamauit: Sanctificate ieiunium, & orationem: proſpiciens iam ex tunc & alios Apoſtolos & Prophetas ſancituros ieiunium, & prædicaturos officia curantia Deum.* Vnde & qui in idolis comedis, & in hac re ornandis, & ad ſingulas horas ſalutandis adulantur, curationem facere dicuntur. Vides Salutationes illas dici Curationes, vt θεραπείας vocat Porphyrius. Atque hæc quidem de prima hora. de octaua Martialis: B

Nunciat octauam Phariæ ſua turba iuuencæ,
Atque pilata redit iamque ſubitque cohors.

Ita legendum in Martiale, non, vt hodie editur, *Et pilata*, prima longa. pice depilabantur Calui Iſidis. hoc enim & pilare dicitur. Idem Martialis:

Nec plena turpi matris olla reſina,
Summenianæ qua pilantur vxores.

Volſos enim fuiſſe vel nomen Caluorum, quo appellabantur, probauerit. πιλοῦσθαι hoc Græci vocant. & Iuuenalis -- *reſinata iuuentus.*

eod. TIBI *dicere laudes*] ὑμνῳδεῖν, vt iam diximus, quod male quidam ad votiuas voces, quod ſuperius dixit,

A accommodant, quum locus ſit corruptus, & a nobis iam emendatus.

Pag. 86, 15. TVM *niger in turba*] Codex infimæ vetuſtatis non *in turba*, ſed *in porta* habet, recte. Legendum autem:

Tum niger in porta ſerpens, tum Cerberus ore
Stridet - - Niger ſerpens, Hydra quam etiam in porta collocat Virgilius libro ſexto:

Centauri in foribus ſtabulant, Scyllæque biformes,
Et centumgeminus Briareus, & bellua Lernæ
Horrendum ſtridens - -

quæ omnia aperte hunc locum illuſtrant.

21 TANTALVS *eſt illic & circum ſtagna*] Manifeſtum mendum. Legendum:

Tantalus eſt illic, & circat ſtagna.

Idem mendum apud Propertium de eadem re:

Fontis egens erro, circaque ſonantia riuis.

Lege: *circoque ſonantia riuis*. Circare, eſt περιοδεύειν. vnde Circanea auis ab eo dicta Miluius; quod ſemper circando agros oberret. Gloſſaria, *Circitat, & Circat*, κυκλεύει. *Circito*, περινοστῶ. *Circitor, luſtrator*, περιοδευτής. Ita nos
B primi hoc verbum poſtliminio Latio reſtituimus. Eo vtitur hodie Hiſpanicus idiotiſmus eadem ſignificatione: Italicus, & Tranſalpinus paulo inflexiore. nam pro inueſtigatione accipiunt, *Cercar*.

30 DEDVCAT *plena ſtamina*] In noſtro eſt ἀρχαϊσμὸς *Pleno*.

31 AT *circa grauibus*] Maiuſcula C ſcribendum *Circa*. eſt nomen puellæ, κίρκη. Horatium ſemper Circam non Circem dixiſſe teſtatur Caper Grammaticus. Sed codex noſter habebat, *Cura*, non *Circa*. Ne ita quidem propterea non erit nomen proprium. κούρα enim eſt puella. Si quis aduerbiale mauult, ego non magnopere pertendo.

32 PAVLATIM *ſomno feſſa remittat opus*) In meo eſt, *onus*, quod perplacet. Eſt autem idem quod Plautus in Caſina: - - *nam vbi domi ſola ſum,*
Sopor manus caluitur. iuſſin' colum ferri mihi?

Pag. 87, 1. NEC *quiſquam nunciet ante*] Quem morem vide apud Plutarchum in Quæſtionibus Romanicis.

15 ARMATVS *curua*) Hic versiculus liquido extat in A
nostro infimæ vetustatis, quo tamen vetustiorem non habent Itali Critici. quod ex illorum editionibus certo affirmare possum. Quare quod in quibusdam, vt ipsi aiunt, hic versus abest, potuit negligentia librariorum id committi. quod autem fragmentum hoc putarit esse: facile ignosco illis propter abruptam sententiam. quod non alia de caussa accidit, quam quod hic, vt in alijs transpositio facta est. post hoc enim pentametrum collocandum est distichon: TV PVERO QVODCVNQVE TVO. At sequens distichon, O FVGE TE TENERAE cum duobus sequentibus, vbi sit collocandum, suo loco ostendemus.

18 SED *ne te capiant*) Quam recte ante hoc distichon illud collocauimus, quum sententia ipsa tam clare aperiat, quid opus est dicere? Hic enim est principium præceptorum & regularum illius ἀσελγοτεχνίας. quod vtinam nunquam illis veteribus in mentem venisset.

30 AT *si tardus eris*) Legendum; *Ah si tardus eris*. Elegans admodum μίμησις. Hoc enim dicitur ex alia perso- B
na, nempe amantis, quem hac in re εἰσπνηλὸν vocabant Lacones. verba, inquam, eius ad puerum. Vide, quam bene nunc cohæreant, quæ adeo luxata antea, ac perturbata erant. Hoc enim præcipit dicendum puero, & peierandum in amatorijs καὶ παιδικοῖς, si licet.

Pag. 88, 1 QVAM *cito formosas populus alta comas*) Liber noster habet, *ante comas*. recte profecto. *ante comas*, τὰς πρὸ κόμας. hoc est hornotinas comás. τὰς ἕνας dixit Theophrastus. Sic Catullus.

Sed tu olim magnos vicisti sola furores.

Olim furores, τοὺς πάλαι. Et Virgilius *ante malorum*, τῶν πάλαι κακῶν.

8 SOLIS *æterna est*) Hactenus μιμητικῶς. nunc redit in orbem flagitiosorum præceptorum suorum. Subdendum enim statim distichon, NEV COMES IRE NEGES. continuatio enim est eius, quod primo præceperat.

Tu, puero quodcunque tuo tentare libebit, Cedas.

13 VENTVRAM *admittat imbrifer*) Eleganter *Admittat*. Quid sit admittere equum notissimum est. Vnde Ouidius:

A *Et celer admissis labitur annus equis.*
& idem alibi aquas amnis admissas vocat. Sed noster codex aliam lectionem præfert, nempe, *venturam amiciat.* Quod rectissimum est. Nam aqua amictum intelligit, quod Physicus, & Meteororum indagator valde probabit. sed duplici *ij* scribendum, *amyciat.* vt quum volunt producere *obice*, addunt *i* alterum, imo restituunt, *obiice.* ab *ob* enim & *iacio* est. vt *amiicio*, ab *am*, & *iacio*.

16 DVRO *subiisse labori*) *Duros subiisse labores* liber scriptus.

17 ATTERVISSE *manus*) Grammatistæ *attenuasse* supposuerant. Vide quid super hoc in Varronis libros rerum rusticarum annotamus.

24 POST *obferet ipse volenti*) Noster: *mox offeret ipse roganti*, quod melius est.

Pag. 89, 8 BLANDITIIS *vult esse locum*) Legendum sine dubio *Blanditis*: Ita loquebantur veteres. Propertius:

Blanditæque fluant per mea colla rosæ.

τὸ *Supplicibus* est substantiuum, vt sæpius. Quare nihil mutandum. Non enim leuiter interpunctionibus suis hæc
B corruperant Grammatistæ. Lege igitur:

Blanditis vult esse locum Venus ipsa querelis.
Supplicibus miseris flentibus ipsa fauet.

10 HAEC *ego quæ canerem* Titio) Iamdudum monuimus hic legendum esse, *cauerem*, non *canerem*, tertia coniugatione. quæ caussa fuit, vt insolentia coniugationis corruptus fuerit locus. Iurisconsultorum & prudentum more se de amore respondere & cauere alijs profitetur, vt ipsi de iure respondebant. Aperta iam sententia. Nam Titium esse Iurisconsultorum personam ὑποθετικὴν, vt Philosophorum Θέωνα, Δίωνα, iam nemo potest ignorare. In quo tamen imprudenter faciunt, qui Titium, aut Tityum, τὰ παιδικὰ Tibulli accipiunt.

11 SED *Titium coniunx*) Post hunc versum inferenda tria disticha, quæ superius alieno loco expunximus, O FVGE TE TENERAE. Nam & hic mira elegantia μιμητικῶς dictum ex persona vxoris. Quæ, candide lector, quum luce clariora esse videas, quid prius debeas hanc lectionem amplecti, an perturbatam illam vulgarem exibilare,

incertum est. sed vtrunque debes, meo iudicio, quum hæc nostra vera sit, & illa inepta, præpostera, confusa.

17 VIRGINEVS *teneras*] Hactenus matrona. Sequitur enim Tibullus. *Pareat ille suæ.* Sequatur, inquit, illa præcepta, quæ? O FVGE TE TENERAE.

18 VOS *me celebrate magistrum*] Recte *magistrum.* Iurisconsultum & Prudentem agit. & post verbum aptum ei rei, CONSVLTENT. & postremo: VANA MAGISTERIA, Hæc enim potius ad Q. Mutium, aut Ser. Sulpitiũ, quam ad poetam leniculum pertinebant, vt & illa:

Deducat iuuenum sedula turba domum.

31 NANQVE *agor vt per plana citus sola verbere turbo*] Scribe *turben* auctore Charisio libro primo institutionum Grammaticarum. *Turben,* inquit, *Tibullus: Nanque agor, vt per plana citus sola verbere turben. Quem Maro* VII, *turbonem vocat. - tortus sub verbere turbo.* Recte Charisius. Nam si in O analogia postulat vt in obliquis turbonem faciat. Sic *termo,* non *terminis,* sed *termonis* faciebat. Festus: *Termonem Ennius Græca consuetudine dixit, quem nos nunc terminum, hoc modo: Ingenti vadit cursu, qua redditu' termo'st.* Si vero in EN, facit obliquos *terminis.* Varro: *Itaque terminus quum in Latio aliquot locis dicitur, vt apud Attium, non Terminus, sed Termen.* Ergo vt Termo, termonis: Termen, terminis: sic Turbo, turbonis: Turben, turbinis dicebatur. Turbo est ῥέμβιξ.

Pag. 90, 4 PER *venerem queso compositumque caput*] Componere caput, iungere caput, limare caput, idem. Ouidius.

Perque tuum, nostrumque caput, quod iunximus vna.

7 IPSEQVE *ter circum*] Scriptura, & sententia postulat, vt TE non TER legas.

8 CARMINE *quum magico præcinuisset anus.*] Correctorum inuentum est *præcinuisset.* Nam scriptura vetus, *procubuisset.* Id κατὰ τὸ σημαινόμενον intelligendum. procumbebat enim magicum carmen immurmurans.

10 TER *falsa deueneranda*] Liber noster, *sancta,* non *falsa.* vtrunque defendere potes.

11 TVNICIS QVE *solutis*] Sunt resolutoria sacra. vide quæ in Festum notauimus.

12 VOTA *nouem Veneri*] Ineptissime hic Grammatistæ

A Veneri pro *Triuiæ*, quæ erat vetus lectio, suppoſuerant. Sunt enim non Veneria ſacra, ſed Stygialia, & Cocytia. quorum ritum & cauſſam vide in ijs, quæ in Cirim ſcripſimus.

19 PLENIS *in lintribus vuas*] Seruius nondum excuſus in illud: *-cauat arbore lintres. Alij*, inquit, *lintres, in quibus vua portatur, accipiunt.*

31 HAEC *mihi fingebam*] Poſt hoc diſtichon, illud, NVM VENERIS MAGNAE VIOLAVI NVMINA VERBO, cum nouem ſequentibus ponendum eſt hic, quæ omnia hactenus perperam ſecundam Elegiam claudebant. Miratur Tibullus, vnde factum cur fruſtra de Delia ſperarit, an Veneris numine læſo, an aliquo alio Deo, vt ſibi riualem ſuperinductum videat. Quæ omnia ita ſententiam huius elegiæ continuant, vt magno huius poetæ & poeſeos Latinæ ſtudioſorum damno hæc diſtracta hactenus fuerint.

Pag. 91, 5 NON *ego tellurem genubus*] Veterum ſuperſtitio. Iuuenalis; *-- inde ſuperbi*

B *Totum Regis agrum nuda, ac tremebunda cruentis*
Erepet genubus- Dio libro quadrageſimo tertio de Cæſare triumphante: καὶ τότε δὲ τοὺς ἀναβαθμοὺς τοὺς ἐν τῷ καπιτωλίῳ τοῖς γόνασιν ἀνερριχήσατο. Idem de Claudio victore Britanniæ: τά νικητήρια τά τε ἄλλα κατὰ τὸ νομιζόμενον πράξας, καὶ τοὺς ἀναβασμοὺς τοὺς ἐν τῷ καπιτωλίῳ τοῖς γόνασιν ἀναβὰς ἀναφερόντων αὐτὸν τῶν γαμβρῶν ἑκατέρωθεν.

97 AT *tu qui letus*] De hoc iam conquerebatur paulo ſuperius:

Omnia perſolui. fruitur nunc alter amore,
Et precibus felix vtitur ille meis.

eod. AT *tu qui letus rides*] Hæc corrupta, & male interpuncta ſunt. Ita lege:

At tu, qui letus rides mala noſtra, caueto
Mox tibi. non vnus ſæuiet vſque deus.

Qui nos rides propter caſum noſtrum, time & tuum caſum. Nam fortuna non conſtanter ita in me ſæuiet ſemper. *non vnus*, vt Græci οὐχ ὁμαλῶς. Ita enim habet codex

noster,non,vt vulgo,NON VANVS. Plane huius distichi dissimulata est sententia in istis vulgatis editionibus. A

11 MISEROS *lusisset amores*) Infra:

Hic Marathus quondam miseros ludebat amantes.

In nostro est, LESISSET. Alibi.

Quid mihi si fueras miseros læsurus amores. Fortasse:

Vidi ego,qui iuuenis seros desisset amores.

Vidi,qui tandem ab amore desisteret. Propertius:

Lynceus ipse meus seros insanit amores.

Desinere aliquam rem, sciunt & pueri Latinum esse. Sed melius quidam libri. *Vidi ego qui iuuenem,* vt traiectio facta sit,pro: *Vidi iuuenem,qui.* Ouidius Elegiarum libro primo.

Quam face sustineo tecta superba petam.

hoc est, *face,quam sustineo.*

17 TVRBA *circunstetit*] Suspicor legendum esse, *circunstrepit.*

22 SAEPE *ego tentaui*) Est initium Elegiæ.

27 ET *pudet & narrat*) Lege: *Et,pudet hei,narrat.* Veteres EI sine aspiratione scribebant. vnde fecerunt, ET.

28 FACIE *tenerisque lacertis deuouet*) Afranius: B

Si possent homines delinimentis capi,
Omnes haberent nunc amatores anus.
Aetas,& corpus tenerum,& morigeratio
Hæc sunt venena formosarum mulierum.
Mala ætas nulla delinimenta inuenit. Ouidius:
Moribus & forma conciliatur amor.

Pag.92, 6 ESCASQVE *sepulchris quærat*) Maiorem egestatem præfert membrana nostra:

- herbasque sepulchris quærat -

Nam escas e silicernio rapere non ita miserum, vt herbas ex veteribus monimentis vellere.

9 POST *agat hanc triuiis*) Noster: *Post agat a triuiis.* Canes a triuijs, vt Ouidius *Asella a mola.*

Vt rudi a scabra turpis asella mola.

14 PAVPER *erit præsto*) Mirum in vetustis Excerptis longe diuersius conceptum hoc distichon extare:

Pauper erit præsto. semper te pauper adibit
Primus,& in duro limine fixus erit.

Vulgatæ tamen lectioni subscribit Ouidius:

Quando non fixus lateri spatiantis adhæsi
Ipse tuus custos, ipse vir, ipse comes?

Illam alteram tuetur Tibullus ipse:

Hæc foribusque manet noctu me affixa -

Affixa foribus, & *fixus in limine.* idem.

17 SVBIICIETQVE *manus, efficietque viam*) Horatius id voluit: *- - extrahe turba Oppositis humeris -*

22 MEA *furta caueto*) Ita etiam noster, non, vt quædam editiones, *mea fata.* Caueto ne imponam tibi, vt tu nunc mihi.

23 VERSATVR *celeri fors leuis orbe rotæ*) In excerptis *orbe cito.* Fortasse melius conueniet temporibus Tibulli. quod eo tempore globo potius quam rotæ insistentem facerent. quod ego in multis numismatis memini me legere. In quibus fortuna gubernaculum tenens pilæ vno pede insistit. Pacuuius Duloreste:

Fortunam insanã esse, & cæcam, & brutã perhibẽt philosophi.
Saxoque instare globoso prædicant volubili.
Id quo saxum impulerit fors, eo cadere Fortunam autumant.

Adde quod Ouidius ita loquitur, nõ addita rotæ mẽtione:

Nec metuis dubio Fortunæ stantis in orbe
Numen, & exosæ verba superba Deæ. Item:
Te fieri comitem stantis in orbe Deæ.

Est autem sententia Terentiana, vel potius prouerbium: *Omnium rerum vicissitudo.* & de eadem re dictum, de qua & hic apud Tibullum. Porro hoc pentametro clauditur hæc elegia. Nam sequentia alio transferenda, vt mox videbimus.

25 SEMPER *vt inducar*) Magis sententiæ conuenit scripta lectio, *inducas.*

31 ILLA *quidem tam multa negat.*) Lego, *iam multa.* Est locutio archaica. *multa negat.* Ennius:

Quanquam ego multa manus supplex ad cærula cæli
Tendebam lacrimans - -

Pag. 93, 2 HEV *heu nunc premor arte mea*) Ouidius:

Multa miser timeo, quia feci multa proterue.
Exemplique metu torqueor ipse mei.

15 ILLAM *sequar vnus ad aras*) Ratio postulat, vt legatur, *ad aram.* Vnica enim tantum erat, & statuebatur in

domo Cõsulis eius, cuius eo mense fasces erãt. Propertius: A

Interdicta viris metuenda lege piatur,
Quæ se summota vindicat ara casa.

24 INSTABAT *tota cui tua nocte canis*] Post hunc versum pentametrum sequi debent tria disticha, quæ superiorem elegiam claudebant: NON FRVSTRA QVIDAM IAM NVNC IN LIMINE PERSTAT, auctore Ouidio, qui ita secundo Tristium post multos huius elegię ad verbum recitatos versus tandem ita ordine claudit:

Scit cui latretur, quum solus obambulat ipse.
Cur toties clausas excreet ante fores.

Cur legendum, vt posui, non *Cui*, vt est in vulgatis. docet nos Ouidius, quo sensu hęc accipiẽda sint. *μυμυνη κῶς* enim de se ipse Tibullus ait, tanquam moneat virum, quod artificiosissime factum a poeta, vt nescio an locus illustrior in toto Tibullo sit. Quasi diceret: sæpe ego obambulans ante fores excreo, vt illa me audiat. absque Ouidio horum versuum sedem propriam ignoraremus, quanquam eos ex fine superioris elegiæ expunxeramus. præterea & verum huius loci sensum sine eiusdem ope diuinare difficile erat. Vides candide lector, non iam nouum esse, coniectura nostra tot versus in hoc poeta suo ordini restitutos, quum videas huius rei nos fideiussorem locupletem Ouidium habere. B

27 ET *simulat transire domum*] Hæc & alia innuit se fecisse sæpe, quanuis tertia persona loquatur.

29 VTERE *quæso dum licet*] Hoc accendit stimulos ζηλοτυπίας ipsius viri.

30 IN *liquida nat tibi*] In nostro, *iam tibi.* Quidius eodem modo:

Nauiget hinc alia iam mihi linter aqua.

Prouerbio huic illud cognatum apud Senecam: *Ferrum tuum in igne est.*

32 SERVARE *ah*] *Ah* deest in nostro.

Pag. 94, 6 EFFLVIT *effuso cui toga lapsa*] Lege *laxa*. Horatius:

Malthinus tunicis demissis ambulat.

Ab eo Descapulatos iuuenes appellauit Seneca.

14 SPARGIT *inulta deam*] *inulta* passiue. ἀθῶος.

18 NE *pigeat magno post didicisse malo*] Venuste detorsit

in suum sensum prouerbium - *ῥεχθὲν δέ τε νήπιος ἔγνω.*

22 SI *tamen admittas*] Si tibi videtur, si hoc tibi cordi est, opto vt illa Bellonaria anus nullo pondere verba effuderit. Ita hic versiculus exponendus.

29 VIVE *diu mihi dulcis anus*] Lege, *mi dulcis anus.* ἀρχαϊκῶς mutauit genus.

Pag.95, 1 QVANVIS *non vitta ligatos*] Quanuis sit libertinæ conditionis. Nam si non habet vittas, non sequitur statim meretricem fuisse.

5 ET *siquid peccasse*] Lego:

Et si quid peccasse putor, ducerque capillis
Immerito, properas proripiarque vias.

Continuandum autem vno colo cum superioribus. Quanuis libertinæ conditionis sit, quanuis duris legibus me adstringat, quanuis denique ob exiguam culpæ suspitionem male multet.

6 PROPRIAS) Ita scripta membrana. sed legendum *properas.*

9 NEC *seuo*) Scriptus liber, *Ne seuo.* recte. Ita ergo continuandum:

optarim non habuisse manus, Ne sæuo sis casta metu.

Nolim, inquit, te manu verberare, ne coacta & inuita contienaris in officio.

11 AT *quæ fida fuit nulli*) Nihil profecto hic deest.

13 ANNECTIT *licia telis*) Tela hic numero plurali, sunt instrumenta textoria. Alibi:

Atque aliqua assidue textrix operata Mineruam
Cantat, & applauso tela sonant latere.

Seneca Epistola vna & nonagesima: *Quemadmodum tela suspensis ponderibus rectum stamen extendant.* Male enim excusum est, *extendat.* Ait illam operas diurnas texendæ telæ locare.

14 TRACTAQVE *de niueo*) Aliter concepta lectio in nostro:

Tractaque de niueo vellere ducta putat.

Tracta neutro genere, & tractæ feminino Græce sunt *κατάγματα ἐρίου.* Glossæ Tracta, *ἑλκύσματα, μηρύματα.* Varro: Mutuum muli scabunt, *περὶ χωρισμοῦ.* *Vt venalem*

tuniculam poneret quotidie, vt vieret torum, denique etiam suis manibus lanea tracta ministrasset infectori. Ab ea similitudine in panificio tractæ dicuntur, vt apud Catonem, & Athenæum. Putare est prisca lingua purgare, vt nemini paulo humaniori ignotum est. Putare lanam Græci dicunt κροκοδύζειν. Philætius poeta: - κροκοδύζουσαι αὐτὴν κατέλαβον. Grāmatici exponunt, ἐκλέγουσαι τὸ τραχὺ τῆς ἐρίου. Latini Carrere. Plautus Menecæchmis: A

Inter ancillas sedere iubeas, lanam carrere.

Ab eo carduus, quia aptus carrendæ lanæ. & carmen, instrumentum ferreum ad carrendum lanam. Lucretius libro quarto:

Semper enim noua se radiorum lumina fundunt,
Primaque dispereunt, quasi marcine lana trahatur.

Ita habent meliores Codices. Lege *carmine*, inuersis literis. A quo verbum Carminare. Aliud carmen a canendo. aliud carmen a carrendo. Carmen instrumentum hoc lanificum intelligit Iuuenalis:

Qui docet obliquo lanam deducere ferro.

Putare igitur lanam, est κροκοδύζειν. Titinnius Fullon. B

Date pensam lanam. qui non reddet temperi
Putatam recte, facite vt multetur malo.

16 TOT *mala ferre senem*] Senex mulier. Pomponius in epigrammatio:

Nam vere pusus tu, tua amica senex.

& Cicero dixit *famam senem.*

24 HVNC *fore Aquitanas posset qui fundere*) In nostro, *Spargere.*

25 QVEM *tremeret forti milite victus Atax*] Nusquam inuenies Galliam Narbonensem aliquid mouisse eo tempore; vt opus fuerit Augusto Messalam in eas partes mittere. Deinde Aquitanas gentes tantum vicisse ait. Item alibi Gentis Aquitanæ victorem appellat. non est dubium, quin amplior futura esset gloria triumphi, si de vniuersa Gallia triumphasset, non de parte tantum Aquitania. Citauimus in Catalecta inscriptionem, quam Itali nobis typis excuderunt: M. VALERIVS M. F. M. N. MESSALA A. DCCXXVI. CORVINVS PROCOS. EX GALLIA VII. K. APR. At, si illa vera est, neque commentitia, ex

Gallia

A Galliá profecto interpretandum eſt, Aquitania. Nam tum Narbonenſis non vocabatur Gallia. Quid ergo? Ego puto mendum eſſe in voce *Atax*, & legendum *Atur*. de Ature vel Atyro fluuio Nouempopulaniæ noſtræ, qui nauigiorum etiam grauium patiens eſt, ſatis in lectionibus Auſonianis diximus. Et profecto ea eſt vera lectio. Ipſe Atur ex montibus Pyreneis fluēs in Tarbellis ſupra Aquas Tarbellicas Oceano Tarbellico excipitur. eius fluuij nos pene caput in Bigetronibus vidimus. Quin etiam ſententiam noſtram confirmat ipſe, quum Tarbellam Pyrenem teſtem militiæ ſuæ laudat. In eo enim tractu eſt fluuius ille. At de Atace nugæ profecto. Sed id nomen, quia cuiuis obuium erat, pro eō, quod minus vulgatum iam tum erat, ſubſtitutum eſt. Noſter codex autem habebat *Attas*. At in veteribus libris *u* pro *a*, & *r* pro *x* non raro poni ſciunt, qui earum literarum ſtudioſi ſunt.

26. NOVOS *pubes Romana triumphos*] Mirum de hoc Aquitanico bello nihil in veterum monimentis proditum extare.

B 29 PORTABIT *niueis*] Vitium librarium *b* pro *u*. *Portauit* enim debuerant ſcribere.

30 NON *ſine me eſt tibi partus honos tua bella Pyrene*] Iam monuimus *Tarbella Pyrene* legendum. vt qui de eo dubitarit, dignus ſit, qui nunquam Chorographos & Geographos legat.

32 TESTIS *Arar*] Arar vicinus finibus priſcæ Aquitaniæ, Rhodanus etiam proxime ab ipſis finibus aberat. Nam ſane illæ gentes, quæ Rhodano continebantur, nihil tum turbabant, neque de illis Meſſalam triumphaſſe vnquam mihi perſuadebo.

Pag. 96, 1 CARNOTI *& flaui*] Noli dubitare quin legendum ſit:

Carnuti & fluuii cærula lympha Liger.

Vt Tiberis Tuſcus amnis dicitur, ita Ligerim Carnutum fluuium vocat. fines autem Carnutorum ſecat Liger. quod nemini dubium eſt, niſi ei, qui omnino ἀγεωγράφητος ſit. Cæruleum vocat, hoc eſt æquoreum, quia Oceanum intrat per ſe, & æſtuaria efficit. Nam cæruleus eſt æquoreus. Iuuenalis: *Illic cæruleos, hic piſcem fluminis.*

2 AT *te Cydne canam*] Sperat alium triumphum Messalæ ex Isauria, in qua tum belligerabat Messala. Nam supra dixit:

Ille licet Cilicum victas agat ante catervas.

5 FRIGIDVS *intonsos taurus arat*] Taurus synecdochicos pro ipsis incolis. Cilicas altera synecdoche pro Cilicia. Ouidius:

Cretes nutrito terra superba Ioue.

Qui legunt *alat*, profecto hæc considerare debebant, vt taceam, quod *alat* subiunctiuus non conuenit hic. Sed, ni fallor, hypallage est, *Taurus arat Cilicas*, pro, Cilices arant Taurum. Virgilius: *Talem diues arat Capua* -

7 ALBA *Palæstino sancta columba Syro*] Noster codex legit *suo*, non *Syro*. & recte. neque enim Celta Gallus dicitur, neque Romanus Latius. Sic nec Syrus Palæstinus.

31 CRVRA *licent dura compede pulsa*] Noster:

Crura licet dura cuspide multa sonent.

sed τὸ *cuspide* natum ex vitiosa scribendi consuetudine, *cumpide.* cumpis, cumpidis. *Multa* autem pro, *pulsa*, verum est. Ita supra: *Illa quidem iam multa negat.* Idem est ἀρχαϊσμός.

Pag. 97, 1 LENIS *& aptus amor*] Noster: *& leuis aptus amor.*

6 HVC *ades & centum ludos*] Virgilius:

Centum quadriiugos agitabo ad flumina currus.

8 ILLIVS *e nitido*) *Illius*, Genij. Alibi:

Ipse suos Genius adsit visurus honores,
Cui decorent sanctas mollia serta comas.
Illius puro distillent tempora nardo,
Atque satur libo sit, madeatque mero.

10 TIBI *dum thuris*] Tibi dem. liber noster. Ouidius:

Libaque dem pro te genitale notantia tempus.

14 NON *taceam*) *Nec taceant*, liber noster. id est liberi tui.

21 CANDIDIOR *semper candidiorque*] *Candidior candidiorque*, vetus locutio. Apuleius Milesiæ fabulæ libro octauo: *Nonnunquam etiam cœna poculoque communi carior cariorque factus.* Silius libro decimoquinto:

- *consul ouans maior maiorque videri.*

Græcanica loquutio. Xenophon: ὁ δὲ ὄχλος πλείων καὶ

A πλείων ἐπέῤῥει. Sic *magis magis* Græcum est. Eupolis:

πῶς ζεὺς μὲν ἐπινέφει τὸ πρῶτον ἡσύχως
Ἔπειτα μᾶλλον μᾶλλον --

Pag. 98, 1. QVID *fuco splendente genas ornasse*] Fucus erit sandix, & cerussa. Sed optima illa excerpta habebant *succo*, non *fuco*. Ego puto legendum:

Quid succo splendente genas onerasse?

Succus splendens est crassius sputum ex madido pane, vt ius collyricum, cuius illitu genis splendorem conciliabant. Tertullianus de cultu mulierum: *Ad mensuram neminem sibi adiicere posse pronunciatum est. Vos plane adiicitis ad pondus, collyridas quasdam, sputorum vmbilicos ceruicibus astruendo.* Collyridas vocat a succo crassiore: vnde offas etiam vocat Iuuenalis:

Sed quæ mutatis inducitur, atque fouetur
Tot medicaminibus, coctæque siliginis offas
Accipit, & madidæ, facies dicetur, an vlcus?

Ex pane enim siligineo id fiebat. Idem:

Et pressum in facie digitis extendere panem.

B Suetonius in Othone: *Quin faciem quotidie rasitare, ac pane madido linere consuetum. idque instituisse a prima lanugine, ne barbatus vnquam esset.* sputum autem Tertullianus vocat tenue corium, aut crustam, quæ ex illo tectorio inducebatur. Martialis: *Hoc linitur sputo Iani caryota Calendis.* sputo, corio tenui. sputi vmbilicos, bullas & pompholygas illius crustæ. Recte autem *onerasse genas*. Vnde Tertullianus dixit mulieres adijcere ad pondus sui moduli, quum crasso illo pane faciem onerarent. Recepta lectio defenditur Plauti auctoritate:

Venisti huc cum exornatis ossibus.

9 CANTVS *vicinis fruges traducit*] Recte exprimit verbum excantare duodecim Tabularum. Excantare fruges non est simpliciter incantare. sed e loco in locum carminibus traducere. Ouidius:

Nec seges ex aliis alios transibit in agros.

In nostro libro erat *deducit*, non *traducit*.

25 AT *Venus inuenit*] Lege *Inueniet*. cætera docebit Venus.

eo. CONCVMBERE) Lege *succumbere*, ex veteri scriptura. Catullus: A

Sed cuiuis quamuis potius succumbere fas est.

26 DVM *timet*) Omnino legendum, *Dum tumet.* ὀργᾷ.

eo. ET *teneros conserit vsque sinus*) Lucretius *-muliebria conserit arua.* & in Oraculo: *μὴ σπεῖρε τέκνων ἄλοκα δαιμόνων βίᾳ.* Locus hactenus non intellectus. ἐμοὶ δὲ τὰ ἀπόρρητα ἐκφέρειν δύστομα κνίδω.

29 NON *lapis hanc gemmaeque iuuant*) Lege:

Non lapis hanc, gemmaeque iuuent, quae frigore sola
Dormiet: & nulli sit cupienda viro.

ἡ μονοκοιτοῦσα αἰετα φροδίτης, καὶ ἄχαρις ἔστω.

Pag.99, 4 ET *faciem dempta pelle referre nouam*) Putabam nostro tempore tantum hoc incepisse. Sed, quantum video, non minus illae veteres lupae insaniebant, quam hae nostrae aetatis.

7 HEV *Marathum torques*) Lege: *Neu Marathum torque.* Et libro quarto: *Neu iuuenem torque-*

9 NON *illi sontica caussa est*) Liquida scriptura in nostro libro. θυήλατον πάθος, sonticam caussam vocabant. & B θυήλατον νόσον morbum sonticum. Festus: *Sontica caussa dicitur a morbo sontico, qui quid gerendum agere non permittit. Cato de Regis Attali vectigalibus.* Mox citat verba. In epitome Pauli: *Sonticum iustum.* Glossae Isidori: *Sonticus verax.* Glossae Graecorum: *Sonticus* ἀληθής.

10 SED *nimius luteo*) Scribe *luto -mutabit vellera luto.*

24 ILLIVS *credo tunc sonuisse pedes*) Scribe, *pedem*, vt est in prisca scriptura. Ab hoc pentametro duo disticha ex secundo libro huc retrahenda sunt:

Ah pereant artes, & mollia iura colendi.
Horrida villosa corpora veste tegam.
Nunc si clausa mea est, si copia rara videndi,
Heu miserum, laxam quid iuuat esse togam?

25 AH *pereant artes*) Quomodo superius iam dixit:

Quid prosunt artes, miserum si spernit amantem?

eod. ET *mollia iura colendi*) Verbum colere circa curam vestimentorũ. Iuuenalis: *- vel Thaida nullo Cultam palliolo -* Martialis *- Nec sic in Tyria sindone cultus eris.*

c

A Ouidius: *Cui color infelix? aut cui placuisse laborem?*
Ille mei cultus vnicus auctor abest.

26 HORRIDA *villosa corpora veste tegam*) Ita legendum, non *tegant*, vt in excusis, vbi etiam versum insititium inculcauerant. quia non videbant, quid volebat poeta, neque quo pertinebant hæc duo disticha. Ergo, inquit, hos amictus molles deponam. Sumpserat enim molles ornatus, quo placeret amicæ, vt supra iam dixit Tibullus:

Frustra iam vestes, frustra mutantur amictus.

Vt indubitata sit horum quatuor versuum in hunc locum restitutio.

29 DESISTAS *lacrimare puer*) Iam enim lacrimabundus dicebat:

Heu miserum, laxam quid iuuat esse togam.

31 ODERVNT *Pholoe*) Pudicam fuisse, & nemini patuisse etiam Horatius testatur.

- Cyrus in asperam
Declinat Pholoen. sed prius Appulis
Iungentur capreæ lupis
Quam turpi Pholoe peccet adultero.

Pa. 100, 11 FOEDERA *per diuos clam*) In nostro, IAM. Quod
B rectum est. quid tam sancte iurabas mihi, si iamiam mox peieraturus eras?

32 NEC *tibi celanti*) Non dicam quam vitiosa hæc sit lectio. neque iuueniliter vectabor in doctissimis viris reprehendendis, qui hoc loco emendando, aut interpungendo & se & lectorem diutissime torserunt. Excerpta illa seu eclogaria habebant egregie:

Nec tibi celandi spes sit peccare paranti.
Est deus, occultos qui vetat esse dolos.

Pentametrum simile illi apud Tragicum: ἔστι δίκης ὀφθαλμὸς, ὃς τὰ πάνθ' ὁρᾷ. Plane vitiosæ sunt editiones, quæ doctos viros in errorem impulerunt.

Pag. 101, 2 IPSE *Deus tacito permisit lene ministro*) Corruptus locus, vt & cæco apparet. Noster liber, *permisit leua ministro*. Lege, *vela*. Prouerbialiter permittere vela, tradere libidini, ac voluntati. Quod sane elegantissimum est, *Deus permisit ministro*, ἀνῆκεν τὸν θεράποντα. Nam de vino loquens Homerus hoc verbo vtitur super eadem sententia.

SEDERET *vt multo*] Prouerbium: In vino veritas. Nam vino vim adhiberi ait Horatius: A

Munitæque adhibe vim sapientiæ.

Munitos ostendit vocari, quos nondum vinum arcana foras efferre adegit. Sic Græci eos vocant *ἐμφρούρους*. quod ad verbum est munitos. Xenophon in Laconicis: *καὶ μὴν τὸ ὑπὸ οἴνου μὴ σφάλλεσθαι ἐπιμελεῖσθαι εἰδότας, ὅτι ἔνθαπερ ἐδείπνουν οὐ καταμενοῦσι, καὶ τῇ ὄρφνῃ ὅσα ἡμέρᾳ χρηστέον. οὐδὲ γὰρ ὑπὸ φανοῦ τὸν ἔτι ἔμφρουρον ἔξεστι πορεύεσθαι.* Ita videmus in Horatio esse penum abstrusæ Græcarum venustatum copiæ.

16 QVID. *faceres*) Magis placet scriptura libri nostri, *Quid facerem?*

28 TV *procul hinc absis*) Hanc chriam in gnomen conuertunt Eclogaria illa:

Sit procul a nobis, formam cui vendere cura est.

Pa.102, 8 ILLA *queat nullam*] Recta est scriptura in nostro: *Illam nulla queat melius consumere noctem.*

27 FIXA *notet casus aurea palma meos*] Ego suspicor legendum *aurea lamna*. Nam in lamina, non in palma eos notare potuit. Deinde nulla est hic victoria, vt palma opus sit, sed est tabella *ἀναθηματική* tanquam naufragiũ euaserit. B

Pag.103, 1 QVIS *fuit horrendos*] Eiusdem argumenti cum fine primæ huius libri Elegiæ. Nam detestatur bella, quia inuitabatur a Messala ad expeditionem in orientem. Vnde ait: *Nunc ad bella trahor.*

5 AT *nihil ille miser meruit*] Melius, meo iudicio, Eclogaria: *Forsan & ille nihil meruit.*

24 POSTQ. *comes purum filia parua fauum*] Ouidius:

Porrigit incisos filia parua fauos.

26 HOSTIAQ. *e plena*] Larum victima familiaris & compitalitia, porcus. Propertius:

Parua saginati lustrabant compita porci. Nihil est integrius hoc loco, quem tamen docti viri mancum clamant.

25 HVNC *pura*] Scribe *Hanc*, vt est in manuscripto. Hanc victimam scilicet.

29 SIC *placeam vobis*) o Lares. Quare frustra hic desiderari aliquid suspicantur.

Pag.104, 5 SPIDERIO *percussisque genis*] Liber scriptus, *percissisque*. Scribe: Percisis. *Os tibi percisum est.* Martialis & Plautus.

A 17 PACE *bidens vomerque vigent*] Excerpta, *nitet. splendescere vomer uratro.* Virgil. Marcus Cato in oratione ad filium: *Vir bonus est, Marce fili, colendi peritus, cuius ferramenta splendent.*

18 RVSTICVS *e lucoque vehit*] Nihil muto. Poterat tamen legi:

Rusticus elucoque vehit malesobrius ipse, &c.

Malesobrius eluco. Elucus, ἑωλοκρασία. Tertullianus: *ab eluco defensitare.* Vide Gellium libro decimo sexto, capite duodecimo.

23 FLET *teneras subtusa genas*] Lego, *subfusa.* Virgilius:

Tristior, & lacrimis oculos subfusa nitentes.

Facile diuinatu, quare pudicitia expugnata erubescat. Poterat etiam legi, *obtusa.* obtusum os, est verberatū. Lucillius:

Obtuso ore pugil, piscinensis, reses -

Sed prior lectio melior.

30 SIT *satis ornatas*] Noster liber, *Sit satis ornatus dissoluisse comæ.* satis sit, destruxisse suggestum comæ.

B

IN LIBRVM SECVNDVM ALBI TIBVLLI.

Pag. 105, 7 QVISQVIS *adest valeat*] Lege, *faueat.* Alibi:

Quisquis ades, lingua, vir mulierque, faue.

14 PLENA *coronato stare boues*) Excerpta,

Plena coronato vertice stare boues.

Pag.106, 3 TVM *nitidus plenis confisus rusticus agris*) Profecto hic est spurium nescio quid in voce AGRIS. Ego censeo legendum, *areis,* per synæresin. Quod quam melius sit, quam id, quod editum est, nemo non videt. Nam hoc vult: quemadmodum pro nouis frugibus ambaruale sacrificium fit: ita pro collectis alterum fit plenis scilicet areis. & bene NITIDVM: quasi epulis functum. Horatius:

Me pinguem & nitidum bene curata cute vises.

6 EXTRVET *arte casas*) Repone veterem scripturam,

ante. Sic alibi: - *& festas extruet ante Cespitibus mensas.* A

9 NVNC *mihi fumosos*) Hoc ὑπονοθεύω. Sed nos legimus:

Nunc mihi nunc fumos veteris proferte Falernos

Consulis - - *Fumos Falernos*, hoc est vina quæ fumum bibere sunt instituta, vt loquitur Horatius:

Amphoræ vinum bibere institutæ.

Vnde recte ea vina fumos vocabant.

13 SED *bene Messalam*) Ouidius:

Et bene te, bene me patriæ pater, optime Cæsar.

Melius tamen, *Et bene Messala.* Ouidius:

Et, bene, dic dominæ, bene cum quo dormiet illa.

Tamen vtrumque admitti potest: neque vtrouis modo legas, magnopere laboro.

16 ET *magna intonsis gloria victor ades*) Mendum est in hac lectione. Nam quid est, *intonsis?* Non dubito Tibullum scripsisse:

Et magna intonsis gloria victor auis

Huc ades. - - Nam scriptum erat, *abis.* ex quo fecerant, *ades.* Ouidius:

Hoc apud intonsos nomen habebat auos. B

Pag. 107, 1 AGRICOLA *adsiduo primum satiatus*) Lego, *Lassatus* - -

6 DVXIT *ab arte choros*) Legendum, *ab arce.* intelligit ἄστυ Atheniensium. Primum chori in oppido introducti, a quo ἀστικοὶ ἀγῶνες. qui Baccho fiebant. propterea hic mentio Bacchi. qui Aristophanem & veteres Grammaticos, item incomparabiles patris mei Poetices commentarios legit, nunquam mirabitur, quare Bacchi mentio hic iniecta est. Non enim aduerterunt Tibullum hic initia Tragœdiæ ordiri. præsertim quum hircum datum in præmium dicat, a quo τραγῳδία dicta. Hoc enim est, quod subiungit:

Huic datus e pleno memorabile munus ouili

Dux pecoris hircus. duxerat hircus oues.

8 DVXERAT *hircus oues*) Ita olim adolescentes emendauimus. Pausanias Arcadicis: ταῖς δὲ ποίμναις ἡγεμόνες τῆς πορείας ἦσαν αἶγες. κατοιάδας οἱ ποιμένες ὀνομάζουσιν αὐτάς.

16 ET *appulso tela sonat latere*) Lege, *& appluso tela sonant*

A *latere. applußo* pro apploſo. T*ela* numero plurali ſunt iſtonis inſtrumenta. Valerius Flaccus libro tertio:

Dat pictas auro, atque ardentes murice veſtes.
Quas rapuit telis formoſa vocantibus auſtris
Hypſipyle -- De hoc & libro primo diximus.

32 ET *procul ardentes hinc precor*] Liber noſter, *hinc procul.* eſt enim *procul procul.* Supra, *Stet procul, aut alia ſtet procul ante via. procul procul eſte profani.* ἑκὰς ἑκὰς ὅστις ἀλιτρός. Callimachus.

Pag.108, 3 AVT *etiam ſibi quiſque palam*] Mirum hanc veteribus ſuperſtitionem fuiſſe, vt non niſi taciti vota conciperent. Infra:

Optat idem iuuenis, quod nos, ſed tutius optat.
Nam pudet hæc illum dicere vota palam. Item:
Illa aliud tacita iam ſibi mente rogat. Martialis:
Si quis erit recti cuſtos, imitator honeſti,
Et nihil arcano qui roget ore deos. In Satyra:
At bona pars populi tacita libabit acerra. Item:
Haud cuiuis promptum eſt, murmur tacitoſque ſuſurros
B *Tollere de templis, & aperto viuere voto.*

21 IAM *reor hoc ipſos edidiciſſe deos*] Pendet a ſuperiori animaduerſione. quod taciti vota illa immurmurarent.

30 HVC *veniat natalis auis*] Auis eſt cornix, quam concordiæ ſymbolum veteres in nuptijs inuocabant. Quod conuenit ei, quod iam dixit:

Flauaque coniugio vincula portet amor.

Ælianus de animalibus: ἀκούω δὲ τοὺς πάλαι καὶ ἐν τοῖς γάμοις μετὰ τὸν ὑμέναιον τὴν κορώνην καλεῖν, σύνθημα ὁμονοίας τοῦτο τοῖς συνιοῦσιν ἐπὶ παιδοποιΐᾳ διδόντες. Natalem dixit a Iunone quæ Natalis eſt dea, & nuptialis, & cuius ea ales in tutela eſt. vnde & Monetula congenera eius auis dicitur, quia Iuno Moneta cognominatur. Iuno igitur καὶ γενέθλιος καὶ γαμήλιος θεά.

Pag.109. poſt verſ. 14 IPSE *deus ſolitus ſtabulis*] Vt Tibullus hos quatuor verſus vnquam fecerit? vt hac barbarie ille ſe contaminarit? Minime gentium. apage apage iſta ſterquilinia ab hoc puro ſacello. Quos verſus vt ego ſubdititios eſſe facile odoratus ſum, ita miror a doctis viris, qui

hunc poetam adeo triuerunt, hoc nunquam animaduersum esse. Quare eos audacter deleas licet, vt illuc, vnde malum pedem tulerunt, redeant, & eos rupices magistri in suis scholis misellam iuuentutem doceant. Eos autem huc inculcarant, qui putabant sensum abruptum esse. at quam bene eum suis egregijs illis versibus continuarint, ipsi viderint. Nam sane Tibullus nunquam scripsit versus ὑποσολοίκους, βαρβαρίζοντας, καὶ ἀνακολούθους. A

32 FABVLA *sit mauult quam sine amore deus*] Post hoc pentametrum iungendum est illud cum sex sequentibus distichis, AT TIBI DVRA SEGES. Nam quatuordecim illa disticha interiecta alio pertinere docebimus antequam hunc secundum librum e manibus amittamus.

Pag. 110, 1 AT *tibi dura seges Nemesim quæ abducis ab vrbe*] QVAE non QVI legendum esse vetus scriptura docet. Nam quod docti viri censent absurdum *terra* hic legi, quum sit idem, inquiunt, cum segete, vnde pro *terra*, *tecta* legunt: quum igitur ita censeant, sciant illi nihil mutandum esse. Nam recte dicitur, O seges, terra persoluat tibi nulla semina. Quid enim absurdum hic inuenerint, quod eorum eruditas aures offendat, non video. Nam seges & B pro terra sata, vt apud Virgilium, & pro aruo, vt apud eundem ponitur, & apud Ennium Ecuba:

Et si in segetem sunt deteriorem datæ
Fruges, tamen ipsæ suapte natura enitent.

Poeta enim Græcus, vnde ipse suam mutuatus est Tragœdiam, antea dixerat:

-- οὔκουν δεινὸν, εἰ γῆ μὲν κακὴ
τυχοῦσα καιροῦ θεόθεν, εὔσταχυν φέρει
χρηστὴ δ' ἁμαρτοῦσ', &c.

Et eadem locutio est, vt Lucretiana illa, qua dicitur *Matuta ferre auroram*, & *Tiberis ire amne placido*. Sane pudet me in re tam clara immorari. Sed quem non remoratura erant ista, quum illa doctis viris negotium ac molestiam pepererint?

4 TV *quoque deuotos*] Deuotos, καταράτους.

14 IANVA *si fas est*] Duo sequentia disticha quo pertinerent, iam a nobis copiose discussum est. Nam vt huc in-

A truderentur, ea caussa fuit, quod in illis mentio est ianuæ clausæ. quare propter similitudinem rei, quia & hic quoque ianuæ mentio est, hunc locum illi deberi ariolati sunt homines elegantia temporum suorum digni.

IN DVCITE. *ad imperium*] Claudit Elegiam. Vincla intelligit compedes, in quibus serui opus rusticum faciebant. Non nescis qui sint compediti serui Columellæ.

22 SEV *quid peccauimus, vror*] Repone, vt in antiqua scriptura, *vrit.*

31 ILLA *caua precium*] caua manus, κοίλη. Aristophanes ἔμβαλε κοίλῃ.

Pag.111, 8 AVT *rapiam suspensa sacris insignia fanis*] Interpolatitia sunt. Scriptura vetus ita postulat: *suspensa focis insignia sacris.* Alibi:

Num feror incestus sedes adiisse Deorum,
Sertaque de sanctis deripuisse focis?

16 HINC *clauem ianua*) Charisius *clauim.*

28 SEV *veniat tibi mors, neque erit*) Lego, *neque sit.*

Pag.112, 9 THESSALA *terra gerit*) Malo, *genit.*

B 25 TIBI *deditus augur*) Liber scriptus, *debitus.* Horatius,

Debitæ nymphis opifex coronæ. καθιερωμένης.

Pag.113, 2 ET *captos sustinuisse*) *Raptos* legendum docet historia.

5 NONDVM *fundauerat*) Vetus scriptura, & primæ editiones *formauerat.* Formæ architectonicæ quomodo dicantur vide in Ausonianis lectionibus.

9 LACTE *madens illic*) Nimirum quia pastorales Dij lacte spargebantur. Supra:

Et placidam soleo spargere lacte Palem.

12 FISTVLA *sacra Deo*) *Aut arguta sacra pendebit fistula pinu.* Virgil.

13 CVI *semper decrescit arundinis ordo*) Ouidius:

- nam ponit in ordine pennas
A minima ceptas longam breuiore sequente,
Vt cliuo creuisse putes. sic rustica quondam
Fistula disparibus paulatim surgit acutis.

16 EXIGVVS *pulla*) Lege *pulsa.* Propertius - *Lernæ pulsa tridente palus.* Virgilius - *Asia longe Pulsa palus* -

21 IMPIGER *Aenea*) Veteres editiones, & liber scri-

ptus hic alius Elegiæ principium facit. quod ſequi, niſi A
ſtolidi ſumus, viſum non eſt. Nam, vt alia taceam, quid habebant in animo illi, qui ita ex vna duas elegias fecerunt, qui non viderint claudi inuocatione Phœbi hanc Elegiam, vt ab eadem incepta eſt? Ridiculum ergo, & puerile ex vna duas efficere, quum aliter ne ſententiæ quidem tenor conſtet.

23 IAM *tibi Laurentes adſignat*) Poſt hoc diſtichon inſerendum illud, TROIA QVIDEM TVM SE MIRABITVR. Nunc quæ ſit eius ſententia manifeſtum eſt. at in illis ſedibus, quas illi editiones & ſcripti proxime ætatem auorum noſtrorum libri aſſignarunt, quid ſibi velit, equidem iuxta, vt inquit ille, cum ignariſſimis ſcio. *Vos ergo*, hoc eſt, o Aenea. Virgilius:

Vos o Calliope precor adſpirante canenti.

Legendum vero *longa via*, non *longam viam*. *& ſibi dicet*

Vos bene tam longa conſuluiſſe via.

Dicet vos bene conſuluiſſe ſibi tam longa via.

Pag. 114, 16 IACTAVIT *fuſas & caput ante comas*) Inepte. quaſi potuerit alterum ſine altero. Sed legendum:

Iactauit fuſa ſet caput ante coma. B

Set pro *ſed* dedit anſam errori. Hæc, inquit, dixit abreptitia illa, ſed non prius inuocato Phœbi numine, quam effuſa coma caput iactaret. Nam fanaticorum hic erat mos, vt capillum funderent. Plautus:

Hariolus fiam: capillum promittam.

17 QVICQVID *Marpeſia*) Per duplex ſſ, μαρπησσία. Eam cũ Herophila eandem faciunt Græci, quũ Marpeſſia ſit cognomẽ a patria Marpeſſo vico Troadis. qua de re cui magis, quam ipſi Herophilæ credemus ita de ſe canenti?

εἰμὶ δ' ἐγὼ γεγαυῖα μέσον θνητοῦ τε θεᾶς τε,
νύμφης δ' ἀθανάτης, πατρὸς δ' αὖ κητοφάγοιο
μητρόθεν Ἰδογενής. πατρὶς δέ μοι ἐστὶν ἐρυθρὴ
Μάρπησσος, μητρὸς ἱερή, ποταμὸς δ' Ἀϊδωνεύς.

Quare videntur quidam in hoc decepti in eandem culpam Tibullum induxiſſe. Amaltheam vero quidam Cumanam faciunt, quam vocatam aiunt Δημώ. Quam quum Virgilius Δημοφίλην appellat, non diuerſum nomen illi

imponit. Nam δημὼ decurtatum ex δημοφίλη, vt περσὼ ex περσεφόνη, συρακὼ apud Epicharmum ex συράκουσα. Quæ ſunt Tarentini & Sybaritici, atque adeo propterea Cumani idiomatis. Nam eatenus magna Græcia.

18 HEROPHILE) Sacerdos Sminthei Apollinis fuit, in cuius luco ſepulta fuit. vt oſtẽdebat epigrãma epitaphij:

ἅδ' ἐγὼ ἁ φοίβοιο σαφηγορὶς εἰμι σίβυλλα
τῷ δ' ὑπὸ λαϊνέῳ σάματι πυθομένα,
παρθένος αὐδάεσσα τὸ πρίν. νῦν δ' αἰὲν ἄναυδος
μοίρᾳ ὑπὸ στιβαρῇ τὴν δὲ λαχοῦσα πέδην.
ἀλλὰ πέλας νύμφαισι, καὶ ἑρμῇ τῷ δ' ὑπόκειμαι
μοῖραν ἔχουσ' ἑκάτω τῆς τότ' ἀνακλοείης.

19 QVASQVE *Albana*] Liber noſter, *Quodque Albana:* quod retinebis. Illud QVOD creberrimum in ea ſignificatione Plauto, *Quod ille dicat, periiſti. Albuna* autem, non *Albana* legendum. eadem eſt Albuneæ.

eo. SACRAS *tiberis per flumina ſortes*] Male hic quidam *Tiburs* pro *Tiberis*. Albuna detulit libros vaticinos Tarquinio. quas ſortes vocat nunc. Ita Tireſias apud Euripidem Phœniſſis:

κλήροις τε μοι φύλασσε παρθένῳ χερὶ,
οὓς ἔλαβον οἰωνίσματ' ὀρνίθων μαθὼν
θάκοισιν ἐν ἱεροῖσιν, οὗ μαντεύομαι.

Interpres, οἱ γὰρ οἰωνοσκόποι ἐν δέλτοις ἐσημειοῦντο τὰς πτήσεις, ἵνα διὰ μνήμης ἄγοιεν.

22 MVLTVS *vt in terras*] Noſter, *Multus & in terra.* Lege etiam, *deplueret*, non *depluerit*.

Pa.115,10 OSCVLA *compreſſis*) Vetus mos ſcribẽdi *compreſſis*, pro *comprenſis*, vt COSS. pro *Conſules*, CESS. pro *Cenſoribus* apud Varronem. *auribus* autem pro *naribus* emẽdaſſe olim, teſtaretur, ſi viueret Canterus, cui olim adoleſcens ego id indicaram cum teſtimonio Ariſtophanis, quo ille nititur.

15 AVT *e veſte ſacris*] Lege ex veteri libro,

Aut e veſte ſua tendent vmbracula ſertis
Vincla -- ſertæ, quæ eſſent diximus apud Varronem in prouerbio ſertam ducere. Nam ſertæ ſunt hic & ibi τὰ χοινία. Intelligit autem trichilas, de quibus olim in

tuniculam poneret quotidie, vt vieret torum, denique etiam suis manibus lanea tracta ministrasset infectori. Ab ea similitudine in panificio tractæ dicuntur, vt apud Catonem, & Athenæum. Putare est prisca lingua purgare, vt nemini paulo humaniori ignotum est. Putare lanam Græci dicunt κροκοδύζειν. Philætius poeta: - *κροκοδύζουσαν αὐτὴν κατέλαβον.* Grãmatici exponunt, ἐκλέγουσαν τὸ τραχὺ τοῦ ἐρίου. Latini Carrere. Plautus Menæchmis: A

Inter ancillas sedere iubeas, lanam carrere.

Ab eo carduus, quia aptus carrendæ lanæ. & carmen, instrumentum ferreum ad carrendum lanam. Lucretius libro quarto:

Semper enim noua se radiorum lumina fundunt,
Primaque dispereunt, quasi marcine lana trahatur.

Ita habent meliores Codices. Lege *carmine*, inuersis literis. A quo verbum Carminare. Aliud carmen a canendo. aliud carmen a carrendo. Carmen instrumentum hoc lanificum intelligit Iuuenalis:

Qui docet obliquo lanam deducere ferro.

Putare igitur lanam, est κροκοδύζειν. Titinnius Fullon. B

Date pensam lanam. qui non reddet temperi
Putatam recte, facite vt multetur malo.

16 TOT *mala ferre senem*] Senex mulier. Pomponius in epigrammatio:

Nam vere pusus tu, tua amica senex.

& Cicero dixit *famam senem.*

24 HVNC *fore Aquitanas posset qui fundere*) In nostro, *Spargere.*

25 QVEM *tremeret forti milite victus Atax*] Nusquam inuenies Galliam Narbonensem aliquid mouisse eo tempore, vt opus fuerit Augusto Messalam in eas partes mittere. Deinde Aquitanas gentes tantum vicisse ait. Item alibi Gentis Aquitanæ victorem appellat. non est dubium, quin amplior futura esset gloria triumphi, si de vniuersa Gallia triumphasset, non de parte tantum Aquitania. Citauimus in Catalecta inscriptionem, quam Itali nobis typis excuderunt: M. VALERIVS M. F. M. N. MESSALA A. DCCXXVI. CORVINVS PROCOS. EX GALLIA VII. K. APR. At, si illa vera est, neque commentitia, ex

Gallia

Galliá profecto interpretandum est, Aquitania. Nam tum Narbonensis non vocabatur Gallia. Quid ergo? Ego puto mendum esse in voce *Atax*, & legendum *Atur*. de Ature vel Atyro fluuio Nouempopulaniæ nostræ, qui nauigiorum etiam grauium patiens est, satis in lectionibus Ausonianis diximus. Et profecto ea est vera lectio. Ipse Atur ex montibus Pyreneis fluẽs in Tarbellis supra Aquas Tarbellicas Oceano Tarbellico excipitur. eius fluuij nos pene caput in Bigerronibus vidimus. Quin etiam sententiam nostram confirmat ipse, quum Tarbellam Pyrenem testem militiæ suæ laudat. In eo enim tractu est fluuius ille. At de Atace nugæ profecto. Sed id nomen, quia cuiuis obuium erat, pro eo, quod minus vulgatum iam tum erat, substitutum est. Noster codex autem habebat *Attas*. At in veteribus libris *u* pro *a*, & *r* pro *x* non raro poni sciunt, qui earum literarum studiosi sunt.

26 NOVOS *pubes Romana triumphos*] Mirum de hoc Aquitanico bello nihil in veterum monimentis proditum extare.

29 PORTABIT *niueis*] Vitium librarium *b* pro *u*. *Portauit* enim debuerant scribere.

30 NON *sine me est tibi partus honos tua bella Pyrene*] Iam monuimus *Tarbella Pyrene* legendum. vt qui de eo dubitarit, dignus sit, qui nunquam Chorographos & Geographos legat.

32 TESTIS *Arar*] Arar vicinus finibus priscæ Aquitaniæ, Rhodanus etiam proxime ab ipsis finibus aberat. Nam sane illæ gentes, quæ Rhodano continebantur, nihil tum turbabant, neque de illis Messalam triumphasse vnquam mihi persuadebo.

Pag. 96, 1 CARNOTI *& flaui*] Noli dubitare quin legendum sit:

Carnuti & fluuii cærula lympha Liger.

Vt Tiberis Tuscus amnis dicitur, ita Ligerim Carnutum fluuium vocat. fines autem Carnutorum secat Liger. quod nemini dubium est, nisi ei, qui omnino ἀγεωγράφητος sit. Cæruleum vocat, hoc est æquoreum, quia Oceanum intrat per se, & æstuaria efficit. Nam cæruleus est æquoreus. Iuuenalis: *Illic cæruleos, hic piscem fluminis.*

i.j.

2 AT *te Cydne canam*] Sperat alium triumphum Messalæ ex Isauria, in qua tum belligerabat Messala. Nam supra dixit: A

Ille licet Cilicum victas agat ante cateruas.

5 FRIGIDVS *intonsos taurus arat*] *Taurus* synecdochicos pro ipsis incolis. Cilicas altera synecdoche pro Cilicia. Ouidius:

Cretes nutrito terra superba Ioue.

Qui legunt *alat*, profecto hæc considerare debebant, vt taceam, quod *alat* subiunctiuus non conuenit hic. Sed, ni fallor, hypallage est, *Taurus arat Cilicas*, pro, Cilices arant Taurum. Virgilius: *Talem diues arat Capua* -

7 ALBA *Palæstino sancta columba Syro*] Noster codex legit *suo*, non *Syro*. & recte. neque enim Celta Gallus dicitur, neque Romanus Latius. Sic nec Syrus Palæstinus.

51 CRVRA *licent dura compede pulsa*] Noster:

Crura licet dura cuspide multa sonent.

sed τὸ *cuspide* natum ex vitiosa scribendi consuetudine, *cumpide*, cumpis, cumpidis. *Multa* autem pro, *pulsa*, verum est. Ita supra: *Illa quidem iam multa negat.* Idem est ἀρχαϊσμός. B

Pag. 97, 1 LENIS *& aptus amor*] Noster: *& leuis aptus amor.*

6 HVC *ades & centum ludos*] Virgilius:

Centum quadriiugos agitabo ad flumina currus.

8 ILLIVS *e nitido*) *Illius*, Genij. Alibi:

Ipse suos Genius adsit visurus honores,
Cui decorent sanctas mollia serta comas.
Illius puro distillent tempora nardo,
Atque satur libo sit, madeatque mero.

10 TIBI *dum thuris*] *Tibi dem*. liber noster. Ouidius:

Libaque dem pro te genitale notantia tempus.

14 NON *taceam*) *Nec taceant*, liber noster, id est liberi tui.

21 CANDIDIOR *semper candidiorque*] *Candidior candidiorque*, vetus locutio. Apuleius Milesiæ fabulæ libro octauo: *Nonnunquam etiam cœna poculoque communi carior cariorque factus.* Silius libro decimoquinto:

- consul ouans maior maiorque videri.

Græcanica loquutio. Xenophon: ὁ δὲ ὄχλος πλείων καὶ

A πλείων ἐπέῤῥει. Sic *magis magis* Græcum est. Eupolis:

πῶς Ζεὺς μὲν ἐπινέφει τὸ πρῶτον ἡσύχως

Ἔπειτα μᾶλλον μᾶλλον - -

Pag. 98, 1. QVID *fuco splendente genas ornasse*] Fucus erit sandix, & cerussa. Sed optima illa excerpta habebant *succo*, non *fuco*. Ego puto legendum:

Quid succo splendente genas onerasse?

Succus splendens est crassius sputum ex madido pane, vt ius collyricum, cuius illitu genis splendorem conciliabant. Tertullianus de cultu mulierum: *Ad mensuram neminem sibi adiicere posse pronunciatum est. Vos plane adiicitis ad pondus, collyridas quasdam, sputorum vmbilicos ceruicibus astruendo.* Collyridas vocat a succo crassiore. vnde offas etiam vocat Iuuenalis:

Sed quæ mutatis inducitur, atque fouetur
Tot medicaminibus, coctæque siliginis offas
Accipit, & madidæ, facies dicetur, an vlcus?

Ex pane enim siligineo id fiebat. Idem:

Et pressum in facie digitis extendere panem.

B Suetonius in Othone: *Quin faciem quotidie rasitare, ac pane madido linere consuetum. idque instituisse a prima lanugine, ne barbatus vnquam esset.* sputum autem Tertullianus vocat tenue corium, aut crustam, quæ ex illo tectorio inducebatur. Martialis: *Hoc linitur sputo Iani caryota Calendis.* *sputo*, corio tenui. sputi vmbilicos, bullas & pompholygas illius crustæ. Recte autem *onerasse genas*. Vnde Tertullianus dixit mulieres adijcere ad pondus sui moduli, quum crasso illo pane faciem onerarent. Recepta lectio defenditur Plauti auctoritate:

Venisti huc cum exornatis ossibus.

9. CANTVS *vicinis fruges traducit*] Recte exprimit verbum excantare duodecim Tabularum. Excantare fruges non est simpliciter incantare. sed e loco in locum carminibus traducere. Ouidius:

Nec seges ex aliis alios transibit in agros.

In nostro libro erat *deducit*, non *traducit*.

25 AT *Venus inuenit*] Lege *Inueniet*. cætera docebit Venus.

co. CONCVMBERE) Lege *succumbere*, ex veteri scriptura. Catullus: A

Sed cuiuis quamuis potius succumbere fas est.

26 DVM *timet*) Omnino legendum, *Dum tumet*. ὀργᾷ.

eo. ET *teneros conserit vsque sinus*) Lucretius - *muliebria conserit arua*. & in Oraculo: *μὴ σπεῖρε τέκνων ἄλοκα δαιμόνων βίᾳ*. Locus hactenus non intellectus. *ἐμοὶ δὲ τὰ ἀπόρρητα ἐκφέρειν δύσουα κιίδω.*

29 NON *lapis hanc gemmæque iuuant*) Lege:

Non lapis hanc, gemmæque iuuent, quæ frigore sola
Dormiet: & nulli sit cupienda viro.

ἡ μονοκοιτοῦσα αἰεπαφρόδιτος, καὶ ἄχαρις ἔστω.

Pag. 99, 4 ET *faciem dempta pelle referre nouam*) Putabam nostro tempore tantum hoc incepisse. Sed, quantum video, non minus illæ veteres lupæ insaniebant, quam hæ nostræ ætatis.

7 HEV *Marathum torques*) Lege: *Neu Marathum torque*. Et libro quarto: *Neu iuuenem torque* -

9 NON *illi sontica caussa est*) Liquida scriptura in nostro libro. *θεήλατον πάθος*, sonticam caussam vocabant. & *θεήλατον νόσον* morbum sonticum. Festus: *Sontica caussa dicitur a morbo sontico, qui quid gerendum agere non permittit. Cato de Regis Attali vectigalibus*. Mox citat verba. In epitome Pauli: *Sonticum iustum*. Glossæ Isidori: *Sonticus verax*. Glossæ Græcorum: *Sonticus ἀληθής*. B

10 SED *nimius luteo*) Scribe *luto* - *mutabit vellera luto*.

24 ILLIVS *credo tunc sonuisse pedes*) Scribe, *pedem*, vt est in prisca scriptura. Ab hoc pentametro duo disticha ex secundo libro huc retrahenda sunt:

Ah pereant artes, & mollia iura colendi.
Horrida villosa corpora veste tegam.
Nunc si clausa mea est, si copia rara videndi,
Heu miserum, laxam quid iuuat esse togam?

25 AH *pereant artes*) Quomodo superius iam dixit:

Quid prosunt artes, miserum si spernit amantem?

eod. ET *mollia iura colendi*) Verbum colere circa curam vestimentorũ. Iuuenalis: - *vel Thaida nullo Cultam palliolo* - Martialis - *Nec sic in Tyria sindone cultus eris.*

A Ouidius: *Cui color infelix? aut cui placuisse laborem?*
Ille mei cultus vnicus auctor abest.

26 HORRIDA *villosa corpora veste tegam*) Ita legendum, non *tegant*, vt in excusis, vbi etiam versum insititium inculcauerant. quia non videbant, quid volebat poeta, neque quo pertinebant hæc duo disticha. Ergo, inquit, hos amictus molles deponam. Sumpserat enim molles ornatus, quo placeret amicæ, vt supra iam dixit Tibullus:

Frustra iam vestes, frustra mutantur amictus.

Vt indubitata sit horum quatuor versuum in hunc locum restitutio.

29 DESISTAS *lacrimare puer*) Iam enim lacrimabundus dicebat:

Heu miserum, laxam quid iuuat esse togam.

31 ODERVNT *Pholoe*) Pudicam fuisse, & nemini patuisse etiam Horatius testatur.

- Cyrus in asperam
Declinat Pholoen. sed prius Appulis
Iungentur capreæ lupis
Quam turpi Pholoe peccet adultero.

Pa.100, 11 FOEDERA *per diuos clam*) In nostro, IAM. Quod B rectum est. quid tam sancte iurabas mihi, si iamiam mox peieraturus eras?

32 NEC *tibi celanti*) Non dicam quam vitiosa hæc sit lectio. neque iuueniliter vectabor in doctissimis viris reprehendendis, qui hoc loco emendando, aut interpungendo & se & lectorem diutissime torserunt. Excerpta illa seu eclogaria habebant egregie:

Nec tibi celandi spes sit peccare paranti.
Est deus, occultos qui vetat esse dolos.

Pentametrum simile illi apud Tragicum: ἔστ δίκης ὀφθαλμὸς, ὃς τὰ πάνθ᾽ ὁρᾷ. Plane vitiosæ sunt editiones, quæ doctos viros in errorem impulerunt.

Pag.101, 2 IPSE *Deus tacito permisit lene ministro*) Corruptus locus, vt & cæco apparet. Noster liber, *permisit leua ministro*. Lege, *vela*. Prouerbialiter permittere vela, tradere libidini, ac voluntati. Quod sane elegantissimum est, *Deus permisit ministro*, ἀνῆκεν τῷ θεράποντι. Nam de vino loquens Homerus hoc verbo vtitur super eadem sententia.

Pag.104, 5 [illegible] *percussisque genis*] Liber scriptus, *percissisque*. Scribe: *Percisis*. *Os tibi percisum est*. Martialis & Plautus.

A 17 PACE *bidens vomerque vigent*] Excerpta, *nitet. splendescere vomer aratro*. Virgil. Marcus Cato in oratione ad filium: *Vir bonus est, Marce fili, colendi peritus, cuius ferramenta splendent*.

18 RVSTICVS *e lucoque vehit*] Nihil muto. Poterat tamen legi:

Rusticus elucoque vehit malesobrius ipse, &c.

Malesobrius eluco. Elucus, ἰωλοκρασία. Tertullianus: *ab eleuco defensitare*. Vide Gellium libro decimo sexto, capite duodecimo.

23 FLET *teneras subtusa genas*] Lego, *subfusa*. Virgilius:

Tristior, & lacrimis oculos subfusa nitentes.

Facile diuinatu, quare pudicitia expugnata erubescat. Poterat etiam legi, *obtusa*. obtusum os, est verberatũ. Lucillius:

Obtuso ore pugil, piscinensis, reses –

Sed prior lectio melior.

30 SIT *satis ornatas*] Noster liber, *Sit satis ornatus dissoluisse comæ*. satis sit, destruxisse suggestum comæ.

B

IN LIBRVM SECVNDVM ALBI TIBVLLI.

Pag. 105, 7 QVISQVIS *adest valeat*] Lege, *faueat*. Alibi:

Quisquis ades, lingua, vir mulierque, faue.

14 PLENA *coronato stare boues*) Excerpta,

Plena coronato vertice stare boues.

Pag.106, 3 TVM *nitidus plenis confisus rusticus agris*) Profecto hic est spurium nescio quid in voce AGRIS. Ego censeo legendum, *areis*, per synæresin. Quod quam melius sit, quam id, quod editum est, nemo non videt. Nam hoc vult: quemadmodum pro nouis frugibus ambaruale sacrificium fit: ita pro collectis alterum fit plenis scilicet areis. & bene NITIDVM: quasi epulis functum. Horatius:

Me pinguem & nitidum bene curata cute vises.

6 EXTRVET *arte casas*) Repone veterem scripturam,

ante. Sic alibi: - *& festas extruet ante Cespitibus mensas.* - A

9 NVNC *mihi fumosos*) Hoc ὑποπτεύω. Sed nos legimus:

Nunc mihi nunc fumos veteris proferte Falernos
Consulis - -

Fumos Falernos, hoc est vina quæ fumum bibere sunt instituta, vt loquitur Horatius:

Amphoræ vinum bibere institutæ.

Vnde recte ea vina fumos vocabant.

13 SED *bene Messalam*) Ouidius:

Et bene te, bene me patriæ pater, optime Cæsar.

Melius tamen, *Et bene Messala.* Ouidius:

Et, bene, dic dominæ, bene cum quo dormiet illa.

Tamen vtrumque admitti potest: neque vtrouis modo legas, magnopere laboro.

16 ET *magna intonsis gloria victor ades*) Mendum est in hac lectione. Nam quid est, *intonsis?* Non dubito Tibullum scripsisse:

Et magna intonsis gloria victor auis
Huc ades. - -

Nam scriptum erat, *abis.* ex quo fecerant, *ades.* Ouidius:

Hoc apud intonsos nomen habebat auos. B

Pag. 107, 1 AGRICOLA *adsiduo primum satiatus*) Lego,

Lassatus - -

6 DVXIT *ab arte choros*) Legendum, *ab arce.* intelligit ἄστυ Athenienſium. Primum chori in oppido introducti, a quo ἀστικοὶ ἀγῶνες. qui Baccho fiebant. propterea hic mentio Bacchi. qui Aristophanem & veteres Grammaticos, item incomparabiles patris mei Poetices commentarios legit, nunquam mirabitur, quare Bacchi mentio hic iniecta est. Non enim aduerterunt Tibullum hic initia Tragœdiæ ordiri. præsertim quum hircum datum in præmium dicat, a quo τραγῳδία dicta. Hoc enim est, quod subiungit:

Huic datus e pleno memorabile munus ouili
Dux pecoris hircus. duxerat hircus oues.

8 DVXERAT *hircus oues*) Ita olim adolescentes emendauimus. Pausanias Arcadicis: ταῖς δὲ ποίμναις ἡγεμόνες τῆς πορείας ἦσαν αἶγες. κατοιάδας οἱ ποιμένες ὀνομάζουσιν αὐτάς.

16 ET *appulso tela sonat latere*) Lege, *& appluso tela sonante*

A *latere. appluso* pro apploso. T*ela* numero plurali sunt istonis instrumenta. Valerius Flaccus libro tertio:

Dat pictas auro, atque ardentes murice vestes.
Quas rapuit telis formosa vocantibus austris
Hypsipyle -- De hoc & libro primo diximus.

32 ET *procul ardentes hinc precor*] Liber noster, *hinc procul.* est enim *procul procul.* Supra, *Stet procul, aut alia stet procul ante via. procul procul este profani.* ἑκὰς ἑκὰς ὅστις ἀλιτρός. Callimachus.

Pag. 108, 3 AVT *etiam sibi quisque palam*] Mirum hanc veteribus superstitionem fuisse, vt non nisi taciti vota conciperent. Infra:

Optat idem iuuenis, quod nos, sed tutius optat.
Nam pudet hæc illum dicere vota palam. Item:
Illa aliud tacita iam sibi mente rogat. Martialis:
Si quis erit recti custos, imitator honesti,
Et nihil arcano qui roget ore deos. In Satyra:
At bona pars populi tacita libabit acerra. Item:
Haud cuiuis promptum est, murmur tacitosque susurros
B *Tollere de templis, & aperto viuere voto.*

21 IAM *reor hoc ipsos edidicisse deos*] Pendet a superiori animaduersione. quod taciti vota illa immurmurarent.

30 HVC *veniat natalis auis*] Auis est cornix, quam concordiæ symbolum veteres in nuptijs inuocabant. Quod conuenit ei, quod iam dixit:

Flauaque coniugio vincula portet amor.

Ælianus de animalibus: ἀκούω δὲ τοὺς πάλαι καὶ ἐν τοῖς γάμοις μετὰ τὸν ὑμέναιον τὴν κορώνην καλεῖν, σύνθημα ὁμονοίας τοῦτο τοῖς συνιοῦσιν ἐπὶ παιδοποιΐᾳ διδόντες. Natalem dixit a Iunone quæ Natalis est dea, & nuptialis, & cuius ea ales in tutela est. vnde & Monetula congenera eius auis dicitur, quia Iuno Moneta cognominatur. Iuno igitur καὶ γενέθλιος καὶ γαμήλιος θεά.

Pag. 109. post vers. 14 IPSE *deus solitus stabulis*] Vt Tibullus hos quatuor versus vnquam fecerit? vt hac barbarie ille se contaminarit? Minime gentium. apage apage ista sterquilinia ab hoc puro sacello. Quos versus vt ego subditios esse facile odoratus sum, ita miror a doctis viris, qui

hunc poetam adeo triuerunt, hoc nunquam animaduersum esse. Quare eos audacter deleas licet, vt illuc, vnde malum pedem tulerunt, redeant, & eos rupices magistri in suis scholis misellam iuuentutem doceant. Eos autem hoc inculcarant, qui putabant sensum abruptum esse. at quam bene cum suis egregijs illis versibus continuarint, ipsi viderint. Nam sane Tibullus nunquam scripsit versus ὑποσολοίκους, βαρβαρίζοντας, καὶ ἀνακολούθους. A

32 FABVLA *sit mauult quam sine amore deus*] Post hoc pentametrum iungendum est illud cum sex sequentibus distichis, AT TIBI DVRA SEGES. Nam quatuordecim illa disticha interiecta alio pertinere docebimus antequam hunc secundum librum e manibus amittamus.

Pag.110,1 AT *tibi dura seges Nemesim quæ abducis ab vrbe*] QVAE non QVI legendum esse vetus scriptura docet. Nam quod docti viri censent absurdum *terra* hic legi, quum sit idem, inquiunt, cum segete, vnde pro *terra, tecta* legunt: quum igitur ita censeant, sciant illi nihil mutandum esse. Nam recte dicitur, O seges, terra persoluat tibi nulla semina. Quid enim absurdum hic inuenerint, quod eorum eruditas aures offendat, non video. Nam seges & pro terra sata, vt apud Virgilium, & pro aruo, vt apud eundem ponitur, & apud Ennium Ecuba: B

Et si in segetem sunt deteriorem datæ
Fruges, tamen ipsæ suapte natura enitent.

Poeta enim Græcus, vnde ipse suam mutuatus est Tragœdiam, antea dixerat:

— — οὔκουν δεινὸν, εἰ γῆ μὲν κακὴ
τυχοῦσα καιροῦ θεόθεν, εὖ στάχυν φέρει
χρηστὴ δ' ἁμαρτοῦσ', &c.

Et eadem locutio est, vt Lucretiana illa, qua dicitur *Matuta ferre auroram*, & *Tiberis ire amne placido*. Sane pudet me in re tam clara immorari. Sed quem non remoratura erant ista, quum illa doctis viris negotium ac molestiam pepererint?

4 TV *quoque deuotos*] Deuotos, καταράτους.

14 IANVA *si fas est*] Duo sequentia disticha quo pertinerent, iam a nobis copiose discussum est. Nam vt huc in-

A truderentur, ea caussa fuit, quod in illis mentio est ianuæ clausæ. quare propter similitudinem rei, quia & hic quoque ianuæ mentio est, hunc locum illi deberi ariolati sunt homines elegantia temporum suorum digni.

11 DVCITE *ad imperium*] Claudit Elegiam. Vincla intelligit compedes, in quibus serui opus rusticum faciebant. Non nescis qui sint compediti serui Columellæ.

22 SEV *quid peccauimus, vror*] Repone, vt in antiqua scriptura, *vrit.*

31 ILLA *caua precium*] caua manus, κοίλη. Aristophanes ἔμβαλε κοίλῃ.

Pag. 111, 8 AVT *rapiam suspensa sacris insignia fanis*] Interpolatitia sunt. Scriptura vetus ita postulat: *suspensa focis insignia sacris.* Alibi:

Num feror incestus sedes adiisse Deorum,
Sertaque de sanctis deripuisse focis?

16 HINC *clauem ianua*) Charisius *clauim.*

28 SEV *veniat tibi mors, neque erit*) Lego, *neque sit.*

Pag. 112, 9 THESSALA *terra gerit*) Malo, *genit.*

B 25 TIBI *deditus augur*) Liber scriptus, *debitus.* Horatius,

Debitæ nymphis opifex coronæ. καθιερωμένης.

Pag. 113, 2 ET *captos sustinuisse*) *Raptos* legendum docet historia.

5 NONDVM *fundauerat*) Vetus scriptura, & primæ editiones *formauerat.* Formæ architectonicæ quomodo dicantur vide in Ausonianis lectionibus.

9 LACTE *madens illic*) Nimirum quia pastorales Dij lacte spargebantur. Supra:

Et placidam soleo spargere lacte Palem.

12 FISTVLA *sacra Deo*) *Aut arguta sacra pendebit fistula pinu.* Virgil.

13 CVI *semper decrescit arundinis ordo*) Ouidius:

- nam ponit in ordine pennas
A minima ceptas longam breuiore sequente,
Vt cliuo creuisse putes. sic rustica quondam
Fistula disparibus paulatim surgit acutis.

16 EXIGVVS *pulla*) Lege *pulsa.* Propertius - *Lernæ pulsa tridente palus.* Virgilius - *Asia longe Pulsa palus -*

21 IMPIGER *Aenea*) Veteres editiones, & liber scri-

ptus hic alius Elegiæ principium facit. quod ſequi, niſi ſtolidi ſumus, viſum non eſt. Nam, vt alia taceam, quid habebant in animo illi, qui ita ex vna duas elegias fecerunt, qui non viderint claudi inuocatione Phœbi hanc Elegiam, vt ab eadem incepta eſt? Ridiculum ergo, & puerile ex vna duas efficere, quum aliter ne ſententiæ quidem tenor conſtet. A

23 IAM *tibi Laurentes adſignat*) Poſt hoc diſtichon inſerendum illud, TROIA QVIDEM TVM SE MIRABITVR. Nunc quæ ſit eius ſententia manifeſtum eſt. at in illis ſedibus, quas illi editiones & ſcripti proxime ætatem auorum noſtrorum libri aſſignarunt, quid ſibi velit, equidem iuxta, vt inquit ille, cum ignariſſimis ſcio. *Vos* ergo, hoc eſt, o Aenea. Virgilius:

Vos o Calliope precor adſpirante canenti.

Legendum vero *longa via*, non *longam viam*. - *& ſibi dicet*

Vos bene tam longa conſuluiſſe via.

Dicet vos bene conſuluiſſe ſibi tam longa via.

Pag. 114, 16 IACTAVIT *fuſas & caput ante comas*) Inepte. quaſi potuerit alterum ſine altero. Sed legendum:

Iactauit fuſas et caput ante coma. B

Set pro *ſed* dedit anſam errori. Hæc, inquit, dixit abreptitia illa, ſed non prius inuocato Phœbi numine, quam effuſa coma caput iactaret. Nam fanaticorum hic erat mos, vt capillum funderent. Plautus:

Hariolus fiam: capillum promittam.

17 QVICQVID *Marpeſia*) Per duplex ſſ, μαρπησσία. Eam cũ Herophila eandem faciunt Græci, quũ Marpeſſia ſit cognomẽ a patria Marpeſſo vico Troadis. qua de re cui magis, quam ipſi Herophilæ credemus ita de ſe canenti?

εἰμὶ δ' ἐγὼ γε, αὐτὰ μέσον θνητοῦ τε θεᾶς τε,
νύμφης δ' ἀθανάτης, πατρὸς δ' αὖ κητοφάγοιο
μητρόθεν ἰδογενής. πατρὶς δέ μοι ἐστὶν ἐρυθρὴ
μάρπησσος μητρὸς ἱερή, ποταμὸς δ' ἀίδωνεύς.

Quare videntur quidam in hoc decepti in eandem culpam Tibullum induxiſſe. Amaltheam vero quidam Cumanam faciunt, quam vocatam aiunt δημώ. Quam quum Virgilius δημοφίλην appellat, non diuerſum nomen illi

imponit. Nam δημὼ decurtatum ex δημοφίλη, vt περσὼ ex περσεφόνη, συρακὼ apud Epicharmum ex συράκουσα. Quæ ſunt Tarentini & Sybaritici, atque adeo propterea Cumani idiomatis. Nam eatenus magna Græcia.

18 HEROPHILE) Sacerdos Sminthei Apollinis fuit, in cuius luco ſepulta fuit. vt oſtēdebat epigrāma epitaphij:

ἅδ' ἐγὼ ἁ φοίβοιο σαφηγορείς εἰμι σίβυλλα
τῷδ' ὑπὸ λαϊνέῳ σάματι πυθομένα,
παρθένος αὐδάεσσα τὸ πρίν. νῦν δ' αἰὲν ἄναυδος
μοίρᾳ ὑπὸ στιβαρῇ τὴν δὲ λαχοῦσα πέδην.
ἀλλὰ πέλας νύμφαισι, καὶ ἑρμῇ τῷδ' ὑπόκειμαι
μοῖραν ἔχουσ' ἑκάτω τῆς τότ' ἀνακλοείης.

19 QVASQVE *Albana*] Liber noſter, *Quodque Albana*: quod retinebis. Illud QVOD creberrimum in ea ſignificatione Plauto, *Quod ille dicat, periiſti*. *Albuna* autem, non *Albana* legendum. eadem eſt Albuneæ.

20. SACRAS *tiberis per flumina ſortes*] Male hic quidam *Tiburs* pro *Tiberis*. Albuna detulit libros vaticinos Tarquinio. quas ſortes vocat nunc. Ita Tireſias apud Euripidem Phœniſſis:

κλήρους τέ μοι φύλασσε παρθένῳ χερὶ,
οὓς ἔλαβον οἰωνίσματ' ὀρνίθων μαθὼν
θάκοισιν ἐν ἱεροῖσιν, οὗ μαντεύομαι.

Interpres, οἱ γὰρ οἰωνοσκόποι ἐν δέλτοις ἐσημειοῦντο τὰς πτήσεις, ἵνα διὰ μνήμης ἄγοιεν.

22 MVLTVS *vt in terras*] Noſter, *Multus & in terra*. Lege etiam, *deplueret*, non *depluerit*.

a.115,10 OSCVLA *compreſsis*) Vetus mos ſcribēdi *compreſsis*, pro *comprenſis*, vt COS. pro *Conſules*, CESS. pro *Cenſoribus* apud Varronem. *auribus* autem pro *naribus* emēdaſſe olim, teſtaretur, ſi viueret Canterus, cui olim adoleſcens ego id indicaram cum teſtimonio Ariſtophanis, quo ille nititur.

15 AVT *e veſte ſacris*] Lege ex veteri libro,
Aut e veſte ſua tendent vmbracula ſertis
Vincla -- ſertæ, quæ eſſent diximus apud Varronem in prouerbio ſertam ducere. Nam ſertæ ſunt hic & ibi τὰ γωνία. Intelligit autem trichilas, de quibus olim in

Copam diximus. Quod verbum primi in Cæsare exsuscitauimus, quum antea id ignoraretur. Beroaldus tam felici stoliditate eo loco deprauando lusit, vt omnibus hactenus persuaserit quod volebat. quanquam scio quosdam adhuc inuentis frugibus βαλανηφαγεῖν· quod quidem per me faciant licet. Imo, si volunt, σπερμοφαγεῖν, me auctore faciant, censeo, modo μονοφάγοι id faciant. Nam me sane conuiuam non habebunt. A

27 TACEO *quum saucius annum*] Lego, *iaceo quum saucius,*

30 VERBA *potest*] Huc traducenda duo disticha, quæ in sequenti elegia ordine leguntur, ACER AMOR FRACTAS. Hoc enim continuandum cum ijs, quæ superius dixit:

Pace tua pereant arcus, pereantque sagittæ
Phœbe, modo in terris erret inermis Amor.

Quam enim apte nunc illa eo referentur? *Acer Amor, vtinam,* &c. Sane vbi hodie leguntur illi quatuor versus nec sibi nec alteri prodesse possunt.

Pag. 116, 8 MILES *io magna voce triumphe canet*] Sine dubio legendum *Canam.* Ipse ego miles canam. Tamen si receptam lectionem tueri volumus, id non sine magna verisimili caussa nobis licebit facere. B

11 SIC *tibi sint intonsi Phœbe capilli.*] Hæc manifesto ostendunt vnam perpetuam esse elegiam ab eo principio, *Phœbe faue,* quum in eadem re desinat, a qua initium fecit. Quare non sine rubore qui aliter sentiunt, hæc lecturos puto.

15 SIT *comes & collo*] Vix est, vt hæc vulgo bene intelligantur, quia pessime ab interpunctionibus accepta sunt, vt totam mentem Tibulli dissimularint. Nos autem ita emendamus, & distinguimus:

Si comes, & collo fortiter arma geret,
Et, seu longa virum terræ via, seu vaga ducent
Aequora, cum telis ad latus ire volet,
Vre puer quæso, tua qui ferus otia liquit.

Si, inquit, armiger esse vult, hoc est Cacula militaris, & pedestri, an marino itinere, cum telis sequi militem herum volet, vre eum. Hæc profecto ita scripsit Tibullus, & in inuidiam castrensis, & militaris vitæ caculam eum potius,

quam militem dicit. Non poteſt dici quam diuerſam ſententiam hæc concipiant in vulgatis editionibus.

19 QVOD *ſi militibus*] Eædem importunæ interpunctiones totam ſententiam horum quoque verſuum interpolarunt, quos ita leges:

Quod ſi militibus parces, erit hic quoque miles
Ipſe, leuem galea qui ſibi portet aquam,
Caſtra peto. - - Quod ſi non Cacula militaris, quod genus militiæ ærumnoſiſſimum ac laborioſiſſimum eſt, ſed iuſtus miles erit: ego quoque caſtra peto, ſi modo, inquam, ille miles erit, quod parces illis, id eſt, quod illi meliore ſunt conditione, quam ſerui militares. Eſt autem Macer ornithogoniæ, & aliorum poematum ſcriptor, municeps Catulli.

21 PORTET *aquam*) Ita ex veteri ſcriptura repono.

27 QVVM *bene iuraui*) Poſt hunc verſum reuocandi huc ſunt exules illi verſus, quorum numero quatuordecim ſunt diſticha in Elegia RVRA TENENT. Eorum initium eſt: AT TV QVISQVIS IS ES. Nunc, qui dicebat ſe militaturum, poſtea victus animi eandem militiam detrectauit, idem quoque ſuadet cuilibet amanti, nempe vt in vrbe ſub ſignis amoris militet, non in caſtris. At tu, inquit, quicunque es ſub imperio amoris, in contubernio noſtro milita. Eandem enim militiam ſub eodem duce Amore ſequimur.

31 PRAEDA *tamen multis eſt operata*] Recte *operata*. hoc eſt functa. Vt functa ſacris, & operata, idem eſt. & functiones, & operationes, idem.

Pag. 117, 1 MORS *propiorque venit*) Excerpta, *morſque propinqua venit.*

3 BELLICA *quum dubiis*) Concinnius in noſtris Excerptis: *Quum tribuit dubiæ bellica roſtra rati.*

4 OBSIDERE *campos*) Codex infimæ vetuſtatis *obſiſtere.*

5 VT *multo innumeram*] Codex infimæ vetuſtatis, item Excerpta habent: *Vt multa innumera iugera paſcat oue.* hoc eſt vt multos ſcripturarios agros habeat.

7 PORTATVR *validis multa columna*) Lege ex veteri libro, *mille columna iugis.*

10 AT *tibi leta trahant*) Eclogaria membrana vetus ha-

bebat, *At mihi.* & fortasse melius. vt Horatius:

Me cichorea, leuesque maluæ Pascunt.

19 SOLIS *& admotis inficit Indus equis*) Theodectes poeta:

ἧς ἀγχιτέρμων ἥλιος διφρηλατῶν
σκοτεινὸν ἄνθος εἰσέχρωσε λιγνύος
εἰς σώματ' ἀνδρῶν, καὶ συνέστρεψεν κόμας,
μορφῆς ἀναυξήτοισι συντήξας πυρός.

22 NOTA *loquor. regnum ipse tenet*) Hoc argumentum tractauit lepidissimus Anacreon. cuius verba hunc locum non parum illustrant:

πρὶν μὲν ἔχων βερβέελνα καλύμματα
ἐσφηκωμένα καὶ ξυλίνους ἀστραγάλους ἐν ὠσὶ
καὶ ψιλὸν περὶ πλευρῇσι βοὸς νεόπλυτον
εἴλημα κακῆς ἀσπίδος,
ἀρτοπώλισι καὶ ἐθελοπόρνοισιν
ὁμιλέων ὁ πονηρὸς Ἀρτέμων
κίβδηλον εὑρίσκων βίον,
πολλὰ μὲν ἐν δουρὶ τεθεὶς αὐχένα,
πολλὰ δ' ἐν τροχῷ,
πολλὰ δ' ἐν νώτῳ σκυτίνῃ
μάστιγι θωμιχθεὶς, κόμην
πώγωνά τ' ἐκτετιλμένος·
νῦν δ' ἐπιβαίνει σάτινα τὰ χρύσεα
φορέων καθ' ἕρματα παῖς Κύκης
καὶ σκιαδίσκην ἐλεφαντίνην
φορεῖ γυναιξὶν αὔτως.

25 IAM *mala finissem leto*] Excerpta gnome hanc periodum comprehendunt:

Finirent multi leto mala. credula vitam
Spes fouet. -- Quod melius. Hinc autem alia Elegia incipit.

31 SPES *etiam valida solatur*) Vetus poeta primo libro Catalectorum a nobis editorum:

Captiuus duras illa solante catenas
Perferet. & victos vincere posse putat.
Noxius infami districtus stipite membra

Sperat

A *Sperat & a fixa posse redire cruce.*
Spem iussus præbere caput paloque ligatus,
Quum micat ante oculos stricta securis, habet.
Sperat & in sæua victus gladiator arena,
Sit licet infesto pollice turba minax.

Pag. 118, 2 NE *vincas dura puella deam.*) Dea Spes. Theognis:
ἐλπὶς ἐν ἀνθρώποισι μόνη θεὸς ἐσθλὴ ἔνεστι.
ἄλλοι δ' Οὔλυμπον δ' ἐκπρολιπόντες ἔβαν.

Ouidius hoc distichon vertit:
Spes igitur pœnæ menti, Græcine, leuandæ
Non est ex toto nulla relicta meæ.
Hæc Dea, quum fugerent sceleratas numina terras,
In diis inuisa sola remansit humo.

B
IN TERTIVM LIBRVM ALBI TIBVLLI.

Pag. 119, 4 EXORIENS *nostris hic fuit*) Lege auctore scriptura, *Hinc fuit.* Atta. - *annum nouum*
Voluerunt esse primum mensem Martium.

10 GAVDEAT, *vt digna est, versibus illa meis*) Meis est liquido scriptum in nostro libro, vt & omnes editiones habent. Nihil enim impedit, Tibullum ipsum ista sibi dicere. Et, si diligenter inspiciamus, non loquuntur hic Musæ.

12 PVMICET *& canas*) Lege *Pumix & canas*. Pumix, alis, germin, rumin, pro pumex, ales, germen, rumen scribere solebant.

13 TENVIS *fastigia chartæ*) πρωτόκωλον intelligit. sicut imum chartæ ἐσχατόκωλον. Martialis: *Spectas ἐσχατοκώλιον Seuere.* Perperam hodie legitur ἐσχατοκωλικόν. In charta κῶλα sunt partes adglutinatæ, quos scapos vocabant. vnde regiæ chartæ μακρόκωλα vocabantur ab amplitudine. Ab eo mēbranæ pelles καὶ διφθέραι, quia vnum tantum κῶλον habent, nec adglutinantur, vt chartæ. propterea vocantur σωμάτια a Græcis, nimirum quia vnum corpusculum sunt, & non pluria membra, vt chartæ.

23 SED *primum nympham*] Lege ex veteri ſcriptura: A

Sed primum meritam longa donate ſalute.

Longum ſaluere, longum valere dicebant.

Et longum formoſe vale, vale, inquit, Iola.

25 HAEC *tibi vir quondam*] Ouidius:

Alloquor Hermione nuper fratremque virumque,
Nunc fratrem. nomen coniugis alter habet.

Neque enim tantum, quod ἀδελφὸς eſſet, fratrem vocauit: ſed quia amatorium eſt ita ſe vocare: vt vides hic apud Tibullum.

Pag. 120, 13 TOT *mala perpeſſæ tot ſupereſſe meæ*] Corruptus locus. Reſtitue auctore libro noſtro:

Tot mala perpeſſæ tædia nota meæ.

Tædia vitæ meæ perpeſſæ tot mala.

19 MOEREAT *hæc genero*] Helleniſmus eſt. Euripides:

κ' οὐκ αὖ μονωθεὶς ἔστενον κακοῖς ἐμοῖς.

20 PRAEFATAE *ante meos manes*] *Et mæſta ſupremum voce ciemus.* Euripides:

προσείπατ' ἐξιοῦσαν ὑστάτην ὁδόν.

Eod. ANIMAMQVE *rogatæ*] Ita habent veteres editiones, & membrana noſtra. pro quo ſubſtituerunt, *animamque precatæ.* quia videbant Rogari non dici, vt precari. Venuſti homines, qui animam cum hoc verbo, non cum PRAEFATAE connectebant. Nam eſt, *Præfatæ ante meos manes, animamque.* deinde: *-rigatæ Perfuſæque pias ante liquore manus.* Ita enim legendum ex corrupto illo *rogatæ.* Animam præfari quid ſit oſtendunt multa in veterum libris paſſim, vt *-magna manis ter voce vocaui.* B

26 POST *hæc carbaſeis humorem tollere velis*] Repone *ventis*, vt etiam nonnullæ editiones habebant. Significat collecta in linteo ventilari ſolita, vt exugeretur humor, quo ſparſa erant.

32 DEMONSTRET *litera*] *Litera,* Ἐπιγραφή. Supra:

Indicet vt nomen litera facta tuum.

Pag. 121, 2 DOLOR *huic & cura Neæræ*] Corrupta hæc ſunt ab imperitis hominibus, qui ſtatim quæ neſciunt, delent. Vetus ſcriptura fuit: *-dolor huic, & cauſſa Neæræ Coniugis ereptæ cauſſa perire fuit.* Elegantia antiqua. *Cauſſa Neæræ* eſt

A Neæra ipſa. Iuriſconſulti *cauſſam bonorum*, hoc eſt bona. Propertius: *Ite rates curuæ, & leti texite cauſſam.* hoc eſt letum. nam male legitur *cauſſas*. Mille talium poteram adducere, ſi neſcirem eſſe multos eruditos, qui ſciũt me verum loqui. Eleganter ergo repetit τὸ *cauſſa* pene diuerſo ſenſu, *cauſſa Neæræ Coniugis ereptæ cauſſa perire fuit*. hoc eſt, in cauſſa fuit cõiunx Neæra erepta, vt ille periret.

11 SED *tecum vt longæ ſociarem*] Profecto legendum, *ſatiarem*. & bene huic rei conuenit quod Lucretius præcipit, e vita vt ſaturum conuiuam recedere. Nam vulgaris lectio nihil ad ſenſum poetæ. Sequitur enim,

Inque tuo caderet noſtra ſenecta ſitu,
Tunc quum permenſo defunctus tempore lucis, &c.

Hoc enim plane ſatiatum non ſociatum oſtendit.

15 NAM *graue quid prodeſt*) Eclogæ habebant:

Quid prodeſſe poteſt pondus mihi diuitis auri?

24 INVIDA *quæ falſo*) Longe melior ſententia in Excerptis.

Et quæ preterea populus miratur, in illis
B *Inuidia eſt. falſo plurima volgus amat.*

Rotunde, & venuſte. ſed nondum, vt puto, plane purgatus eſt locus. Legendum enim:

Eſt quæ præterea populus miratur. in illis
Inuidia eſt. - *Eſt quæ*, ἔστιν ἅ. ἔστιν ἅτινα. manifeſtus helleniſmus. Propertius:

Eſt quibus Eleæ concurrit palma quadrigæ.
Eſt quibus in celeres gloria nata pedes.

Eſt quibus, ἔστιν οἷς τισιν. ἔστιν οἷς. Hoc eſt Quibuſdam. Ait ergo Tibullus quædam populum admirari, quia alij ea mirantur potius, quam quod ea reuera per ſe amanda ſint. φιλοτιμία, inquit, eſt quædam, quare populus illa miretur. Ea ſunt, quæ Epicurus ἔνδοξα, vocat. hoc eſt, vt vertit Cicero, populariter laudata.

Pag. 122, 8 QVAEQVE *futura neunt*] *Neunt*, non a Neo, ſed a Neeo. vt Abnueo. Ennius:

Certare abnueo, metuo legionibus labem.

Et quanuis ſic ſecundæ coniugationis videntur, tamen *abnueo* non facit *abnuent*, vt *docent*, ſed *abnueunt*. Sic hic

Neunt, non *Nent*. Hic Grammatista vólui esse, quia hoc non est in alijs scriptoribus vulgare. A

10 DIVES *in ignaua*) Et diues & Dis ab eadem mente, a qua Græcis πλούτων, & πλουτεύς.

13 QVAE *tulit hesterna*) Longe melius liber noster: *Quæ tulit extrema. Extrema nocte*, hoc est, quarta vigilia. ὅταν τέτρατον νυκτὸς λάχος ἵσταται, ait Theocritus, & tunc sunt insomnia vera, si eidem & Horatio credimus. Quod extrema igitur nocte somnium hoc viderit, & ab eo verum esse intelligi vult, ipse indicat, quum ait:

- quum summo Phœbus prospexit ab ortu,
Pressit languentis lumina sera quies.

14 ITE *procul vani*) Lege ex eodem libro:

Ite procul. vanum falsumque auertite visum.

15 DESINITE *in votis*) Lege: *in vobis*. Desinite o insomnia, quærere vt in vobis fides reperiatur. Diui enim vera monent, non vos. Exta indicant mentem Deorum: contra somnia ludunt hominum mentes.

20 AT *natum in curas*) Hæc omnia vulgus interpolatorum conspurcauit. Scripta lectio nullo modo mutari debet. B

Et vanum ventura hominum genus omina noctis
Farre pio placant, & saliente sale.

Continuanda autem cum præcedentibus. Somnia, inquit, iubent pauidas mentes falsa timere, & homines vani noctis omina mola salsa deuenerantur.

Pag. 123, 8 SPIRABAT *Tyrio murrhea*) Virgilius: *- crines Vibrati caldo ferro, murrhaque madentes.* Horatius: *Murrheum nodo cohibere crinem.*

Vbi tamen vetus interpres Pomponius Porphyrio: *colorem*, inquit, *myrteum in crinibus hodie quoque dicunt, qui medius est inter flauum & nigrum.* Vt videatur in Horatio *myrteum* legisse, non *murrheum*. Et sane in hoc etiam Tibulli loco liber noster habet scriptum *myrtea* non *murrhea*. Et color ille, de quo scribit Porphyrio, non in crinibus solum dicebatur, sed in alijs quoque rebus. Petronius: *Myrtea subornatus gausapia, cinguloque succinctus.* Plinius de amomo: *frutice myrtuoso*. lege *myrtiolo*. Dioscorides: ξύλον ὑπό-

A κύπρον. Columella: *Myrtiolo modo crine viret.* nam Cinaræ flos, λευκόκυπρος.

Pag.124,11 MENS *est mutabilis illi*) Vetus ſcriptura, *illis.* comprehendit omnes feminas.

13 SAEVVS *amor docuit*) Hæc elegia cum toto libro, item & quarto extat in Bibliotheca clariſs. viri Iac. Cuiacij. Quod fragmentum emendatiſſimum eſt, & eius ope multa menda in hoc poeta ſuſtulimus. Illud igitur Fragmentum aliter hos verſus legit, vt appareat, quomodo hodie leguntur, interpolatos eſſe. Ita igitur habet:

Sæuus amor docuit validos tentare labores.
Sæuus amor docuit verbera ſæua pati.

Quare ita emendato.

27 PROMITTIT *Delius ipſe Felix. hoc alium*) Plane liber ille optimus habet, *Felix hoc.* non, vt editiones, *Felix, ac alium.* Sed harum interpunctionum confuſione pulcherrima antiquitatis obſeruatio obſoleſcit. Ita enim diſtinguendum: *Hoc tibi coniugium promittit Delius ipſe.*
Felix hoc. alium deſine velle virum.

Nam in conditione conuenta nuptiarum, aut ſponſaliorum, dicebatur Feliciter, Felix hoc ſit. Quod bene vortat
B tibi, & mihi. Iuuenalis:

Signatæ tabulæ. dictum, Feliciter.- Plautus:
Quæ res recte vortat mihique, tibique, tuæque filiæ
Filiam tuam mihi vxorem poſco. promitte hoc fore.

eod. FELIX.) *Felix* ſimpliciter, &, *Felix hoc.* vt Bene habet, ſimpliciter, & Hoc bene habet. Bonum ſit, &, Hoc bonum ſit.

Pag.125,5 CANIBVS *ſubmiſſa*) SVCCINCTA. Ex veteribus libris.

8 ET *diris non habitanda*) vel, vt vetus ſcriptura, *duris.* hoc eſt barbaris, vt dixit *Scythiæ tellus.*

13 NOS *tenet*) Plane ex contextu ipſo legendum *Vos*, quod iam a doctis viris animaduerſum.

16 NVNC *autem ſacris Baiarum maxima*) *Maxima Baiarum.* quia omnia θερμὰ ὕδατα vocabantur Baiæ, a Baijs illis Campaniæ. Martialis:

Strataque non vnas cingant triclinia Baias. Sidonius:
Ibis Phocida, Sextiaſque Baias.

Mirantur tamen docti viri quid sit hic Baiarum. adeo vt integram lectionem contaminare veriti non sint. Mens Tibulli. Aqua hæc non adeunda Caniculæ sidere confecto. at vere nullæ calidæ aquæ cum illa comparandæ. Vides apertissimum sensum. Quas autem aquas intelligat in Etruria, quũ plurimæ in ea regione fuerint, nescio. Strabo: πολλὴ δὲ καὶ τῶν θερμῶν ὑδάτων ἀφθονία κατὰ τὴν Τυρρηνίαν· τῷ πλησίον δ' εἶναι τῆς Ῥώμης οὐχ ἧττον εὐανδρεῖ τῶν ἐν Βαΐαις, ἃ διωνόμασται πολὺ πάντων μάλιστα. A

20 NVLLI *temeranda deorum*] Hæc quoque lectio extat in codice infimæ vetustatis. sed diligens librarius *Deorum* expunxit, & sua manu eodem tractu, *virorum* apposuit. quod verissimum est. Non enim attinet de dijs loqui. quum pœna irrogata sit hominibus, qui sacrum Cereris & Proserpinæ vulgarint. Horatius:

- vetabo qui Cereris sacrum
Vulgarit arcanæ, sub iisdem
Sit trabibus, fragilemque mecum
Soluat phasellum - B

21 LAVDANDAE *deæ*] τῆς ἐπαγνῆς προσφορείας. Proserpinæ & Cereris sacra intelligit, quæ alij μυστήρια, & initia vocant.

23 NEC *cuiquam certa venena*] Fragmentum illud peruetustum: *trita venena.* recte. potest &, *tetra venena.*

24 NEC *nos sacrilegos templis admouimus ignes*] Locus deformatissimus, & a Grammatistis, quia non intelligebant, interpolatus. At nemo vidit vnquam sacrilegum incendere templa, vt ea spoliet. quid enim spoliabit incendiarius, cui ignis nihil reliquum fecerit? Nostra scriptura:

Nec nos sacrilegi templis admouimus egros.

Quod sane non ita debuit istis acutis correctoribus displicere, vt saltem non considerarent, vera ex illis lectio elici posset necne. quod tamen fieri potest, ita:

Nec nos sacrilegi templis admouimus ergo.

Nec, inquit, sacrilegij ergo admouimus nos templis, hoc est, direximus nos in templa, eorum diripiẽdorum caussa. Sic supra; *Num feror incestus sedes adiisse Deorum,*
Sertaque de sanctis deripuisse focis? Item:

A *Aut rapiam suspensa focis insignia sacris.*

Veram igitur lectionē dicamus licet, quam proposuimus.

25 NEC *nos insanæ meditantes iurgia linguæ*] Tale illud:

Num Veneris magnæ violaui numina verbo?

Pag.126, 1 QVID *fraudare iuuat vitem*] Tale illud:

- Quid messes vru acerba tuas?

14 SEV *nos fata fuisse velint*] Abstinet mentione mortis. Plautus: *pene hic nobis fuit Phronesium*. id est. *μικροῦ ἀπέθανε*.

16 ET *niuei lactis pocula mista mero*] similis potio illi quam Burranicam appellabant.

23 ET *nobis prona funde Falerna manu.*] Mallem:

I, nobis prona funde Falerna manu.

Nam EI, pro I, scribebant. Sic infra:

Tu puer, i, liquidum fortius adde merum.

Vbi idem error vulgo.

31 ILLE *facit dites animos deus*] Lepidissimum asma Bacchylidis extat apud Athenæum in hanc sententiam.

γλυκεῖ' ἀνάγκη σευομένα κυλίκων
θάλπησι θυμὸν Κύπριδος,
ἥπις δ' αἰθύσσει φρένας
B *ἀναμιγνυμένα διονυσίοισι δώροις,*
ἀνδράσι δ' ὑψοτάτω
πέμπει μερίμνας.
αὐτὸς μὲν πόλεων
κρήδεμνον λύει,
πᾶσιν δ' ἀνθρώποις
μοναρχήσειν δοκεῖ·
χρυσῷ δ' ἐλέφαντί τε
μαρμαίρουσιν οἶκοι,
πυροφόροι δὲ κατ' αἰγλήεντα
νῆες ἄγουσ' ἀπ' αἰγύπτου
μέγιστον πλοῦτον,
ὡς πίνοντος ὁρμαίνει κέαρ.

Pag.127, 9 QVALES *his pœnas deus hic*] Et hæc quoque non assequuti peruerterunt homines ferreæ frontis. Nam optimum illud fragmentum ita legit:

Quales his pœnas qualis quantusq; minetur. Sic Virgilius:

Nam qualis quantusque cauo Polyphemus in antro. A

11 ILLAQVE *si qua est*] Nihil mutandum. & si qua est eiusmodi, vt Agaue, sentiat vltoris dei iram, non autem nos. ætati & capiti illius sit, quæcunque illa est, non nobis.

21 HEI *mihi difficile est*] Ineptissime hæc sunt separata a superioribus in libro infimæ vetustatis, & in alijs editionibus. Nam hæc sunt, vt superiora, in quibus nihil omnino cohæret. Sed non aduerterunt imperiti homines, quid sibi vellet Tibullus. Sunt enim hæc omnia tanquam Satura quædam *συμποσιακῶν ἀστισμάτων.* Quod sane imprimis considerandum fuit.

31 NEC *vos aut capiant*] Aliter hæc concepta sunt in Eclogario:

Non vos decipiant pendentia brachia collo,
Nec capiat blanda sordida lingua prece.

Quod non dubium est, rectum esse. Per hæc enim intelligit auaram & petacem amicam.

Pag. 128, 9 PERFIDA *nec merito*] Distingue:

Perfida, nec merito nobis inimica merenti. Sic Catullus: B
- insperantique ipsa refers te Nobis. *Insperanti nobis*, vt hic *merenti nobis*. Virgilius. *Vos o Calliope.*

10 PERFIDA *sed quanuis perfida cara tamen*] Euripides Phœnissis: *φίλος μὲν ἐχθρὸς ἐγένετ᾽ ἀλλ᾽ ὅμως φίλος.*

13 NOSTRAE *conuiuia mensæ*] Hæc enim, vt dixi, omnia sunt *συμποσιακὰ ἀστεϊσμάτα.*

16 TV *puer & liquidum*] Fragmentum illud emendatissimum. *Tu pueri, liquidum.* Nam, vt supra dixi, scribebant E[illegible], pro I.

eod. FORTIVS *adde merum*) Ita interpretatur *τὸ ζωρότερον.* Martialis *largius.*

IN LIBRVM QVARTVM ALBI TIBVLLI.

Pag. 129, 4 TE MESSALA CANAM) Istud poematium in Fragmento illo, quo vetustius exemplar Tibulli extare non puto, titulum habebat: PANEGYRICVS MESSALAE. Et recte. Eius argumenti scripserunt Lucanus

A in Pisonem, Ausonius in Mosellam, Claudianus in aliquot viros illustres, Sidonius etiam in non paucos. Ego autem crederem hoc carmen excidisse Tibullo admodum adolescenti aut potius puero, nisi viderem tunc scriptum fuisse, quum iam patrimonium prodegisset. Id enim τὸ παιδαριῶδες & ieiunitas scriptionis facit. Denique si titulum Tibulli non præferret, ego illud infimo poetæ attribuissem: adeo hic sui dissimilis est Tibullus. Nunc quia sine vllo dubio Tibulli auctoris est, non Tibulliani characteris, ego potius quis scripserit, non quid scriptum sit æstimans, paucas horas ei emendando impendam. Nam sane hæc Latina sunt.

eod. QVANQVAM *mea cognita virtus*) Lege, vt in veteri scriptura, *Quanquam me*. Quanquam, inquit, mihi conscius quam tenuis virtus mea sit, vt vires non possint subsistere. *Virtus*, quod hic dicitur, vulgo in idiotismo *Sufficientia* dicitur. Quare grauiter peccarunt, qui legebant, *quanquam tua cognita virtus.*

5 VT *infirmæ valeant*) Scribe ex Fragmenti auctoritate, B *nequeant*. Antea inepta erat huius principij lectio, vt & sequentium.

6 INCIPIAM *tamen*) Quia hactenus principium huius poematij penitus ignoratum est propter importunas interpunctiones, & menda, quibus totum poema scatet; apponam, vt legendum est, vt appareat, quid voluerit Tibullus:

Te Messala canam. Quanquam me cognita virtus
Terret, vt infirmæ nequeant subsistere vires,
Incipiam tamen. At meritas si carmina laudes
Deficiant: humilis tantis sim conditor actis:
Nec tua præter te chartis intexere quisquam
Facta queat, dictis vt non maiora supersint:
Est nobis voluisse satis. -

Sane hæc elegantiora quam antea, sunt, vt quæ pristino nitori suo reddita sint. Aperta est sententia. Tametsi, inquit, meritas laudes tuas carmine meo assequi non possim, & sim poeta impar tantis actis, nec alius, præter te possit gesta tua mandare literis, vt non plura dicenda dictis relicta videat: tamen egregiæ meæ voluntatis ratio

habebitur, vbi nulla poteſt facultatis haberi. A

11 PHOEBO *gratiſſima dona Cres tulit*) Virgilius quarto optimi maximi operis:

Qualis vbi hibernam Lyciam, Xanthique fluenta
Deſerit, ac Delon maternam inuiſit Apollo,
Inſtauratque choros, miſtique altaria circum
Cretesque Dryopesque fremunt, pictique Agathyrſi.

Hoc vltimo verſu Virgiliano, qui vulgatiſſimus eſt, plus affertur lucis huic loco, quam tenebrarum ex dubitatione quorundam, qui putant Soli lumen fœnerandum eſſe.

16 LAETA *Molorcheis poſuit veſtigia terris*) Hic, quod ſæpe in Catullo, & alijs optimis ſcriptoribus contigit, T, pro C poſitum fuit. Nam *cerris*, non *terris* ſcribendum erat. Cerras, pro quo alij gerras, dicebant. vnde concerræ, qui alias concerrones. Lucillius:

Tapullam rident legem concerræ Opimi.

Vbi idem error erat, qui hic, *contere*, pro *concerræ*. Nam veteres non geminabant conſonantes. Gerræ ſunt crates, a quo parietes intergerriui, hoc eſt concratitij. Tales ſunt tenuiorum agricolarum. Itaque nihil aptius potuit Tibullus ſuper tenuitate Molorchi dicere. Vnde & Gerræ pro B friuolis rebus. & forſan ita ſimpliciter accipiendum in Tibullo. quod perplacet. Vt Græci probent Gerras pro rebus nulli preci accipi, arceſſunt auctorem hiſtoriam Siculum. Ego non video quare in re tam manifeſtæ ὑποδυνίας, hiſtoria aduocanda fuit. Retinui tamen receptam in quibuſdam editionibus lectionem, *tectis*. Auſonius:

Vilis arundineis cohibet quem pergula tectis.

Pag. 130, 4 OMNE *mouemus hoc tibi*) Optimus codex, item & illæ infimæ vetuſtatis habent, *vouemus*. & recte.

5 NE *tanto careat mihi nomine*) optimus codex cum altero ſcripto habet, *carmine*. Tantum conſenſum repudiare non debui.

8 QVID *qua iudex ſub imagine*) Iam profecto iſtis correctoribus bonam mentem precor. Nam quid hoc ſirpi, aut griphi ſit, ego non intelligo. Sed optimum fragmentum recte habet:

Nec quæris, quid quaque index ſub imagine dicat.

Quis neſcit hic indices eſſe titulos imaginum? Sed quem

A meliorem interpretem quam Tibullum ipsum producere possum? Ait enim:

At tua non titulus capiet sub nomine facta.

17 QVISQVE *tibi maiora gerit*] Si Tibullus ab inferis excitetur, hæc non agnoscat. Melius optimus liber:

Nam quis te maiora gerit chartisue forone?
Nec tamen hic aut hic tibi laus maiorue minorue.

Pag.131,1 NON *valuit Cyclops captos*] Hæc quoque quomodo agnosceret Tibullus pro suis, quæ ne in somnis quidem cogitauit? Ope igitur illius optimæ membranæ legimus:

Non valuit lotos captos auertere cursus.

Recte captos. Nam notũ quid acciderit τοῖς λωτοφαγοῦσι. Tamen cæptos, quod vulgo legitur, non damno. Nam cuius stuporis erat hic Cyclopis mentionem facere, cui rei dicatus est sequens versiculus?

6 NOBILIS *Artaciæ gelidos*] Optima membrana *erigit* non *irrigat*. Lego:

Mobilis Artaciæ gelida quo se exigit vnda.

B *Mobilis*, vt Horatius: *Mobilibus pomaria riuis*. *Exigit* pro *erigit*, X pro R. quod aliquando in his libris accidisse supra retulimus. Ouidius:

Et celer admissas exigit Ebrus aquas.

cod. ARTACIÆ]

ἡ μὲν ἄρ᾽ ἐς κρήνην κατεβήσατο καλλιρέεθρον
Ἀρτακίην· ἔνθεν γὰρ ὕδωρ προτὶ ἄστυ φέρεσκον.

16 ILLVM *ter geminæ*] Optimum Fragmentum: *Illum inter geminæ*. Ita etiam olim vix dum ephebos egressi emendaueramus. geminam mortem vocat Scyllam, & Charybdin.

17 NEC *Scyllæ sæuo conterruit impetus orbe*] Lege *ore* ex eodem fragmento. *Scyllæ impetus* est περίφρασις. hoc est Scylla ipsa vasta. Lucretius dixit cæli impetum pro cælo.

30 QVALITER *aduersos hosti defigere neruos*] Germanus Valens Pimpontius, vir & eruditione, & dignitate amplissimus, in suis in Virgiliũ doctissimis commẽtarijs docet nos legendum esse *Ceruos*. Quod quis non credat præsertim tam eruditi viri auctoritate permotus? Quid sit fi-

gere Ceruos non minus potes ex Seruio discere, quam ex Cæsare, qui sint Cerui. A

Pag. 132, 2 LAVDIS *& adsiduo*] Exercitationem campestrem intelligit.

9 PARMA *seu quos dextra velit*] Quid ego istis tortoribus librorum amplius optem, quam vt ab hac scabie, qua illos laborare video, vngues teneant? Certe actum est de illis, si nullum bonum auctorem, quem corrumpant, habeant. Hominum fidem, hunc locum quo genere deformarunt? Nam ita omnis vetus scriptura eum conceptum habet: *Quis parma seu dextra velit, seu læua tueri,*
Siue hac, siue illac veniat grauis impetus hastæ,
Amplior, aut signata cita loca tangere funda?

15 TVM *tibi non desit faciem*] DESIT COMPONERE loquutio etiam Propertio vsurpata.
Et mihi non desunt turpes pendere corollæ.

16 SEV *sit opus quadratum*] Tria genera aciei instruendæ apponit, quadratum, duplex, pilatum. Varro medium ignorat, duo reliqua testatur. *Duo*, inquit, *sunt genera agminum: quadratum, quod immistis etiam iumentis incedit, sed inter se densum est, quo facilius per iniquiora loca tramittatur.* Scaurus de vita sua: *In agrum hosticum veni. pilatim exercitum duxi.* id est, strictim & dense. Asellio Sempronius: *Quartum signum accedebat, siue pilatim, siue passim iter facere volebat.* B

18 SEV *iunctum cernere Martem*) Hoc est pilatum.

19 DEXTRAQVE *vt læuum*] Neque hæc minore medicina egent, quam superiora. Quare ita auctoribus veteribus libris lege:
Dexter vti læuum teneat, dextrumque sinister
Miles - - Hic est traiectio facta. Nam hoc est plane duplex acies, non pilata. quare non ad IVNCTVM referendum, sed ad DVPLEX.

C

23 IAPYGIAE) Vitiosa scriptura. quum sit *Iapidia*. ita omnes auctores. & libri nostri calamo exarati. & Strabo *ἰαπυδία*. *Iapidis ora Timaui*. Virgil.

24 FALLAX *Pannonius*] quare *fallax*? Dio de hoc bello, libro XLIX. πλησιάσαντος δὲ αὐτοῦ τῇ πόλει οἱ ἐπιχώριοι προσεχώρησαν μὲν ὑπὸ τῶν δυνατῶν ἀναπεισθέντες ὁμο-

λογῆσαί τε αὐτῷ, καὶ ὁμήρους ἔδοσαν. μετὰ δὲ τοῦτο ταῖς τε πύλας ἀπέκλεισαν καὶ ἐς πολιορκίαν κατέστησαν. Persequitur autem fusius hanc historiam Dio ipse eodem libro, in quo perperam editum est τυσκία pro συσκία, quæ est vrbs Pannoniæ. Cæterum hoc bellum non auspicijs Messalæ profligatum, quicquid nobis persuadere conetur Tibullus. Neque in nationibus inalpinis vllum Marte suo confecit præterquam id, quo Salassos vicit. Dio: τούς τε σαλάσσους, καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς μετ' αὐτῶν νεωτερίσαντας ὁ μεσσαλᾶς οὐαλέριος ἐχειρώσατο.

25 TESTIS *Arupinus*] Legimus, *Arupinis*. quod etiam confirmat emendatissimum fragmentum. Strabo de hoc ipso bello Iapidico scribens, de quo nunc sentit Tibullus: ἑξῆς δὲ ἐστιν ὁ Ἰαποδικὸς παράπλους χιλίων σταδίων. ἵδρυνται γὰρ οἱ ἰάποδες ἐπὶ τῷ ἀλβίῳ ὄρει τελευταίῳ τῶν ἄλπεων ὄντι ὑψηλῷ σφόδρα. τῇ μὲν ἐπὶ τοὺς παννονίους καὶ τὸν ἴστρον καθήκοντες, τῇ δὲ ἐπὶ τὴν ἀδρίαν, ἀρειμάνιοι μὲν, ἐκπεπονημένοι δὲ ὑπὸ τοῦ σεβαστοῦ καὶ ὁδρος τελέως. πόλις δὲ αὐτῶν μέτουλον, ἀρούπινος, μονήτιον, οὐένδον. In itinerario Antonini in itinere ab Aquileia per Liburniam: *Auendone, Aurupio, Bibium*. Lege: *A Vendo Arupinum*. Omnino his Strabonis verbis obscuro loco Tibulli lux adfertur. Legebam etiam *Arpinas*, vt sit gentile. quod malim: vt sit pauper Arupinas.

eod. PAVPER) Quare pauper mox subijcit Strabo: λυπρὰ δὲ τὰ χωρία, καὶ ζειᾷ καὶ κέγχρῳ τὰ πολλὰ τρεφόμενοι. Ergo κατ' ἐξοχὴν, *Pauper*.

eod. NATVS *in armis*) Iam explicauit Strabo, quum vocat ἀρειμανίους.

30 CONVERSVS *terga domator*] *Domator*, πωλοδάμνης. Sed suspectum est de mendo.

Pag. 133, 21 NEC *fera Rhæteo*] Ita hunc locum deprauarunt, qui veterem scripturam non assequebantur hanc, *Nec fera te tereo*. Vnius literulæ commutatione legendum, *te Tyrio*. tellus habitata Tyrio colono est Africa profecto, aut cedo sis aliam, in quam coloniam miserint Tyrij. Est igitur Africa. quam tacere non debebat Tibullus; quum totum orbem hic trophæis Messalæ implet. Mirum vero tantum vi-

rum Meſſalam in omnibus bellis a Dione prætermiſſum: & Appiano, præter pauca admodum quæ de eo dixit, quibus breuiter ipſius laudes perſtringit. A

23 VEL *regia lympha Diaſpes*] Nulla eſt mutatio in veteribus libris, ne in optimo quidem. Vocat igitur Diaſpem, quem alij Choaſpem. Notum ex Herodoto quid velit, & Auſonio:

Hunc cuperes, Rex Mede, tuis contingere caſtris
Flumina conſumpto quum deſecere meatu,
Huius fontis aquas peregrinas ferre per vrbes,
Vnum per cunctas ſolitus portare Choaſpen.

27 CYRI *dementia Cydnus*] Hunc vocat Herodotus Gynden. Quare ita legendum videtur, vt iam ab alijs animaduerſum.

25 CRETAEIS *ardens aut vnda Caryſtia campis*] Mendoſiſſimus locus, ita tamen vt etiam in codice infimæ vetuſtatis eadem lectio reperiatur. Quare non hodie atque heri inoleuit hæc macula huic loco, ſed morbus, vt video, inueteratus eſt. At peroptimus ille, quem tam laudamus, habet: B

Ardet Arecteis aut vnda perhoſpita campis.

Recte ita me Deus bene iuuerit. Arectei campi, ſunt quos Strabo Αρτακηνοὺς appellat, mendoſe ſane, quum ſit legendum ἀρακ͂ηνοὺς, vt ex hoc loco apparet, & ex Geneſeos capite decimo, vbi mentio fit Herois illius Nemrodi. *Eius*, inquit, *regni caput fuit, Babylon, Arec, Acad, & Calne in terra Senaar*. Ab hoc igitur Arec, ἀρακ͂ηνὴ & Aractei campi. in illis campis eſt lacus ardens, cuius meminit Plinius libro ſecundo: *Campus*, inquit, *Babyloniæ flagrat quadam veluti piſcina, iugeri magnitudine*. Qui ridiculam illam lectionem vulgatam pro hac nobis ſuppoſuerant, habebant in animo θερμὰ λουτρὰ quæ ſunt ad Caryſton Euboeæ. ingenioſi & aſtuti homines, qui quaſuis calidas aquas ſtatim ardere putarent. Atqui eſto. cur iterum rediret in Græciam Tibullus? Nam in ea eſt Euboea. At non niſi nunc de remotis gentibus agit. Nos igitur ope peroptimæ mẽbranæ tam fœdas maculas ex hoc cultiſſimo auctore ſuſtulimus. *Hoſpita vnda*, Græcum eſt ξενίζουσα. hoc eſt mira.

A Melius legeretur: *Ardet Arecteos aut vnda per hospita campos.* sic infra -*fecundas ad deficientia messes.*

25 PADAEVS] Padæorum mentionem habes apud Herodotum.

28 ATQVE *Mosynos*] *Magynos* & *Maginos* habent libri nostri. *μοσυνοίκους* cogitabant, qui turres pro hominibus nobis supposuerant. Nam *μόσυνοι* sunt Falæ ligneæ. At *μοσυνοίκοι* populi in Falis habitantes. Sed qui sint Magyni ipsi, aut vnde expiscatus sit Tibullus, nondum reperi, quia quærere otium non est.

31 TE *manet inuictus*] Inuictus sane adhuc eo tẽpore. Nam hactenus ne Cæsar quidem illos subiugauit. Primus Cæsarum Claudius de illis triumphauit. Cuius rei amplissimum testimonium habes in Catalectorum meorum libro primo, nempe elegantissimos versus a quodam eius temporis poeta scriptos. quos inde petas licet. Sed & Seneca in ἀποκολοκυνθώσει idem testatur in choricis anapæstis. *Et cæruleos Scotobrigantas.* pro quo ineptissime hodie editur *scuta*
B *Brigantas.* Quare & Scoti hanc gentis suæ antiquitatem mihi debent, qui primus illum locum emendaui: quum ipsi hactenus suæ gentis testem Claudiano antiquiorem non haberent. Sed & locus in Octauia alterius Senecæ de eadem re deprauatissimus est. qui tamen ad hanc rem facit. Ita enim ediderunt:

En qui ora Tanais primus imposuit iugo,
Ignota tantis classibus texit freta.

Loquitur de Claudio Cæsare. Legendum sane:

En qui Britannis primus imposuit iuga.

Pa.134,7 SVPERINGERIT] *superegerit* est in duob. nostris.

19 PER *tempora labitur annus*] Codex infimæ vetustatis *vertitur.* περιπλομένων ἐνιαυτῶν.

25 ERGO *vbi præclaros poscent*] Liber optimus habebat *ierint,* non *poscent.* Ergo legendum *per claros.*

Ergo vbi per claros ierint tua facta triumphos.

Pag.135,3 FOECVNDIS *indeficientia mensis*] Legebamus olim:

Cui fuerant flaui ditantes ordine sulci
Horrea, fecundas ad deficientia messis.

Meßis pro messes. pro quo excuderant *mensis*. Sed postea coniecturam nostram confirmauit liber optimus, in quo & *messes* disertim scriptum erat. A

7 QVVM *memor accitos*] Lege *anteactos*, vt habent libri nostri scripti.

13 DENSIS *obsistere turmis*] Libri nostri *subsistere*. Sic Liuius *subsistere feris*. ὑφίστασθαι τὰ θηρεία. Ergo hanc lectionem retine.

18 NEC *mallem mittere chartas*] *Vincere* liber optimus.

19 MVTATA *figuram*] Lego ex libro nostro, *figura*. Seu figura finget me.

23 IN *quencunque*) optimus liber *Quandocunque*.

Pag.136,20 PROXIMVS *eois colligit Indus aquis*] Lege, *equis*. Supra Theodectes: οἷς ἀγχιτέρμων ἥλιος διφρηλατῶν. &c.

23 MVLTOS *celebretur in annos*] Veteres omnes libri: *hoc sumet in annos*. lego, *consumet*. pro consummet.

28 ACVISSE *in pectora dentes*) Repone ex optimo libro: *acuisse in prælia*.

30 VENANDI, *Delia, cura*) scribe, *deuia cura*. nec in tam deuijs saltibus veneris. *Delia* sane huc non pertinet. B

Pag.137,13 RETIA *tende manu*) Repone ex libris, *tange*.

14 ET *quæcunque*) *At quæcunque*. Libri.

27 TECVMQVE *feras quicunque sapores*] *Sapores*, χυλοί. Græco more dixit. Et Plinius de papauere: *E nigro papauere sapor gignitur scapo inciso, vt* Diagoras *suadet, quum turgescit: vt* Iolas, *quum deflorescit, hora diei sereni, hoc est quum ros in eo exaruerit*. Hæc Plinius, qui postea succum vocat, malo exemplo, quum aliud sit χυλὸς, aliud ὀπός. Nam male vocauit saporem, quam lacrimam dicere debebat. Sapor enim vel χυλὸς fit expressione, non autem sponte manat.

Pag.138,13 EST *qui te Cerinthe*) Scribe, vt in optima membrana, *Qui mihi te, Cerinthe*.

21 MANE *Geni*) Scribe, *Magne Geni* -

22 QVVM *de me cogitat ille calet*] Propius veritatem accedunt editiones, quæ habent, *valet*. Nam ex veteri libro legendum *volet*. Si modo, inquit, idem amor vrit illum, qui me. Infra:

Ah ego non aliter tristes euincere morbos

A *Optarim, quam te si quoque velle putem.*

Hoc est si te pari igne vri putem.

Pag.139,2 QVID *refert clamne palamue roget*) Supra indicauimus superstitionem veterum in votis tacite concipiendis. Apuleius: *Tacitas preces in templo Deis allegasti. igitur magus es. aut cur optasti?*

12 VLLI *non ille puellæ*) Libri nostri *vllæ* ἀρχαϊκῶς.

17 TER *tibi fit libo*) Varro: *Hisce maniabus lacte fit non vino.*

19 ILLA *aliud tacita iam sibi*) Lege auctore optima scriptura, IAM SVA. Iam sui iuris, non ex præscripto matris. Pendet hoc ex eadem stulta religione votorum tacite concipiendorum.

22 SIT *iuueni grata adueniet*) In libris nostris VENIET. Lege igitur:

Sic iuueni grata, veniet quum proximus annus.

Grata hoc est gratare.

23 HIC *idem votis iam vetus adsit amor*) Liber infimæ vetustatis ESSET AMOR. Quod retinendum est. Iam, inquit, votis proximum annum inuocat, vt iste iam vetus esse videatur. Si vota spectes, quæ faciunt, iam putes eos plurimos annos amare. iam vetus videtur eorum amor. Eorum enim votorum festinatione videntur properare anni. Sic Petronius-*votis absentem interficit hostem.* & Oedipus ille apud Sophoclem: -ἐγὼ δ' ὅδ' ἐνθάδε

B ἄψαυστος ἔγχους. εἴ τι μὴ ἐμῷ πόθῳ

κατέφθιτο. - Nisi, inquit, votis ipsum interfeci. nisi imprecatione mea mors illi properata sit.

30 DICETVR *si quis non habuisse suam*) vetus liber, *sua*, hoc est gaudia. Vtro modo legas parum interest. *Mea gaudia*, τἀμὰ παιδικὰ, meos amores. Val. Cato in Diris.

Inuideo vobis agri, mea gaudia habetis.

32 NE *legat id nemo*) Duæ negationes pro vna. Propertius: *Absenti nemo non nocuisse velit.*

Pa.140,1 VVLTVS *componere*) Prouerbium est, πλάττειν πρόσωπον.

4 INVISVS *natalis adest*) Messala amauit Sulpitiam. Hæc est, ni fallor, quam Messala carminibus suis celebra-

uit. de qua Virgilius in Prolusionibus scribens ad Messalam ipsum: A

Certatim ornabant omnes Heroida Diuæ.
Certatim Diuæ munere quæque suo.
Felicem ante alias tanto scriptore puellam.

Nunc Messala eam rus ad natalem suum celebrandum inuitat in agro Eretino. Illam piget eo ire, quia relinquendus esset Cerinthus, sine quo omnes epulas insuaues, omne solenne festum, nefastum putat.

6 AN *vlla sit apta puellis*] Nostri libri, *puellæ*. & sane de se non de alijs loquitur.

7 ATQVE *Aretino*] Assentior doctis hominibus, qui *Eretino* legunt, quia Aretium nimis longinquum esset, quam vt puella ab vrbe eo animi caussa deducenda esset. Præterea superius libro primo dixit fundos possedisse in finibus Albanis, & Tusculanis. Eretum vicinum Trebulæ, vt testatur Strabo. Meminit Virgilius: *Ereti manus omnis.* Totus autem ille tractus gelidissimus, vt pote quum intra montes porrectus esset. Martialis:

Humida qua gelidas submittit Trebula valles,
Et viridis cancri mensibus alget ager. B

Puella igitur conqueritur se in frigidissimum agrum abduci, &, quod familiam ducit, sine Cerintho suo. Ineptum vero putare hic *amnis* legendum esse; quum amnis quantumuis frigidus nihil nocere possit. ineptius vero aquas vicinas frigidas hic putari innui, quod video quibusdam placere. quas aquas λάβαρα ὕδατα codex vulgatus Strabonis vocat, quum legendum sit, ἀλβαρὰ ὕδατα. sed sine dubio legendum *frigidus annus*, non *amnis*. Conqueritur se diuelli a Cerintho tẽpore anni inclementissimo in agrum frigidissimum. Ita loquuntur veteres, vt Plancus Ciceroni, *copias tempore anni eduxi*. Græcum est ὥρᾳ ἔτους. Sane hæc est vera lectio, quam hic proposuimus. An, inquit, opportune hiems transigetur frigidissimo agro? Vide quas difficultates proponit, hiemem, agrum frigidum, puellam se, vrbe carere, abesse a Cerintho.

8 IAM *nimium Messala*) Noli nocere, dum iuuare putas. hoc est enim, *nimium studiose*.

9 NON *tempestiuæ*) Qui sæpe te accingis itineri in-

A tempestiuo. Est enim anni tempus asperrimum. Quare hæc confirmant emendationem nostram, *frigidus annus*, pro *frigidus amnis*.

10 HIC *animum*] Quanuis alio abducta, tamen Romæ, vbi Cerinthus est, animum, sensusque meos relinquo. Quanquam negare non possum, me vri amore tui. Hoc enim est, quod ait: *Arbitrio quanuis non sinis esse tuo.* Nam qui amat, suus non est. quanquam potest esse: quanuis tu arbitrio meo non finis esse Romæ. quod melius est. Est autem mollissimum, ac delicatissimum epigramma, & Tibulli Musa dignissimum. Et, nisi fallit me iudicium meum, hactenus eius sententia obscura fuerat.

13 SCIS *iter ex animo*] Hæc verbis suis Tibullus ad Messalam. Scis, inquit, Sulpitiã a profectione illa in agrum tuum destitisse. Quare quum illa obfirmarit se non ituram, nos sine illa natalem tuum celebremus.

14 NATALI *Romæ non sinit esse suo*] Diu est, quum hic versus corruptus est. Ita enim codex infimæ vetustatis habet. At optimus ille longe aliter, nempe:

B *Natali Romæ iam licet esse tuo.*

Iam, inquit, illi licet esse Romæ, dum tu celebras natalem tuum rure. Sustulit enim iter ex animo. Hoc est, decreuit non ire. Sane absque illa optima membrana nullus verus sensus ex hoc epigrammatio elici poterat.

18 GRATVM *est securus*] Gratum est, inquit, o Cerinthe, quod tam libere fateris te securum esse, ne in te peccem turpi adulterio. Apage cum tua illa securitate, dignus non ingenuo amore, sed aliquo prostibulo, aut quasillaria muliere. Satis sollicite obseruant me riuales tui, & diligenter ac curiose cauent, ne id flagitium committam: quos illa pudicitia mea, quæ facit, vt ne alij viro succumbam, acriter vrit. vellent enim & sibi morigera essem, & facerem id, quod tu te tam secure ais negligere, quum ais te non vehementer curare, ne male inepta cadam, hoc est, ne peccem alio viro. Hæc, quia obscura erant, fusius a me contra morem meum explicata sunt. Non enim satis ea vulgus assequebatur. imo Sibyllæ folium illis erat hoc poematium acutissimi argumenti.

20 SIT *tibi cura togæ potior*) Togatam, & quasillariam

ancillam ſimul coniungit, vt Horatius: A

- bonam deperdere famam,
Rem patris oblimare, malum eſt, vbicunque (quid inter-
Eſt?) in matrona, ancilla, peccesſue togata.

Ita legendus locus ille apud Horatium: qui vulgo male ab interpunctionibus laborat.

eod. PRESSVMQVE *quaſillo*) Intelligit, vt dixi, ancillam quaſillariam. Petronius: *Nec contenta mulier tam graui iniuria mea, conuocat omnes quaſillarias, familiæque ſordidiſſimam partem.* Iuuenalis:

Horrida quale facit reſidens in codice pellex.

Quaſillariam intelligit.

22 SOLLICITI *ſunt pro nobis*) Fingit alios amatores ſibi eſſe, quibus dolet, quod vni Cerintho addicta ſit. fingit, inquam, vt iam tepentem pueri amorem accendat. Quod ſane non poteſt dici, quam venuſte ab erudito poeta commentum ſit.

23 MAXIMA *cura*) Repone, vt libri, & primæ editiones habent, MAXIMA CAVSSA. Cauſſa ne credat ignoto toro, eſt amor, quo vnicum Cerinthum complectitur, fides, quam integram illi vni ſeruat. ignotum torum, quemuis alium, cui ſuccumbat, intelligit. B

26 ESTNE *tibi Cerinthe*) Male cum aſpiratione prima ſyllaba huius nominis ſcribitur. eſt enim Κήρινθος. Huius etiam formoſi meminit Horatius Sermonum primo, Satyra ſecunda. Pendet autem hoc epigramma a præcedente. Verum enim eſt illud: Amantium iræ amoris redintegratio eſt. Sulpitia volens amorem ſuum diſſimulare Cerinthum cum illa reſponſione, quam ſuperius vidimus reliquit. Nunc amoris impotentia incidit in morbum, & fatetur adoleſcenti ſe non alia via poſſe malo ſuccurrere, quam ſi ſentiat illum amore ſui mutuo vti. Denique aperte fatetur ſe nihil tota vita ſua ſtultius feciſſe, quam quod illum deſeruit, ſtudio ardorem ſuum diſſimulandi.

30 NAM *mihi quid proſit*) Noſtri codices:

Ah mihi quid proſit morbos euincere?

eo. QVID *tu*) Corruptus locus. Nã legendum - *vbi tu.*

Ah mihi quid proſit morbos euincere, vbi tu
Noſtra potes lento pectore ferre mala?

A Nam libri illi habebant *lento*.

Pag.141, 1 NE *tibi ſim mea lux*) Iurat. Optat ſibi euenire contrarium voto ſuo, ni pœnitet ſe, quod eum pridie reliquiſſet. Votum eſt, vt ab eo tam feruide ametur, quam paulo ante amata fuerat. Ne, inquit, ita non amer a te, vt ante hos dies amabar, ni ſtulte feci quod te reliqui volens ignem meum diſſimulare.

5 HESTERNA *quod te ſolum*) Innuit ea, quæ ſuperiore epigrammate dicta ſunt. Scio hæc antea plebi Grammaticorum, & fortaſſe proceribus Criticis ignota fuiſſe.

8 NVLLA *tuum titulis*) Neſcio vnde illud *Titulis* conflauerunt correctores iſti. Libri enim noſtri habent, *nobis*. & recte. ſententia plana eſt. Ita antem loquitur Propertius:

Nec mihi riualis certos ſubducet amores.

9 HOC *primum iuncta eſt fœdere noſtra Venus*) Hoc eſt τιοῦτοι ἔρωτα τὴν ἀρχὴν ἐσπεισάμεθα.

10 TV *mihi*) TV MODO Liber noſter.

23 QVAE *ſola ante alios eſt tibi magna*) Inepte TIBI. Lege MIHI. vt habent libri noſtri. Iuno Genius feminarum. Ait ergo genium puellæ ſuæ ſibi omnium Deorum B eſſe maximum. Notum eſt feminas iurare ſolere: Iunonem meam iratam habeam.

24 HEV *cui mea pignora credo*) Inepta lectio, quum libri noſtri habeant:

Quid facio demens? heu heu mea pignora cedo.

De concidendis pignoribus eorum, qui illis captis abſentes coercebantur, Cicero ſcribit de oratore. Profecto dementem eſſe oportet, qui ſua ſibi pignora concidat. Prouerbium non notatum, *ſua pignora cedere*. Referendum ergo ad illud vetuſtiſſimum ius Romanum.

25 PRODEAT *iſte timor*) Hæc quoque lectio quam inepta eſt? Veteres noſtri libri, *proderat*. vna litera mutata lege, *proderit*. Ah quid iuraui. iſte timor tibi magis proderit. quomodo? ſubijcit: *Nunc tu fortis eris: nunc tu me audacius vres*. At ij, qui putant ſe plurimum Tibullum iuuiſſe, quod ex *prodeat* faciunt *proderat*, & ea pompa nimium quantum vectantur, quam bene hoc modo huic loco cauerint, ipſi viderint. Nam ne tunc quidem conſtabit ſententia. Nam quare diceret ſe pœnituiſſe quod iura-

uerit, si illud iusiurandum proderat? Contraria plane hæc, A
& pugnantia.

31 SED *Veneris sanctæ considam vinctus ad aras*] Persistit ἐν κυριολογίᾳ. Nam quia seruum se dominæ suæ dicit, illius quidem se mancipium profitebitur. sed quia domina in se nimium sæuit, confugiet ad aram Veneris, vt eius sæuitiam vitet. Nam duo perfugia habebant serui, aram, & deprecatorem. Vnde illud: *Nec hic tibi aliquam aram, aut deprecatorem paraueris*. De ara habes exempla apud comicos, & in iure de seruis ad statuas confugientibus. Euripides Andromacha:

- ἔχει γὰρ καταφυγὴν θὴρ μὲν πέτραν
Δοῦλοι δὲ βωμοὺς θεῶν. -

Deprecatorum autem mentio apud Terentium Phormione, qui precatorem vocat. *Nunc ad precatorem abeam, qui mihi sic oret*, &c. Meminit & Iurisconsultus de Ædilitio Edicto L. XVII. & l. Bouem. Eleganter ergo hæc Tibullus.

32 HAEC *notat iniustos supplicibusque fauet.*] Eadem sententia alibi: B

Blanditiis vult esse locum Venus ipsa querelis.
Supplicibus miseris flentibus illa fauet.

Pag. 142, 3 CRIMINA *non hæc sunt nostro sine ficta dolore*] Et Propertius:

Quid mihi desidiæ non cessas fingere crimen.

Tamen libri nostri habebant *facta*, non *ficta*.

Pag. 143, 27 TE *quoque Virgilio comitem*] In peruetusto illo schedio Titulus huic epigrammatio erat, DOMITI MARSI. Quare hoc illi debemus, quod eius ope poema suo auctori asseruerimus. Nam sine illo fieri non poterat. Est autem ex quadam Marsi Elegia depromptum, vt apparet, in qua bonorum poetarum mortem defleret.

A

IOSEPHI SCALIGERI IVL. CAES. FILI

CASTIGATIONES IN SEX. AVRELI PROPERTI LIBRVM PRIMVM.

CYNTHIA PRIMA] In plerisque Val. Martialis manuscriptis exemplaribus in Apophoretis inscribitur liber iste, *Properti Monobiblos*. vt appareat antiquissimam esse inscriptionem illam. Et sane verum est Monobibli appellationem antiquam esse. sed toti operi Propertiano eam vnam appellationem fuisse, id vero falsum est. Propertius adhuc in amoris tyrocinio primum librum emisit, quem monobiblon appellauit. quia singularis tantum liber esset, & non plures, vt Galli, & Varronis Atacini. Sic
B Iurisconsultorum singulares libros appellarunt, Pandectarum consarcinatores, vt Vlpiani de sponsalibus, de officio præfecti vrbi, &c. Pauli de pœnis paganorum, de pœnis militum. Hunc primum enim tantum edidisse se ipsemet testatur libro secundo quum scribit:

Tu loqueris quum sis iam noto fabula libro,
Et tua sit toto Cynthia lecta foro?

Satis ostendit singularem illum se primum & scripsisse & emisisse. Quin & illa satis probant:

Vix vnum potes infelix requiescere mensem,
Et turpis de te iam liber alter erit.

Iam inter primi editionem, & alterius scriptionem mensem interesse cognoscimus. Satis etiã illo idem probamus:

Quæritis vnde mihi toties scribantur amores?

Iam enim & scripserat & ediderat. Sic Horatius libris tribus carminum longo post tempore quartum addidit. Sic Martialis singulos suos edidit. At Martialis libro primo Monobiblo titulum non fecit. quid tum postea? Ita pla-

cuit Criticis vocare, vt hic primus Monobiblos esset, quia seorsim editus, & postea vt nomen non amitteret, tametsi tunc solus non esset, quia alij additi. Quid quæris præterea? Ita, vt dixi, Martialis etiam vetustissima quædam exemplaria in apophoretis hunc titulum Monobibli præferunt in lemmate distichi: *Cynthia facundi carmen iuuenile Properti.* Itaque dissimilis plane sui est Propertius in secundo & sequentibus. Nam in primo plane ἐλλυχνίζει. In vno manuscripto, cuius copiam nobis fecit clarissimus Iac. Cuiacius, Titulus idem conceptus est, item & in antiquis editionibus, hoc vno excepto, quod Nautæ alterum cognomen illi attribuunt. Ita enim scribitur: *Sex. Aureli Properti Nautæ monobiblos ad Cynthiam.* Sed satis certum est nomen Nautæ illi adtributum ex vitiosa scriptura - *quamuis nauita diues eras.* nam legitur nunc emendatum, *non ita diues eras.* Quis igitur sit & quare monobiblos liber, & vnde Nautæ nomen natum sit, ostendimus. Nescio vero an omnia huius poetæ extent opera. Nam versiculus, quem de eo producit Fulgentius, *Diuidias mentis conficit omnis amor.* Versiculus, inquam, ille non extat in ijs, quæ hodie ad manus nostras peruenerunt. Quare aliquid desideretur necesse est. & potuit ita fieri. Nam auorum nostrorum memoria in cella vinaria inuentus fuit. ex quo exemplari omnia illa, quotquot hodie in Italia habentur, descripta sunt. quo fit, vt vetustum eius poetæ nullum exemplar inueniatur. Qui autem illud descripsit primus, næ ille audax aut negligens homo fuit, quisquis ille fuit. nam præter innumera menda, quibus totum librum præstantissimi poetæ aspersit, magni sceleris se obligauit, quum in secundo, & tertio libro integras paginas, & magnum numerum versuum suo loco luxauerit, & infinitis locis magnas tenebras offuderit. adeo, vt neminem esse putem (libere enim quod sentio fatebor) qui hunc poetam in secundo libro nisi per caliginem, quod dicitur, intelligat. Nos primi eam perturbationem versuum odorati sumus. & bene nobis successit labor iste. Parem enim diligentiam in eo restituendo, ac in Tibullo, posuimus. Miraberis, candide lector, neminem vnquam extitisse, qui id ante nos viderit, quum tamen multi eius poetæ studiosi hodieque sint. Sed,

A quod ſupra tetigimus, plures ſunt, qui eum poetam ament, quam qui intelligant. Atqui rei publicæ literariæ intererat eum poetam & integrum, & emendatum legi. Ne tamen quæſo putes nos operam noſtram venditare. Nihil enim præſtitimus, præ vt erunt ea, quæ a doctiſſimis viris expectamus, qui exemplo noſtro excitati, tametſi in his lucubratiunculis noſtris longe diſſimilem ſtudio euentum comperient, tamen conatum non improbabunt.

Pag.146,6 POSSE *Cythæinis*] *κυταίη* vel *κυταία*, *κυταῖος*. vt *ἐλαία*, *ἐλάϊνος*. ſed tunc claudicaret verſus. Suſpicor Propertium ſcripſiſſe:

Poſſe Cytæi tuis ducere carminibus.

Cytæis eſt Medea.

24 AVT *quid Orontea*] Oronteam myrrham non quod in Syria naſceretur, ſed quia Antiochiam eo tempore totius Orientis celeberrimum emporium camelis deferretur. Sic malabatrum, quod non niſi in India prouenit, Syrium vocant poetæ, propter eandem cauſſam. Non enim,

B vt Dioſcorides falſo prodidit, in paludibus Syriæ prouenit.

Pag.147, 2 LITTORA *natiuis pellucent picta lapillis*] Vetus ſcriptura in noſtro, *perſuadent*, non *pellucent*. Vna litera minus legendum *perſudent*. quod *ἐμφατικώτερον* eſt. vt oſtendat lapillos per ſe prouenire, ait eos quaſi quaſdam ſudoris bullas erumpere. hoc enim eſt perſudari.

14 NON *ego nunc vereor ne ſim tibi vilior iſtis*] Ea eſt in noſtro manuſcripto lectio: ſed mendoſe. Legendum enim:

Non ego nunc vereor ne ſis mihi vilior iſtis.

Sequentia coniecturæ noſtræ ſubſcribunt, & vulgarem editionem falſi damnant.

20 NOSTRAE *gratiſſima vitæ*] id eſt, nobis. vt dicebant eodem modo ætati noſtræ.

Pag.148, 6 OSCVLAQVE *admota ſumere & arma manu*] Putaui olim adoleſcens legendum, *ſumere tarda*. Sic libro ſecundo: *Oſcula ſunt labris noſtra morata tuis.* fortaſſe melius: *ſumere certa manu. certa* non reluctantia. propterea *admota manu.* vt vltima ſyllaba in voce ARMA ex ſequenti conflata ſit.

8 EXPERTAE *metuens iurgia*] Noſter codex, *verbera.* Horatius - *metuentes patruæ verbera linguæ.*

10 ARGVS *vt ignotis*] Lege, *Argus vti notis.* & fortasse scriptum fuit, *gnotis* archaico more. A

21 DONEC *diuersas*] Lege, *Diuisas.* hoc est fissas. sic infra *diuersos* legebatur in manuscripto, pro *diuisos.*

Possum ego diuisos iterum coniungere amantes.

Itaque alterum pro altero facile commutatur.

26 ALTERIVS *clausis expulit*] Liber noster, *rettulit.* nimirum, quia *repulit* scripserat poeta. ita repone.

Pag. 149, 11 SPARTANAM *referas*] Repone auctore libro scripto, *Spartanæ Hermionæ.* Licet laudibus referas formam Antiopæ, & Hermionæ.

16 HAEC *sed forma mei pars est extrema furoris*] Sic in eandem sententiam libro secundo:

Nec me tam facies, quamuis sit candida, cepit.

27 DEFERET] Liber, *Differet.* Ita repone.

31 NON *vllo grauius tentatur*] Hanc chriam Gnome Euripidis expressit:

τὰ μὲν γὰρ ἄλλα δεύτερ᾽ αὖ πάσχει γυνή,
ἀνδρὸς δ᾽ ἁμαρτάνουσ᾽ ἁμαρτάνει βίου.

Pag. 150, 1 MANEAT *sic semper adoro*] Virgilius: B

In rupes, in saxa volens vos Turnus adoro
Ferte ratem -- Ouidius:
Hanc ego, me non vt defendere tentet, adoro.

Bassus autem iste est Iamborum scriptor. Ouidius:

Ponticus heroo, Bassus quoque clarus Iambis.

8 ET *miser ignotos vestigia ferre*] Prouerbiū est. Horatius

- & incedis per ignes Suppositos cineri doloso.

10 NON *est illa vagis*] Vagæ puellæ, εἰκαῖαι. contra Horatius Deuias. At bonus Beroaldus vagas sumit pro variis, & inconstantibus.

11 MOLLITER *irasci non solet*) Quomodo *non solet,* si nunquam adhuc expertus est? incedere enim per ignotos ignes eum dixit, vt pote qui Cynthiæ amore tum primum incalescebat. Næ ille oscitabunde hæc legebat quisquis hæc mutauit. Scriptura enim vetus habet, *non sciet.* Quod explicatione non indiget. Facilis autem lapsus fuit, vt *e,* in *o,* & *i* in *l* mutaretur.

12 QVOD *si forte tuis*] Et hæc quoque non minore flagitio, quam illa, mutarunt. quum liber scriptus habeat,

A *Aut si forte ausis non est contraria nostris.*

est συγχώρησις. Aut pone illam mihi pro te precanti victas manus dedisse. Manifestum enim Gallum æmulum fuisse Propertij, & tunc primum cæpisse Cynthiam amare, ac orasse Propertium, vt sibi patarius & proxeneta esse vellet inter se & illam in amoribus nouis. Id quod tota ex hac elegia colligas licet, præsertim ex fine: - *non impune illa rogata venit.* precatorem enim sibi & rogatorem Propertium assumpserat.

Pag.151, 21 OSCVLAQVE *opposito dicat sibi*] Prouerbium a me nuspiam animaduersum, Rem abstulit, reliquit ventum pignori. Simillimum illi, Nucleum amisit, reliquit pigneri putamina. Sic puto: Abstulit pecuniam, ventum reliquit pigneri. Aut tale quid. Oscula, inquit, abstulit, reliquit ventum pignori. Oppositæ ædes sunt pigneri Terentio. Ait in vanum oscula illi dedisse, quæ sibi adhuc debeantur, vt pote quum perfidiose illam reliquerit.

25 NAM *tua non ætas vnquam seruiuit*] Mutatum ignoratione priscæ lectionis, quę habebat, *cessauit.* cessare amori, operam dare amori. Horatius:
B

Ad strepitum citharæ cessatum ducere curas.

strepitum citharæ, cui cessatur, hoc est, cui vacatur.

Pag.152, 25 QVOD *nolim nostros euiolasse*] Ita & liber noster. Sed magis placet, quod Beroaldus in suo legit, *euoluisse.* Quod magis, quam voluisse. imo potius ab euoluendo. Idque retinemus. vt dicitur - *id voluere fata.*

29 NEC *tibi subiiciet*] *Subiiciet*, verbum scænicarum operarum. ὑποβαλεῖ. ὑποβάλλειν est dictare alicui, monere. vnde monitores. qui aliter Secundarij dicebantur. hoc est, ὑποβολεῦς. Glossæ, *Secundarius*, *Subdiga*, ὑποκριτής. lege, *Subdica*, qui secundo dicit. quanquam hoc vere non est monitor.

eod. SAEVVS *amor*] Inepte etiam hæc mutarant interpolatores. Nam *serus*, non *sæuus* scripserat Propertius, vt cognoscimus ex libro calamo scripto. Quare serum amorem dixerit, non obscurum est ei, qui totam elegiam legerit.

Pag.153, 1 ARDORIS *nostri magne poeta iaces*] Scribo, vt in veteri, *magne poeta vale.* Hoc enim prætereuntes dicebant,

HAVE, ATQVE VALE. quod etiamnum in vetuſtis aliquot monimentis viſitur in Italia,& Narbone,vt: A

LAGGE. FILI
BENE. QVIESCAS
MATER. TVA. ROGAT
TE. VT. ME. AD. TE
RECIPIAS. VALE
P. Q. XV.

11 TV *pedibus teneris poſitas fulcare pruinas*] In noſtro ſiquide ſcriptum eſt *-poſitas fulcire ruinas*. Ruinas vocat, ni fallor,ruentem cælo aquæ concretæ,& niuis ſtragem.Hoc enim exprimit belle Petronius:

Ipſæ iam nubes ruptæ ſuper arma cadebant,
Et concreta gelu putri velut vnda ruebat.
Victa erat ingenti tellus niue -

Fulcire pro calcare, καὶ σίζειν poſuit elegantiſſimus ſcriptor Cor. Celſus libro ſeptimo vbi περὶ θεραπείας ὀρχέων agit: *Quod vbi incidit,linamenta ſuper non fulcienda,ſed leuiter tantum ponenda ſunt*. Nam ibi plane fulcire eſt, τὸ πιέζειν. Quanquam & ſimpliciter poteſt intelligi fulcire, ſuſtinere. nam aptum eſt verbum ruinæ. Apparet igitur commentitiam eſſe receptam lectionem, vt ne addam, quod ſulcandi verbum hic minime aptum, quicquid argutentur Grammatici. B

17 ET *me defixum vacua patiaris arena*] Hæc corrupta ſunt non leuiter ab imperitis correctoribus. quod tamen puto accidiſſe propter tranſpoſitionem, quæ hic commiſſa eſt, quæ etiam eodem modo erat in noſtro manuſcripto. Primum igitur in eo libro ita legitur hic verſus:

Et me defixum vacua patiatur in ora.

Deinde animaduertimus noſtrorum patrum ætate hæc corrupta fuiſſe propter illam, quam dixi,tranſpoſitionem. Nam diſtichon illud, ET ME DEFIXVM præcedere debet illud, ATQVE EGO NON VIDEAM. Ita igitur & reponenda ſunt,& interpungenda:

Ne tibi Turrhena ſoluatur funis arena,
Neue inimica meas eleuet aura preces:
Et me defixum vacua patiatur in ora
Crudelem infeſta ſæpe vocare manu.

A *Atque ego non videam tales subsidere ventos,*
Quum tibi prouectas auferet vnda rates.

Igitur, *vacua patiatur in ora*, scilicet aura. ne aura eleuet meas preces, neue patiatur me in vacua ora te crudelem vocare.

19 ATQVE *ego non videam*] Atque vtinam non videam tales ventos, quales imprecor tibi, residere, atque detumescere mare, quum solues ratem ab hoc litore. desidere venti dicuntur, quum ponunt flatum, quum flaccescunt, vt loquitur Pacuuius Chryse. Nam hæc omnia perperam vulgo accipiebantur.

23 VT *te felici vectam per cærula*] Hæc quoque non diu est, quum contaminata sunt. Habebat enim prisca lectio:

Vt te felici præuecta Ceraunia remo
Accipiat placidis Oricos æquoribus.

Vocatiuus pro alio quouis casu, quum aliquem alloquimur. De quo in Ausonium satis diximus. vt:

Stemmate quod Tusco ramum millesime ducis, &c.

Alibi idē est, *Sic mihi te referas leuis,* hoc est leuem. Lucillius:

B *His te versibus interea contentus teneto.*

Hic nominatiuo vsus est, pro accusatiuo.

25 NAM *me non vllæ poterunt*] Pro *tedæ*, vetus scriptura habet, *de te*. & pro *limine*, *lumine*. Quod nos ita legimus:

Nam me non vllæ poterunt corrumpere, de te
Quin ego, vita, tuo lumine acerba querar.

Nullarum vnquam mulierum amor poterit flectere, quin ego ea querar de te, quæ tibi acerba futura sunt. Nam lumen tuum hoc est te ipsam. vt supra *nostræ gratissima vitæ*, hoc est, nobis. Superuacuum mihi videtur dicere eum in limine amicæ queri, quum hoc non sentiat, sed vbique de eius perfidia se conqueri paratum esse. *Tedæ* autem, quę hic legebatur, nullum hic locum habet. Nam non coniugia intelligit, sed quemuis nouum amorem. Verba queri, simpliciter dictum mihi non satisfacit. Vnus quisque, quod magis placuerit, sequatur.

29 ET *dicam, Atracis*] Pro *Atracis*, *Autaricis*, & pro *Eleis Issæis* dubitabundus reponebat Beroaldus. quod tamen non tanquam a dubitante, sed vt a iurato dictum esset, omnes editiones admiserunt. Quia mentio fit Illyrij, pro-

pterea putauit hic gentes Illyricas ſubſtituẽdas eſſe. Atqui proconſul iſte non proficiſcebatur in Illyrium. neque enim nauem ſoluiſſet ab Oſtienſi portu, ſed a Brunduſino. Ab Oſtia enim manifeſto ſoluit, quum ipſe dicat: A

Ne tibi Turrhena ſoluatur funis arena.

Proficiſcebatur autem in Achaiam. quod ipſe poſtea his verbis declarat:

Illa vel anguſto mecum requieſcere lecto,
Et quocunque modo maluit eſſe mea,
Quam ſibi dotatæ regnum vetus Hippodamiæ,
Et quas Elis *opes ante pararat equis.*

Quia igitur Acroceraunia, quæ ſunt in finibus Illyrij ad Epirum vſque præteruehi neceſſe habebat, propterea tractus Illyrici meminit. & alibi,

Dic alias iterum nauiget Illyrias.

Quum igitur illam ad portum vſque Oricum prouehi optat: quid opus hic populis Illyrij? Sed, vt iam dixi, proprætor aut proconſul ille in Achaiam proficiſcebatur. Itaque Atracij ſunt populi Aetoliæ, quos Atracas Plinius vocat, ab Atrace fluuio, qui Ionio confunditur. Ab eo ſunt initia Achaiæ. Itaque quum Catullus ait, Smyrnam Cinnæ Atracis oſtia penetraturam, innuit eam in Græciam peruenturam, vt hominum Græcorum quoque manibus teratur. Quare male cenſet Beroaldus hic *Autaritis* pro *Atraciis* reponendum: vt pari errore *Iſſæis*, pro *Eleis*. Nam ad Eleos & Peleponenſium ibat proconſul. Videtur enim manifeſto Achaia prouincia illi obtigiſſe. B

31 HIC *erit hic iurata manet*] Repone ex veteris ſcripturæ fide:

Hic erit hic. iurata mea eſt. rumpantur iniqui.

Pag. 154, 15 CONTINGERE *ſidera plantis*] Mallem *palmis*. Nam prouerbium erat: Digito cælum tangere.

23 ET *tibi nunc quæuis imperat emta modo*] Non quæuis ſane. nam vnam tantum deperibat. Sed bene vetus ſcriptura, *quouis* non *quæuis*.

Pag. 155, 16 QVI *non ante patet donec manus attigit oſſa*] Beroaldus cenſet dictum, amorem non ante patere, donec intra medullas intrauerit. At ego quæro, quid faciemus illo MANVS? Nam ſi dixiſſet, *Qui non ante patet, donec at-*

A *tigit ossa*, hoc aliquid esset. Præterea verbum *attigit*, non pertinet huc cum illa significatione. Nam simplici potius vsus esset, tetigit. vt:

Quem tetigit iactu certus ad ossa Deus.

Quid quod hoc non vult poeta? non enim nunc tempus nec locus est huic sententiæ. Dicam quod verum puto. Videtur mihi legendum minima licentia, sed immane quanta sententiæ diuersitate:

Cui non ante patet, donec manus attigit, offa,
Quisquis es, assiduas aufuge blanditias.

Quisquis es, qui non credis te fruiturum re, nisi eam manu adprehenderis, caue tibi a blanditijs, quibus te pelliciunt puellæ, & vana spe producunt. Prouerbium est, vt apparet. Romani bolum & offam, pro præda quæ manibus tenetur, vsurpabant. Vnde, doleo hunc bolum mihi ereptum e faucibus: &, inter os & offam. Enunciatum prouerbium ad illius exemplum, Manus nostræ oculatæ sunt, credunt quod vident. Ergo, *cui non ante patet, donec manus attigit*, erit, Qui manus oculatas habes, quæ nihil
B credunt, nisi quod vident. Elegantissimum videtur mihi hoc prouerbium. Et multa talia vsurpat παροιμιώδη Vmber noster, quæ non temere alibi reperias.

21 SAEPE *in amore leuat*] Scriptus liber, IVVAT. Quod melius est.

24 ADFVERAM *vestris conscius in lacrimis*] Propertiana loquutio, *conscius in lacrimis*, imo archaica. Alibi:

Surget & inuitis spiritus in lacrimis. Item:
Tantus in erepto surgit amore dolor.

28 VIDIMVS *in longam ducere verba moram*] Alia lectio est in scripto:

Quum te complexa morientem, Galle, puella
Vidimus, & longa ducere verba mora.

Quæ non aspernanda sunt.

Pag. 156, 7 ET *possum alterius curas*] Liber noster, *pœnas*.

10 QVAEQVE *cauenda forent*] Interpolata ex veteri scriptura. Nam ita in libro nostro legitur: *Queque querenda forent*. lego, *Queque verenda forent*. Nihil tamen de sententia deperit.

25 PROXIMA *Misenis*] Non est dubium, quin ita inter-

polarint Grammatici, quum lepida repetitio sit in nostro: A

Et modo Thesproti mirantem subdita regno,
Et modo Misenis æquora litoribus.

Intelligit duo maria, alterum Puteolis, alterum Misenis subiectum. Dion libro quadragesimo octauo: ἐν τῇ κύμῃ τῇ καμπανίδι χωρίον τι μεταξὺ μισήνου καὶ ποτιόλων μηνοειδές ἐστιν. ὄρεσί τε γὰρ σμικροῖς καὶ ψιλοῖς πλὴν βραχέων περιείληπται, καὶ θάλασσαν τριπλῆν κολπώδη ἔχει. Deinceps ponit quæ sint eæ θάλασσαι. In medio mari erant Baiæ, nempe prope Lucrinum. Quum igitur Cynthia esset Baijs, sinistra Puteolos, quæ est ora Thesprotia, dextra Misenos habebat. In ora Cumarum, quæ Græcis colonijs Abantum prætexta erat, sunt Puteoli: quam oram propterea vocat regnũ Thesproti: quia Thesprotus nomen fecit Thesprotiæ Epiri: a qua Ambraciotæ Abantes profecti occuparunt eam oram, vbi fuerunt Cumæ, vt & mediocriter docti sciunt. Quid ergo est, quod hic tam facessit negotium doctissimis viris? Amabo desinite præclari in doctrina viri amplius in re vel pene pueris nota hæsitare. Primus ansam dubitãdi dedit Sannazarus apud Miscellaneorum scriptorem Alexandrum de Alexandro Neapolitanum. Si miraris Thesprotiam dici, vbi Thesproti coloni sunt, quare non etiam miraris Franciam in Celtis, Langobardiam in Insubribus, Burgundiam in Maxima Sequanorum, Vasconiam in Nouempopulania? At tandem rixarum modus esto. Quod igitur falsa sit, & vitiosa vulgata lectio, apparet ex verbis Dionis, quæ supra adduximus. Nam idem sinus non est subiectus Thesprotiæ Cumarum, quĩ & Misenis. sed inter hunc & illum, est Baianus. Quare hic error erat & ἀχωρογραφησία. B

26 NOSTRI *cura subit memores abducere*] *Abducere noctes* pro abnoctare dici Latine, non mihi persuadeo. Sed neque multo sincerior est scriptura nostra, *adducere*. Lego, *ab ducere*.

29 SVSTVLIT *e nostris*] Nam in caussa erit, ne amplius celebrem te carminibus meis.

32 TENVI *tentantis in vnda*] Noster liber, & commentarius Beroaldi, *Teutantis*: vna litera plus lego, *Teutrantis*.

Nam

A Nam Teuthras est nomen Græcum, & aptum Græcæ coloniæ. Præterea Silius Italicus quum soleat fingere nomina a fluuijs, Cumanum quẽdam vocat Teuthrantem, libro vndecimo: *Personat Euboicæ Teuthras testudine Cymes Incola.* A Baiano igitur vicino fluuiolo Teuthrantem Cumanum vocat. Quis dubitat esse aut fluuiolum, aut Euripum, quum ipsemet poeta id clare loqui videatur?

Pag.157, 9 CVLPA *timoris erit*) Noster, *timentis.*

Pag.159, 8. ILLA *sit Inachiis & blandior*] Male hæc distinguuntur vulgo. Ita enim potius legenda:

Nec mirum, quum sit Ioue digna, & proxima Ledæ,
Et Ledæ partu: gratior vna tribus
Illa sit Inachiis *& blandior* Heroinis.

Tribus Inachiis heroinis. hoc est Leda, Helena, & Clytemnæstra. Nam male interpres Beroaldus.

13 ET *quodcunque voles vna sit ista tibi*] Martialis:
Et quicquid voluit testa vocatur anus.

Pag.160, 8 SAEPE *ego multa tuæ leuitatis iura timebam*] In ora B nostri libri eadem manu adpositum erat, *leuitatis dura.* quod verum est, & a nobis probatur. *dura leuitatis*, vt Horatius, *per acuta belli.*

Pag.161, 25 ET *mihi non desunt turpes pendere*] *Desunt pendere.* Silius:

Pascere, nec Pœnus prauum, aut nutrire fauorem
Deerat - - Item:
Nec densæ trepidis absunt se inuoluere nubes. Item:
Nec quos vile genus despectaque lucis origo
Fœdabat, sperare sibi, & deposcere primi
Deerant imperium, & patriæ pereuntis habenas.

31 HAS *inter grauibus cogor deflere querelis*] Legendum profecto:

Has inter grauius cogor deflere querelas.

Præter eas querelas est quod grauius doleat mihi. Quod GRAVIVS bene repositum sit a nobis fidem fecerit, τὸ TRISTIOR.

Pag.162, 19 ME *sidera plena*] Lege *prona*, vt in nostro libro. At illud *plena* ineptum.

24 QVAE *solet irato dicere tuta loco*] Liber scriptus, *Quæ solet iratus.* recte. Lege autem *trita*, non *tuta*:

Quæ solet iratus dicere trita loco. A

Trita illa, & solita, quæ irati solent loco & tempore, hoc est quotiescunque poscit locus vt irascantur, effutire: Occurrit sæpe in libris scriptis vt Tritus, & Tutus inuicem commutentur.

Pag.163, 6 NEC *mihi Cassiope solito visura carinam*] Hæc inconcinna sunt, neque magno aliquo mendo carent. Ego lego: *Nec mihi Cassiope solito visura carinam*

Ominat. ingrato litore vota cadunt.

Nec, inquit, sidera dant mihi omen se visura carinam. Hypallage: ominor ex ipsa Cassiope & alijs astris me non visurum carinam. nube enim omne cælum obductum est. ominat, & ominatur, vtrunque dixerunt veteres. Pomponius Cretula: -- *Nil petituræ? bene*

Eueniat. Ita sit. Et tibi bene sit, qui recte ominas.

Est autem Græca figura, *ominat visura*, pro ominat visuram. Sic alibi:

Visura & quamuis nunquam speraret Vlyssem.

24 DONASSET *funere crines*] creberrimus in hoc casu Propertius, *funere, ore, lumine*, pro *funeri, ori, lumini*. donare crines funeri notum ex Tragicis Græcis, & ex ipso Propertio alibi: B

Exequiæ fuerant rari furtiua capilli *Vincula* -

29 CANDIDA *felici soluite vela Noto*] Repone VELA CHORO. Ex fide eiusdem libri.

Pag.164, 15 VT *tibi sim merito semper furor*] Non attinet monere quoties illud *semper* vsurpatur otiose a Propertio. Hoc enim infinitis locis facit. Sic Dio: *τῶν ἀεὶ ὑπάτων, οἱ ἀεὶ δήμαρχοι, τῶν ἀεὶ περισμιγνιώτων, τῶν ἀεὶ ἀρχόντων, πάντε ἀεὶ βουλευταί.*

22 SCRIBITVR & *vestris Cynthia corticibus*] Callimachus:

Ἀλλ' ἐνὶ δὴ φύλλοισι κεκομμένα τόσσα φέροιτε

Γράμματα, Κυδίππην ὅσσ' ἐρέουσι καλήν.

22 AN *tua quod peperit nobis iniuria curas*] Liber noster *curam*, sed eadem manu in ora emendatum, *cur.as*. Ego puto legendum parua mutatione:

An, tua quæ peperit nobis iniuria, cur.as.

A *Quæ solum tacitis cognita sunt foribus?*

Curas verbum. Ita enim melius legi posse videtur.

26 PRO *quo diuini fontes*] Scio fontes sacros esse, non tamen vt vllus veterum eos diuinos vocauerit. Sed mendum est, quod facillime tolli potest.

Pro quo, Di, vini fontes, & frigida rupes.

Pro qua pietate o Dij, ita me remuneramini, vt potus aqua viua, cubile frigida rupes sit. Contra Catullus:

O Dii *reddite mi hoc pro pietate mea.*

Recte igitur Deorum compellatio interposita.

31 SED *qualiscunque es*] Hoc distichon a Grammaticis corruptum ita ex nostro libro legito:

Sed qualiscunque es resonant mihi Cynthia siluæ,
Nec deserta tuo nomine saxa vacant.

Saxa, inquit, & siluæ resonant mihi τὸ Cynthia. vt quod ex Callimacho modo citauimus, κυδίππην καλῶ.

Pag. 165, 31 CRVDELIS *Minyis dixerit Ascanius*] Ita liber noster, & recte. *dixerit*, εἴποι ἄν. Huius rei, inquit, testis B esse possit Ascanius. Cuius?

Sæpe imprudenti fortuna occurrit amanti.

Virgilius in Prolusionibus:

Altera non forma, dixerit ipse, prior. Horatius:
- - fateor me, dixerit ille, Duci ventre leuem-

ipse & *ille*, ὁ δεῖνα.

Pag. 166, 3 SIVE *Aniena tuos*] Noster codex *Amerina*. Pulcherrimus tractus lacus Vadimonis, quam vocat Amerinam vndam, vt alibi fusius a nobis dicetur. *Vmbrosæ flumina siluæ*, intelligit locum, vbi Clitumnis per quædam siluarum occulta eripit se e conspectu hominum. Alibi:

Qua formosa suo Clitumnus flumina luco
Integit. - Hoc suo loco explicaturi sumus.

7 NON *minor Ausoniis est amor in Dryadis*] Ineptus metaplasmus, & Propertiana facundia indignus. Noster liber & editiones ante Beroaldum, *est amor Adriatis*. Nos olim Valentiæ Cauarum vbi scripti libri fecit nobis copiam Iurisprudentiæ antistes Iac. Cuiacius, emendauimus, *ah Dryasin*, moti eodem exẽplo in hac eadem elegia infra,

Grata domus nymphis humida Thyniasin.

nam plane ita ſcriptum eſt in libro noſtro. Meminimus etiam eadem forma Catullum *Minyaſin* dixiſſe. Ergo *Dryaſin*, *Thyniaſin*, *Minyaſin*, ſunt δρυάσιν, θυνιάσιν, μινυάσιν. *Amor ab Dryaſin*, vt infra, A

Ah dolor ibat Hylas ibat Hamadryaſin.

8 NE *tibi ſit durum*) Lege, *duro*. Ne tibi duro ſit adiſſe. ne ita contumax fueris, vt adeas.

13 EGRESSAM *longe Phaſidos iſſe viam*) *Longe viam*, τὴν πόῤῥω ὁδόν. Sic libro quarto,

Hac vbi Fidenas longe erat ire via. Martialis:

Rus hoc vocari debet, an domus longe?

Domus longe, ὁ πόῤῥω οἶκος. Alluſum autẽ ad prouerbium: εἰς φασιν ἔνθα ναυσὶν ἔσχατος δρόμος.

17 MOLLIA *compoſita litora fronde tegit*) Imitatur Apollonium ſuper eadem re. -- τοὶ δὲ λεχαίην

φυλλάδα λειμώνων φέρον ἄσπετον ἀμήσαντες

στόρνυσθαι --

19 RARAM *ſepoſiti quærere fontis aquam*) Ad verbum ex eodem Apollonio. B

Τόφρα δ' ὕλας χαλκῇ σὺν κάλπιδι νόσφιν ὁμίλου

δίζητο κρήνης ἱερὸν ποτόν. - *Sepoſiti* νόσφιν ὁμίλου.

27 IBAT *Hamadryas hinc*) Scribe, *Hamadryaſin*. ἁμαδρυάσιν. Iam diximus.

28 HIC *erat Arganthi Phlegre*) Scribe *Pegæ*, αἱ πηγαί.

29 GRATA *domus nymphis humida Thyniacis*) *Thyniaſin*, liber noſter: hoc eſt θυνιάσιν.

30 QVAM *ſupra nulli*) *Nullæ* ἀρχαϊκῶς, Codex ſcriptus. Tibullus: -*vllæ non iſte puellæ* *Seruire* --

32 ET *circum irriguo*) Liber, & *circunriguo*. περιῤῥύτῳ. Omnino totus Græcus eſt in hac Elegia Vmber noſter.

Pag. 167, 7 INNIXVS *dextro*) Apollonius:

λέχρις ἐπιχριμφθείς. -

15 FORMOSVM *nymphis credere viſus Hylam*) Noſter liber, TVTVS, non VISVS. quod germanum eſt Propertij. In quo, vt in tota reliqua Elegia ἑλληνίζει. *Tutus* enim eſt εὐλαβούμενος, φυλαττόμενος.

22 HAEC *ſoror acta tuis*) Sine dubio legendum,

A *Hæc soror Acca tuis sentiat e lacrimis.*

25 ET *quicunque super*) Lege auctore libro, *Quæcunque.* & ita postulat sententia. Quæcunque ossa.

30 SI *Perusina tibi patriæ sunt nota sepulchra*) Lego, *sepultæ*, non *sepulchra.* Si tibi nota sunt funera patriæ sepultæ. Hoc autem epigramma facile declarat hunc primum librum seorsim antea editum fuisse. quia poeta ibi subiecit patriam suam, & genus; vt Horatius in fine libri primi Epistolarum, quem singularem ediderat, addit & genus suum, & ætatem.

IN LIBRVM II. SEX. AVRELI PROPERTI.

Pag. 168,11 VNDE *mihi veniat mollis in ora*] Liber noster habet, *ore.* quod retinemus. Vnde liber sit in ore meo. Venire apud Propertium est, ὑπάρχειν, τυγχάνειν.

14 SIVE *togis illam fulgentem incedere Cois*) Coa proprie puellarum famæ non nimium bonæ fuerunt. Quare quum Horatius dicit - *Cois tibi pene videre Vt nudam est -*

B facile diuinandum nobis relinquit, quam intelligat. vt si dixisset, in stola, matronam profecto intellexisset. Quare qui lectionem Horatij in *Chlorin* pro *Cois* mutarunt, minus prudenter fecisse videntur.

20 SEV *quum poscentes somnus*) Profecto & sententia *somnum* legendum postulat, & scriptura libri nostri confirmat.

Pa.169,32 QVA *pote quisque*) ἔρδοι τις, ἣν ἕκαστος εἰδείη τέχνην.

Pa.170,1 LAVS *in amore mori laus si datur altera*) Recentiores editiones hunc versiculum aliæ alio modo corruperunt. Sed antiquiores itemque liber scriptus recte habent: - *Laus altera, si datur vno Posse frui.* Planus est sensus. Primo optat amantem mori. secundo vnam tantum amare, neque omniuolum, vt ille ait, esse. Post hoc distichon interserendum huc aliud, quod est circa finem Elegiæ, quæ in vulgatis editionibus tertia numero est. Quare ita leges cum isto:

Laus in amore mori. laus altera, si datur vno
Posse frui. fruar, o, solus amore meo,

His saltem vt tenear iam finibus: aut mihi si quis
Venerit alter amor, acrius vt moriar.

Non solum hoc distichon suis antiquis sedibus restituimus, sed etiam inuersum pentametrum quo verborum ordine legi debuit, posuimus. Scio τὸ vt ὀλιγωρῶς posse exponi. sed, vt id concedamus, quam bene illud distichon sententiam suam tueatur illo loco, quo legitur hodie, velim dicant mihi quicunque opinioni nostræ aduersari parati sunt. contra, quam non hic conueniat, doceant me, quæso. ego coniecturam meam feliciori successu defendam, quam illi eam oppugnabunt. A

10 COLCHIS *Colchiacis*) Malo, *Iolchiacis.*

26 BRACHIA *& a medio pectore pellet auem*] Post hunc versiculum sequi debent ordine quatuor disticha, quæ in quarta elegia sunt, quorum initium, NON HIC HERBA VALET.

Pa.171;3 QVANDOCVNQVE *igitur vitam mea fata reposcēt*] Quia iam dixerat: *Ambulat, & subito mirantur funus amici.* Quia igitur hoc mihi contingere potest, qui cum eodem morbo conflictor, &c. B

12 QVI *nullum tibi dicebas*] Lege:

Qui nihilum tibi dicebas iam posse nocere. Horatius:
Conuiuæ lecti nihilum nocuere lagenis.

14 VIX *vnum potes infelix*] Post hoc distichon sequi debet illud, *Liber eram.* Recte ergo conueniunt, QVAEREBAM, & LIBER ERAM. Nam antea quis intelligebat, quorsum illa elegia, quam faciebant secundam a prima? Quid aliud sibi volebant illi, qui hæc ita digesserunt, quam χοῖνον ἐκ τῆς ἄμμου πλέκειν;

21 DIFFERTVR *nunquam*) Post hunc versiculum interijce quatuor disticha, quæ sunt in fine elegiæ alieno loco posita. quorum primum, AC VELVTI PRIMO TAVRVS DETRECTAT. Ait differri non tolli amorem, ac tironibus amoris, qui seruitium nouum grauantur, idem euenire, quod tauris primum iuga detrectantibus.

30 NEC *me tam facies*] Dixit enim iam propter formosam Pero hoc pertulisse Melampodem. quanuis, inquit, ego meam non tam quia formosa est, amo, quam quod multis artibus prædita. Recte igitur hæc coniunximus.

A 32 ET *Maeotica*) *Vt Maeotica.* Liber ſcriptus.

Pag.172, 4 NEC *ſi qua Arabio*] Mirum genus loquendi. Hoc eſt, nec quia tu luces Arabio bombyce. Sic infra:

Nec ſi qua illuſtres femina iactat auos.

Hoc eſt, nec quia tu iactas illuſtres auos.

11 CARMINAQVE *Erinnes non putat*] Apparet eſſe commentum Beroaldi, quum ipſe poſtea citet veterem ſcripturam, quam ego in noſtro reperi:

Carmina quae quiuis non putat eſſe ſuis.

Quam diuerſa haec ab illa vulgata? Nam profecto tam verum eſt Propertium ita vt ponam, ſcripſiſſe, quam me viuere. nempe: *Carminaque aequenis non putat eſſe ſuis.* Aut, inquit, quoties contendit ſcripta ſua cum antiquis poetrijs. nam poetrias aequales ſuas non putat verſus facere. non cenſet eſſe carmina, quae aequales ſuae faciunt. Quis audebit haec falſa eſſe dicere, aut receptae lectioni ſubſcribere?

13 STERNVIT *omen amor*) Et Catullus:

Dextram ſternuit adprobationem.

Sed liber noſter *ſtertuit*. Quod neſcio an reijcere debeam, B quum etiam in veteribus libris illo modo inueniam: In epiſtola Cydippae ad Acontium:

Interea lumen, poſita nam ſcribimus illo,

Stertuit. -- Sed nihil mutandum cenſeo. Nam ſternuere non diceretur lumẽ, vt nec amor ſtertere omen.

14 HAEC *tibi contulerunt*) Duplicanda haec ſunt:

Haec tibi contulerunt caeleſtia munera Diui

Haec tibi ne matrem forte dediſſe putes.

19 ROMANO *accumbes prima puella Ioui*] Noſter liber in margine corrigit *loco*, pro *Ioui*. Sic lib. IIII. eodem modo, vbi in vulgatis eſt *-furto polluit ille locum*, vetus lectio habet *Iouem*. Verum igitur eſt hic perperam editum eſſe *Ioui*, pro *loco*. Nam hoc vult: inter puellas Romanas tu prima eris. inter Graecas & peregrinas ſecũda poſt Helenam. Sic infra:

Et tibi Maeonias inter heroidas omnes

Primus erit nulla non tribuente locus.

Tralatitie ergo dixit. Nam in conuiuijs digniori perſonae potior locus datur. Quam diuerſam igitur ſententiam in animo habebant, qui Ioui repoſuerant? Eſt enim, vt dixi,

metaphora a conuiuijs. Vt in diſcubitorio potiori perſonæ potior locus datur, ita & tibi in ſeſſimonio Romanarum puellarum. In triclinio, vt notio verbi judicat, tres lecti erant. Horatius: A

Sæpe tribus lectis videas cænare quaternos.

Medius lectus honoratior erat. Septem, vt prouerbium fert, conuiuium faciebant. Itaque in medio vnus tantum diſcumbebat, nempe honoratior, ſiue conſularis aut prætorius inter Senatores: ſiue ſenator inter inferioris gradus homines eſſet. in duobus reliquis lectis ſinguli tres. Sin octo eſſent, in medio honoratior perſona quæ erat, interior diſcumbebat. Hæc probantur obſeruatione loci Salluſtiani ex tertia hiſtoria. qui ita, vt & interpungi, & legi debet, a me apponetur: *Igitur diſcubuere interior Sertorius in medio: ſuper eum Tuſcus Fabius Hiſpanienſis ſenator, ex proſcriptis. In ſummo Antonius, & infra ſcriba Sertorii Verſius, & alter ſcriba Mæcenas. In imo medius inter Tarquinium, & Dominum Perpernam.* Hic enim in medio lecto duo tantum, Sertorius, & Fabius, ſeu Fadius.

20 NEC *ſemper nobiſcum*] Melior antiqua ſcriptura, & primæ editiones, quæ habent, B

Nec tantum mecum Romana cubilia viſes.

Perſiſtit in metaphora. Nec tantum, inquit, inter Romanas formoſas numeraberis. Tu etiam in peregrinis nomen habebis. *Mecum*, vt in Catullum notauimus, eſt, me iudice. vt Catullus: *nam tecum multus homo es*. id eſt te iudice, tuo iudicio.

21 POST *Helenam*] Ergo explicat quid voluerit illa allegoria:

Romano accumbes prima puella loco.

Nam quia hic dixit, tu forma ſecunda es poſt Helenam: illud erit, tu prima forma es ante omnes puellas noſtrates. Ineptiſſime igitur hæc corruperant ij, qui non ſolum hæc nō intelligebant, ſed etiā vt ne alij intelligerēt, effecerant.

Pag. 173, 1 VRET *& eoos, vret & heſperios*] Poſt hunc verſiculum repone ſeptem diſticha, quæ immerito hinc diuulſa fuerunt, & eundem caſum communem cum alijs paſſa ſunt. Eorum initium eſt, QVVR HAEC IN TERRIS FACIES HVMANA MORATVR.

A 7 PECTVS *operta comis*] Noster, *pectine operta.* lego, *pectine operta comas.* Ait pexam esse colubris, quæ subnascuntur ex incisa ceruice Medusæ. Sed non ausim receptam lectionem mutare. Nam in Ægide dicitur habere Gorgonem.

8 QVALIS *& Ischomache*) Liber scriptus, *Ischomene.* Potest fieri, vt hoc & illud nomen habuerit.

11 VIRGINEVM *Brimo*] Ita olim emendauit lumen literatorum Adr. Turnebus. Sed antequam ille Aduersaria sua publicaret, nos ita emendaueramus ex eo ipso Etymologici loco, ex quo ipse quoque coniecturam suam fecerat. Testis huius emendationis nostræ nobilissimus atque eruditiss. Ludouicus Castanæus eques Regius Torquatus, & Christianissimi Regis ad summum Pontificem Legatus. Quum enim illi Propertium explicarem, ita eius libri oræ a me annotatum fuit. neque hoc solum, sed paulo ante, quum eidem quinque libros Siluarum Statij enarrarem, ostenderam illi eundem errorem esse in libro secundo, in Arborem Atedij Melioris. Nam vbi editum est: *-- omnia*
B *questus,* *Inmitem Bromium : stagna inuida* - indicaui emendandum esse, *Inmitem Brimo.* Ita duo similes errores a nobis ex duobus bonis auctoribus sublati.

13 IDAEIS *tunicam*] Liber, *Tunicas.* Sic Catullus,

- & abiectis peruigilat tunicis.

17 MVLTA *prius dominæ*] Hæc elegia septem tantum distichorum est. Nam quatuor reiecimus in primam elegiam, vt suo loco indicauimus.

20 ET *crepitum dubio*] Græci vocant πτερνοκοπεῖν.

21 NEQVICQVAM *perfusa meis*] μέμνοις. Iracundus, inquit, amator hoc dicit secum stomachabundus, *Nequicquam perfusa,* &c. Frustra igitur me ornaui amicæ.

22 IBAT *& expenso*] Tibullus:

O quoties ingressus iter, mihi tristia dixi
Offensum in porta signa dedisse pedem.

Pag. 174, 4 ET *nobis Aquilo Cynthia ventus erit*] & nobis erit suda tempestas. Prouerbium. Nam Notus sudificus. vnde αἰθρηγενέτης. Horatius:

Albus vt obscuro deterget nubila cælo
Sæpe Notus --

30 CYNTHIA *forma potens Cynthia verba leuis*] Beroaldus, vt & alia permulta in hoc poeta obscurissima, hoc prætermittit. Et tamen luce magis indigebat, quam ea, quæ ille desultorio suo more scribendi iactat, quæ & pueris nota sunt. Nam quis est hodie, qui hunc versum intelligat? nemo profecto, vt libere fatear, quod sentio. An, Cynthia est forma potens, hoc est formosa? vt illi obijciat, formæ eius adiunctam inconstantiam? Ita igitur intelligemus: O Cynthia tu forma quidem potens es, tu es potens venustas, sed in verbis leuissima. At si hoc intellexisset Propertius, magis probarem, quod adolescentuli excogitaueramus: A

Cynthia formipotens, Cynthia verbileuis.

quod sane diu arrisit nobis. Sed nolumus affirmare ita Propertium scripsisse. Putamus igitur parua admodum licentia legendum:

Cynthia forma potens Cynthia verba lues.

aut *luis.* quod propius lectionem accedit. *Cynthia forma, & Cynthia verba,* vt flumen Renum, Stertinium acumen. Pulchre igitur comminatur formæ damna periurij ex veterum religione, qui putabant θηλατοὶ καὶ πᾶχυν ὅς τις ἐπίορκον ὀμόσῃ. Sic infra: B

Hoc tibi lingua nocens, hoc tibi forma dedit.

In declamatione antiqua in Ciceronem: *vxor periuriis debilitata.* Horatius:

Vlla si iuris tibi peierati
Pœna Barine nocuisset vnquam.
Dente si nigro fieres vel vno
Turpior vngui:
Crederem. sed tu simul obligasti
Perfidum votis caput; enitescis
Pulchrior multo, iuuenumque prodis
Publica cura.

Vide necessario elegiam Ouidij, *Esse Deos credamne,* libro tertio. Quod autem periurium illi obijci verum sit, planum fit ijs, quæ superius dixit:

Nec tibi periuro scindam de corpore vestes.

Deinde, *pallori,* hoc est, tremori, propter religionem violati iuris, aut periurij. quamuis videatur pro pudore accipere. Ait enim - *quamuis contemnas murmura famæ,* hoc est,

A quanuis non pudeat te famæ. Mirum igitur affectum pro affectu accepisse, pallorem pro rubore.

Pag. 175, post vers. 14 HIS *olim, vt fama est vitiis*] Hæc quatuor disticha alio traduximus, vt suo loco indicabitur.

32 QVAM *peccare pudet*) Hic claudenda elegia.

Pag. 176, 10 PERDITA *luminibus*] Melius scriptus liber, *prodita*.

11 AH *mea tum quales caneret*] Hæc omnia peruersa sunt, & in officina Beroaldi cusa, qui multa, quæ non intelligebat, corrupit. Scriptura enim plane habet:

Aut mea quum tales caneret tibi, Cynthia, somnos.

Hæc omnia igitur ita interpungenda:

Nam citius paterer caput hoc discedere collo,
Quam possem nuptæ perdere amore faces,
Aut ego transirem tua limina clausa maritus
Respiciens vdis prodita luminibus,
Aut mea quum tales caneret tibi, Cynthia, somnos
Tibia, funesta tristior illa tuba.

B Citius morerer, inquit, quam amorem meum nuptijs mutarem, aut transirem respiciens tua limina maritus factus, aut canente tibi somnos nuptiali tibia. Tibiam intelligit nuptialem, qua nouam nuptam mariti domum deducebant, noctu. Tunc enim deducebatur nupta, quum iam concubia nox esset. Itaque dicit εἰρωνικῶς. quum mea tibia induceret tibi somnos. Atqui contra vult. Ea tibia enim ipsi potius adimeret, quũ audiret nouæ nuptæ amore amicum Propertium sibi ademptum. Allusum autem ad cantum, quem καθυπνωτικὸν, καὶ κατακοιμητικὸν vocabant, quo Mercurius Argum oculatũ somno deposuisse dicitur.

12 TIBIA *funesta*] Ouidius pene idem de eadem re.

At subito nostras vt hymen cantatus ad aures
Venit, & accenso lampades igne micant:
Tibiaque effudit socialia carmina vobis,
At mihi funesta tristior illa tuba.

15 QVOD *si vera meæ comitarem castra puellæ*] Vbi aliquis egregius antiquitatis thesaurus est, ibi manus suas ab aliquo insigni flagitio non abstinuerunt temeratores isti. Tamen antiqua iã est huius loci labes. Nam ita habet & vetus scriptura. Sed non dubium quin corrupte, quũ legendum

ſit: *Quod ſi Romanæ comitarent caſtra puellæ.* &, vt ingenue A
fatear, liber noſter habebat *comitarent*, non *comitarem*. Præterquam quod iſte mos antiquus Romanorum notiſſimus eſt, teſtatur & Propertius ipſe alibi:

Romanis vtinam patuiſſent caſtra puellis:
Eſſem militiæ ſarcina fida tuæ.

Quam dolendum erat hæc ita corrupta eſſe?

20 HIC *erit & patrio ſanguine*] Poſt hunc verſum pone diſtichon quod alterius elegiæ calce poſitum eſt, vt hanc elegiam claudat: VXOR ME NVNQVAM, NVNQVAM ME DVCET AMICA.

30 NEC *mea dicetur quæ modo dicta mea eſt*] Ab hoc verſiculo repone diſtichon HIS OLIM VT FAMA EST VITIIS, cum tribus ſequentibus. De raptu enim mulierum ſermo eſt, vt exemplis doceat ſe iuſto dolore affici, quod amica ſibi rapta eſſet. Vnde pulchre concludit,

Per te nunc Romæ quidlibet audet Amor.

Nec mirum, inquit, in tot exemplis licentiæ, ſi iniuria & mihi facta eſt. Vides inepte hos verſus ſuperiori elegiæ inſertos fuiſſe, vbi tantum conquerebatur τὴν πολυφιλίαν amicæ, & quod multos in ædes intromitteret, non contra B
quod rapta eſſet.

Pag. 177, 6 PER *te nunc Romæ quidlibet audet amor*] Huic verſui adglutinandum diſtichon ILLE ETIAM ABREPTA DESERTVS, cum quinque diſtichis ſequentibus. Continuātur enim exempla ſuper eadem re, hoc eſt ſuper raptu.

12 ET *ſparſas cæde iacere*] *Sparſas cæde* ἑλληνίζει. φόνῳ πεφυρμένας.

15 AT *poſtquam ſera captiua eſt reddita pœna*] Seram pœnam vocat, leges in quas tandem fœdus initum eſt: & quibus partes victæ obligantur. Silius libro ſecundo:

Iam medio ſeram bello poſcentia pacem
Ductoriſque ſimul conceptas fœdere pœnas.

Nam video hæc vulgo ignorari. pœnas vocat Silius, quibus victori victus aliquid facere damnas eſt.

18 MIRVM *ſi de me iure triumphat amor*] Poſt hunc verſiculum ſequi debet diſtichon, MAGNI SAEPE DVCES. poſtea, OMNIA VERTVNTVR. Deinde, ISTE QVOD EST. tum, MVNERA QVANTA DEDI.

A cum duobus ſequentibus. Poſtremo, PENELOPE POTERAT. Quæ omnia ſententiæ tenor ſuis patritis ſedibus reſtituit, vt alienis eiecit abſurditas.

19 MAGNI *ſæpe duces*] Ab exemplo oſtendit vt in magnis regnis atque imperijs, ſic in amore omnium rerum viciſſitudinem eſſe. Ita fore, vt qui nunc admittitur, aliquando excludatur. Idque docet exemplo ſui, qui diu admiſſus tandem excluſus eſt. Quæ qui non videt recte conglutinata eſſe, neſcio quibus ἴυγξι, vel quibus ἐπῳδαῖς perſuadebit mihi vulgarem illam peruerſionem aliquam bonam ſententiam efficere.

23 SED *fors & in hora*] Scribo, *Fors ſit.* Priſciano doctore. integrum eſt, Forſitan, Fors ſit an. Ita etiam Fortaſſe an, vt in Varronem docuimus. Nam nomen eſt Fortaſſis, & Fortaſſe. vt, Neceſſis, & Neceſſe.

25 MVNERA *quanta dedi*] & ego dedi munera, vt iſte: ſed tamen infelici ſucceſſu.

29 ECQVANDO *ire tibi*] Repoſui ex ſcriptura, *Ec-*

B *quandone.*

Pag. 176, 3 VISVRA *& quamuis*] ἑλληνικῶς, *Speraret viſura.* Silius in fine libri noni:

- quem vinctum colla catenis
Staturi ante tuos currus promiſimus vrbi.

Scio hodie *Staturum* legi, non *Staturi.*

8 APPOSITVM *fluuiis in Simoenta vadis*] Sine dubio verſus νόθος. Itaque ὀβελιστέος.

12 SCYRIA *nec viduo Deidamia viro*] In margine libri noſtri appoſita diuerſa lectio, *toro* pro *viro.* Quod rectum eſt. potius enim viduus torus, quam viduus vir dicitur.

Pag. 179, 2 TELA *precor pueri figite acuta magis*] pro *figite* ſcriptura noſtra habet, *promite.* Apparet igitur interpolatum.

3 ATQVE *hanc mihi ſoluite vitam*] Noſter, *ſoluite curam.* Proximum plane illi: *Accipite hanc animam, meque his exoluite curis.*

4 SANGVIS *erit vobis*] Ab hoc verſiculo locum habent illa, quæ ſuperius reliquimus, ſex diſticha: SIC IGITVR PRIMA MORIERE AETATE PROPERTI. Miror quomodo docti homines, qui antehac Propertium

legebant, potuerunt aliquid hic reperire, quo ſibi ſatisfa- A
ctum in eius lectione putarent, quum omnia propter hanc tranſpoſitionem abſurdiſſima ſint.

13 SED *non effugies*] Noſter: *ſed non efficies.* Sed ſcriptum fuiſſe puto in exemplari, *Effucies.* C, pro G, vt in Catullo indicauimus.

17 SIDERA *ſunt teſtes*] Mirus affectus amantis, a comminationibus ad commiſerationem ſui deſcendit.

23 ATQVE *vtinam ſi forte pios eduximus annos*) Catullus:

Di date mi hoc pro pietate mea.

26 NON *ob regna magus diris cecidere ſub armis*] Hic eſt initium elegiæ. & magno ſcelere ſe impiarunt, qui ita hæc cum ſuperioribus alienis coniunxerunt, vt ſequentia, quæ horum propria ſunt, diuellerent. Quin furorem ſimplicem furere noluerunt. Nam vbi ſcriptura vetus habebat, SED TEMPVS LVSTRARE ALIIS, ipſi, vt initiũ elegiæ facerent, pro SED, legerunt IAM. Atqui hoc volebat Propertius: Verum eſt, me paratum nullum a capite meo deprecari periculum pro amica mea: ſed vt addictus illi ſim, quemadmodum antea fui, hoc vero quominus faciam, impedit me nouum conſilium a me initum. alio me B vocat inſtitutum meum. Hæc ſunt plena affectus amatorij, nec niſi a politis ingenijs intelligenda. Itaque non miror, ſi inficeta capita hæc mutarunt. eſt enim hic quaſi quædam valedictio amicæ, propter eius ingratum in poetam animum. Sic Catullus:

Vale puella, iam Catullus obdurat.

30 IAM *tempus*) indicaui SED TEMPVS legendum eſſe. Etiam in libro noſtro hæc male diuulſa ſunt a ſuperioribus.

31 ET *campum Hæmonio*] Prouerbium ἵπποι θεσσαλικαί.

ἵπποι θεσσαλικαὶ, λακεδαιμόνιαί τε γυναῖκες.

Pag. 180, 19 PONITVR *hic imos*) Lege, *his*, non *hic*.

24 SCRIBANT *de te alii*) Hæc male diuulſa ſunt a ſuperioribus etiam in manu ſcripto. Hæc reſpondent initio Elegiæ: Non recuſo pro te omne periculum ſubire, ſed conſilium non eſt mihi amplius de te ſcribere, neque fruſtra tempus in tuis laudibus prædicandis, quod antea feci,

A conterere. de te alij ſcribant, an taceant, id vero ſuſque deque fero.

25 LVDET *qui ſterili*] & ſententia, & ſcriptura libri noſtri poſtulat, *Laudet*. Idem prope cum eo,

Qui Bauium non odit, amet tua carmina Maui.

Sic hic, Laudet te, qui vult operam perdere.

26 OMNIA *crede mihi tecum vno munera lecto*) Hæc, & ſequentia omnino ſimilia ſunt illis, quæ Sappho ei exprobrat, quam indignam carminibus ſuis cenſebat:

κατθανοῖσα δὲ κείσεαι,
οὐδέ ποκα μναμοσυνὰ σέθεν
ἔσσετ' οὐδέ ποκ' ὕστερον·
οὐ γὰρ πεδέχεις ῥόδων
τῶν ἐκ πιερίας.
ἀλλ' ἀφανὴς κἠν ἀΐδα δόμοις
φοιτάσεις· οὐδεὶς δέ σε
βλέψει πεδ' ἀμαυρῶν
νεκύων ἐκπεποταμέναι.

B 31 QVICVNQVE *ille fuit*) Hæc pene ad verbum ex lepidiſſimis verſibus Eubuli Comici accepta ſunt. Sunt autem hi:

Τίς ἦν ὁ γράψας πρῶτος ἀνθρώπων ἄρα,
ἢ κηροπλαστήσας ἔρωθ' ὑπόπτερον;
ὡς οὐδὲν ᾔδει πλὴν χελιδόνας γράφειν.
ἀλλ' ἦν ἄπειρος τῶν τρόπων τῶν τοῦ θεοῦ.
ἔστιν γὰρ οὔτε κοῦφος, οὔτε ῥᾴδιος
ἀπαλλαγῆναι τῷ φέροντι τὴν νόσον,
βαρὺς δὲ κομιδῇ. πῶς ἂν οὖν ἔχοι πτερά;

Poſtremos enim ita adumbrauit Propertius:

Sed certe pennas perdidit ille ſuas.
Euolat e noſtro quoniam de pectore nuſquam.

Pag. 181, 3 IDEM *non fruſtra ventoſas addidit alas*) Idem omnino Alexis:

-- λέγεται γὰρ λόγος
ὑπὸ τῶν σοφιστῶν, μὴ πέτεσθαι τὸν θεὸν
τὸν ἔρωτα, τοὺς δ' ἐρῶντας. αἰτίαν δ' ἔχει
ἐκεῖνοι ἄλλως. ἠγνοηκότες δὲ πὼς

γραφεῖς ἔχοντα πτέρυγας αὐτὸν ζωγραφεῖν. A

16 SI *pudor est*) Ita recte docti viri ex veteri lectione: *Si puer est*. Sed sequẽtia variant, *alio traiice puella loco*. Inepte. Nam quia pro *pudor* legerunt *puer*, ita etiam pro *tela*, *puella*.

24 NON *tot Achæmeniis armantur Susa*) Primus Beroaldus emẽdauit *Susa*, pro eo quod antea legebatur *Etrusca*. Idem etiam ait emendationem suam confirmari libro Pici Mirandulæ, in quo ita scriptum erat. Ego sane nihil delibero. Et mihi videtur aliquod portentum mendi sub voce *Etrusca* latere.

Pa. 182, 16 SAT *sit magna*) Nescio quomodo iubet tres libellos sibi *πομπεύειν*, quos nõdum scripserat, vt qui ne secundum quidem dimidium confecerit.

26 QVI *nunc iacet arida puluis*) Vetus scriptura, *horrida puluis*.

29 QVAM *fuerant Phthii busta cruenta*) *Cruenta*, propter Polyxenam.

Alta Polyxenia madefient cæde sepulchra.

30 MEMENTO *Hoc iter ad lapides cana veni memores*) Longe melior & concinnior lectio, quam excogitauimus, B

- - memento Hoc itere ad lapides cana venire meos.

Vel *hoc iter*. Nam vtrunque dici potest. sed inuersa erant, *veni memores*, pro, *venire meos*.

Pag. 183, 6 SI *tam longæua*) Corrupit hunc locum Beroaldus impudentissime, quum ita antea legeretur:

Quis tam longæuæ meminisset fata senectæ
Gallicus Iliacis miles in aggeribus?

Quis, inquit, temerarius & stolide fortis tam potuisset viuere? Vult dicere: Nestor se ipsum tam longæ vitæ reseruauit, vt tot mala videret, & mortem filij. Nam si se obiecisset morti præsenti animi magnitudine, non illa vidisset, quæ illi doluerunt postea. *Gallicus miles* prouerbialiter dicitur temerarius. Nam *κελτικὸν θράσος* prouerbium est. Aristoteles Nicomacheon tertio: *εἴη δ' ἄν τις μαινόμενος ἢ ἀνάλγητος, εἰ μηδὲν φοβοῖτο μήτε σεισμοὺς μήτε κύματα, καθάπερ φασὶ τοὺς Κελτούς.* Melius autem legeretur, *Quis tam longæuæ*, in datiuo, *Queis* pro quibus. Nã allusum ad locum Homeri, vbi Nestor meminit longæ vitæ suæ. Quibus, inquit,

A quit, potuisset Nestor narrare vitam suam longam, vt facit apud Homerũ, si Gallicus miles, & non prudens fuisset? Nã nota prudentia est Nestoris. Ego vero præpostera fortitudine morti me volo obijcere. Ita igitur interpretabimur.

8 CORPVS *humati*) *Humari*, Liber scriptus.

14 ILLIS *formosum fleuisse*) Commentitia lectio. Nam liber noster, non *fleuisse*, sed *lauisse*. Notus mos.

-corpusque lauant frigentis & vngunt. Supra:

Et dominum lauit mœrens captiua cruentum.

30 DICEBAR *sicco*) Prouerbium.

Pag. 184, 2 CINERI *nunc medicina datur*) Commentum Beroaldi, ni fallor. Nam vetus lectio *emeriti nunc medicina datur*. Lege, *Emeritis*. Pulchrum prouerbium. Emeritus miles qua medicina opus habet, quum omni vulneris periculo careat, vt pote functus militia? vel emeritus gladiator, quod malo, eadem sententia. At cineri medicinam dare, aut mortuo, cuius esset stoliditatis? Atqui Propertius ait se functum militia, qui nullos sentit fastus amicæ. hæc enim est amantum militia.

B 5 CONTEMNITE *amantes*) Noster, *contendite*. obfirmate vos. Vtro vtaris tamen, illo an illo, non magni interest.

12 TALEQVE *sub nostro nomine*) Noster, *nostro munere*. & verum est. Donario enim subijci nomen, clarum est.

13 HAS *pono ante tuas*) Legendum censeo:

Has pono ante tuam tibi, Diua, Propertius ædem Exuuias

15 NVNC *ad te veniat*) Hæc profecto nescio an aliquis bene intelligat. Certe in nostro optima lectio cõcepta est:

Nunc ad te, mea lux, veniat mea litore nauis
Seruata, an mediis sidat onusta vadis,
(Quod, si forte aliqua nobis mutabere culpa)
Vestibulum iaceam mortuus ante tuum.

Vel defunctus curis, vt nunc, vel in curas coniectus, vt si forte mihi irascaris, vtrumuis igitur mihi accidat, ego ante fores tuas moriar. Ita scriptum inuenimus in libro nostro, sed nos eam interpunctionem adhibuimus. QVOD, quod genus, cuiusmodi. Quod genus mihi accidere potest, si tu mihi mutata irascaris.

30 VENEREM *corrumpere*) *Committere* liber scriptus. Ita repone.

Pag.185, 9 VIDERIT *hæc si quam iam peperisse pudet*) Non A prorsus mala est lectio libri nostri:

Viderit hoc, si quis iam peperisse putet.

si quis peperisse putet suam.

31 NEC *nostra Actiacum verteret*) Lego *verreret.*

Pag.186, 8 MAGNVM *speramus*) *Spiramus.* μεγαλοφρονοῦμεν.

11 PRÆTOR *ab Illyricis*) Prætor Macedoniæ & Achaiæ idem. auctor Pausanias. At Illyrium erat in Macedonia. vel potius Macedonia Illyrium continebatur. Nam Durrachium in Macedonia censebatur.

30 STRAMINEA *posset*) Noster, *Graminea.* Intelligit cæspititiam casam. Horatius:

Nec fortuitum temnere cæspitem Leges sinebant -

Pag. 187, 24 QVÆ *tibi terra velim quæ tibi fiat aqua*) Procul dubio legendum: *Qua tibi terra, precor, qua tibi fiat aqua.* Plautus Milite, - *qua mares, qua feminas.* Item - *qua sacrum, qua publicum.*

Pag.188, 3 MENTIRI *noctem*) Hæc cum superioribus continuanda. Periurium, inquit, seuere a dijs vindicatur. Tonare enim solet deus in periuros. Nam peierare, & promissis ducere amantem, hoc impium iuxta cum homicidio est. B

4 HOC *erit*) Nihil muto. Sed liber scriptus habet, *Hoc erat.* Priscis temporibus hoc erat tanquam aliquod parricidium.

5 HORVM *ego sum vates*) Hæc ego vere testari possum, si quis alius, qui propter periuria tua quid non perpessus sum?

6 FRACTVS *vtroque toro*) Hoc est vtraque sponda lecti. Ouidius:

Cur pressus prior est, interiorque torus?

7 VEL *tu Tantalea moueare ad flumina*) Melius, atque adeo verius habet liber noster:

Vel tu Tantalea mouearis flumina sorte.

mouearis flumina, est Græcanica locutio. Hoc est, tametsi moueant te flumina Tantali, & eius ærumnosa sitis. Hanc lectionem confirmat illud sequens:-

Vel tu Sisyphios licet admirere labores.

Nam *mouearis*, & *admirere* idem. Moueri vero aliquam

A rem purum putim Græcum est, ἐξίστασθαί τι, hoc est stupere super aliqua re. Et sane libro scripto præeunte nos hæc animaduertisse, multum gaudeo.

17 SICCA *requiescere Luna*) Sicca luna, est intermenstruus dies. ἕνη καὶ νέα. Tunc enim spirant Aquilones. Horatius: *Thracio bacchante magis sub inter- Lunia vento.*

19 QVOD *quamuis ita sit dominam mutare cauebo*) Suspicor legendum: - *dominæ mutire cauebo.* Subiicit enim rationem:

Adsiduæ multis odium peperere querelæ.

Hæc enim continuanda sunt, non diuellenda.

20 TVNC *flebit quum mi senserit*] Noster, *quum in me senserit.* Tunc flebit quum magna fide hæc tacere me audiet.

21 ADSIDVAE *multis odium*] Iam dixi hæc cum superioribus coniungenda esse.

27 QVID *si iam canis ætas mea candeat*] Liber noster recte *caneret*, non *candeat.* Canere, est πολιοῦσθαι. in vtraque coniugatione, vt *Feruere Leucaten*, & similia. caneret, faceret sunt eiusdem temporis. quare ita reponendum. Ante

B hunc versum autem legendum illud distichō: *Quin ego deminuo curam.* Sperat vicissitudinem rerum vt supra.

32 QVAM *prius adiunctos*] Lege, *abiunctos.* Abiungere equos & deiungere idem. Paulo diuersius interiungere, hoc est deiungere equos donec cibo recreati sint. Abiugassere quoque est idem quod abiungere. ἀποζεῦξαι. glossarium. Martialis: *Interiungere quæris ad Bouillas.* Idem:

- *& hora Interiungit equos meridiana.*

Pag. 189, 5 QVVM *maiora*] *Cui maiora.* Liber.

10 IPSA *anus haud longa*) Continuādus versiculus cum eo disticho: *Quum tibi nec frater nec sit tibi filius vllus.* Quum inquit, tu sis anus propediem curua futura, & nullus sit nec frater, nec filius, qui te possit γηροτροφεῖν, præter me, qui eorum vicem tibi sum.

14 LVDIS *& externo*) Insere post hunc versum distichon illud: *An si cæruleo quedā.* Neq; explicatione indiget.

22 MI *formosa satis si modo sæpe venis*) *Venis formosa*, hoc est, formosa es, locutio Propertiana. Nam Propertius τὸ venire ἀντὶ τοῦ τυγχάνειν vsurpat. Satis, inquit, formosa es, modo mihi vni formosa sis.

31 QVI *te blanditiis non ſinat*) Noſter, *Sinit*. - *non ille ſinit* A
magni dominator olympi. Virgil. in Ciri - *quod nec ſinit Adraſtia*. Vtrunque, pro ſinat. ἀρχαϊκῶς.

Pag. 190, 7 ET *vitem docta*) Lege, *doctam*.

20 QVA *formoſa ſuo Clitumnus flumina luco Integit*.] Clitumnus fluuius ex lacu Vadimonis egeritur, & ſpecu merſus poſtea oculis redditur. Plinius Cæcilius lib. octauo ad Gallum, poſtquam de lacu Vadimonis loquutus eſt, ſubiungit: *Idem lacus in flumen egeritur. quod vbi ſe paulisper oculis dedit, ſpecu mergitur, alteque conditum meat, ac ſiquid antequam ſubduceretur, accepit, ſeruat, & profert*. Nos primi nomen illi flumini reddimus apud Plinium, & primi hunc ſpecum Clitumni apud Propertium aperimus.

27 ABSENTI *nemo non nocuiſſe velit*] Duplex negatio vnius vice. Alibi: *Non ſi Pegaſeo*, &c. poſtea ſubiungit:

Nil tibi Mercurij proderit alta via.

31 DEOS *inſana fatigas*] Veſana Liber noſter.

Pag. 191, 9 DE *te quodcunque*] Hoc eſt, quantum ad te pertinet. Sic ſupra:

De me, mi certe poteris formoſa videri. B

31 HOC *mihi perpetuo ius eſt*] Noſter, *Hæc mihi perpetuo vis eſt*.

Pag. 192, 1 AH *quantum de me Panthi*] Continuanda hæc cum ſuperioribus. Pãthus ſcripſerat Cynthiæ Propertium calores ſuos alio tranſtuliſſe. Contra illud ſupra diluebat Propertius illis:

De te, quodcunque ad ſurdas mihi dicitur aures,
Tu modo ne dubita de grauitate mea.

Quicquid dicunt mihi homines quod te traducit mihi, noli propterea putare me illis moueri poſſe, vt mutem te alia amica. Mallem tamen, *At quantum Panthi*.

18 EXPERTA *in primo ſtulta cauere poteſt*] lege, *potes*.

24 NVLLA *meis fruſtra luſtrãtur compita*) Compitalitios ludos intelligit, qui per vicorum magiſtros prætextatos fiebant. In illis ludis vidit multas puellas, quæ ludos ſpectabant, vt ipſe innuit.

25 O NIMIS *exitio nata theatra*) Propter fabulas, quæ agebantur illis ludis.

26 SIVE *aliquis molli*) Ludium intelligit.

A 27 SEV *varios incinit ore modos*) Tibicines καὶ τεχνίτας Διονύσου intelligit, qui erant in scena, & in diuerbijs canebant. Here autem initio Elegiæ est, χθὲς, non κώεις, vt inepte Beroaldus.

28 INTEREA *nostri quærũt sibi vulnus*) ἀλγηδόνας ὀφθαλμῶν. Prouerbialiter.

Pag. 194, 1 SPERANTI *subito si qua venire negat*) Propertianum *si qua negat*, hoc est, si amica negat. Supra:

Aut si qua Arabio lucet bombyce puella.

Indefinite. quum tamen Cynthiam intelligat.

5 QVVM *recipi quem non nouerit ille putat*) Versus interpolatus. Ne sincera quidem scriptura in nostro:

Cur recipi quæ non nouerit, illa vetat. Lege:

Quum recipi quem non nouerit illa, vetat.

Fingit enim se non nosse, quem vult excludi.

8 CVI *fuit indocti*) Continuanda hæc sunt. quod ex sequẽtibus facile patet. Continuat enim fastidia matronarũ. Legendũ vero, *indocto*, non *indocti*. Qui indoctus καὶ ἄπειρος fugiebam vagas puellas: nunc re ipsa expertus & doctus illas sector.

B 9 IPSA *petita lacu*) Prouerbium. volgiuagam Venerem intelligit. Nam lacus est publicus. Horatius:

- omnes Gestiet a furno venientes scire lacuque.

Nunc vagæ puellæ placent, inquit.

11 VT *commissa sue*) Vetus scriptura, *promissa*. Nescio an bene.

14 DEINDE *vbi pertuleris*) Post hoc distichon inserenda tria illa ordine, *Et modo pauonis caudæ flabella superbæ.* Quæ quam importuno loco leguntur?

19 QVAEQVE *nitent sacra*) Notum quas viles merces dicat, quæ prostabant in sacra via, vt poma, & cætera non magni precij. pueri autem rogabãt, da mihi sacram viam. Ouidius: *Si tibi nil dederit, sacra roganda via est.*

22 CERNERE *vti possis*) Hæc vulgo non bene distinguuntur. Ita enim legenda potius esse videntur:

Cernere vti possis vultum custodis auari,
Captus & immunda sæpe latere casa,
Quam care semel in toto nox vertitur anno?

Facete παρὰ προσδοκίαν. Nam quũ deberet dicere: Quam care nox vna emitur, vt potiaris optatis, dixit, vt lateas in immunda casa, & vt pericliteris reijci a duro custode. A

25 AH *pereant si quos ianua clausa iuuat*) Eubulus Comicus:

ὅστις λέχη γὰρ σκότια νυμφεύει λάθρα,
πῶς οὐχὶ πάντων ἐστὶν ἀθλιώτατος;
ἐξὸν θεωρήσαντι πρὸς τὸν ἥλιον
γυμνὰς ἐφεξῆς ἐπικαίρως τεταγμένας
ἐν λεπτονήτοις ὑμέσιν ἑστώσας, οἵας
Ἠριδανὸς ἁγνοῖς ὕδασι κηπεύει κόρας
μικροῦ πρίασθαι κέρματος τὴν ἡδονήν,
καὶ μὴ λαθραίαν κύπριν αἰσχίστην ὅσων
πασῶν διώκειν ὕβρεος, οὐ πόθου χάριν.

26 CONTRA *reiecto*) Iam diximus ex Eubulo, γυμνὰς ἐφεξῆς, & ἐν λεπτονήτοις, &c.

Pag. 195, 6 TV *loqueris quum sis*) Et in nostro scripto, & in editionibus hæc perperam diuulsa sunt a superioribus. Quare coniunge, atque ita lege: B

Libertas quoniam nulli iam restat amanti,
Nullus liber erit, si quis amare volet:
Tu loqueris, &c. Est obiectio. Et dicitur μιμητικῶς.

8 CVI *non his verbis aspergat tempora sudor*) Scribe, *surdo*. quem non hæc verba pudore suffundant, etiam si surdis auribus esset?

14 QVARE *ne tibi sit*) Hæc concludunt principium elegiæ, aut paulo post:

Quæris, Demophoon, cur sim tam mollis in omnes?

Vides ergo importune hæc lacerata fuisse.

17 HOC *erat in primis*) Hic alia elegia incipit.

31 QVI *nunc se in tumidum*) Post hoc distichon illud reponendum: DVRA EST QVAE MVLTIS SIMVLATVM. Tu, inquit, simulato amore in falsam spem inducis me. Ast ego non ita. nam me nulla ætas mutabit. Vtitur tertia persona more suo, vt supra non semel. Dixit enim:

Et se plus vni si qua parare potest.

Si qua enim dixit de ipsa Cynthia loquens. quasi diceret,

A dura es, quæ te plus vni paras. vt supra:

Nec si qua Arabio lucet bombyce puella.

Si qua, est indefinite pronunciatum. Atqui de finita persona loquitur.

Pag. 196, 8 QVANVIS *non ita diues eras*) Recte Beroaldus pro *nauita,* quod in veteribus libris erat, reposuit, *non ita.*

21 VNICA *nata meo*) Et hæc importuna superioribus diuulsa. Persequitur enim, quod inceperat. Ait se fore illi vni addictissimum, neque aliam amaturum. Legendum vero:

Vnica nata meo pulcherrima cura dolori,

Excludi quoniam sors mea, sæpe venis.

Quoniam ita mihi sorte euenit, vt alij nocte promissa, ego excludar, tu eris nihilominus etiam absens vnica cura animo meo. nam verbum veniendi apud Propertium, vt iam indicaui, est τὸ τυγχάνειν. Hæc sane obscura hactenus fuerãt.

22 EXCLVDIT *quoniam*) Malo, *excludi.* Sors mea est excludi. Vt ille Phædria in Eunucho cedit, alteri nocte concessa. Quare superius:

Dura est, quæ multis simulatum ducit amorem.

B *Et se plus vni si qua parare potest.*

Exclusit enim Propertium, quia alij condixerat.

25 MILES *depositis*) Noster, *sepositis.* Melius legeretur, meo iudicio:

Miles sepositis annosus decubat annis.

29 AVT *me ab amore tuo*) Post hoc distichon repone illud, *Et si secla forent,* cum sequenti. Nam superior sententia cum illis congruit. Si, inquit, paterentur sæcula vt essem quod nunc tu es, nempe puella antiquis grata, hoc est iam prouectior ætate: iam æqualis prouectis: quod tamen ætas mea non permittit: quod tamen per ætatem meam non licet. Nam tu es prouectior me. Supra - - *quum sis*

Ipsa anus, haud longa curua futura die. Item:

Appia cur toties te via ducit anum?

Pag. 197, 3 NONNE *fuit satius*) Nonne satius erat hæc pati, quam mutare amorem meum?

9 AT *nullo dominæ*) Aliter & melius, legendum ex antiqua scriptura:

At nullo de me teritur sublimine amor, qui

Restat - Sublimen est idem quod limen superius, vt in Varronem annotamus, aut Superlimen, hoc est ὑπέρθυρον in veteri Glossario. Amor, qui restat de me, durat, quum de ferro nihil tandem restet, quod duret. A

13 TV *quoque qui pleno fastus*] Referendum ad eum, de quo superius conquerebatur, quum ait: *Tetra venena libens.* &c. Vt appareat recte nos hæc cum illis coniunxisse.

26 INVIDIAM *quod habet*] νεμεσητόν ἐσ.

28 QVANTVM *sic cruciat*) Plane est Herodoti, ἀλγηδόνες ὀφθαλμῶν. Supra:

Interea nostri quærunt sibi vulnus ocelli.

30 DVLCIS *vterque color*) Scribe, vt in nostro, *ducit.*

Pag.198, 10 QVALEM *purpureis agitauit*) Melius liber, *agitatam.*

11 AVREA *diuinas vrna refudit*] Scribe, *profudit.* Sic liber.

Pag.199, 32 AT *vos incertam*) Coniunge cum superioribus.

Pag.201, 13 ET *tibi Mæonidas interque heroidas*) Liber:

Et tibi Mæonidas inter Nereidas. Neutra lectio bona. Legendum: *Et tibi Mæonias inter heroidas.* Aspiratio pro positione est. Ausonius: *Mercator hodie cras citharœdus eris.* B

29 ANTE *tuosque pedes illa ipsa adoperta sedebit.*) Duo adorationis signa, velari, & sedere. De velatione notissimum vel ex illo:

Et caput ante aras Phrygio velauit amictu. Iuuenalis:
- stetit ante aram, nec turpe putauit
Pro cithara velare caput: dictataque verba
Protulit - - De sedendi ritu Tertullianus de oratione: *Porro quum perinde faciãt nationes adoratis sigillaribus suis residendo, vel propterea in nobis reprehendi meretur, quod apud idola celebratur.* Pythagoricum autem illud est, & ex ea schola in ritum Romanorum migrauit. Notum enim symbolum, προσκυνήσαντα ἐπικαθῆσθαι.

Pag. 202, 5 ET *quot Troia tulit*) Vereor, vt satis vera sit hæc lectio, Nam diuersa est scriptura: *Et quot hioa tulit,* & eadem manu in margine, *Hiona.* Ego puto eum dixisse *Iona*, pro ἰωνία. Nam & Arabus dixit, pro ἀράβιος, & Virgilius in Culice, Cilicus pro κιλίκιος. Sane legendũ, *Et quot Iona tulit.*

6 ET *Phœbi & Priami*) Noli dubitare, quin legendũ sit,

A *Et Thebe, & Priami diruta regna senis.*
Si ergo hic Troiæ meminit, quare superius idem dixisset? aut potius, quare hic repeteret, si iam iam meminerat? Non dubium est, quin legendum, vt indicauimus, *Iona*, metaplasmo, quo dixi. Deinde non verisimile est, quum regiones καλλιγυναίκας recenseret, tacuisse formosissimarum mulierum nutricem Ioniam. Hoc sæpe bonos auctores corrupit, Latinitatis priscæ mysteria ignorare.

10 LONGIVS *aut propius*) Horatius: *Serius ocius Sors exitura.*

12 MVNERA *Dianæ debita redde choro*) Repone veterem lectionem, *Choros*. Infra:

Quum videt accensis deuotam currere tædis
In nemus, & Triuiæ lumina ferre Deæ.

13 REDDE *etiam excubias*) Infra.

Tristia iam redeunt iterum solennia nobis.
Cynthia iam noctes est operata decem.

14 VOTIVAS *noctes & mihi solue decem*) Redde non *solue* habet noster codex. Et profecto melius. Votiuas no-
B ctes decem peruigilabant Isidi. quod iam attigimus, & cognoscimus ex Tibullo:

Vt mea votiuas persoluens Delia noctes
Ante fores lino tecta sacras sedeat.

Vult Propertius illi eas imputari, & sibi reddi.

31 ATQVE *oculos mouerit illa graues*] Vide num melius sit legere: *ac loculos mouerit illa graues.* loculos vocat capsellas odorum.

Pag. 203, 29 TANTAM *erat in speciem*) Liber *tota*, non *tantam*. Ego lego:

Tota erat in species Pœnis digesta columnis. *In species*, εἰς ἰδέας, picturas species vocat, quia oculis objiciuntur, a speciẽdo. Sic supra easdem Visa vocat. *Et posuit casta turpia visa domo.* *Species* igitur pluraliter legendum. Vnde subijcit, *Inter quas Danai. Inter quas*, species scilicet.

30 FEMINA *turba senis*) Noster NVRVS, non SENIS. Ouidius de hac porticu loquens eiusdẽ picturæ meminit:

Ducor ad intonsi candida templa Dei:
Signa peregrinis vbi sunt alterna columnis
Belides, & stricto stat ferus ense pater.

31 HIC *equidē Phœbo*) Apollo ipſe Palatinus, opus Scopæ. A
Pag. 204, 3 TVM *medium claro*) Lege *Clario*. Non vult dicere tēplum Apollinis Palatini Clario marmore ſtructum, ſed ædem eam eſſe Phœbo cariorem templo, quod in Claro eſt, & illo, quod eſt in Delo.

5 AVRO *ſolis erat*) In noſtro, *Aurea ſolis erant*. Vtranque lectionem agnoſcit Beroaldus.

10 PYTHIVS *in longa*) Poſt hunc verſum interpone duo Diſticha ILLIC ADSPICIAS SCOPVLIS HAERERE SORORES. Et ſequens, VT SEMELE EST COMBVSTVS.

11 ILLIC *adſpicies*) Melius, *aſpicias*. Illic ait etiam Muſas pictas fuiſſe. Et ſane omnino conuenit, vbi Apollo eſſet, ibi & Muſas eſſe. Scopulis hærere ait, quia ita pingerentur pendulæ in rupibus Heliconis.

14 DENIQVE *vt ad Troiæ*) Poſt hunc verſum inſere Diſtichon, QVI VIDET IS PECCAT. a quo diſticho inepte alius Elegiæ initium fecerant in vulgatis.

15 QVI *videt is peccat. Qui non te*) Lege, *Qui non & viderit*. Quicunque, inquit, aſpiciet eam picturam, peccabit B exemplo, vt ille adoleſcens in Eunucho ex tabula Danaæ audacior factus ad vitium virgini inferendum. Sic ſupra:

Quæ manus obſcœnas depinxit prima tabellas,
Et poſuit caſta turpia viſa domo,
Illa puellarum ingenuos corrupit ocellos,
Nequitiæque ſuæ noluit eſſe rudes.

Protinus autem legere debes illud diſtichon: QVOD SI NEMO EXTAT QVI VICERIT.

17 QVOD *ſi nemo extat*) Si ex illa pictura ne Deos quidem immunes ab amore cognoſcimus, quid mirum ſi & ego amo? Ita ille Terentianus. *Ego homuncio hoc non facerem?* Vides, quam male lacerata fuit hæc elegia. Statim ſubiijciendum diſtichon: VNA CONTENTVM, cum ſequenti: MI NEMO OBIICIAT.

19 VNA *contentum*) Recte & ordine perſequitur narrationem.

20. VNA *contentum*) Si Iupiter & Semelen & Io deperijt, cur aliquis mihi obijciat me plures amare, neque vna contentum eſſe?

A 21 LIBEAT *tibi Cynthia*) Libeat tibi huc venire mecum in eam porticum, aut potius templum Apollinis Palatini. Subijciendum autem statim distichon: *Nec tu virginibus*.

23 NEC *tu virginibus reuerentia*) Nec vllo pudore Musarum, quæ ibi pictæ sunt, moueare. Tu tuo facto illas pudore non suffundes. *αἰδοῖα πρόσωπα* intelligit per *reuerentia ora*. *παρθένος αἰδοίη*, Poetæ.

25 SI *tamen Oeagri*) *τὸ tamen παρέλκει*. Supra.

Quippe vbi nec caussas, nec apertos cernimus ictus,
Vnde tamen veniant tot mala, cæca via est. hoc est, vnde veniant. Item: *Nec tu tam duros per te patieris amores.*
Trux tamen a nobis ante domandus eris.

τὸ tamen ibi quoque *παρέλκει*. Horatius:

Nequicquam deus abscidit
Prudens oceano dissociabili
Terras, si tamen impiæ
Non tangenda rates transiliunt vada.

Non igitur Musas pudebit tui facti, si quædam de illarum B numero idem fecit. Nam Calliope ab Apolline compressa † Orpheum peperit.

28 ET *medius docta cuspide*) Malo, *Tecta cuspide*. *θύρσον* intelligit. Catullus. *Horum pars tecta quatiebat cuspide thyrsos*.

30 NAM *sine te nostrum non valet*) Post hunc versum lege distichon, *Hoc vtinam spatiere loco*. cum sequenti, *Quum videt accensis*.

31 HOC *vtinam spatiere loco*) Continuat, quod dixerat supra inuitans Cynthiam: *- libeat tibi, Cynthia, mecum*, &c.

eod. QVOCVNQVE *vagaris*) Repone ex nostro libro *-quodcunque vacabis*.

Pag. 205, 2 IN *nemus*, *&* Triuiæ) Post hæc, lege distichon, *Nam quid Prænestis*. cum sequenti, *Curve te in Herculeum*.

6 APPIA *curtoties*) Sequitur, *Scilicet vmbrosis*, &c.

12 QVVM *subito* Triton *ore recondit*) Recondit, contrarium *τῷ* condit.

14 NON *vrbem demens*) Hic inserendum distichon *Quo fugis ah demens*. cum quinque sequentib. Non dubito doctos viros statim propriam sedem horum versuum agnituros sententia ipsa ita bene ardente. Quare eorum iudi-

cio confisus, rationibus supersedebo. A

15 QVO *fugis ah demens*) Pulcherrima huius poetæ elegia mirum in quot membra distracta sit, vt mirer quid in mentem venerit istis βιβλιοστρέβλαις, qui nō prius mentem poetæ diligenter perpenderent, quam hæc ita de suis sedibus iniuste deturbarent. Elegia autem incipit ab eo disticho: QVAERIS CVR VENIAM TIBI TARDIOR?

20 NIL *tibi Mercurii*) Duæ negationes pro vnâ. Nam prius dixerat, *Non si Pegaseo. Non nil*, est Nil tantum.

26 SI *modo præsentes*) Deinceps lege, *Num iam dura paras* cum sequenti: *Spargereque alterna.*

27 NVNC *iam dura paras*] Malo, *Num iam*. quanquam parum interest vtro modo legas. Quo fugis? inquit. num militatum proficisceris, vt ex cædibus ditata cruentam prædam domum reportes?

30 ET *ferre ad patrios*] Nunc redi ad illud: *Nil agis. insidias in me:* Quis non tantam confusionem mirabitur?

Pag. 206, 1 SED *de me minus est*] Magis placet scriptura: *Minor est.*

5 SED *tu non debes*] Lege, *Sed te non debes*. Non debes te famæ credere. hoc est, non debes committere, vt de te loquatur vulgus. Idem pene supra: B

Credam ego narranti, noli committere, famæ.

10 NON *me crimina parua mouent*] Paruum crimen puto perpotare. Hoc me non mouet. Postea lege, *Ista senes licet accusent* cum duobus sequentibus distichis.

13 ILLORVM *antiquis onerentur*) Catullus:

Rumoresque senum seueriorum
Omnes vnius æstimemus assis.

14 HIC *locus est*) Hic, in conuiuio.

15 QVAE *non iure vado Mæandri.*] Telestes Selinusius:

ἃν σοφὸν σοφὰν λαβοῦσαν
(οὐκ ἐπέλπομαι νόῳ)
δρυμοῖς ὀρείοις
ὄργανον δῖαν ἀθάναν
δυσόφθαλμον αἶσχος ἐκφοβηθεῖσαν
αὖθις ἐκ χερῶν βαλεῖν.

16 TVRPIA *quum faceret*] Deinceps reuertere ad illud,

A *Tyndaris externo.* Vt ostendat se non moueri, quod Cynthia conuiuijs tempestiuis intersit, item quod se plus quam vni parat.

18 ET *sine decreto est*] *sine decreto* οὐχ ὑπ᾽ ἄσπονδος.

20 NEC *minus in cælo semper honesta fuit*] Hoc eleganter persequitur Euripides Hippolyto:

ὅσοι μὲν οὖν γραφάς τε τῶν παλαιτέρων
ἔχουσιν, αὐτοί τ᾽ εἰσὶν ἐν μούσαις ἀεὶ,
ἴσασι μὲν, Ζεὺς ὥς ποτ᾽ ἠράσθη γάμων
Σεμέλης, ἴσασι δ᾽ ὡς ἀνήρπασέν ποτε
ἡ καλλιφεγγὴς Κέφαλον εἰς θεοὺς Ἕως
ἔρωτος οὕνεκ᾽· ἀλλ᾽ ὅμως ἐν οὐρανῷ
ναίουσι, κοὐ φεύγουσιν ἐκποδὼν θεούς.

26 SVPPOSITA *excipiens Naica dona manu*]. Corruptissimus locus. Nam quo refertur τὸ *legisti*? neminem enim nominauit. Sed legendum:

Supposita excipiens, Nai, caduca manu.

B Error, quia scriptum fuerat, *cadoca*, more illorum librariorum solenni omnia deprauate scribendi. Caduca poma, alij vocant cadiua. Naida non dubium est hic Oenonen vocari.

31 HAEC *eadem ante illam*] Lege: *Hæc eadem hæc ante*. vt sit ἀναδίπλωσις.

Pag. 207, 12 CORRVPIT *torni*] Noster, *Corripuit*.

Pag. 208, 2 QVIDVE *tibi prodest*] Noster, *Quid tibi quid prodest?*

5 CVM *Tiberi Nilo gratia nulla fuit*] Lege, *fuat*. οὐ φύοιτ᾽ ἄν.

6 AT *tu quæ nostro nimium placata dolore es*] Lege *dolori*. *Nostro dolori* Propertianum, hoc est, nobis dolentibus. Sic scelus Polymnestoris pro Polymnestore scelesto: error Herculis pro errante Hercule. Comicum est, scelus viri, scelestus.

7 NOCTIBVS *his vacui ter faciamus iter*] Quid sit *ter faciamus iter*, ne illi quidem, qui mutarunt, intelligunt. Sed nos emendamus, *refaciamus iter*. Ita refacere pro reficere dicebant. quod sæpe in veteribus notare potes. quod iter se reficere velit non est ignotum, quum dicat se vacuos esse his noctibus, quibus in casto Isidis esse oportebat.

Re præpositio veteribus producebatur: Retulit, Repulit, Reperit, longa sunt. A

22 QVVM *tua prependēt*] Restituimus lectionē Charisij: *Quum tua prependent demissæ in pocula sertæ.*

24 LARGIVS *effuso*] vno spiritu cum sequenti disticho continuanda. Quanuis affatim & vinum & epulæ sint, tamen aliud volunt fœminæ.

29 ELEVAT *adsiduos*] Iuuenalis:

- voluptates commendat rarior vsus.

30 CVR *quisquam faciem dominæ iam credat amico*] *Amico* est commentum Beroaldi, vt ipsemet fatetur, quum antea legeretur, *Amori.* Quod repone. Sic Tibullus - *infelix dum requiescit amor.* id est, ego amans.

Pag. 209, 10 POSSET *vt in tanto*] Aliter noster: *Posses in tanto viuere flagitio*? vtrunque bene. Vtrum melius, nescio.

27 AVT *quid Cretæi*] In nostro sine diphthongo *Cretei.* Volunt Epimenidem, qui Cretensis fuit, intelligi. Atqui non ita loquutus fuisset, non magis quam, si Atheniensem simpliciter pro aliquo scriptore Atheniensi intelligi vellet. Ego puto corruptum locum esse, & mutilum: atque ita primo in illo exemplari scriptū fuisse: *Aut quid ... cretei.* Vt prima syllaba deperierit. quum deberet legi, *Lucretei*, hoc est Lucreti. Nam & in hoc libro archaismos scripturæ reperi, vt supra: *Auribus & pureis scripta probare mea.* pro quo fecerant, *pueris.* B

29 TV *satius memorem Musis*] Obsecro quid est *Memorem Musis*? an, quod putauimus aliquando, *ταῖς μούσαις μεμηλότα*; minime. Atqui suboluit mihi semper de mendo huius loci, præsertim quum antiqua scriptura legat: *Tu satius Musis memorem imitere Philetam.* lege, *musis meliorem.* Neque dubium est hoc verū esse. Meliorem musis vocat, *εὐμουσότερον, χαριέστερον, καὶ γλαφυρώτερον.* Mollis carminis palmam Philetæ defert.

30 ET *non inflati somnia Callimachi*) Hæc aliter accipit vulgus, ac voluit Propertius. Ipsi putant a Propertio hic Callimachum laudari, quod eum non inflatum vocauerit. Ego contra inflatum eum vocari aio, ac propterea non laudari. Ait enim: mollem ac delicatum versum Philetæ potius imitare, quam somnia inflati Callimachi. Somnia

A Callimachi vocat τὰ αἴτια, opus morosum, ac obscurum; vt & Martialis innuit, quum dixit, *legas Aetia Callimachi:* quum suadet non alium librum quærere quam Aetia Callimachi, siquidem obscuris delectatur. Somnia autem vocat, quia Callimachus historias antiquissimas, atque ab omni cognitione remotissimas scripturus finxit se somniasse aliquando se interuenisse Musarũ cœtui. quas quum de rebus obscurissimis interrogasset, accepisse ab ijs ea, quæ postea literis mandauit. Ostendit autem Epigramma ἀδέσποτον in eum.

ὦ μέγα βαττιάδαο σοφοῦ περίπυστον ὄνειαρ,
ἦρ' ἐτεὸν κεράων, οὐδ' ἐλέφαντος ἔφυς.
τοῖα γὰρ ἄμμιν ἔφηνας, ἅτ' οὐ πάρος ἀνέρες ἴσμεν
ἀμφί τε ἀθανάτους, ἀμφί τε ἡμιθέους.
εὖτέ μιν ἐκ λιβύης ἀναείρας εἰς ἑλικῶνα
ἤγαγες ἐν μούσαις πιερίδεσσι φέρειν.
αἱ δέ οἱ εἰρομένῳ ἀμφ' ὠγυγίων ἡρώων
αἴτια καὶ μακάρων εἶπον ἀμειβόμεναι.

B Ait igitur. Tu melius feceris, si Philetæ amores, quam si obscurissimum poema Callimachi Aetia imiteris. Id enim aggrediebatur iste, ad quem scribit. quod ex sequentibus apparet. At, dices, quomodo Callimachum inflatum vocat, quem profitetur se imitari? age mitto imitari. cuius nomine ipse se appellat? *Vmbria Romani patria Callimachi.* Propertius tantum deterret eum ab Aetijs Callimachi, cui poemati simile aggrediebatur ille Propertij amicus: non autem ab amoribus, aut Elegijs Callimachi, quas ipse imitari se, vt dixi, profitetur.

31 NAM *rursus*) Profecto legendum: *Num rursus* Inepte enim loqueretur, si dixisset, Nam licet referas rursus fabulam Acheloi, quid prodest Amphiarai mors? Hæc sane & pueri riderent: sed hoc vult: An tibi licet rursus ea tractare quæ Callimachus tractauit? Quasi dicat non. Callimachus enim ea omnia ἐν αἰτίοις tractauerat, & fabulã Acheloi, & Mæandrum fluuium, & Nemea ad Archemori exequias. Nam hæc in Aetiis tractata fuisse ostẽderit vel vnum verbum *Rursus*, quo vtitur. Si enim ab eo rursus tractantur, a Callimacho ergo antea tractata fuerant. Hæc ne mini-

mum quidem suspicabatur vulgus Grammaticorum. A

Pag. 210, 5 AMPHIARAAE] versus interpolatus. Vetus lectio:

Non Amphiariæ prosunt tibi fata quadrigæ
Aut Capanei grata ruina Ioui. Lege.
Non non Amphiaraeæ tibi fata quadrigæ
Prosunt, aut Capanei grata ruina Ioui.

Amphiaraeus, ἀμφιαράειος.

6 AVT *Capanei magno*] Iam ostendimus & hunc quoque versum interpolatum esse. quem etiam emēdauimus ex veteri scriptura.

7 DESINE & *Aeschyleo*] Quia Æschylus scripsit Tragœdias, propterea hunc locum ita legendum esse censuerunt, quum tamen vetus lectio habeat, *Desine Achilleo.* Nam intelligit Tragœdiam Achillen.

8 ET *ad moll.s membra resolue toros*] Lege, *Choros*, vt vetus liber.

9 VERSVS *includere torno*] At noster, *versus componere.* Et profecto versus torno includi recte dici non potest. Quicquid vero in hoc poeta mutatum est, id prope omne ex officina Beroaldi prodiit: qui parum hunc poetam illis suis immanibus Commentariis iuuit: & raro mentem poetæ tangit, aut assequitur. B

25 ME *iuuet æternis*] Noster, *Hesternis.* quis non illam vulgatæ præferat?

27 ATTIA *Virgilium*] ἀπὸ κοινοῦ *Iuuet.*

29 QVI *nunc Aeneæ Troiani suscitat arma*] Apparet Virgilium & tunc principium Æneidos fecisse illum versum, *Arma virumque cano.* Et Ouidius quoque idem vult:

Contulit in Tyrios arma virumque toros.

Pag. 211, 1 TV *canis vmbrosi*] Hæc ariolatur Propertius. Non enim hæc scripsit Virgilius. Sed alium Bucolicorum scriptorem habebat in animo, vt infra.

3 VTQVE *decem possint corrumpere mala puellam*] Et hæc ariolatur de Virgilio. Nam non apud Virgilium illa, sed apud Theocritum. Sic enim ille:

ἠνὶ δέ τοι δέκα μᾶλα φέρω. τηνῶδε καθεῖλον,
ὧ μ' ἐκέλευ καθελεῖν τυ.

MISSVS

A 4 MISSVS *& impreßis*] Impressa vbera, *νήμελκτα*. non mulcta. ij enim pinguiores, quorũ matres non mulgẽtur.

6 HVIC *licet ingratæ*] Et hæc nõ Virgil. sed Theocritus:
κωμάσδω ποτὶ τὰν ἀμαρυλλίδα. ταὶ δέ μοι αἶγες
βόσκονται κατ᾽ ὄρος, καὶ ὁ Τίτυρος αὐτὰς ἐλαύνει.

9 QVANVIS *ille sua lassus*] Emendo:
Quanuis ille suam lassus requiescat auenam. Alibi:
Iuppiter Alcmenæ geminas requieuerat Arctos.

17 NEC *minor his animis nec si minor*) Ita vetus scriptura. Folium Sibyllæ hic versus; & quem ridicule interpretatur Beroaldus. legendum vero: *Nec minor his animis, nec se minor.* Nec Virgilius propterea aliquid indignum maiestate illa sui carminis, aut se ipso fecit, quum lacessitus ab æmulo Ansere, non respondit. Virgilius æmulos tres ineptos poetas habuit, Anserem, Bauium, Mæuium. A quibus prouocatus, dissimulauit. Emiserant enim in illum famosa carmina, præsertim parodias ex ipsius libris:

Tityre, si toga calda tibi est, quo tegmine fagi?

B Negant enim Latinum esse, tegmen fagi, pro vmbra & opacitate fagi. Item:

Dic mihi Damœta, cuium pecus anne Latinum?
Non: verum Aegonis. nostri sic rure loquuntur.

Non putãt *cuium pecus* posse dici nisi a rusticis & caprariis, non autem ab vrbanis. In quo eos decipi conuincit veterum auctorum obseruatio. Item riserunt eum, quod hordea pluraliter dixerit:

Hordea qui dicit, superest, vt tritica dicat.

23 HAEC *etiam docti confessa est pagina Calui*) Quare doctum vocet, Cicero docet scribens Trebonio: *Multæ*, inquit, *erant, & reconditæ literæ. vis non erat.*

IN LIBRVM III. SEX. AVRELI PROPERTI.

Pag. 213.3 NAM *quis equo pulsus*] Quasi equus ille machina fuerit *πολιορκητική*. quod Plinius videtur velle.

7 ET *Polydamantas in armis*] Scribe, *etiam Polydamantas*.

Melius autem, *Polydamanta sine armis.* Id est in nullis armis celeber esset. A

10 TROIA *bis Oetaei*] Seneca Troadibus:

> - - *meliorque fœtu*
> *Fortis armenti lapidosa Trachin,*
> *Quæ sub umbrosis latebrosa siluis*
> *Misit infestos Troiæ ruinis* . . . *Non semel arcus.*

Tamen Theocritus vocat πετρόρθον, ἐν βωμίσκῳ.

19 ORPHEV *te tenuisse*] Nihilo deterius noster: *Orphea detenuisse*. vt repetitio illa in verbo *detenuisse* venustior sit.

29 NEC *mea Phæacias*] Scribe, *Phæacas*. Metaplasmus, vt Arabus pro Arabe, Ionus pro Ione, aut Ionio. Virgilius Cilicus pro Cilice.

Pag. 214, 22 ANNIBALEMQVE *lares*] Vide Festum *Rediculi*, & primum coniectaneum nostrum.

32 CVR *tua præscripto seuecta*] Puto melius:

> *Cur tua præscriptos euecta est pagina gyros?*

Pag. 215, 2 ALTER *remus aquas*] Prouerbium: ὁ ἕτερος τὴν γῆν πλοῦς ἀσφαλής.

12 SORTITAE *rura puellæ*] Lege, *iura*. B

24 BARBARVS *aut sœuo*] Emendo, Sueuo. Dio libro vno & quinquagesimo: γάϊος καρίνας τούς τε μορίνους & ἄλλους τινὰς συνεπαναστάντας αὐτοῖς ἐχειρώσατο, καὶ τοὺς σουήβους ἐπὶ τὸν ῥῆνον ἐπὶ πολέμῳ διαβάντας ἀπεώσατο. De hoc igitur bello sentit Propertius.

28 SCIAT *excantare*] Recte nos docet, quomodo verbum duodecim Tabularum interpretari debeamus. Nam excantare hic est, cantu foras elicere. ibi fruges excantare, cantatas alio traducere.

Pag. 216, 1 ARMA *Deus Cæsar*] Deus. Infra:

> - *& lacrimas vidimus ire Deo.* Horatius:
> *Præsenti tibi maturos largimur honores.*
> *Iurandasque tuum per nomen ponimus aras.*

Nota est consecratio Aræ genij Augusti Narbone reperta. Item in compitis Genius Augusti eo viuo adorabatur, cui ex libertinis sacerdotes dati Augustales appellabantur. Illius vero ἀποθέωσιν Ouidius scripserat. vt ipse testatur de Ponto libro quarto:

A *Quale tamen potui de cælite, Brute, recenti*
Vestra procul positus carmen in ora dedi. Item alibi:
Peruenient illuc & carmina forsitan illa,
Quæ de te emisi cælite facta nouo.

13 ONERATOS *Cæsaris axes*] Lego: *onerato Cæsaris axe.*

29 O PRIMA *infelix fingenti terra Prometheo*] Iuuenalis:
Et meliore luto finxit præcordia Titan. Callimachus:
-- εἴ σε Προμηθεὺς
ἔπλασε, καὶ πηλοῦ μὴ 'ξ ἑτέρου γέγονας.
Idem in Mimiambis:
ἦν κεῖνος οὐνιαυτός, ᾧ τό τε πτηνὸν
καὶ τοὐν θαλάσσῃ, καὶ τὸ τετράπουν οὕτως
ἐφθέγγεθ᾽ ὡς ὁ πηλὸς ὁ Προμήθειος.

31 CORPORA *disponens mentem non vidit in arte*] Propterea conquerens optat Alcæus:
εἴθ᾽ ἐξῆν ὁποῖός τις ἦν ἕκαστος τὸ στῆθος διελόντα,
ἔπειτα τὸν νοῦν ἰδόντα, κλείσαντα πάλιν,
ἄνδρα φίλον νομίζειν ἀδόλῳ φρενί.

Pag. 217, 4 NVDVS *ad infernas*] Melior libri nostri lectio:
B *Nudus ab inferna, stulte, vehere rate.*

8 OPTIMA *mors parca*] Parca dies, ἡ πεπρωμένη ἡμέρα. Nam veteres Glossæ Parcam, τὴν πεπρωμένην interpretantur.

24 SOLIS *& atratis luxerit*] *Luxerit* a lugendo, non a lucendo. Cur autem fatalem illam veterum ἐκπύρωσιν hic innui dicat Beroaldus, non video. Deliquium enim Solis intelligitur. quod diu ignoratum hominum mentes magna superstitione percusserat. Plinius libro secundo: *Viri ingentes, supraque mortalium naturam, tantorum numinum lege deprehensa, & misera hominum mente absoluta in defectibus stellarum scelera, aut mortem aliquam siderum pauente. quo in metu fuisse Stesichori & Pindari vatum sublimia ora, palam est, deliquio Solis.* Idem de Pindaro Philo Iudæus: θείαις φύσεσιν ἡλίου καὶ σελήνης ἐπακολουθοῦσιν ἐκλείψεις. αἱ δὲ μηνύματά εἰσιν ἢ βασιλέων τελευτῆς, ἢ πόλεων φθορᾶς, ὃ καὶ Πίνδαρος ᾐνίξατο γινομένης ἐκλείψεως, διὰ τῶν προσθεν εἰρημένων. Quod igitur & Græcus & Latinus scriptor aiunt formidasse Pindarum, palam est hoc cantico:

ἀκτὶς ἀελίου, τί πολύσκοπε A
μή σε θεῶμ' ἀπρομμάτων;
ἄστρον ὑπέρτατον ἐν ἁμέρᾳ
κλεπτόμενον, ἔθηκας ἀμάχανον
ἰσχὺν ποταίνιον ἀνδράσι,
καὶ σοφίας ὁδόν·
ἐπισκότιον ἀτραπὸν ἐσσαμένα
ἐλαύνεις τι νεώτερον, ἢ πάρος.
ἀλλά σε, πρὸς Διός,
ἵπποις θοαῖς, ἱκετεύω,
ἀπήμον' ἐς ὄλβον τινὰ
τρέποιο Θήβαις,
ὦ πότνια, πάγκοινον τέρας.
πολέμου δ' ἢ σῆμα φέρεις τινός,
ἢ καρποῦ φθίσιν,
ἢ νιφετοῦ σθένος ὑπέρφατον,
ἢ στάσιν οὐλομέναν, ἢ πόντου
κενέωσιν ἀνὰ πέδον·
ἢ παγετὸν χθονός, ἢ νότιον θέρος B
ὕδατι ζακότῳ διερόν,
ἢ γαῖαν κατακλύσασα θήσεις
ἀνδρῶν νέον ἐξ ἀρχῆς
γένος ὀλοφυδνόν.

Aperte & Plinius, & Philo hoc canticum Pindari innuerunt. Sed nuſpiam tam correctum, quam hic, leges.

Pa.218,13 MAIOREM Q. *times ſeruus*) *Times ſeruus*, δὶς ἐλαβὴς.

27 EST *pœna ſeruo rumpere teſte fidem*) *Teſte*, pro Teſti plane frequens apud Propertium. Teſtem ſeruum caue intelligas in iure. nam ſeruum hominem cauſſam dicere leges non ſinunt, neque teſtimonij dictio eſt, inquit ille. Sed teſtem ſimpliciter, qui interrogatus de aliqua re reſpōdet.

29 AEQVALEM *nulla*] Emendo, *Ac qualem*. Ille poteſt dicere ſe habere domi ſuæ amicam, qualem in nulla domo alius habere poſſit.

31 SI *placet, inſultet Lygdame morte mea*) Lege, *morte meæ*. vt ſupra *ſeruo teſte*. Lucillius:

Eſuriente leoni ex ore exculpere prædam.

A 32 IMPROBA *non vicit*] Totidem verbis versum reconcinnarunt, qui alio ordine verborum scriptus est:
Non me moribus illa, sed herbis improba vicit.

Pag. 219, 5 CINCTAQVE *funesto lanea vitta viro*) Lanearum tæniarum in sepulchris, quas *ἐνέρας* Græci vocabāt, meminit Varro. vide primum Coniectaneum nostrum.

8 PVTRIS *& in vacuo texetur aranea lecto*] Notum & Penelopen in Odyssea hoc dicere de maritali lecto suo.

26 ET *nova longinquis piscibus esca natat*] Deinceps lege distichon *Flens tamen extremis*, cum quinque sequentibus.

32 ATTYLIMVS *lōgē*] Non periurio debilitatas. Religio veterū, quam supra tetigimus, ex Horatio: *Vlla si iuris tibi peierati*, &c. Putabāt, vt apparet, periuros mēbro aliquo debiles, mācos, mutilos fieri. Quare idem significat, quum ait: *Portabat sanctos alueus ille viros.* Hoc est, non periuros.

Pag. 220, 2. IN *me cæruleo fuscina sumpta deo est*] Imitatur Homerum in Vlysis naufragio:
ὡς εἰπὼν συνάγε νεφέλας, ἐτάραξε δὲ πόντον
χερσὶ τρίαιναν ἑλών.

B 5 SVBTRAHIT *hac fontem*) Hæc quoque ad verbum ex eodem naufragio:
ὡς ἄρα μιν εἰπόντ' ἔλασε μέγα κῦμα κατ' ἄκρης
δεινὸν ἐπεσσύμενον.

6 VLTIMA *quæ Peto*] Postea insere distichon: *Pete, quid ætatem numeras*, cum sequenti. *Quid ætatem numeras*, ergo dicit, quia paulo ante deplorabat vltimā pubertatem: *Quo rapitis miseros primæ lanuginis annos. primæ lanuginis*, πρωθήβην se vocat. *Ora puer prima signans intonsa iuuenta.*

10 OMNIA *detrito vincula*] Secundum hunc versum repone quatuor disticha ordine: *Et mater non iusta.*

18 PORTABAT *sanctos*] Lege nunc duo disticha ita, vti ordine sunt, *O centum æquoreæ*,

22 NON *poterat vestras*] Subiunge quinque disticha: *Reddite corpus humo.*

27 ET *leti texite caussa*] Lege, *caussam*: Caussa leti, est letum ipsum, vt Iurisconsulto, caussa bonorum, bona ipsa.

29 TERRIS *adiecimus vndas*] Repone *fatis adiecimus vndas*. Ita liber.

32 QVID *meritum dicas*] Pone nunc distichon: *Natura*

insidians. deinde illud: *Ventorum est quodcunque paras.* Postremo: *Sunt Agamemnonias.* A

Pag. 221, 5 SVNT *Agamemnonias*] Recte huc hæc traduximus. Modo enim dixit: *fallit portus & ipse fidem.*

6 QVA *notat Argynni*] Scribe auctore libro nostro:

Qua notat Argyni pœna vatantis aquæ.

Ergo ibi erat portus ἐπώνυμος ἀργυννοῦ. Hæc fabula recitabatur a Stephano, voce, κηφισός: vt nos monet Parrhasius, qui Stephani codice integro vsus est. Nam vulgo ea parte mutilus circumfertur. Porro hunc Argynnum numerat inter Argonautas Seneca Medea. Et paulo post addit;

Aulidis amissi memor inde Regis
Portubus lenis retinet carinas
Stare querentes.

Qui nobis videtur digito fabulam indicare, de qua hic agitur. Vt alter alterum poetam explicare inuicem videatur. In Græcorum commentarijs ego reperi: ἀργυννος ἐρώμενος ἀγαμέμνονος.

8 PRO *qua mactata est*] Nunc subiunge *Saxa triumphales,* cum sequenti disticho: mox, *Hunc paruo ferri,* B

13 HVNC *paruo ferri*] Comparatio Vlyssis naufragij cum isto Pæti. Hunc, inquit, Vlyssem nox improba vidit ferri paruo fragmento, quo tandem incolumis in Phæaciam appulit. At contra infelix Pætus tot malis obrutus non potuit enatare. Paruum lignum vocat, quam Homerus σχεδίην. At hic est μνημονικὸν ἁμάρτημα, vel potius oratorie ad inuidiam hæc fingit. Nam hoc non noctu, sed interdiu accidit, nox improba est, quam κατουχάδα νύκτα vulgo dici solitam temporibus suis scribit Apollonius. Ab hoc disticho illud postea interijciendum: *Non tulit.*

15 NON *tulit hic Pætus*] Vide quid mali fecit transpositio. quia de Pæto hic fit mentio, & quia propter transpositionem, obscurum erat, in quem sensum hæc accipienda essent, propterea corrupta fuit lectio etiam in libro scripto, in quo omnes transpositiones, & in vulgatis extant. Sed legendum: *Non tulit huic pectus.* Altera comparatio Vlyssis cum Pæto. Non sustinuit, inquit, Vlysses audire stridorem procellæ nisi fultus caput puluillo. At contra

A Pætus prorſus ſubmerſus eſt. Totum autem ita legendum:

Non tulit huic pectus ſtridorem audire procellæ,
Et duro teneras lædere fune manus,
Sed thyiæ thalamo, aut Oriciæ terebinthi
Effulto pluma verſicolore caput.

17 SED *thyiæ thalamo aut Oricia terebintho*] Palam eſt legendum eſſe, *Oriciæ terebinthi*. Virgilius:

Incluſum buxo, aut Oricia terebintho. Serenus:

Nec non reſinas ex Oricia terebintho.

Inuidioſe autem hæc finxit. Nam apud Homerum nihil tale. Eſt autem ῥητορικὴ potius quam ποιητικὴ δείνωσις.

19 HVIC *fluctus viuo radicitus abſtulit vngues*] Hoc verum eſt naufragis & vngues a cute recedere, & extremitates tabeſcere. Quod quum videret ſuperſtitioſa antiquitas, tanquam naufragium deprecari vellet, quo ſcilicet ſolebat vngues radicitus auelli, ſolebat ſibi vngues præſecare, quoties turbaret mare. Petronius: *Audio enim non licere cuiquam mortalium in naue neque vngues neque capillos deponere, niſi quum pelago ventus iraſcitur.* Ergo irato mari capillorum reſectione naufragium deprecabantur, vt euaderent,

B vnguium præſectione, ne enecarentur in mari.

20 ET *miſer inuitam traxit hiatus aquam*] Prouerbium eſt, πρὸς κῦμα χάσκειν. Et vetus poeta in Catalectis noſtris, capite de naufragio:

Illic immanes mors obſita ſoluit hiatus.

Ab hoc autem verſiculo ſequitur, *Quod ſi contentus.* Deinde *Viueret ante ſuos.* Poſtremo, *At tu ſæue Aquila.* Itaque antehac penitus ignorabatur hæc elegia.

Pag. 222, 6 QVAE *mulier grauida*) Lege, *rabida.* Nam ſcriptum fuerat, *rauida.*

32 AT *tibi qui noſtro tendiſti*] Repone *nexiſti* ex Chariſio.

Pa. 223, 12 FLAMMA *nec ex æquo*] Malim *Fama*, vt nonnullæ editiones. iugum trutinam vocat, non currum, vt putabat Beroaldus.

16 PYRRICVS *parua*] Hunc locum ita deprauauit Beroaldus, quum antea legeretur, *Parrhaſius parua*, vt & habet liber noſter. Atque adeo in eo ſerio triumphat, atque exultat. Subſcriptore etiam iactātiæ Picum illū eruditiſſimum laudat. Ego multum video recedi a veſtigiis lectionis, ſi

pro *Parrhasius, Pyreicus* legamus. Præterea quare in artificum illa enumeratione omnium principem Parrhasium prætermisisset? Quare melius est tantum artificem hic securum in suis sedibus relinquere, quam illi tantam iniuriam facere. pro *parua* autem lego, *parta*. Partam artem Parrhasij vocat eam, cuius ipse repertor fuit, nẽpe symmetriam picturæ, argutias vultus, elegantiam capilli, venustatem oris, quæ est picturæ summa subtilitas. Is ea primus excogitauit, vt ait Plinius. Quare ad hunc locũ intelligendum lege amplius Plinium libro quinto & tricesimo. Atque Beroaldum cum sua emendatione *μακραὶ χλαίειν τὴν κεφαλὴν* iube. Potest & legi, *priua*. hoc est *ἰδιαζούσῃ*. Et fortasse melius. A

17 ARGVMENTA *Magni*) Argumenta sunt formæ ipsæ & sigilla. vt & Seruius velle videtur in Aspidopœia Virgilij, in illud, *Argumentum ingens*. Ego in vetustissima historia martyrum inueni: *quadrigas solis cum argumentis*.

18 AT *Myos exiguum*) Noster liber corrupte, *At mirum exiguus*.

21 SVNT *quibus Eleæ*) Noster liber, *Est quibus Eleæ*. item, *Est quibus in celeres*. Hellenismus ἔστιν οἷς ἐστιν hoc est, quibusdam. B

Pag. 224, 8 TOTA *sub exiguo*) Mallem, *Tuta*. Supra in eandem sententiam:

Tranquillo tuta descendis flumine cymba.

9 NON *flebo in cineres*) Cineres paternos mire dixit pro cineribus, quibus caussa pater fuit Oedipus. Notum propter imprecationes Oedipi filios mutuis se vulneribus confecisse.

10 PRAELIA *clade pari*) Allusum ad prouerbium, *καδμεία νίκη*.

13 MOENIA *quum Graio Neptunia pressit aratro*) Peregrinam litem Romano iure decidit. Nam illud plane Romani iuris est. Horatius: *- imprimeretque muris*

Hostile aratrum exercitus insolens.

16 ET *cecinisse modis Coe poeta tuis*) Castigatio Beroaldi, *Coe*. Antea, vt & in scripto nostro, *dure*. Minimo negotio potuit, *pure*. Ita ergo repone. Purum poetam Philetam intelligit, cui in mollitie carminis primas dat, vt supra:

A 3 *Tu satius musis meliorem imitere Philetan.*

Hoc etiam videtur fecisse Hermesianax, quum ait:

οἶσθα δὲ καὶ τὸν ἀοιδὸν, ὃν Εὐρυπύλου πολιῆται
Κῷοι χάλκειον θῆκαν ὑπὸ πλατάνῳ
Βαττίδα μολπάζοντα θοὸν περὶ πάντα Φιλιτᾶν
ῥήματα, καὶ πᾶσαν ῥυόμενον λαλιήν.

18 ET *mihi sacra ferant*] Noster, *dona ferant.*

Pag.225,4 ET *manibus faustos ter crepuere sonos*] Plaudentes enim dicebant, io Natalis. vt Io Saturnalia, supra ex Arriano.

12 ET *poscentes iusta*) *Iusta*, τὰ νόμιμα, τὰ ἱκνούμενα, vt iusta funebria.

13 AC *primum pura somnum*) Persius: *Et noctem flumine purgas. Eunapius in Aedesio:* ὅτε οὖν παῖδα καλεῖ, τὴν ὄψιν τε τὸ περίσεπτον ἀποσμῆσαι τῷ ὕδατι βουλόμενος. Somniauerat autem ille.

26 PVBLICA *vicinae perstrepat ara viae*) In nostro, *aura*. & fortasse melius. Est autem hypallage Propertio familiarissima, pro, Aura perstrepat publicae viae. Si retinemus *ara*, intelligetur eos κωμάζειν ad aram, quae proximo compito erat. Sic Dio de Iulia Augusti filia: τὴν μέν τοι Ἰουλίαν τὴν θυγατέρα ἀσελγαίνουσαν οὕτως, ὥστε καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ καὶ ἐπ᾽ αὐτοῦ γε τοῦ βήματος καὶ κωμάζειν νύκτωρ καὶ συμπίνειν, &c. B

28 QVEM *grauibus pennis*] At Horatius non sorte, sed mercede bibendi: *Dicat Opuntiae*

Frater Megillae, quo beatus
Vulnere, qua pereat sagitta.

Pag.226,20 TAM *dura traheret*] Sic alibi:

Testis erit Dirce tam vero crimine saeua.

Pag.227, 8 VNA *Philippeo sanguine adusta nota*] Malo, *inusta*. Et omnino ita legendum.

13 FOEDAQVE *Tarpeio conopea tendere saxo*] Et Horatius super eadem historia:

Interque signa, turpe, militaria
Sol aspicit conopeum. Conopeũ proprium Aegyptiorũ, qui culicibus acriter infestantur. Nam propter paludes Nili, & maritima Ægypti eorum ibi magna copia. Plinius libro nono, capite septimo, & quadragesimo: *Adeoque,*

nihil non gignitur in mari, vt coponarum etiam estiua animalia, pernici molesta saltu, aut quæ capillus maxime celat, existant. A Lege: *vt conopeorum etiam.* Conopeorum animalia sunt οἱ κώνωπες, culices. Ait Plinius etiam pisces infestari culicibus, & pedibus. Nam animalia, quæ capillus celat, sunt φθεῖρες.

30 AT *Decius misso*] Vide num inuersum ac præpostere positum sit, pro: *Admisso Decius.* Quid sit admittere equum, nemo paulo doctior ignorat.

Pag.228,4 AVT *vbi Pompeia*] Noster, *Aut modo Pompei.*

27 QVVM *sit luxuriæ Roma magistra tuæ*] Hæc non sunt nauci: sed omnia spuria, & a correctoribus iandudum supposita. Nam eandem falsam scripturam retinet liber noster. Atqui aliter scripserat Propertius, nisi nos fallit coniectura nostra. Censemus enim ita scripsisse:

Quid faciet nullo munita puella timore,
Quum sis luxuriæ norma magistra tuæ?

Quid, inquit, faciet puella libera mariti imperio, quum illi maritus præeat viam luxuriæ? Non erit mirum, a puella virum relinqui, a quo prius ipsa relicta sit: Habet exemplum domi, quod sequatur. B

Pag.230,3 QVAE *viua sequatur Coniugium*] Hoc est, coniugem. Supra: *& totum femina coniugium.* Iuuenalis,

-sed nec Electra iugulo se polluit, aut Spartani
Sanguine coniugij -

19 ATQVE *hinuli pellis*] Laborat a syllabis versus, etiam in nostro. Sed τὸ ATQVE additum a pædagogulis. Legendum vero:

Hinulei pellis totos operibat amantes. Horatius:
Vitas hinuleo me similis Chloe.

42 NEC *fuerat nudas*] Alibi:

Magnam Tiresias adspexit Pallada vates,
Fortia dum posita Gorgone membra lauat.

Vide καλλιμάχου λουτρά. Nota est & fabula Actæonis. Inde Ouidius: *Nec Dryadas, nec nos videamus labra Dianæ.*

223 CORNIGER *Idæi*] Theocritus:

πολλάκι ταὶ ὄϊες ποτὶ τ' αὔλιον αὐταὶ ἀπῆνθον
χλωρᾶς ἐκ βοτάνας -

A 26 PRAEBEBANT *vestris verba benigna focis*] In nostro est, *verba secunda*: quæ recta est lectio. hoc est loquebantur ipsis sermone secundo. οὔριον est in ea significatione apud Græcos vsurpatum. Legendum autem VERSIS, non VESTRIS. Vertere focum. Nam mensis sublatis, verso foco, tempore hiemis ait eos verba inter se serere consuesse.

Pag. 231, 15 NEQVE *enim Ilia quondam*] *Ilia*, pro Iliensis. Sic vetus interpres Virgilij annotat a Plauto dictum, Hector Ilius, pro Iliensis.

25 INTER *luctantes nuda puella viros*] Idem Plutarchus Lycurgo. Item Ouidius:

Mare tuæ gentis nitida dum nuda palæstra
Ludis, & es nudis mista puella viris.

At Euripides non γυμνὰς sed γυμνοῖσι μηροῖς. id quod δωριάζειν dicebant. Eius verba hæc ex Andromacha:

αἳ ξὺν νέοισιν ἐξερημοῦσαι δόμους
γυμνοῖσι μηροῖς, καὶ πέπλοις ἀνειμένοις
δρόμους, παλαίστρας τ' οὐκ ἀνασχετοὺς ἐμοὶ
κοινὰς ἔχουσι --

B 26 QVVM *pila veloces fallit*] Legendum:

Quum pila veloci fallit per brachia iactu. Sic supra:
Hoc magis accepta fallit vterque fide. λανθάνει.

Pag. 232, 2 ET *modo Taygeti*] Præpostere hæc posita sunt. Nam præcedens distichon, *Qualis Amazonidum*, sequi debet.

17 EST *neque odoratæ*] Repone, *adoratæ*. vt referunt vestigia priscæ scripturæ. Neque ita se continet domi, vt ibi adoranda sit, tanquam τέμενος ἱερόν.

27 VT *mihi prætextæ pudor est velatus amictu*] Hæc non conueniunt, prætexta, & libertas noscendi amorem. imo deposita prætexta tunc libera toga sumebatur. Sed quid in re tritissima moror? Hic sane legendum:

Vt mihi prætextæ pudor exuelatus amictu,
Et data libertas noscere amoris iter,
Illa rudes animos.

Exuelatus, & euelatus, idem. exiocari, eiocari. Idē Persius:

- totaque impune Suburra
Permisit sparsisse oculos mihi candidus vmbo.

Pag. 233, 25 LITORE *sic tacito*] Lege, *Litore si tacito.*

Pag. 234, 10 CANDIDA *qua geminas ostendunt culmina turres*) Miseret me Beroaldi, qui turres interpretatur columbaria. Atqui fallitur, quum hic tantum intelligatur de Tibure. Ait Tibur ostentari prope Cataracten Anienis. Strabo: ἐν ὄψει δέ εἰσι τοῖς ἐν ῥώμῃ Τίβουρά τε καὶ Πραινεστὸς καὶ Τοῦσκλον, ἡ Τίβουρα μὲν, ἐν ᾧ τὸ ἡράκλειον, καὶ ὁ καταῤῥάκτης, ὃν ποιεῖ πλωτὸς ὢν ὁ Ἀνίων ἀφ' ὕψους μεγάλου καταπίπτων εἰς φάραγγα βαθεῖαν καὶ κατάλση πρὸς αὐτῇ τῇ πόλει. ἐντεῦθεν δὲ διέξεισι δι' εὐκαρποτάτου πεδίου παρὰ τὰ μέταλλα τοῦ λίθου τοῦ Τιβουρτίνου. Quæ disertim auctorem nostrum interpretantur, vt Beroaldo nugas desinere per me quidem liceat.

Pag. 235, 1 ET *tibi per mediam bene olentia flumina Naxon*] Lege, *beneolenti flumine*. Naxos beneolenti flumine, vt *domus sanie dapibusque cruentis*. Ita autem interpungendum:

Et tibi per medium beneolenti flumine Naxon,
Vnde tuum potant Naxia turba merum,
Candida laxatis onerato colla corymbis, &c.

10 FVNDET *ad Idæos*) Lege, *Tundet*.

18 CLAVSVS *ab vmbroso*) Melius liber noster, *Plausus*. FVMIDA autem potius, quam HVMIDA legerim.

22 DEXTRA *quum quæreret vrbes*) Hic censebat legendum *conderet vrbes* Beroaldus. Sed eius hæc censura non obtinuit. & merito. Nam *quæreret vrbes*, est, quum domaret, reciperet. Ad verbum Galli, *conquestoit les villes*.

26 HIS *pressus Stygiis*) Mirum est Propertium contra receptam opinionem, atque adeo contra verum scribere, Marcellum in aquis Baianis submersum interiisse, quum constet ab Antonio Musa medico aquarum frigidarum lotionibus enectum fuisse. Dio libro tertio & quinquagesimo loquens de Augusto ægroto: καὶ αὐτὸν μηδὲ ὅτι μηδὲ τὰ πάνυ ἀναγκαῖα ποιεῖν δυνάμενον Ἀντώνιος τις Μοῦσα καὶ ψυχρολουσίαις ἀνέσωσε. Infra post: ὁ δὲ Μάρκελλος νοσήσας οὐ πολλῷ ὕστερον, καὶ τὸν αὐτὸν ἐκεῖνον ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Μούσα τρόπον θεραπευόμενος ἀπέθανε. Nam Musæ, & eius fratris Euphorbi inuentum fuit, a balineis frigida multa corpora adstringi, inquit Plinius libro quinto & vicesimo, capite septimo. Quare Horatius scribit:

- - nam mihi Baias

A *Musa superuacuas Antonius. & tamen illis*
Me facit inuisum. gelida quum perluor vnda
Per medium frigus. sane murteta relinqui,
Dictaque cessantem neruis elidere morbum
Sulfura contemni vicus gemit, inuidus ægris,
Qui caput, & stomachum supponere fontibus audent
Clusinis, Gabiosque petunt, & frigida rura.

In quibus vides Antonij Musæ ψυχρολουσίας, quas ipse instituit. Quare credibile verum esse iisdem frigidis Marcellum quum curare vellet, occidisse. Sane Seruius disertim scribit eum in Stabiano periisse. Quod quum ipse dicat, suspicor, quum ex præscripto Antonij frigida lauaret, enectum fuisse in eo fonte, qui Dimidia vocabatur, frigidissimo. Plinius libro vno & tricesimo: *Et quæ vocatur Acidula ab Theano Sidicino quatuor M. pass. hæc frigida. item in Stabiano, quæ Dimidia vocatur.* Quid ergo? tam illustris capitis interitus ignoratus fuisset & Propertio, viro & proceribus ipsis atque adeo Augusto ipsi notissimo? Minime. B quid ergo? voluit gratificari ei, quæ de eius morte suspecta fuit, Liuiæ Augustæ. quæ quum videret Marcellum ita omnibus carum esse, vt describitur a Virgilio in sexto magni operis, muliebriter atque impotenter ζηλοτυπήσασα curauit eum clandestino mortis genere de medio tollendum. Dio: αἰτίαν μὲν οὖν ἡ λιβία τοῦ θανάτου τοῦ μαρκέλλου ἔσχεν, ὅτι τῶν υἱέων αὐτῆς προετετίμητο. Scribit Dio id, quod ego non dubito. Quin Cæsar ipse in oratione in tralatione funeris Marcelli, illum in Minturæ monte deuotum fuisse dicit. Auctor vetus Virgilij interpres, quem habet P. Daniel meus. En igitur ἀβλάβεια, aut κακόηθες Propertij, sed potius εὐλάβεια, qui mortem Marcelli deflens, maluit mendax Liuiæ adulari, quam verum dicendo sibi periculum creare. Beroaldus autem, qui iactat se primum omnium huius Elegiæ sensum aperuisse, quam recte eam gloriam sibi vindicet sine iis, quæ nunc nos primi protulimus, omnibus palam est.

29 MATER *& amplexum*] Noster, *amplexos*. Lego, *amplexo*. Quid profuit illi amplexo. Intelligit adoptatum a Cæsare. Nam ante larem domesticum & adoptiones fie-

bant, & libera toga sumebatur; & alij eiusmodi ritus obibantur. A

Pag.238,14 SPLENDIDAQVE *a docto*] Is est, ni fallor, Hostius, qui bellum Istricum carmine scripsit, a quo multa accepit Virgilius, vt testimonio Macrobij cognoscimus. Cynthia autem ista, vt nos docent Apuleius, & Sidonius, Hostia vocabatur.

30 TV *quoque qui æstiuos*] Præpostere hoc legitur. Nam disticho, *Nox mihi prima venit*, subiiciendum est.

Pa.239,4 HAEC *amor*] Et hoc quoq; præpostero ordine legitur. Nam subiungendũ itidẽ disticho, *Quam multæ ante meis*.

24 EXTREMO *dormit amica*] Lege, *amicta*.

Pag.240,11 DEMOSTHENIS *arma*] Petronius, *& ingentis quatiat Demosthenis arma.*

22 DINDYMVS *& sacræ fabricata inuenta Cybeles*] Intelligit fabricas, quæ pulcherrimæ erant in eo oppido. ἀνελφραστικῶς enim Fabricata inuenta sunt Fabricæ ipsæ. Strabo de Cyzico: τρεῖς δὲ ἀρχιτέκτονας τοὺς ἐπιμελουμένους οἰκοδομημάτων τε δημοσίων, καὶ ὀργάνων, τρεῖς δὲ καὶ θησαυροὺς κέκτηται, &c. Cybelæ autem fabricas vocat: quia oppidum illud Cybelem colebat. vnde Cyzicon Nicander vocat ὀργαστήριον ἄττεω. Quod corporati fabrorum Cyzicenorum videtur sacri Cybelæ, & Atti fuisse. ὀργαστήριον enim, est ἐργαστήριον, vt ὀργάνη ἀθηνᾶ, est ἐργάνη. At interpres vetus Nicandri ignorauit, quid esset ὀργαστήριον. Qui locus hunc Propertianum interpretatur. B

23 RAPTORISQVE *tulit qua via Ditis equos*] Proserpinæ tutela Cyzicum. quod ex Plutarcho in Lucullo cognoscimus. item ex Epigrammate:

Enneæ Cererem nurus frequentant:
Raptam Cyzicos ostreosa diuam.

Pag.241,2 ET *qua Gygei*] Nescio quis auctor fuit tam ineptæ lectionis: vt neque illius, quam Beroaldus ait se inuenisse in suo libro, *Si qua olorigeri*. Hæc omnia stolidorum & oscitantium hominum commenta sunt. Noster liber: *Et si qua origæ*. minima licentia lego:

Et si quadrigæ visenda est ora Caystri.

Quadrigã Caystri vocat quatuor nobilissimas vrbes, Ephe-

A ſum, Smyrnam, Colophonem, Miletum. Hæ enim quatuor illo tempore nobiliſsimæ vrbes Aſiæ erant. Et quia Epheſus earũ clariſsima eſt, ſita ad Cayſtrum, propterea Cayſtri quadrigam dixit, ab earum principe Epheſo. Non eſt nouum quadrigam, bigam, trigam a Latinis numeros quaternarium, binarium, ternarium more Græcorum vocari, qui eodem modo συνωρίδα, τετρωρίδα dicunt. Sic Marcellus Empiricus quadrigam vocat τὸ τετραφάρμακον medicorum. Sic vetus poeta:

Triga mihi paucos inter dilecta ſodales.
Triga ſodalitii pars bene magna mei.

Varro. *Igitur initiorum quadrigæ, locus, & corpus, tempus, & actio. Initiorum quadrigæ,* hoc eſt quatuor initia. Vide quam elegantem locum corruperant.

10 HIC *Anio Tiburte*] Repone ex antiqua ſcriptura, *Tiburne.* Eſt adiectiuum, Tiburnus Anio: vt Tuſcus Tiberis, Carnutus Liger Tibullo.

10. CLITVMNVS *ab Vmbro Tramite*] Trames eſt ſilua

B aliquando apud ſcriptores. Supra:

Et ſi forte meo tramite quæris auem.

A ſilua ait oriri Clitumnum: quod egeſtus a Vadimonis lacu abſorbetur intra ſpecum ſiluis obſitum: & aliquanto poſt oculis redditur. atque illud putatur eſſe caput Clitumni. Vide quid ſupra de eo diximus.

12 ALBANVS *lacus & ſocii*] Vetus ſcriptura:

Albanuſque lacus ſocii Nemorenſis ab vnda.

Et recte. nam vterque lacus, Albanus, & Nemorenſis ab iiſdem fontibus.

13 POTAQVE *Pollucis*] Iuturnam recte his adiungit, cuius ſcaturigines cum aliis fontibus communes ſunt lacubus Albano, & Nemorenſi. Strabo: τὰς μὲν οὖν πηγὰς ὁρᾶν ἔστιν, ἐξ ὧν ἡ λίμνη πληροῦται. τούτων δ' ἐστὶν ἱέρεια καλουμένη δαίμονός τινος ἐπώνυμος. Lege: ἴτερνα καλουμένη Sic vocat Iuturnam. Salubrem vocat, quod ex ea valetudinis cauſſa biberent. vnde a iuuando dictam putat Varro. *Nympha Iuturna,* inquit, *quæ iuuaret. itaque multi ægroti propter id nomen hinc aquam petere ſolent.*

15 ITALA *portentus nec fuit*] Lego, *furit.* Ita & liber no-

ster. Hoc argumentum persequitur maximus Maro in Georgicis: A

Illic & tigres absunt, & saeua leonum Semina -

26 HAEC *tibi Tulle parens*] Hic Tullus, vt apparet, proconsul Bithyniae fuit. vnde supra:

Tu patriae meritas conare anteire secures.

29 CONIVGIS *aptus amor*] Noster, *altus amor*. Catullus:

Sed tuus altus amor baratro fuit altior illo.

Pag. 242, 18 ET *ponit duras inter ephemeridas*) Ouidius imitatus est: *Inter ephemeridas melius, tabulasque iacerent,*

In quibus absumtas fleret auarus opes.

ἐφημερικαὶ δέλτοι. Calendarium etiam vocari nemo ignorat exemplo Calendarij foeneratorum. Sic etiam Calendarium, & Ephemerides etiam hodieque vulgo, pro tabulis fastorum, aut Lunaribus astrologorum. Vnde ea Manaca aliquando dicta ostendimus, articulo Arabico, & voce Graeca, quam tamen Latini inflexione suam fecerant. *μηνιαῖος*, Maniacus, seu Manacus. *Βαρδιαῖος*, Bardiacus. *σπαρτιαῖος*, Spartacus. Nam Spartiaeum etiam in quibusdam historicis in manu scriptis libris semper legitur. At B illa vox *Almanac*; quanuis Arabes suam vsu fecerunt, tamen non hodie atque heri eam agnouerunt, sed diu est, postquam hoc factum est. Porphyrius in Epistola ad Anebo Aegyptium, citante Eusebio: *τάς τε εἰς δεκανοὺς τομὰς καὶ τοὺς ὡροσκόπους, καὶ τοὺς λεγομένους κραταιοὺς ἡγεμόνας· ὧν καὶ τὰ ὀνόματα ἐν τοῖς ἀλμενιχιακοῖς φέρεται*. Haec igitur Ephemeridas etiam vocabant, vt & hodie. Iuuenalis:

In cuius manibus seu pinguia succina tritas

Cernis ephemeridas - Alioqui vt diximus, sunt quotidiana familiae. Iuuenalis- *longi relegit transacta diurni*.

22 ET *dominum Esquiliis*) Apuleius: *Siquis a fuga retrahere, vel occultam demonstrare potuerit fugitiuam regis filiam, Veneris ancillam nomine Psychen, conueniat retro metas Murcias Mercurium praedicatorem.*

Pag. 243, 6 ECCE *coronatae*) Vt:

Puppibus & laeti nautae imposuere coronas:

12 RISVS *eram*) Noster, *visus*. Male vero quaedam editiones, & liber noster haec diuellunt a superioribus.

Pag. 244, 20 PVLPITA *solennes non oluere crocos*) Omnes norunt hunc morem: sed tamen, vt quis aut qualis fuerit, nesciant. Fiebat autem id per expreßiones machinarum, vt hodie in Italia exprimitur aqua epitonijs versis etiam in aridißimis locis, quum aquam intus antea immissam latentibus fistulis alte exprimunt. Seneca Epistola vna & nonagesima: *Quemadmodum in immensam altitudinem crocum latentibus fistulis exprimat.* Idem Quæstionum libro secundo: *Numquid dubitas, quin sparsio illa, quæ ex fundamentis mediæ arenæ crescens in summam altitudinem amphitheatri peruenit, quin intentione aquæ fiat?* Sparsionem vocat, vt Glossarium *Sparsio* κροκόεγχυσις. Apuleius libro nono: *Tunc de summo montis cacumine per quandam latentem fistulam in excelsum prorumpit vnda croco diluta, sparsimque defluens pascentes circa capellas odorato perpluit imbre, donec in meliorem*
B *maculatæ speciem canitiem propriam luteo colore mutarent.* Exprimebatur & sparsio illa ex sigillis quibusdam, quæ totis membris illam emittebant. Lucanus:

Vtque solet pariter totis se effundere signis
Corycii pressura croci. sic omnia membra
Emisere simul rutilum pro sanguine virus.

24 QVALIA *nunc curuo*] Melius editiones nonnullæ, *curto*. Confudit Octobris equi sacrificium cum Palili sacro. Nam vtroque equus immolabatur. sed Palili quotannis, illo, quinto quoque anno, cuius cauda Cauiar vocabatur. vide Festum *Cauiares hostiæ*, & nostra in illum locum. Curtus equus est aliqua parte sui mutilus, sed præsertim cauda, vt hic in Cauiari sacrificio.

Pag. 245, 7 PRIMA *galeritus*] Lege *Lucmo*. Is est Lucumo.

14 HAC *vbi Fidenas longe erat ire vias*) Lege *via*. Hac vbi longe via erat ire Fidenas. *Longe via*, longinqua via. Supra exposuimus.

17 HVC *melius profugos*) Tibullus:

Tunc se Troia quidem mirabitur, & sibi dicet
Vos bene tam longa consuluisse via.

Bassus Lollius Poeta:

ἀλλά σοι Αἰνεία σόλος ἱερὸς ἱππιὸν ἤδη A
ἑρμιόνης χθ᾽ πάτρης φροίμιον ἠέριον
ἐς καλὸν ὤλετο πύργος ὁ Τρωϊκὸς ... ὕπνῳ
ἠγέρθη κόσμου παντὸς αὐδᾶσα μάλις.

Pag. 246, 16. HAS *meus ad metas sudet*) Huc inferendum distichon, quod infra legebatur: *Dicam, Troia cades & Troica Roma resurges.* Canam, inquit, fortunã & caducã, & recidiuæ Troiæ. Canam ἰλίου ἅλωσιν, & aduentum Aeneæ in Italiam, quæ fuit Τροίας παλιγγενεσία.

18 ET *maris & terræ*) Quæ omnia exequitur Virgilius tertio.

21 ACCERSIS *lacrimis cantus*) Beroaldus mutauit: *Aduersis musis cantas*. Si omnibus hoc modo omnia peruertere in bonis scriptoribus licet, nihil est quod in illorum scriptis difficultatem nobis pariat. Noster, *Arcessis lacrimis Charites.* Quod ego mutare non ausim. Prouerbium esse videtur, vt contra mœstis dicebant, θύε ταῖς χάρισι. auctor Laertius, & Eunapius.

25 BABYLONIVS *Horos*) Non a patria, sed a professione Babylonij & Chaldæi sunt Genethliaci. B

post 30. vers. FELICESQVE *Iouis*) Duo disticha quæ hic legebantur, quo pertineant, infra suo loco dicemus.

Pag. 247, 5 GALLVS *at in castris*) Inepte hæc refert ad Cor. Gallum poetam Grammatista ille, qui Virgilij vitam ex multis auctoribus tanquam centonem consarcinauit.

9 IDEM *ego quum Cinaræ*) Ea est, quã amauit Horatius.

18 TRAMES *& a zonis*] Sequi debent duo illa disticha supra alieno loco posita: FELICESQVE IOVIS STELLAE.

19 FELICESQVE *Iouis stellas*) Lego *stellæ*. dixit enim *Aspicienda via est cæli*. Stellæ ergo aspiciendæ.

22 LOTVS *& Hesperia*] Capricorno partes Occidentis assignantur. auctor Manilius. Horatius,

-- *quid tyrannus Hesperiæ Capricornus oræ.*

Idem intelligit Horatius, quod Propertius, & Manilius. Et tamen argutatur homines venusti, qui subtiliter hæc scrutantur, atque aiunt ab Horatio in honorem aut adulationem potius Augusti dictum: quia Augustus natus sub eo

signo. vnde etiam nummum Capricorni signo cusum
A emiserit. Quæ sunt meræ nugæ, nequid asperius dicam.
Pag. 248, 4 MENTIOR *an patriæ*] Quasi in finibus tantum Vmbriæ esset. Horatius,

—Venusinus an Appulus, anceps. Catullus:
O funde noster seu Sabine, seu Tiburs.

7 SCANDENTISQ. *axis*) Axem pro climate aut tractu posuit. Iuuenalis: *Dignus Aricinos qui mendicaret ad axes.* Nam & hic axes, vt ibi pro collibus aut cliuis editis. At docti viri hic nescio quem Asim legunt, & Asisium intelligunt. Quid mouit eos? primum hæc est vitiosa scriptura. Nam, *auserat, Isionides, fissa, Polysena*, pro *auxerat, Ixionides, fixa, Polyxena* scribebant imperiti librarij. Itaque hic quoque *Asis* pro *Axis*. Non ergo hac parte obtinebunt. Deinde quomodo Asis pro Asisio? Hæc profecto nimis violenta esset apocope. neque enim Latinis, qui musas colunt seueriores licet, *κρῖ* aut *δῶ* dicere. quanquam Ennius voluit eorum imitatione sibi licere, *endo suam do*. Quid ergo? Proculdubio hactenus ignorata fuit patria Propertij. Nam
B quod Mæuaniam, quæ hodie *Beuania* dicitur, putant, falluntur. Non enim hic Mæuania pro oppido ipso, sed pro extensa planitie accipitur, quæ ab oppido nomen accepit. Silius lib. VI. *—colles Vmbros, atque arua petebat*

Annibal, excelso summum qua vertice montis
Deuexum lateri pendet Tuder, atque vbi latis
Porrecta in campis nebulas exhalat inertes,
Et sedet ingentem pascens Mæuania campum
Dona Ioui. — —

Hic Silius non pro oppido quod in planitie situm est, sed pro planitie ipsa in quo oppidum Mæuania est, accipit. Et libro octauo:

His vrbes Arna, & latis Meuania pratis. Statius,
—nec si vacuet Meuania valles,
Aut præstent niueos Clitumna noualia tauros.

Sic igitur hic Mæuania est porrecta campi planities, in qua est lacus Vadimonis, quem ipse vocat lacum Vmbrum. Porro quum poeta manifeste dicat patriam suam in colle sitam, quomodo Mæuania, quod oppidum in planitie situm est, erit eius patria? Non igitur est Mæuaniensis, ab

oppido Mæuania. ſed Mæuanas a planitie Mæuaniæ. Nam alij ſunt Mæuanienſes, alij Mæuanates. Quum igitur ipſe aperte dicat ſe Mæuanatem, quia dicit patriam ſuam ad campos Mæuaniæ eſſe: Mæuanienſis autem eſſe non poſſit, quia Mæuania, vt dixi, in plano eſt; patria autem Propertij in cliuo fuit: quæramus, quænam ea eſſe poſſit. Scribit Strabo de hoc tractu: κατὰ δὲ θάτερα μέρη Ἀμερία καὶ Τοῦδερ εὐκλεὴς πόλις, καὶ Ἴτερον πλησίον τούτου δὴ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ ὄρους. Noli dubitare, quin Ameria ſit patria Propertij. primum, quod ſita in colle: deinde quod antiquam vocat. Nam Cato ſcripſit conditam ante Perſæ Macedonis bellum annis nongentis ſexaginta quatuor. auctor Plinius. Præterea & illud mire conuenit, quod ait patriam ſuam deſpectare lacum Vmbrum. qui lacus non alius eſt, quam ille Vadimonis lacus veteribus celebratus. Hoc plane cognoſcitur epiſtola Plinij Cæcilij ad Gallum libro octauo. *Exegerat*, inquit, *proſocer meus, vt Amerina prædia ſua inſpicerem. hæc perambulanti mihi oſtenditur ſubiacens lacus nomine Vadimonis*, &c. Vides Ameriæ lacum eſſe Vadimonem. Sed quare inuidit poſteritati nomen patriæ ſuæ? Feciſſet, ſi potuiſſet. ſed ſyllaba contumax repugnat. Non potuit includere in Heroicum verſum *Ameria*. non enim proceleuſmaticum admitteret genus illud carminis. ſed nec Vadimon potuit hic locum habere, non magis quam Tuticanus, de quo conqueritur Ouidius. Nam *Vadimon* Creticus eſt. Sic fine monobibli tantum dixit:

Proxima ſubiecto contingens Vmbria campo
Me genuit, terris fertilis vberibus.

Non enim ſatisfacit, quod ſe Vmbrum dicit: quum in Vmbria plura ſint oppida. ſed conijciendum dat illis, qui gnari eorum tractuum ſunt, quum dicat eſſe vicinum agro Peruſino. Sic Horatio dicente

Venimus oppidulum, quod verſu dicere non eſt.

gnarus locorum eius tractus, non dubitabit eſſe Equotitium. Item Lucillius quum ait,

- Seruorum feſtiu' dies hic,
Quem verſu hexametro non plane dicere poſſis.

non potuit dicere Sigillaria. Quare & cuias eſſet Propertius, & quis ſit lacus Vmber, & quæ hic accipienda ſit Mæ-

uania, primi indicauimus; ne forte quiſpiam aut vitam Propertij, quæ ab inepto homine ſcripta eſt, ſecutus, Aſiſinatem dicat: quanuis ne ita quidem efficeretur Aſiſinatem eſſe, quũ aliud ſit Aſis, aliud Aſiſium. neque putet Mæuanienſem eſſe, quod hic Mæuaniæ ſit mentio. in montanis enim patriam ſuam ipſemet conſtituit. Denique meo periculo Amerinum Propertium omnes fuiſſe mihi concedant, neceſſe eſt. In Strabonis exemplo ſuperius a nobis producto, verba ipſius ſcriptoris emendauimus. Nam pro *ὀψιακὶς* verbo nulli precij, quod hodie vulgo excuditur, *ὀχλεὶς* legimus, ita poſtulante ſententia, & ſubſcribente Silio, libro decimo:

– pauperque penatum,
Sed domus haud obſcura Tuder notuſque per Vmbros
Bellator populos. –

co SCANDENTIQVE *axis*] Ergo axem editum collem, vt ſupra ex Iuuenale: aut tractum. Statius:

– tre polo hiſtidoſque errare per axes Viſus. – Silius:

– aut axe relicto
Heſperio patrias exul luſtraret arenas.

B Supra etiam patriam ſuam in colle ponit.

Scandentes ſiquis cernet de collibus arces
Ingenio muros æſtimet ille meo.

Oportet fuiſſe inſigne opus illud mœniorum Ameriæ. Nam idem prope repetit:

Scandentiſque axis conſurgit vertice murus,
Murus ab ingenio notior ille tuo.

Quanuis nobiliſſimi muri per ſe; tamen nobiliores facti ingenio tuo. Sane hodie quædam ſuperſunt eorum murorum reliquiæ, immanibus ſaxis quadratis; qualia ſunt hodie in mole Adriani Romæ, præſtantiam eorum teſtantibus. Ameria, vt ſciunt non penitus *ἀχωρογράφητοι*, hodie *Amelia* dicitur. Ego homo Tranſalpinus Italos homines, atque adeo ipſos Vmbros patriam Propertij docui.

10 ET *in tenues cogeris ipſe lares*] Cogi in tenues lares eo modo dicitur, quo cogi in ordinem.

12 EXTVLIT *excultas pertica triſtis opes*] Quid doctos viros mouit, vt perticam pro haſta acciperet, & inde Propertij bona haſtæ ſubiecta a ſectoribus dicerent? Nam

p.iij.

eodem modo loquens sua assignata veteranis fuisse innuit. A
Val. Cato:

Pertica quæ nostros metata est impia agellos.

Non ergo Beroaldus, neque illum sequuti, intellexerunt, quid interesset inter perticationem & subhastationem: tantum profecto, quantum inter prædia proscripta, & assignata. Metatos ergo agros suos intelligit. Sic apud Horatium accipiendum *metato in agello.*

23 ET *bene quum fixum*] Vnco in gulam impacto in forum, deinde in scalas Tiberis abijciebantur nocentes. Dio de Seneca: ἐπειδὴ γὰρ τοὺς ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ θανατωθέντας ἀγκίστροις τισὶ μεγάλοις οἱ δήμιοι ἐς τὴν ἀγορὰν, κἀνταῦθα εἰς τὸν ποταμὸν ἔσυρον, ἔφη τὸν Κλαύδιον ἀγκίστρῳ εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνενεχθῆναι.

Pag. 249, 30 CLAMABIS *capiti vina subisse meo*] Ita melius, quam *subesse*, quod scriptum extat in nostro. Nam subire est aptum illi rei, quod Græci ἅπτεσθαι. In monobiblo:

Acrius illa subit, Pontice, si qua tua est. Item alibi:

Neu subeant labris pocula nigra tuis. B

Ouidius libro primo μεταμορφώσεως.

Nyctileum patrem, nocturnaque sacra precare,

Ne iubeant capiti vina nocere tuo. Lege,

Ne subeant capiti vina nociua tuo.

Nam vulgata lectio inepta.

Pag. 250, 3 EST *etiam aurigæ species Vertumnus*] Desultorem aurigam ait Vertumnum appellari, quod nusquam leges.

26 HAEC *spatiis vltima meta meis*] Noster, *vltima creta.* Ac nescio an in monobliblo ita legendum sit:

Illa fuit lacrimis vltima creta meis.

Et sane aliter Propertium scripsisse non puto. Seneca: *Hanc quam nunc in Circo cretam vocamus, antiqui calcem vocabant.* Putat Seneca, vt apparet, cretam postea dictam esse, quæ antea calx erat, quia & creta & calx apta sunt designandis albo spatijs. At mihi non ita videtur. Nam Calx vltima in homine, ab eo vltimum quodque calx. Sic Græcis πτέρνη. In Glossis Græcorum: πτέρνης, τὸ τέλος πορείας τοῦ βίου. Marcellinus non semel prouerbialiter dixit, vltra calcem currere. Et libro vicesimo octauo, vltra plantam euagari,

A a procedem dixit, eadem metaphora, quasi cognata sint Planta, & Calx.

Pag.251, 8 TE *modo munito Sericus*] Hæc est Beroaldi emendatio, quum editiones haberent, *Henricus hostis*, at noster, *Batirum*. Nullam opem afferre possum.

Pag.251, 2 ET *Tyriæ in gladios*] Vocat gladios κατάγματα, & tracta lanea, a similitudine.

4 QVOT *sine aqua Parthus millia currat equus*] Aut *eques* legendum est, vt intelligatur de tolerantia Parthorum in expeditionibus aut si *aqua* legimus, aliter interpretandum. Sane optima videtur lectio, si *eques* legamus. Dio de Parthis libro quadragesimo: καὶ ὁ οὐρανὸς ὁ ὑπὲρ αὐτῶν ξηρότατός τε ὤν, καὶ ἰκμάδα οὐδὲν ἥκιστα ἔχων ἀκμαιοτάτας σφίσι τὰς ἐξείας, πλὴν τοῦ πάνυ χειμῶνος, παρέχεται. καὶ διὰ τοῦτο τὴν ὥραν ἐκείνην οὐδαμῆ στρατεύονται, τὸν δὲ δὴ λοιπὸν ἔτι δυσμαχώτατοι ἔν τε τῇ σφετέρᾳ, καὶ ἐν τῇ ὁμοιοτρόπῳ εἰσί. τόν τε γὰρ ἥλιον φλογωδέστατον ὄντα διέχονται τῇ συνηθείᾳ, καὶ τοῦ ὀλιγοποτίας, τῆς τε δυσχερείας πάνυ πολλὰ ἀλεξιφάρμακα εὑρήκασιν,
8 ὥστε καὶ ἐκ τούτου μὴ χαλεπῶς τοὺς ἐς τὴν χώραν αὐτῶν ἐσ-
B βάλλοντας ἀμύνεσθαι. Hæc mirifice mentem poetæ aperiunt, si EQVES legamus. quod puto verum esse. Nam si EQVVS legimus, audiamus equisones nostros, qui dicunt nihil esse periculi equo exercito a siti, vt a fame. Aliter puto, si *equus* retinemus, interpretandum. hoc est: Quot millia equus Parthorum currat sine strigatione. hoc est, vt interquiescat. Nam strigant, seu interquiescunt equi in longis itineribus mingendi caussa. veteres vero aquam honeste pro vrina posuerunt. Petronius: *Nec fefellit hoc Gnithona. Extra cellam processit, tanquam aquam peteret.* Hoc est; tanquam vesicam exoneraret. Sic agasones Germani, & Itali honeste equos non vrinare, sed stallare dicunt. Equorum fatigatio ex itinere, egestione vrinæ leuatur. Contra equas intercurrendu prohibemus strigare meiendi caussa. Languescunt enim aquæ emissione. Sic vulgo honeste Aquam vrinam dicimus. Et mirum, veteres dicebant sumere se aquam, quando ibant ad secessum: Ouidius libro tertio Artis:

Scilicet obstabit custos, ne scribere possis,

Sumendæ detur quum tibi tempus aquæ? A

Id est, quum tibi detur tempus ad exonerandam vesicam. Et alibi:

Et tamen vlla viro mulier non expedit, inquit.
Quid nisi quam sumis, dic mihi, perdis aquam?

Aperte vrinam intelligit, quanquam ibi vrina in eum sensum accipienda, in quem illud:

Auribus, atque oculis concepta vrina mouetur.

Vnde illud:

Dedecus hoc sumta dissimulauit aqua.

Hinc, quia proprie sumere aquam, est in os aquam accipere, honeste lotium dicitur: quia aqua in os colluendum sumitur. Martialis:

Nouit loturas Dasius numerare. poposcit
Mammosam Spatalen. pro tribus illa dedit.

Hic simpliciter loturæ sunt χρήσεις. sed tralatitie pro eo, quod iam dixi. & quod non nominabo. Locus ille Martialis aliter, & vitiose editus est.

23 GRAVCIDOS *&* *Catulæ*] Lege, *Glaucidos.* ita vocat ab oculis. Glaucos oculos intelligit, quos Galli vulgo vocant Veronos. quales sunt in plerisque catellis. Quin & multos catellos vidimus, qui altero rauo, altero glauco erant. Glaucopides, qui vtroque glauco sunt Græci vocant. Talos aues nocturnæ. Omnes enim vna appellatione γλαυκώπιδων comprehenduntur. Martialis: B

Si meus aurita gaudet glaucopide Flaccus.

In qua lectione etiam in manuscriptis exéplaribus menda inoleuit, vt pro *glaucopide*, *Lagopode* legatur. Atqui tria absurda consequantur, necesse est. Primum, lagopodem non esse auritam. Est enim lagopus, quam perdicem albam Alpini vocant. Deinde prima syllaba corripitur. Postremo auis illa pulcherrima est. ideoque non videtur inter monstra & deformia portenta naturæ annumeráda: quum tamen hoc agat Martialis, vt ostendat monstra placuisse illis viris, quos ordine recenset. At contra glaucopis, seu bubo & aurita, & sane non inter venusta illa animalia numeranda. Porro quam caræ fuerint illæ Catellæ veteribus feminis, ostendit prouerbium, μελιταῖον κυνίδιον, & inscripto vetus, in qua est: CVRATRICI CATELLAE.

A vt videas etiam in ministerio, aut famulitio id munus fuisse.

28 SEV *metuit tangi*] A crepitu flammæ mero obrutæ omina captabant.

29 ILLA *dies hornis*] Ait; nisi hæc occurrerint, non esse locum sacrificio: sic boues alloquuntur imperatorem Antoninum. Te iubemus salucre imperator. sed si vincis, omnino actum de nobis:

οἱ βόες οἱ λευκοὶ Μάρκῳ τῷ καίσαρι χαίρειν.
ἢν δὲ σὺ νικήσῃς, ἄμμες ἀπωλόμεθα.

Hornus autem, vt alibi indicamus, est ἔτος. Annotinus, περυσινός. ab aduerbiis horno, & anno. Lucillius: *vtrum anno an horno te abstineris a viro*. Varro Eumenidibus: *Quum in eo essem occupatus, atque in schola curarem inscribi*: T. SCANTIVS, HORNO PERDIONESIA: *quod ea die mea erat prebitio, in ianua*, CAVE CANEM, *inscribi iubeo*. Locum autem Varronis apud Nonium diuulsum coniunximus. Prouerbium enim illud etiam apud Petronium legitur. *Non longe, inquit, ab ostiarij cella canis ingens catena vinctus in*
B *pariete erat pictus: superque quadrata litera scriptum*: CAVE CAVE CANEM.

Pag. 254, 11 DVM *captiua mei conspicer*] ἐλληνισμός, hoc est, dum me conspicer esse captiuam. Supra:

Visura & quamuis nunquam speraret Achillem.

Catullus:

Ait fuisse nauium celerrimus.

32 SIC *hospes patiare*] Varie cruciarunt hunc locum βιβλιοσφέλαι isti. Sed germana lectio est in nostro:

Sic hospes pariamne tua regina sub aula.

Vtrum apud te futura sim, hospes an regina, hoc est, concubina an materfamilias.

Pag. 255, 13 NESCIA *nefariis*] Lege, *ne furiis*. duæ negationes vnius vicem. Hoc superius exemplis confirmauimus, Terentius:

Faciunt, ne intelligentes vt nihil intelligant.

Pag. 256, 19 QVIPPE *& Collinas*] Collinas Beroaldus non vult a Collina porta dictas, sed a collibus. in quo nimio argutior est. Nam extra portam procul hominum fre-

quentia id faciebant, vt apud Horatium Canidia ad Exquilinam portam. De fossa magica habes apud Horatium in Epodo quinta: item in Satira octaua libri primi.

22 ET *sua nocturno*] Tale illud: *His ego silvis*

Sepe lupum fieri memini.

27 EXORNABAT *opus*] Insinuatione vtebatur, tanquam de re difficillima dicere aggressura esset. Prouerbium est, terere saxosam viam: hoc est ire per saxosam viam. Horatius: *Et Appiam mannis terit.* Et Propertius ipse:

Cui sepe immundo via conteritur via socco.

Quare Beroaldus fallitur, qui terere hic interpretatur, lævigare. quum sit prouerbium, vt diximus, terere saxosam viam, pro eo quod est, in difficultatibus versari. Plautus allusit:

Non meus scruposam victus commetat viam.

29 SI *te eoa Dorizantum*] Hæc est scriptura libri nostri: legendum vero, *Dorixanium.* δοριξάνιον. Finxit nomen puellæ, Comice. vt Philocomasium, & similia.

Pag. 257, 1 SEV *quæ palmiferæ*] Vitreos calices Ægyptios intelligit. Martialis:

Aspicis ingenium Nili, quibus addere plura
Dum cupit, o quoties perdidit auctor opus.

Dicebantur hi calices ἀλλάσσοντες. quia vt Palumborum colla ad omnem motum diuersos colores efficiebant. Adrianus Imperator in Epistola ad Seruianum: *Calices tibi allassontes versicolores misi.*

4 CEDANT *damnosæ*] Noster: *Frange & damnosæ.*

27 AVT *quorum Titulus*) Non intellexit morem hunc priscum Romanorum Beroaldus. Caput erat Ædilitij Edicti: TITVLVS. SERVORVM. SINGVLORVM. VTEI. SCRIPTVS. SIET. COIRATO. ITA. VTEI. INTELLEGI. RECTE. POSSIET. QVID. MORBEI. VITIEIQVE. QVOIQVE. SIET. QVIS. FVGITIVVS. ERROVE. SIET. NOXAVE. SOLVTVS. NON. SIET. Vide etiam Titulum ad Ædilitium Edictum in Pandectis iuris. Hic Propertius scribit titulos illos vnicuique ex collo aptos fuisse: ego reperio etiam in venalitio pingi solitos. Petronius: *Ego autem collecto spiritu non destiti totum parietem persequi. Erat autem*

A venalitium titulis pictum. venalitium vocat δουλοπρατήριον.

28 CAELATI medio) Cælati proculdubio sunt signati, σεσημασμένοι. Nam mancipiorum pedes creta signabantur, si quidem priuati hominis essent, heri sigillo: sin publica, reipublicæ. Xenophon περὶ πόρων. ἀνδράποδα ἢ σεσημασμένα τῷ δημοσίῳ σημάντρῳ, καὶ προσκειμένης ζημίας τῷ τε πωλοῦντι καὶ τῷ ἐξάγοντι πῶς ἄν τις ταῦτα κλέψειεν;

29 QVVM saliere foro) In foro venalia prostabat mancipia. & saltare ac currere circum coronam solebant. Menander. ἐφεσίῳ.

ἐγὼ μὲν ἤδη μοι δοκῶ τὴν τοὺς θεοὺς
ἐν τοῖς κύκλοις ἐμαυτὸν ἑωρακέναι
ὁρᾶν κύκλῳ τρέχοντα καὶ πωλούμενον.

Vides, dum præco venales prædicabat, interea solere saltare in circuitum per coronam, vt cognosceretur, qui essent, quos prædicabat præconium. hic κύκλους intelligo coronas circunstantium in auctione. quanquam Harpocration vetus Grammaticus pro loco ipso, in quo vendebantur, accipi scribat. quod parum refert vtro modo accipias. Næuius Agitatoria:

B

Age, ne te mihi aduorsari dicas, hunc vnum diem,
Demea, segnior sinam illos esse tax pax. postea
Currentes ego illos omnes vendam, nisi tu viceris.

Hic currentes seruos ait vendi solere, vt supra Menander τρέχοντας. Quare salientes & currentes idem vides esse: & hoc solere facere mancipia, quum ad vocem præconis iubebantur saltare, & eis plaudebat præco ipse. qui eos, vt portisculus remiges, incentiuo citabat. Canebant enim, vt saltabant. Persius:

Cappadocas rigidos pingui pauisse catasta.

Ibi reliquiæ veteris interpretis Cornuti: *Legitur*, inquiunt, ET PLAVSISSE: *quoniam venales ante quam in catasta imponantur, tantant vniuersi pariter more gentis suæ.* Hactenus Cornutus. Habes igitur vetustum morem venalium, atque adeo enarrationem istius distichi, cuius sententiam assequi non poterat Beroaldus. Porro & his & superioribus similia inuenies apud Ouidium, vt:

Nec Iu, siquis erit capitis mercede redemptus,

Despice damnati nomen inane pedis. A

52 SVRDA *sine arte lyra*] Alij, *sine ære lyra.*

Pag. 258, 6 PER *tenues ossa*] Quidam hunc versum ὀβελί-ζουσιν: & mihi certe οὐ γνήσιος videtur.

12 HORRVIT *algenti pergula curta foco*]. Sic Martialis;

Alget & extincto clausa culina foco.

Inepte vero Beroaldus hic mutauerat *pertica curua*, pro *pergula curta*. Sed ne bene quidem Turnebus, vir doctissimus, qui pergulas publicas interpretatur, & talē hanc ait: quum tamen pergula sit hic, tuguriolum, vt apud Ausonium:

Vilis arundineis cohibet quem pergula tectis.

Sed neque vllæ vnquam fuerunt pergulæ publicæ, vt ipse videtur velle. quum pergula fuerit tantum appendix ædificij, vt in Ausonianis lectionibus ostendimus. Pergulæ ædificiorum publicum spectabant. ob id artifices & magistri qui minus noti erant, in illis primum solebant opera sua proponere, aut docere, vt populo innotescerent. Iuuenalis: *Sed nec structor erit, cui cedere debeat omnis Pergula.*

18 QVVM *fallenda meo pollice clatra forent*]. In nostro mendose, CVLTRA FORENT. Forsan, *clustra*; pro claustra. B

19 QVISQVIS *amas scabris hoc bustum cædito saxis.*] Recte. Nam prætereuntes busta lapidibus petebant. Argentarius poeta:

ἀλλὰ λίθοις ἐπὶ τύμβον, ὁδοιπόρε, μήτε σὺ βάλλε,
μήτ' ἄλλον πέμψῃς. σῆμα λέλογχε νέκυς.
φείσαι δ' οὐχ ὅτι κέρδεος ἐπὶ πιτέεσιν, ἀλλ' ὅτι κοιλὰς
θρέψας, μοιχεύειν ἐκ ἐδίδαξε νέους.

Contra igitur ac Propertius.

24 CERA *Phileteis*] Omnino legendum, *serta*, non *cera*. Corona, inquit, Romana certet coronæ Philetea. Nam cera hic locum non habet, neque scriptio. Sed sacra facturi στέφανον καὶ χέρνιβα adhibebant. illum a Phileta, hanc a Callimacho petit.

27 TERQVE *fecum circa*] Quid sit, quæratur. Nam hunc ritum plane ignoro. Beroaldus hic mihi risum sustulit.

28 SPARGITE *me lymphis*] Nam sua περιρραντήρια habebant.

A A πυθαυλεῖ TIBIA *Mygdoniis libet eburnis Cadis*] Et hic quoque Beroaldo per me tacere licuisset. Nos in Ætnam, de Pithaulis hunc locum interpretati sumus: qua meliorem interpretationem nemo attulerit. Sed tamen non ita amamus nostra, vt si meliorum in mentem veniat, non ea in vulgus proferamus. ego interpretor Cados hic non πίθους, sed τοὺς Κάδους populum & vrbem Mygdoniæ. *tibia Mygdoniis Cadis* dictum, quomodo Plauto, Hospes Zacyntho, Varroni vinũ Lesbo. Intelligit ergo hic Phrygiam tibiam. Phrygia tibia cantet, hoc est tibia τὸν φρύγιον νόμον cantet. De Cadis Mygdoniæ vrbe vide Strabonem. Scribendum igitur hic maiuscula C. Nisi quis de Pithaulis intelligat, vt olim exposuimus. Sed Turnebus non videtur aduertere, qua absurditate se doctis auribus traducat, quum scribit πυθαύλας, per υ, ψιλόν. & adducit testimonium Horatij – *qui Pythia cantat*. Atqui ne ita quidem esset πυθαύλης, sed πυθιαύλης. Aliud agens hæc scripsit doctiss. vir. qui duplici errore sententiam suam damnauit: altero, quum B pro πιθαύλης legit πυθαύλης· altero, quod testimonio Horatij contra se vtitur: Ex quo non πυθαύλης, sed πυθιαύλης dicendum esse colligeretur.

Pag. 259, 17 NAM *tulit iratos*] Callimachus hymno in Apollinem, & Pindarus. Item vetus Poeta:

> ἀλλ' ὅτι λατὼ
> ὠδῖς ἱερὰ λάζετο δίων
> διδύμων τεκέων εἴσοδοι σηκῶν,
> ἵστατο μὲν γαῖ' ἵστατο δ' ἀὴρ
> πᾶς ὀρεοδύνων.
> πάγιυτο νῆσος, πάγιυτο κῦμα,
> αἰὰ δ' ἀείθορες μαίνε λυκωρεῦ
> τόξοτα φοῖβε,
> κεῖ χρυσομολάλων βασιλεῦ πελπόδων.

31 IMPOSVIT *proræ*] Vota insculpebantur, aut inscribebantur in cera in genubus statuarum. Iuuenalis, *Propter quæ fas est genua incerare Deorum*. Apuleius: *Votum in alicuius statuæ femore assignasti. igitur magus es. aut cur obsignasti.*

In prota erat tutela nauis. Quid sit tutela nauis non pauci A sciunt.

Pag. 260, 2 ... 1 T *nimium remis audent prope turpe*] Scribe: *Prope turpe.*

4 CENTENIS *remigat alis*] Hic alas ταρσοὺς exponit. sunt remorum ordines. Ait centenos vtrinque remos fuisse. Non tamen ideo ἑκατήρη putes dici, vt dicitur, τριήρης, πεντήρης, ὀκτήρης, δεκήρης. Nam tum a numero remigum ad singulos scalmos dicitur.

16 AT *pater Idalio*] Bæbius Macer: *Circa horam octauam stella amplissima quasi lemniscatis coronata orta est. quam quidam ad inlustrandam gloriam Cæsaris iuuenis pertinere existimabant. Ipse animam patris sui esse voluit: eique in Capitolio statuam super caput auream stellam habentem posuit. inscriptum in basi fuit: ΚΑΙΣΑΡΙ ΗΜΙΘΕΩ. Sed Vulcanius aruspex in concione dixit Cometen esse, qui significaret exitum noni seculi, & ingressum decimi. sed, quod inuitis Diis secreta rerum pronunciaret, statim se esse moriturum. Et nondum finita oratione in ipsa concione concidit.* Hoc etiam Augustus in libro *secundo memoriæ vitæ suæ complexus est.* Hactenus Bæbius B Macer.

26 BELLA *satis cecini citharam iam poscit Apollo*] Nam eidem & sagittas & citharam attribuunt. Callimachus:

φοῖβος ὀϊστευτὴν ἔλαχ' αὐέρα, φοῖβος ἀοιδόν. Lege:

φοῖβος ὀϊστευτὴν ἔλαχεν ῥέα, φοῖβος ἀοιδήν.

29 BLANDITIASQVE *fluant*] Omnino legendum, *Blanditæque.* Plinius libro quinto & vicesimo: *Radicem silueſtris rosæ, quam Cynorrhodon vocant, blanditam sibi aspectu in frutecto.* Sic Tibullus:

Blanditus vult esse locum Venus ipsa querelis.

Sic dictum a Propertio *blandos turis honores:* θυμήρεας, θυμηδέας.

31 TERQVE *lauet nostras spica Cilissa*] Et Ouidius:

Et sonet accensis spica Cilissa focis.

Iam comitia Criticorum conuenerunt, vtrum de croco an de nardo hic intelligendum esset. Et tandem de nardo & prærogatiuæ & iure vocatæ suffragium tulerunt. Sed ego eorum magistratus vitio creatos obseruaui. Itaque

A eorum nullam rationem habendam, censeo. Nam si apud Ouidium spica Cilissa est crocus, erit & hic apud Amerinum nostrum. Quod enim de nardo intelligi non possit, fidem fecerit, quod nardus Cilicia spicam non habet. Quod autem in ara crocum incenderetur, id vero testatur Tertullianus libro de cultu mulierum: *Crocum capiti mulier Christiana ingerit, vt in aram. quodcunque enim immundo spiritui excremari solet, id nisi probis, & necessariis vsibus adhibeatur.* En locupletem auctorem, qui omnem euictionem præstet. Quin in croco spica vocatur, id quod in allio: quanquam non id cremari solere certus sim. sed συνεχδοχικῶς ita totum crocum vocatur. Iam croci Cilicij nulla spica, sed Indici. & sero, vt puto, in Indico spica vocatum est id, quod radix est verius, quam spica. Idque Latinum potius est, quam Græcum, bulbos radicum spicam vocare. quare puto in eo Græcos sequutos esse Latinorũ idioma. Nam sane talis nulla est spica aut bulbus nardi Cilissæ. Ea enim est nardus, quæ propter breuitatem in fasciculos colligi aut constringi non posset, sed in sacculos congerebatur. quo nomine dicta θυλακῖτις. Nicander Alexi-
B pharmacis:

ἀλλὰ σὺ πολλάκι μὲν σταδίην διανθέα νάρδου
ῥιζάδα θυλακόεσσαν ὀπάζεο, πλῶτε κίλισσαν
φρηνόεις ἀλδαίνουσι περὶ πλημμυρίδα κέγχρου.

θυλακόεσσαν intelligit, hoc est κίλισσαν, &, vt Dioscorides vocat, ὀρεινήν. Quare diligenter hoc considerandum, atque obseruandum: spicam Cilissam hic esse bulbum croci, quanquam pro croco ipso accipitur, vt spicam nardi esse bulbum nardi Indicæ. Græci quidem νάρδου στάχυν dicunt, sed non κρόκου στάχυν, neque σκορόδου στάχυν. Quare apparet, vt dixi, imitatione Latinorum seplasiarios Capuæ, & eos sequutos omnes Græcos id spicam dixisse. Contra στάχυς Græcis est, quicquid nucamẽti modo compactum mucronato fastigio semen inclusum gerit, quod præcipuum in frugibus Cerealibus. a quarum similitudine Græci ῥιζοτόμοι in thymo, stœchade & similibus στάχυν ponunt. Dioscoridis sunt verba de Epithymo nondum a quoquam intellecta. Ea ego in gratiam τῆς ὕλης ἱατρικῆς

ſtudioſorum ponam. ἐπίθυμον, inquit, θύμου ἐστὶν ἄνθος τοῦ σκληροτέρου καὶ θύμβρᾳ ἐοικότος. ἔχει δὲ κεφάλια λεπτὰ, κοῦφα, οὐραγοὺς ἔχοντα, ὡς τρίχας. Hic diligentiſſ. vir, atque Latinitatis obſeruantiſſimus Ioannes Ruellius & ſe & alios in magnos difficultatum anfractus induit, quum vertit: *Capitula habet tenuia, & leuia, & in eis caudiculas, quaſi capillamenta.* οὐραγοὺς vertit *caudiculas.* Dupliciter lapſus eſt, & quũ putat deminutiuum οὐρᾶς eſſe οὐραγοὺς, & quum putat caudiculas deminutiuum caudæ Latine poſſe deduci. Neque hoc ſatis. Nã quot lites inter Rhizotomos ſeuit hæc interpretatio, alijs Græce neſcientibus, aliijs lanam caprinam ſomniantibus? Miſeret me eorum, qui Dioſcoridem tractant, & Græce neſciunt. At Dioſcorides non figuram Epithymi hic nobis proponit, ſed thymi illius, qui Satureiæ ſimilis eſt: qui in Cappadocia & Pamphylia frequẽtiſſimus ſpõte naſcitur. Non, inquam, Dioſcorides epithymum deſcribit nobis neq; capillamentum illud, quo thymum quoque inuolui certum eſt: & quod ne Plinius quidem ignoraſſe videtur. ſed thymum ipſum Cappadocem & Pamphylium. In quo multum decepti ſunt iſti immanium Commentariorum conſarcinatores, qui maluerunt pertinaciter verum oppugnare, quam quid vellet Dioſcorides, diligenter penſitare. Sed quid penſitaſſent homines & Latine, & Græce ignari? Quibus id facile ignoſco, quia, & nemo hactenus errorem inſignem in Dioſcoridis verbis non deprehendit. Nam pro οὐραγοὺς ἔχοντα ὡς τρίχας, legendum aio, οὐλαχοὺς ἔχοντα ὡς στοιχάς. *Epithymum*, inquit, *eſt flos e thymo duriore ſatureiæ ſimili capitulis tenuibus, leuibus, mucronata cuſpide, quali ſtœchadis.* Ita enim vertendum erat. Nam Dioſcoridis Epithymum neque eſt capillamentum, de quo ſupra dixi, neque hic illum niſi de ſpica thymi agere certum eſt, ſed illius thymi, qui tantum ſatureiæ ſimilis eſt. Nam & thymus στάχυν habet, vt & fæx Pharmacopœorum ſcit, & teſtatur Nicander περὶ γάλακτος ἐμπιπαθέντος, quum ait: ἠὲ νέον βρυόεντα θύμου στάχυν. Et ſtœchas ad eius inſtar στάχυν habet. Dioſcorides de ſtœchade, ὁμοίαν ἔχουσα κόμην θύμῳ. & αὐτοψία id docet. Ergo Epithymum Dioſcoridis tantum capitulum & ſpica thymi

A thymi durioris est ac thymbram referẽtis. intelligo thymbram, quam veteres κεφαλωτὴν vocabant, quia κεφάλια vt hic thymus habet. Serenus:

Ac Thymbræ speciem, quam commemorant Cephalo:en.

γλωχῖνας igitur vocat spicas a similitudine cuspidum in sibynis, & hastis, quæ Homero & γλωχῖνες & σαυρωτῆρες dicuntur. Eleganter igitur ait capitula illa thymbræ esse mucronato fastigio instar cuspidum. imo ipsa fastigia cuspides vocat. Nos igitur, Dei virtute, primi maximam caussam errorum & periculosæ ignorantiæ ex bono scriptoris exustulimus, quæ doctorum hominum ingenia hactenus seruit, idque propter ignorationẽ huius partis humanitatis, quam Criticen vocant. Tanti momenti est errores veteres, qui iamdudum in bonis auctoribus inoleuerunt, odorari posse. Quare nón est quod posthac quisquam in Dioscoride cum Ruellio, aut vllas caudiculas, voces Latino cælo ignotas, neque nescio quos pilos hariolëtur. Omnia plana sunt, omnia illustria, ac perspicua.

B γλωχῖνες igitur hic sunt spicarum mucrones. At spicæ nardi & spicæ allij alia ratio, quam reddere non possum, at illam recte possum. Nam quicquid in acumen desinit, veteres spicũ vocabant, vnde deminutiuum spiculum, & verbum inspico: vt, *ferroque faces inspicat acuto.* Et sane γλωχὶς nihil aliud quam spicum.

60. SPICA *Cilissa*] De croco igitur intelligendum: quod in aris cremari solitum ostendimus. Ouidius: quum de aromatis, quæ sacris adolerentur, loquitur:

Nec fuerant rubri cognita fila croci.

32. INGENIVM *positis irritet*] Lege, *potis irritat.* est γνώμη.

Pag. 261, 24 AT ILLI *Pollicibus fragiles increpuere manus*) Non cuiuis obuium, quid velit Amerinus noster. Sed proculdubio erat gestus componentium se ad dicendum. Petronius: *Intrat cinædus homo omnium insulsissimus, & plane illa domo dignus, qui vt infractis manibus congemuit, eiusmodi carmina effudit.* Idem: *Retexit superbum pallio caput, & manibus inter eius in articulorum strepitum constrictis, Quænam est, inquit, hæc audacia?* Hodieque multos id facere, antequam loquantur, videmus. At qui conuocatis viris, aut alioqui verba fa-

cere volebant, alia signa habebant, quibus sibi audientiam faciebant: vt in Actis Apostolorum Paulus τὴν χεῖρα κατασείσας populum κατασιγάζει. Veterum Christianorum tẽporibus, pollice, medico, & auriculari depressis, ac medijs duobus indice, & infami erectis, significabant se verba facere velle ad populum. Fulgentius Placiades libro de Continentia Virgiliana: *Itaque compositus in dicẽdi modum, erectis in iotam duobus digitis, tertium pollicem comprimens ita verba exorsus est.* Itaq; Episcopi sic pinguntur, quia eo gestu olim in loco, qui Salutatorium dicebatur Latinis, ἀσπαστικὸν Græcis, alloquebantur populum, & benedicebant eum. Hodie Episcopi eo gestu benedicunt, sed tamen populum non alloquuntur. A

27 VIGILANTIS *tecta Suburræ*] Scribe auctore vetere libro, *Vigilacis*: quo verbo Iurisconsultus vtitur.

32 FECERVNT *tepidas*] Huic pentametro subiungendum distichon: NEC CREPVIT FIXA ME PROPTER ARVNDINE CVSTOS.

Pag. 262, 1 NEC *crepuit fissa*] Lege FIXA. neque, inquit, propter amores nostros euenit id, quod alias solet, vt aut ianitor ex insidijs vulneratus sit a te, neque tegula a nostris tectis in caput tuum missa sit. B

3 FOEDERIS *heu taciti*] σχηματιστικῶς cum genitiuo Græco more. οἴμοι τῶν σπονδῶν. Plautus:

Di immortales mercimonii lepidissimi.

5 AT *mihi non oculos quisquam inclinauit*] Noster, INCLAMAVIT. Tangit morem claudendi oculos morientis cum inclamatione nominis illius.

11 CVR VENTOS *non ipse rogis*] Mos Romanus. Herodianus libro quarto. Sed id prius ex Græca superstitione. Homerus:

ἔνθ' αὖτ' ἄλλ' ἐνόησε ποδάρκης δῖος ἀχιλλεύς,
στὰς ἀπάνευθε πυρῆς δοιοῖς ἠρᾶτ' ἀνέμοισι
βορέῃ καὶ ζεφύρῳ, καὶ ὑπέσχετο ἱερὰ καλά.
πολλὰ δὲ καὶ σπένδων χρυσέῳ δέπαϊ λιτάνευεν
ἐλθέμεν, ὄφρα τάχιστα πυρὶ φλεγέθοιατο νεκροί,
ὕλη τ' ἐσσεύοιτο καήμεναι.

14 INIICERE *& fracto*] Duo disticha quæ sequebantur, A alio pertinent.

17 ET *grauiora rependit iniquis*] *Iniquis quasillis*, quia æqua pensa rependebantur heræ; nisi quum ob culpam aliquam cogebantur iniquiora rependere. Ouidius;

Aequaque formosæ pensa rependis heræ.

20 CODICIS *immundi*] Et illa eodem modo damnata est apud Iuuenalem.

Horrida quale facit residens in codice pellex.

22 PER *nomen quoniam est ausa*] Ab hoc pentametro sequuntur duo disticha ordine: LYGDAMVS VRATVR.

23 LYGDAMVS *vratur*] μιμητής ex persona ipsius nouæ amicæ. Vratur Lygdamus, quia consuluit sagam Nomada super noua amica, quæ fortasse ad eius interitum spectabant: aut tale quid. Nam constat hoc velle Propertium. sed cuiusmodi fuerit id, pro quo lustrales saliuas Nomas saga mouerit, id vero neque scio, neque admodum refert vtrum sciam, an nesciam.

24 SENSI *ego quum insidiis pallida vina bibi*] Verba B non μιμητικά, sed ipsius Cynthiæ. est autem parenthesis, & legendum *bibi*, non *bibit*. Has voces imperiosæ pellicis audiui egomet, inquit, quum tacite bibi χοάς. nam inferium vinum, quod Græci vocant χοάς, *pallida vina* dicit. *pallida* ob mortuos, ad quos pertinet id vinum. Vini autem illius odore putabant elici animas ad bibendum, vt illa bibula anus Plautina facit, cuius nares flos meracli Libyci percutit. Propterea χοὰς Euripides νεκρῶν ἀγωγοὺς vocat in Ecuba:

δέξαι χοάς μοι τάσδε κηλητηρίους
νεκρῶν ἀγωγοὺς –

25 AVT *Nomas arcanas*] Aut crucietur Lygdamus, aut tollat saliuas lustrales & incantamenta saga illa, quam Lygdamus consulit. Nam quare consulit, si hoc non est insidiari capiti, & vitæ meæ?

26 DICET *damnatas*] Ita liber noster. Sed legendum, *Ducet*. ducere hic est filatim liquefacere: vt fit in pingui, quod igne remittitur. Sane, inquit, testa ignea imposita liquatim igne tabefactæ manus stillabunt, nisi arcanum pro-

diderit. Hæc eſt, ni fallor, vera horum verſuum, & ſedes, A
& explicatio: qui antea & alieno loco poſiti, & obſcuri erant.

28 ARDENT *e noſtro*] Lege: *Ardeat.*

Pag.263, 5 VNA *Clytemnæſtræ ſtuprum venit*] *Clytemneſtræ ſtuprum*, περιφραστικῶς, Clytemnæſtra impudica. ſic ſcelus Polymneſtoris, error Herculis, & talia multa Propertiana.

9 QVAQVE *errat turba Cybelles*] Corruptum ex ſcriptura, *Quaque æra rutunda Cybelles.* Rutundum pro rotundo veteres.

12 NARRANT *hiſtoriæ pectora*] Noſter, *corpora.* Ita repone.

13 HAEC *ſumma æternis*] Mallem: *Hæc ſua maternis.*

15 NARRAT *Hypermneſtre*] Vitioſa interpunctio ſententiæ bonæ iniuriam facit. Nam ita potius:

Narrat Hypermneſtra magnum auſas eſſe ſorores.
In ſcelus hoc animum non valuiſſe ſuum.

22 PARTHENIE *patui.*] Ita interpunge:

Nutrix in tremulis nequid deſideret annis
Parthenie. patuit, nec tibi auara fuit. B

23 DELITIAEQVE *meæ latrû*] Et in veteribus inſcriptionibus ſerui, & ancillulæ dicuntur DELICIVM. Eas, ni fallor, abras vocabant Attici. Martialis:

Lomento rugas vteri quod condere tentas
Polla, tibi ventrem, non mihi labra linis.

Inepte. lego:

Lomento, rugas vteri quo condere tentas,
Polla, tibi ventrem non mihi abra linit.

Iuuenalis Abram intelligit.

- & flauam, quæ fert mandata, puellam.

In Gloſſis, *Fauea*, παιδίσκη. *Faueus*, παῖς.

Pag.264.15 QVVM *vicina meis*] Noſter, *Quum vicina nouis arua tuturrit agris.* quod puto verum, modo *aura* pro *arua* legas. hic ſupra:

Publica vicinæ perſtrepat aura viæ.

Quum, inquit, aura ſtrepitus verberauit aures viciniæ. nouos agros vocat exquilias, quæ eo tempore colebantur ſublato communi ſepulchro plebeiorum. Horatius:

Nunc licet exquiliis habitare ſalubribus.

A Mæcenas etiam ibi conceſſis ab Auguſto aliquot iugeribus cepit hortos colere, qui ab eo Mæcenatiani dicti fuerunt.

16 LANVVIVM *annoſi*] Verba Plutarchi, quæ nos olim in hunc locum annotaueramus, adducerem, niſi hoc iam a Turnebo factum viderem.

19 QVA *penetrat virgo*] Ita & noſter. ſed inepte. lego:

Qua pepetral. (virgo tale iter omne caue.)

23 QVVM *temere anguineo*] Repone ex fide ſcripti libri: *Quum tenera*. *Tenera*, hoc eſt puellaris. In monobiblo:

Ne tenera adſidua colla grauentur aqua.

Tenera colla, puellaria. κορείδια poetice.

25 VIRGINIS *in palmis*] Virginis κανηφόρου.

28 HVC *mea detonſis deuecta eſt Cynthia mannis*] Ita recte Beroaldus ex veteri lectione, *ab annis*. ſed mirum detonſos dicere, quos Ouidius iubatos facit.

Paruaque cumprimum rapientibus eſſeda mannis
Ipſa per admiſſas concute lora iubas.

Alibi de mannis:

Frenaque in effuſa laxa iacere iuba.

B Gloſſæ, *Mannis* βουρίχοις. Ita etiam Acro in Horatij Epodum.

Pag. 265, 4 SERICA *nam taceo*] Has nugas excogitauit Beroaldus. atque illi commentum placet. Vetus lectio: *Siriga nam rapto.* vel *capio.* Lego: *Striga. nam capto.* μίμησις ex perſona Cynthiæ. Cynthia, inquit, primo temone ſedens dixit aurigæ, Striga. nam ea re huc veni vt volſi nepotis carpenta rapiam, & armillatos canes. Strigare quid eſſet, ſatis alibi in Parodiam Virgilij diximus. Strigare equi dicuntur, quum interquieſcunt: a Striga loco, vbi hoc ſolent facere in exercitu. auctor Chariſius. Gloſſæ falſo legunt *Triga*. *Triga*, τόπος, ὅπου ἵπποι γυμνάζονται. Contrarium eſt Reſtrigare. Seneca Epiſtola quarta. *Surge, & reſtriga, at cliuum iſtum vno, ſi potes, ſpiritu exupera.* Hodie male in Senecæ libris, *Surge, & inſpira.*

4 VOLSI *carpenta nepotis*) Volſum, δεδρωπακισμένον intelligo: nepotem, ἄσωτον. Seneca declamationum libro primo: *in iſtis volſis atque expolitis, & nuſquam niſi in libidine*

viris. volsis πεπιλωμένοις. idem apud Iuuenalem, *resinata iuuentus*. Aelianus: φασὶ δὲ περὶ ζῷα παραινοῦντί τι καὶ τυῤῥηνοὶ σοφισταὶ κακῶν δαιδάλων, ἐκεῖνο αἰνιχθείσαντές τι καὶ πιεζάσαντες, τὸ πίλαν ὡς ἐξ ἀνδρῶν εἰς γυναῖκας ἀποκρίνειν. Ita legi debet locus ille apud Aelianum. A

6 QVI *dabit immundæ*) Qui se autorabit ludo gladiatorio.

16 VNVS *erat tribus in secreta lectulus herba*) Nulla herba erat, sed prouerbialiter dictum. Supra:

Si te non totum Chloridos herba tenet.

18 VTRIQVE *æstiua supellex*) Lege: *vitrique*. Carmen in mēses anni, quod legitur secundo Catalectorū nostrorum:

Fontanos latices, & lucida pocula vitro
Cerne vt demerso torridus ore bibat.

Loquitur dē Augusto mense. De eodem in alio carmine:

Augustum penitus torret Phaethontius ardor,
Quem recreat fessum gello, facilla, melo.

Gello est vas vitreum. βαυκάλιον Græci vocant. Isidorus in Glossis: *Gellonem, baucalem*. & alibi: *Baucalem, gellonem.* B

19 ET *Methymnæi grata saliua*) In nostro, *Græca*. recte. intelligitur enim οἶνος θαλασσίτης, quod Celso dicitur vinum salsum Græcum, libro tertio, capite sexto. item capite septimo & decimo. Puto Beroaldum hoc primum mutasse, vt ille fuit vir quidem nulli iudicij, sed lectionis multæ.

20 NILE *tuus tibicen erat*) Ait se medium inter Teiam, & Phyllida collocasse. Cur igitur hic facit crotalistriam Phyllida? Sed, ne in nugis lectoris animum occupem, legendum:

Niletes tibicen erat, crotalistria Philis.

Hoc est, Aegyptius erat & Niligena tibicen, sed crotalistria Memphitica, aut Syenetica. Nam Philæ insula ad Syenem. Seneca Quæstionum libro quarto: *Philæ insula est aspera. & vndique prærupta. Duobus in vnum coituris amnibus cingitur, qui Nilo mutantur, & nomen ferunt. Vrbs eam totam complectitur. Hanc Nilus magnus magis, quam violentus egressus Aethiopiam, arenasque, per quas iter ad commercia Indici maris est, prælabitur*. Et quæ sequuntur. sed vide Strabonem, qui hæc fusius tractat. Iam Aegyptij Choraulæ, &

A Crotalistriæ in precio erant. Petronius.

Memphitides puellæ
Sacris Deum paratæ,
Tinctus colore noctis
Manu puer loquaci.
Anus recocta vino
Trementibus labellis.

Nam & puer manu loquaci, est χειρονομῶν χοραύλης, & anus recocta vino est Crotalistria. Sed idem prope est. In epigrammate:

ἐξ ἀκριβῶς σταμένη τῷ πήχει χειρονομοῦντι. Item,
ἡ κροτάλοις ὀρχηστρὶς ἀρίστη, &c.

Et quid crumata essent, & quid scabilli, alibi docemus.

co. NILE *tuus*) Scripsimus, *Niletes.* νειλείτης. nisi malis *Nilotes*, νειλώτης.

co. CORALISTRIA) Vix ephebos egressi legebamus, *crotalistria*. Tamen Turnebus videtur sibi de Annibale victo triumphare, quum rem tritissimam, & puero facillimam venditat.

B co. PHYLLIS) *Philis* scripsimus, φίληθεν. *Crotalistria Philis*, vt Hospes Zacyntho.

22 NANVS *& ipse suos breuiter concretus*) Noster, CVRVATVS, non CONCRETVS. In hoc verbo *curuatus* latebat priscus mos pessimi mangonij, quum pueros cogerent non crescere. Dionysius Longinus περὶ ὕψους. ὥσπερ οὖν ἀκούω τὰ γλωττοκομεῖα, ἐν οἷς οἱ πυγμαῖοι καλούμενοι νᾶνοι τρέφονται, οὐ μόνον κωλύει τὰς αὔξεις τῶν ἐγκλειομένων, * ἀλλὰ καὶ συνάγει διὰ τὸν περικείμενον τοῖς σώμασι δεσμόν.

23 IACTABAT *truncas ad caua buxa manus*] Caua buxa, sunt scabilli vel tibia. Statius libro septimo Thebaidos, - *& ad inspirata rotari Buxa* - Ibi vetus interpres: *Buxa, tibia, vel scabillum, quod in sacris tibicines pede sonare consueuerunt.* Si igitur pro scabillo accipiamus, referendum ad crotalistriam, quæ scabillis crumata ciet. scabilli autem, aut testarum, aut lapidum crepitus. Pindarus, μεγάλοι ῥόμβοι κυμβάλων, ἐν δὲ καχλάδων κρόταλα.

24 SED *neque suppletis*) Eadem narratio de eadem re apud Petronium: *Lucernæ quoque humore defectæ tenue, &*

extremum lumen spargebant. A

Pag.266,6 IN *vultum conicit vngues*) Lego, *ignes*, propter id, quod sequitur. Supra:

Tu minitare oculos subiecta exurere flamma.

Pag.267,1 SVFFIIT *& pura*) Noster, *suffocat.* primus Beroaldus *suffiit* emendauit. ego veterem scripturam retineo. Suffocare secunda longa Grammatici deducunt a faucibus: eadem correpta, a foco. Hoc enim notant veteres Grammatici. Suffocare ergo, est πυρῶσαι. Theocritus de eadem re loquens - πυρώσατε δῶμα θείῳ. *Suffocate domum sulfure.*

5 RESPONDI) Verbo iuris vtitur. Stipulata enim erat ab eo. Hoc est enim, *indixit leges.*

14 FVRTO *polluit ille locum*) Correctorum flagitium, qui LOCVM pro IOVEM posuerunt. Ita enim scriptura nostra. Iouem ξένιον intellige. cui incensis odoribus in prunæ batillo sacra fiebant nouorum hospitum aduentu.

Pag.268,8 PANDITE *defessis hospita vestra viris*) Varie torserunt hunc locum correctores, neque tamen propterea effecerunt, quod volebant. At vetus lectio: *hospita vana.* puto, *hospita fana.* Fanum est, vbi ara, vt hic. B

9 CIRCAQVE *sonantia lymphis*) Lege: *Circoque*, aut *circansque.* quod magis placet. vide quæ in Tibulli librum primum notauimus.

16 ACCIPITE *hæc fesso*) Versus suppostitius, qui infra legitur. Nam hic lacuna relinquenda.

25 ALMA *sacerdos*) Quæ vocatur Damiatrix. Vide Festum.

Pag.269,16 SIC *sanctum Tatiæ composuere Cures.*] Lego *Tatii.* *Cures* in masculino, vt Veij.

25 CENINVM *Acrona*] In nostro est declinatio archaica, ACRONTA.

28 ROMA *tuis quondam finibus horror erat*] In nostro, HECTOR ERAT. Quod valde placet. tanquam alter Hector metuebatur tibi, vt ille Priamides Græcis.

29 AVSVS *sperare Quirini*] *Quirinis*, noster. *humeris Quirinis.*

Pag.270,4 QVI *tulit aprico*] Prouerbium. Sic Horatius:
- in pace aptarit idonea bello.

12 IVGERA *parua Cora*] Ita noster. sed quædam anti-

A quæ editiones habent, *iugera terra*, aliæ *trita*. Suſpicor legendum, *iugera terna*. Intelligit enim exiguum agri modum, qui militi pro virtute aſſignabatur. Iuuenalis:

Mox etiam fractis ætate, ac Punica paſſis
Prælia, vel Pyrrhum immanem gelidoſque Moloſſos
Tandem pro multis vix iugera bina dabantur
Vulneribus --

Et bene hic conuenit, *iugera terna*, quia dixit;

vltima præda Nomentum -

25 DESECTA *Tolumni ceruix*] Mirum Ouidium putaſſe Tolumnio cognomen Larti fuiſſe. quum Lar ſit dignitatis nomen. Ait enim in Epigrammatis:

Larte ferox cæſo Coſſus opima tulit.

Atqui, vt dixi, Lar eſt princeps lingua Hetruſca. Auſonius: *Tertia opima dedit ſpoliatus Aremoricus Lars.* Lars, προεστάτης, προστάτης. Vnde Lares apud Romanos, ſunt Dij προστάται familiæ: qui ab eo propterea Præſtites vocabantur, hoc eſt προστάται, προστατήριοι. Adde quod niſi Tolumnius fuiſſet Lar, hoc eſt, princeps aut dux, ſpolia de eo non

B fuiſſent opima. Nam ea ſunt, quæ dux a duce aufert.

26 BELGICA *quum vaſti*] Noſter aliam lectionem præfert: *Belligera vaſti*. lege *Belligerans*. vt ſupra *circans*, pro *circa*. Erroris cauſſa, quod archaicos ſcriptum erat, *belligeras*, *circas*. vt prægnas, animas, antiſtas, ſine N. Interpungendum autem ſic:

Claudius a Reno traiectos arcuit hoſtes
Belligerans. vaſti parma relata ducis
Virdomari - Ita ſine dubio ſcripſit Propertius.

eod.. PARMA *relicta*] Ita noſter. Sed magis placent editiones antiquæ in quibus eſt RELATA.

27 VIRDOMARI] Virdomarus ad verbum Ξένιππος. Nam *mar* apud noſtros erat Equus. auctor Pauſanias. Gallorum veterum idioma ſine dubio Teutonicum fuit. Noſter liber. non VIRDOMARI, ſed VIRTOMANI. & id quoque Teutonicum. Virtomanus, Ξένανδρος. *Vuirtman.*

29 ILLI *virgatis iaculantis ab inguine braccis*] Iaculari ab inguine barbarum eſt, at contra Græcum a capite. Euripides Hippolyto: καὶ παρὰ χαίταν ξανθὰν ῥῖψαι Θεσσαλὸν ὅρ-

παντα ἐπίλογχοι ἔχουσ' ἐν χειρὶ βέλος. Sed in nostro nō *ab Inguine*, sed *ab agmine* legitur. quod profecto lōge melius est. A

eod. ILLI] ἀρχαϊκῶς, pro *Illius*.

eod. VIRGATIS) De virgatis sagulis Gallorum vide iuuenilia coniectanea nostra. Virgatam tigrem vocat Seneca in Hippolyto. item Silius libro quinto:

Stat sonipes, vexatque ferox humentia frena,
Caucaseam instratus virgato corpore tigrim.

Virgatam tigrim vocat, quam Euripides στικταὶ καὶ βαλιαί. Hic autem Virdomarus virgatis braccis dicitur vt, - *domus sanie dapibusque cruentis.*

32 OMINE *quod certo dux ferit ante ducem*] Hæc lectio non erat in nostro, sed, *dux ferit ense latus.* Quod autem tam anxie quærant Feretrij etymon, caussæ non est: quum certum sit dictum a Feretro pompæ triumphalis. Valer. Flaccus:

Has, precor, exuuias, & opima cadauera nostro
Linquite, ait, feretro -

Pag. 271, 16 NVM *minus immites habuit*) Malo *habui*. Ita ergo legendum: B

Num minus immites habui Cornelia parcas,
Et sum, quod digitis quinque leuatur onus?

24 ASSIDEANT *fratres*) Caussam vult dicere coram iudice quæstionis.

27 FALLAX Tantaleo] ταντάλεὺς, ἀϊδωνεὺς, δευκαλιδεὺς, ἡρακλεὺς & similia Tarentini. a quibus Romani Tantaleus, Adoneus, &c. Ausonius: *Cōcedat Cei Musa Simonidei.* Simonideus, σιμωνιδεύς.

30 IPSA *loquor pro me*] ἀπολογητικὸς enim λόγος, qui sequitur.

eo. SI *fallo*] Mos reorum caussam dicentium, qui iurabant se nihil mentituros.

32 SI *cui fama fuit*] Exordium.

Pag. 272, 1 VERA *Numantinos*] Conficta lectio ex antiqua, *Atra*. At nos, *Afra*: Numantinus excidit Carthaginem. hoc & lippis & tonsoribus notum.

9 AFRICA *tonsa iaces*] Esset simile illi:

ἁμετέραις βουλαῖς Σπάρτη μὲν ἐκείρατο δόξαν.
Consiliis nostris laus est attonsa Laconum.

A Sed noster *tanta iaces.* quod dictum θαυμαστικῶς.

10 ET *Persen proaui*] Silius de Philippo, quem vicerunt Romani, patre istius Persæ:

> *Hic gente egregius, veterisque ab origine regni*
> *Aeacidum sceptris, proauoque tumebat Achille.*

12 ME *neque censuræ legem mollisse*] Nihil fecisse indignum censura mariti Pauli. Infra:

> *Filia tu specimen censuræ nacta paternæ.*

14 LABE *mea nostros*] Lege, *vestros.* Ita & scriptus liber.

15 NON *fuit*] Melius liber, *Non erat.*

21 TVRPIOR *assensu*] Quasi non damnaretur, nisi confessa.

29 DEFLETA *& gemitu*] In nostro, *Defensa.* videtur nescio cuius culpæ suspitione perstricta fuisse Cornelia, quod ex sequentibus cognoscitur. Quod, inquit, maleuoli de me rumoribus differunt, hoc falsum esse conuicerit vnus Cæsar, qui mortem meam defleuit. cuius lacrymæ mihi defensionis, ac patroni vicem sunt.

B 30 ILLE *sua nata*] Aliter vulgus hæc [illegible]ipit, ac sentiebat poeta. Hoc vult enim: Cæsarem solere prædicare me fuisse dignam, quæ illius filia essem, non sororē Iuliam tot impudicis factis suis infamem. Ille, inquit, ait sororem, hoc est me, dignam sua nata vixisse, hoc est verius dici posse natam suam, quam illam, quæ sese tanto crimine infamauit. Me filiæ potius, quam priuignæ nomine dignam fuisse. Hæc videntur igitur post relegationem Iuliæ contigisse. Notum enim, vt illam Pandataria insula relegarit pater. Addit Dio: τῶν δὲ δὴ χρησαμένων αὐτῇ ὁ μὲν ἰούλιος ἀντώνιος ὡς καὶ ἐπὶ τῇ μοναρχίᾳ τοῦτο πράξας ἀπέθανε μετ' ἄλλων ἐπιφανῶν. οἱ δὲ λοιποὶ εἰς νήσους ὑπερωρίσθησαν. Nō dubium, quin inter hos relegatos Ouidius fuerit. quem profecto ob illam rem tantum damnauit Augustus, non ob libros.

32 ET *tamen emerui*] Hinc colligitur ornamentis consularibus efferri matronas, quarum filij magistratus curules gessissent. quod dignum est notatu.

Pag. 273, 3 CONDITA *sunt vestro numina nostra*] Repone LVMINA. quod & mos priscus vulgatissimus, & libri nostri scriptura postulat. Ita autem distinguendi versus hi:

Te, Lepide, & te, Paule, meum post fata leuamen: A
(Condita sunt vestra lumina nostra manu)
Vidimus, & fratrem sellam geminasse curulem.

5 CONSVLE *quo facto*) Hinc lege distichon, ET BENE HABET. item illud, NVNC TIBI COMMENDO. Illud autem FILIA TV SPECIMEN cum duobus sequentibus alio pertinent.

10 FVNGERE *maternis*) Euripides Alcestide: σὺ νῦν γενοῦ. τοῖς δ' ἀντ' ἐμοῦ μήτηρ τέκνοις.

20 SEV *tamen aduersum*] Vide quæ in Festum notauimus voce *Parilia.* quæ conueniebāt in manum viri, lectum sibi sternebant in atrio, quem aduersum vocabant, quia e regione ianuæ esset. Hoc confirmamus testimonijs Asconij, & Laberij. Ianua dicitur mutare lectum, quæ videt alium aduersum lectum in locum prioris, noua scilicet vxore domum ducta. Atque hæc est vera huius loci interpretatio.

31 PROLE *mea Paulum*) Post hunc versum iunge tria disticha, quæ superius a nobis relicta sunt; FILIA TV SPECIMEN CENSVRAE, &c. B

32 FILIA *tu speciem*) Lege, *specimen.*

Pag. 274, 4 HAEC *est feminei*] Epilogus.

9 CVIVS *honoratis ossa vehantur aquis*) Legendum EQVIS, vt habet noster codex. Hæc confirmant quæ superius dixi, nempe matronas honorarijs vestibus, curru & sella curuli efferri, quæ filios consulares aut aliis curulibus magistratibus functos relinquerent. Nam equi honorati, sunt curules, vel currus prætorius, in quo sella curulis. Quare & Prætorium ius dicitur honoratum, & honorarium, & ludi Prætorij, honorarij ludi, & Prætor ipse honorarius magistratus. Ouidius:

Verbaque honoratus libera Prætor habet.

Ita autem hæc vltima distinguenda:

Caussa perorata est. flentes me surgite testes,
Dum precium vitæ grata rependit humus,
Moribus & cælum patuit, sim digna merendo
Cuius honoratis ossa vehantur equis.

Omissa & errata quædam sic reponito & emendato.

Pag. 7. lin. 6. post hæc verba QVONIAM interpolatum est. hæc repone. Ennij quoque Epitaphium ab huius mendi contagio tutum non fuit. Nam quum ipsum a poeta conceptum ita esset:

Nemo me lacrumis decoret, neque funera fletu
Faxit, quom volito viuo' per ora virum.

quum, inquam, ita conceptum fuisset, tamen Grammatici QVVM in QVVR mutarunt. Vbi vides eundem errorem.

Pag. 10. lin. 2. post, porarium. Inde vetus Glossarium: *Assa cella, ἁ ϐιδρωτήριον.*

Pag. 19. lin. 37. lege, *παροιμιώδη.*

Pag. 32. lin. 11. *non decores sint*

Pag. 42. lin. 10. sane purum putum

Pag. 64. lin. 25. *Omnibus aut dulcem*

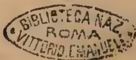
Pag. 73. lin. 31. Nam *maximu' in*

Pag. 110. lin. 14. lege, & magno patrimonio imminuto, ira ac dolore animi

Pag. 128. lin. 22. post, *multetur malo.* Inde Glossæ: *Putatrix, ἡ ξαίτειρα.*

Pag. 156. lin. 13. lege, *Aptior, aut*

FINIS.

IN LIB. CASTIGATIONVM IO. SCALIGERI, Rerum & verborum Index.

A

B

C

Emeritis

256

P

Q

R

S

FINIS.

AVCTORVM, QVI IN HIS IOSEPHI SCALIGERI castigationibus continentur, nomina.

FINIS.

SVMMA PRIVILEGII.

DIplomate regio cautum eſt Mamerto Patiſſonio Typographo, ne quis Catullum, Tibullũ, & Propertium à Io. Scaligero Iul. Cæſ. F. emendatos & caſtigatos, imprimat, néue alibi impreſſos vendat, ante ſexennium ab hac editione computandum. Qui ſecus fecerit, pœnis ex Diplomate multabitur. Datum Lutetiæ XIX. Februarij M.D.LXXVII.

Subſignatum DELESTOILLE.

FINE

